

LABOUR AND OCCUPATION DURING THE EARLY REPUBLICAN ERA:
MESLEK MAGAZINE
1924- 1925

by
Ebru Soytemel Salgut

Submitted to
The Institute for Graduate Studies in Social Sciences
in partial fulfilment of the requirements
for the degree of
Master of Arts

Boğaziçi University

2006

An abstract of the Thesis of Ebru Soytemel Salgut for the degree of Master of Arts
from the
Social Science Institute for Modern Turkish History to be taken September 2006

Title: Labour and Profession During the Early Republican Era: *Meslek* Magazine
1924-1925

This thesis examines the early Republican Era and evaluates the discussions about economic policies and working life between 1920s and 1930s within the context of the *Meslek* magazine published between 1924-1925. Following World War I and the Independence War and in the climate of the nation-state building, several actors in Republican Turkey, including state authorities, intellectuals, tradesmen and workers who played a role in the formation of National Economy, were concerned with the problems of economy and intended to confront the problem of economic activities, expressed their discontent about the future of the country and made efforts to solve these problems. One of the most important attempts concerned the applications and the problematizations related to the working life and situation of trade activities in the country. In this sense, the *Meslek* Magazine and the idea and the programme of Occupational Representation endorsed by the group around this publication has led to important discussions on economic policies and representativeness in the political system both in the years of World War I and in the early Republican period. The advocates of this movement indulged in close examination of various occupational groups, sectors and occupational organizations and they published their ideas on the current changes and developments in the *Meslek* magazine. *Meslek* magazine hailed and devoted its pages to the news about new organizations formed or the occupational groups that are being currently organized, alongside the articles focused on the problems faced by the tradesman, the artisans and local producers in the search of remedies to their problems during their actual struggles. This thesis, on the one hand, attempts to examine the group formed around the idea of Occupational Representation both in terms of their political opinions and by surveying the magazine they produced, namely *Meslek* in which problems of the period and information on the news related to occupations were covered. On the other hand, it aims to draw a picture of the economy and working life and conditions of work in the early years of the Turkish Republic.

Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Yüksek Lisans derecesi için Ebru Soytemel Salgut
tarafından Eylül 2006’da teslim edilen tezin kısa özeti

Başlık: Erken Cumhuriyet Dönemi’nde iş ve meslek: Meslek Dergisi
1924-1925

Bu tez erken Cumhuriyet döneminde, 1920’li ve 1930’lı yıllar arası dönemi kapsamakta ve bu dönemde iktisat politikaları ve çalışma yaşamı hakkındaki tartışmaları, 1924-1925 yılları arasında yayınlanmış *Meslek* dergisi çerçevesinde incelemektedir. Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşlarından sonra ulus-devletin kuruluş sürecinde, erken Cumhuriyet Türkiye’sinde devlet yetkilileri, entelektüeller, esnaf ve işçiler gibi birçok aktör milli iktisat politikalarının oluşumunda rol oynamış ve özellikle iktisadi alanda yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması ve ülke ekonomisine ve geleceğine yönelik endişeler dile getirilmiş ve sorunların önüne geçmeye yönelik çabalar gösterilmiştir. Bu çabaların en önemlilerinden biri özellikle ticaret hayatına ve çalışma yaşamına yönelik uygulamaları ve sorunsallaştırmaları kapsamaktadır. Bu kapsamda *Meslek* dergisi ve çevresinin savunduğu Mesleki Temsil fikri ve programı hem savaş döneminde hem de Cumhuriyetin ilk yıllarında iktisat politikaları ve temsiliyet açısından önemli tartışmalara neden olmuştur. Bu fikrin savunan kesimler açısından Mesleki Temsil fikrine uygun olarak çeşitli meslek kolları, sektörler ve meslek organizasyonları yakın izlemeye alınmış ve bu alanlarda yaşanan değişimler ve yeni gelişmeler *Meslek* dergisinde yayınlanmıştır. *Meslek* dergisi yeni kuruluşların ya da örgütlenen meslek kollarının haberlerini sayfalarında müjdelerken diğer taraftan da faaliyet alanında sorunlar yaşayan esnaf, zanaatkar ve üreticilerin sorunlarının çözüm arayışına yönelik makalelere yer vermiş ve sorunlarının çözümünde mücadelelerini devam ettiren cemiyetleri takip ederek onların haberlerini de yayınlamaya özen göstermiştir. Bu tez bir taraftan mesleki temsil fikri çevresinde biraraya gelen ve Meslek gazetesi aracılığıyla dönemin sorunlarına ve meslek haberlerine ışık tutan bu ekibin politik yaklaşımlarını ve tartışmalarını ortaya koymayı diğer taraftan da dergide yayınlanan haberler vasıtasıyla cumhuriyetin ilk yıllarının çalışma yaşamı ve koşullarına yönelik bir resim ortaya koymayı amaçlamaktadır.

ACKNOWLEDGEMENTS

My interest in labour studies dates back to my B.A. and M.A. education in sociology. I got acquainted with labour studies and classical texts and modern labour literature during those years. However, my decision to study a subject from Turkish Labour History is shaped after I took Asst. Prof. Yavuz Selim Karakışla's lecture "Hist 698. Selected Topics: History of Labour" during my History Master education at the History Department of Boğaziçi University. He drew my attention not only to workers, but also tradesmen and other occupational groups in the near history of Turkey. I would like to thank him for his guidance and assistance in the preparation of this thesis.

I would also like to express my gratitudes to Prof. Güzin Konuk and Prof. Aynur İlyasoğlu for their support in my academic achievements and the courage they gave me in studying history. I also thank my colleagues Gulay Kayacan and especially Seval Şahin and Leyla Alptekin whose help with the transliterations has been very critical and valuable in my survey of original documents. Finally, I thank to my family and my partner Erdinç Salgut for their unfailing support and faith in my academic studies.

CONTENTS

I. INTRODUCTION	1-26
II. LABOR, OCCUPATIONS AND DOMESTIC ECONOMY 1924-1925: <i>MESLEK</i> MAGAZINE	27
The Content and Main Issues	29
Editorial Staff: Muhittin Birgen, Memduh Şevket Esendal & other writers.....	31
Occupational Representation: From Guild Socialism to Republican Populism	42
The idea of representation of occupations	43
Discussions and Political debates about economy and production on the agenda of <i>Meslek</i> Magazine.....	46
Producers and Problems within the Domestic production in national capital.....	51
Professional Occupations, Tradesmen and Work Organizations.....	57
Associations, Cooperatives, Organizations and Partisanship: Bargemen and Shoemakers	59
Tradesman, Bank for Tradesman and Farmers.....	63
Labour Force: Workers and Labour Organizations	66
Workers and history of working class: Who are the Socialist Labourers?	67
Tram Workers.....	69
Maritime Company Workers- Şirket-i Hayriye	71
Workers in other sectors.....	73
Women, Education, Darülfünun, Ottoman Historiography and Other Themes.....	76
III.CONCLUSION.....	88

IV.BIBLIOGRAPHY.....	95
V. APPENDIXES.....	103

CHAPTER 1

INTRODUCTION

In this thesis, I intend to discuss the economic policies and work life of the early Republican era within the context of *Meslek* magazine. During the nation-building period in Turkey, several actors played important roles in the formation of national economic policies. One of the important policy changes concerning the professions, especially labor, was suggested by a group of men around the idea of "occupational representation." I will analyze the processes and the role of the intellectuals in the revelation of this idea and for this I will look at *Meslek* magazine which they published weekly between 1924 and 1925. In *Meslek* magazine, there are several articles, which discuss economic policies and closely examine various occupational groups, sectors, and organizations of the early Republican era. For this reason, first, I will focus on the origins of the occupational representation idea and programme and I will try to show the historical background of this idea. Later I will discuss the contents of *Meslek* magazine and examine the political ideas and views of the editorial group. To reveal the "materialist way of understanding the history and the problems of the country" in the magazine, I will focus on the "materialist" perspective of the authors and their ideological approaches to labor issues and solidarism as well as to socialism. I will try to discuss these issues and the political perspective of the authors in *Meslek* with questions such as; "What are the main interests of the authors of *Meslek* about labour issues? Which topics were controversial and what kind of problems did the authors discuss and what did they

suggest as solutions to these problems? What are the main critiques about Kemalism or the new Republican regime and parliament? What are the effects of the political ideas and regimes of other countries on the ideas of the authors? What did they think about solidarism, Marxism, and socialism? I will concentrate on these themes and subjects, especially through the articles on labour issues, guilds, and political regimes in Russia, England and France which were highlighted in *Meslek* magazine. In doing this, I will also focus on the details of the occupational representation idea which includes and points out the problems related to local producers, products and domestic production. Secondly, I will focus on occupational groups, associations, and tradesmen who form the subject matter of the articles in *Meslek* magazine. Third, I will discuss the labor force and labor organizations that are presented in *Meslek* magazine. The perception and definition of "socialism" by the authors and the history of socialist movements in Turkey (especially with the cases related to the problems of tram and maritime workers) will be the focus of this part. Lastly, I will examine other themes that come up in *Meslek* magazine such as the role of women, problems of education, and historiography in Turkey. Before analyzing the magazine to show the formation of the ground for the ideas in *Meslek* magazine, I will take a brief look at the historical background and the dynamics of change in the late Ottoman era and the first years of the Republic.

After the *Tanzimat* era, when Abdülhamid II regained central power, he established the bases of autocracy, and during his reign, (1876-1909) pan-Islamism and pan-Turkism became the key ideologies in his policy. Within this period, despite the absolutist regime of Abdülhamid II, reforms were carried on by the ministries established during the *Tanzimat* especially in economic and educational issues. Secular schools were extended and administrative centralization was “brought to

fruition” in the era of Abdülhamit.¹ The improved technical infrastructure of railways, roads, and communication networks made a way for collecting taxes and keeping law and order, which made the administration more efficient. The economic situation of the government became more problematic after the war against Russia. The Ottoman debts became enormous, the empire was already bankrupt, and the Public Debt Administration was established in 1881.² Despite the improvement of infrastructure, Çağlar Keyder points to some of the reasons of these economic difficulties as follows:

Economic development on the other hand was in large part initiated by foreign investments. Under the domination of merchant capital, a complete network to mobilize the surplus was constructed with purchasing firms, railways, and export companies. Neither the quantity nor the mode of utilization of surplus in the Ottoman social formation could have initiated a commodity-producing sector of a scale sufficient to accord independent momentum to capitalism. The conditions for the development of capitalism through integration into the world capitalist market were set up by foreign capital. In effect, it was foreign capital, which constituted the sole mechanism of "primitive accumulation" in the Ottoman context. Without its impact, the development of commodity production would certainly have been much slower. (...)Without the undertakings of foreign merchant capital, commodity production remains within the confines of the pre-capitalist social formation and does not become full integrated with the world market. It may be concluded that the revenue crisis which forced the bureaucracy to borrow abroad was instrumental in opening up of the country to foreign capital. The economic development during the last half-century of the empire was made possible by this penetration. On the other hand, once financial insolvency became chronic, short-term fluctuations in the economy were conditioned by the dietion and magnitude of flows of foreign capital. These short-term fluctuations, however, did not disrupt the trend set up by the transfusion of European capital, which, it is argued, constituted a primitive accumulation for the development of peripheral capitalism in Turkey.³

¹ Erik J. Zürcher, *Turkey a Modern History*, (New York: IB Tauris, 1993). pp 65-81.

² Stanford Shaw, *History of Ottoman*, p. 225. Shaw states that as a result of Abdülhamid's financial reforms and the efforts of the Public Dept Commission the total state revenue collections increased during this period.

³ Çağlar Keyder, "Ottoman Economy and Finances 1881-1918," *Social and Economic History of Turkey 1071-1920*, ed. Osman Okyar, Halil İnalcık, Hacettepe University, Ankara, July 11-13 1977, (Ankara: Meteksan Limited Şirketi, 1980), pp. 326-327.

Parallel to Çağlar Keyder's ideas, Immanuel Wallerstein states that within the nineteenth century, the Ottoman Empire was in "no way a self-contained economy" and it became a peripheral area within the capitalist world economy.⁴

During Abdulhamid's reign, popular discomfort and protests increased; and as he had no tolerance for the oppositions, ideas and ideologies, political conspiracies and assassinations multiplied. Opposition ideas proliferated and were made effective by the new intellectuals of the Hamidian period (1876-1908) who came from the provincial towns.⁵ In a period in which the commercialization of agriculture increased, these new intellectuals from the agrarian areas of the Ottoman Empire mainly consisted of Muslims.⁶ These new intellectuals, the Young Turks aimed "to correct the errors" of the *Tanzimat* reforms. Moreover, the ideologies these intellectuals were impressed with such as nationalism and liberalism drew the main frame of the policies towards the political culture of the emerging 'modern' Ottoman state in the coming period. According to Stanford Shaw, among the many protest groups of the Hamidian period the liberals "gradually came together in a loosely formed coalition called the Young Turks" and forced the Sultan to recall parliament to reinstate the constitution and to give up his powers.⁷ After the restoration of the regime on the basis of the Constitutional Revolution of 1908, the

⁴ Immanuel Wallerstein, "The Ottoman Empire and the Capitalist World Economy: Some Questions for Research," in *Social and Economic History of Turkey 1071-1920* ed. Okyar, O. & İnalcık, H., Hacettepe University, Ankara, July 11-13 1977, (Ankara: Meteksan Limited Şirketi, 1980), pp. 121

⁵ Kemal Karpas, "The Transformation of the Ottoman State, 1789-1908," *International Journal of Middle East Studies* 3, no.3, (1972), 243-81 p.176. Karpas states that unlike the Young Ottomans who belonged mostly to the middle and upper ranks of the Ottoman bureaucracy or to the urban groups in the capital, the new intellectuals of the Hamidian period came from the provincial towns.

⁶ *ibid.*, p. 260. Karpas points out to two middle class groups within the Ottoman Empire after the middle of the nineteenth century; the agrarian wing consisted mainly of Muslims, the commercial –entrepreneurial wing in the cities was mostly made up of non-Muslims.

⁷ Stanford J Shaw & Ezel Kural Shaw. *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey: Reform, Revolution, and Republic, The Rise of Modern Turkey, 1808-1975*. (Cambridge: Cambridge University Press, 1988.) p.255.

promise of “liberty, equality and justice” became the main popular arguments of the Young Turk Movement.

The 1908 Young Turk Revolution had the essential aim of putting liberalism into practice both at the political and economic levels. The Liberal Young Turk movement symbolized the revolt against the Ottoman administration not only in economic issues but also within the context of the rights of individuals. The interfering position of the government was perceived as detrimental to economic reforms by the permanent staff of the Young Turk movement. Liberalism was considered as a key element of Westernization. Zafer Toprak points to the period of 1908-1912 as having a pluralist liberal atmosphere.⁸ After the reinstatement of the constitutional regime within this liberal atmosphere, the freedom of thought and expression accompanied considerable ideological and cultural developments. The number of magazines and newspapers increased and new political associations like the Committee of Union and Progress; İttihâd ve Terakkî Cemiyeti and new political concepts such as *vatan*- patrié, conservatism, nationalism which would shape the future of the empire arose within this period.

The advocacy of the individual against the government became the main philosophy of the Unionists and within this frame, individuals were encouraged for entrepreneurship. Free trade was supported and traditional barriers removed. The first modern budget (1909) was created within this period.⁹ The liberalization of the economy stimulated the non-Muslims’ and foreigners’ economic activities. On the other hand, this process impoverished the Muslim artisans and created an unequal competition for the Muslim merchants. Protests and boycotts increased because of the effects of liberal economic policies; however, Committee of Union and Progress

⁸ Zafer Toprak, *Türkiye’de Ekonomi ve Toplum (1908- 1950) Milli Burjuvazi, Milli İktisat*, (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995) , p.3

⁹ Zafer Toprak, unpublished lecture notes of ATA 521, 2004, p.10

took the side of the capitalists and suppressed the actions.¹⁰ The Balkan Wars (1912-1913) become a turning point for the Committee of Union and Progress; after the loss of Thessalonica, the headquarters of Committee of Union and Progress moved to İstanbul where trade was more powerful, maintained with traditional manners and where most of the members of the chamber of commerce were Muslims. Zafer Toprak points out that after the Balkan Wars Committee of Union and Progress became more Muslim ("*müslümanlaştı*") and changed its policies from liberalism to National Economy,¹¹ İstanbul became the new center of Committee of Union and Progress's new nationalist ideology after they acquired the monopoly of power in 1913.¹² Economic nationalism was the first step of this nationalist ideology. Ayhan Aktar claims, "Economic nationalism was first implemented as a domestic policy" during the critical days of the Balkan Wars for the Turkification of the commercial bourgeoisie. Ayhan Aktar argues, "capital had to be transformed into something socially beneficial only to Muslim Turks."¹³

Even though the main political waves of the period were centered in nationalism and Committee of Union and Progress became more Muslim, before evaluating the constitution of the "National Economy" idea and the rise of nationalism, we must bear in mind that Committee of Union and Progress was always a coalition of different actors with different political backgrounds and perspectives. In the recently re-published memoirs of Muhittin Birgen about Committee of Union and Progress -after having an important role in Committee of

¹⁰ Zafer Toprak, "İslâm ve İktisat: 1913- 1914 Müslüman Boykotajı," *Toplum ve Bilim*, Bahar-yaz, 29- 30, (İstanbul: Birikim Yayınları, 1985), pp.179-199. Zafer Toprak mentions the first Muslim boycott of 1913. Ayhan Aktar considers this boycott as to be the first discussion and comparison of the minorities economic position by the Turkish Muslim majority. In this Article Aktar evaluates this boycott and it's objectives in detail. Ayhan Aktar. "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years" 1912-1925, *Boğaziçi Journal, Review of Social and Administrative Studies*. Vol. 10, No. 1-2, (İstanbul: Bogazici University Press, 1996), p. 265

¹¹ Zafer Toprak. *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908- 1950) Milli Burjuvazi, Milli İktisat*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995.

¹² *ibid.*, p. 5.

¹³ Ayhan Aktar. "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," p. 264.

Union and Progress and working as an editor for its publication *Tanin* newspaper for a long period, he was also the editor of *Meslek* magazine Magazine which will be the main research topic of this thesis- he evaluated the Committee of Union and Progress as a very mixed group of men with lots of ideals but without experience. Birgen was a young politician when Committee of Union and Progress came to power and as we can see from his memoirs he has always been interested in the question of what Committee of Union and Progress is and what the founding elements of Committee of Union and Progress's political perspective are? He evaluated the Committee of Union and Progress as a mix-blood structure, which incorporated a mixture of the ideas of the Macedonian rebel forces ("*komitecilik*") and copied its main ideas from the French Revolution.¹⁴

Furthermore, Birgen thought that Committee of Union and Progress was like Noah's ship and within this "reform ship" there were lots of men with strong minds and energy but the only and the most important thing missing in this ship was, a captain.¹⁵ Birgen states that because of this lack of leadership and because Committee of Union and Progress did not have a definite plan of action when it came to power, this "reform ship" could not find the definite route, the right way, caused much anarchy, and could not oppose or resist domestic and foreign attacks. Committee of Union and Progress continued to sway from side to side from 1908 to 1914 and although there was no consensus between the different groups and policies according to Birgen, the main reason that held the Committee of Union and Progress together within this period was the idea of "patriotism."¹⁶ During this period, the administration of the country was in the hands of three political powers; the Sublime

¹⁴ Muhittin Birgen, *İttihat ve Terakki'de On Sene 1. Cilt: İttihat ve Terakki Neydi*, ed. Zeki Arıkan, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2006), p.79.

¹⁵ *ibid.*, p.78

¹⁶ *ibid.*, p.142

Porte, the Central Committee of the Committee of Union and Progress, *merkez-i umumi* and the military.¹⁷ Birgen adds, "If one asks the colors of the Committee of Union and Progress, the Committee of Union and Progress was Ottomanist (Osmanlıcı), Constitutionalist (Meşrutiyetçi), centralist (Merkeziyetçi), committee-renewer (Komiteci), and militarist (Ordücü)."¹⁸ He evaluates not only the policies of the Committee of Union and Progress but also the politicians and intellectuals of the period as very naïve and he states that:

We think that if we build a ground and apply the essential ideas of the French Revolution, the whole British and French world will be our ally and they will do everything to help us to improve our country.¹⁹

According to Birgen, Committee of Union and Progress was seeking constitutional government but it could not become a constitutional government but gradually became more "Turk" because of the contradictions of being Ottoman, and nationalism came to the front as an ideology.²⁰ Nationalism as a key frame of the period was not only important for the economic policies but also very critical for the survival of the state. Karpat refers to this fact as follows:

“(...) nationalism appeared for the survival of the Turks as a cultural political group” and for the introduction of the science and progress for the new political unit: the nation.”²¹

¹⁷ *ibid.*, p.111

¹⁸ *ibid.*, p.143

¹⁹ *ibid.*, p.145

²⁰ *ibid.*, p.111

²¹ Kemal Karpat. "Ziya Gökalp'in Korporatifçilik, Millet-Milliyetçilik ve Çağdaş Medeniyet Kavramları Üzerine Bazı Düşünceler, Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası," p. 280

As a part of its economic nationalism policies, Committee of Union and Progress declared a decree for trade associations in 1910, gathered all trade associations together and established joint-stock companies and cooperatives.²² The main function of the government was to prepare the appropriate ground for individual entrepreneurs and to strengthen the economic structure of the government. According to Zafer Toprak, Unionists disregarded the tradition of the Janissary guards and adduced "individualism" as a basic philosophy of contemporary society. They defended the individuals against the government.²³

By the World War I, the "National Economy" idea became more influential in the agenda of the Committee of Union and Progress. For this period, Zafer Toprak refers to *Türk Yurdu* and *İktisâdiyât Mecmûası* magazines as the base for the conceptualization of the "national economy" idea.²⁴ Furthermore, Toprak thinks that the 1913-1914 Boycott was the starting point of the "national economy" idea, which had the aim of independence both inside and outside the country.²⁵

Toprak also adds that the political atmosphere of the First World War provided the required basis for the formation and rise of the Muslim-Turk business man and between 1908 and 1918, 236 new companies were established where nearly half (123) of them were established between 1914 and 1918.²⁶ Also within this period, new associations and cooperatives were established for the local producers especially for agricultural products such as fig, grape, cotton, and tobacco in cities like Manisa, Aydın, and İzmir.²⁷ These cooperatives had the aim of helping and

²² Zafer Toprak, *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908- 1950) Milli Burjuvazi, Milli İktisat*, p.5

²³ *ibid.*, p.19

²⁴ *ibid.*, p.13

²⁵ Zafer Toprak. "İslâm ve İktisat: 1913- 1914 Müslüman Boykotajı," *Toplum ve Bilim*, Bahar-Yaz, 29- 30, (İstanbul: Birikim Yayınları,1985), pp.182-183

²⁶ Zafer Toprak. *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908- 1950) Milli Burjuvazi, Milli İktisat*, p.57

²⁷ *ibid.*, p.159

providing appropriate credits for the Muslim producers to protect and raise their competition power against the export dealers.²⁸

In the case of cooperatives within this period, we again come across Muhittin Birgen, who was one of the leading actors and supporters of these initiatives and of cooperatives within the Committee of Union and Progress. He wrote several articles in the *Halka Doğru* magazine and supported the idea of constituting new cooperatives and advised Anatolian peasants and farmers to establish small funds or cooperatives immediately to become richer and to rescue the basic commodities from non-Muslim or foreign merchants.²⁹

By 1917 Committee of Union and Progress decided to establish several consumption cooperatives both in Anatolia and İstanbul, and the İstanbul delegate of Committee of Union and Progress, "Kara" Black Kemal was charged with this task. He later became one of the ideologists of the national economy policies and the supporter of the Occupational Representation Programme (*Mesleki Temsil Programı*). He not only established the trade associations but also found the merchants and artisans who supported the policies of Committee of Union and Progress and tried to help them with their capital accumulation on their way to becoming investors, and creating their companies. They were also forced to purchase lots of national joint-stock companies.³⁰ In 1915, the Unionists founded the Society of Tradesmen, an organization of local merchants, grocers and entrepreneurs under the patronage of İsmet Bey and supported by Kara Kemal.³¹ As Feroz Ahmad reveals, within this period Committee of Union and Progress even established a

²⁸ *ibid.*, p.231

²⁹ *ibid.*, 1995, p.216

³⁰ *ibid.*, p.221; p.349

³¹ Feroz Ahmad. *The Young Turks: the Committee of Union and Progress in Turkish politics, 1908-1914*, Oxford: Clarendon Press, 1969, p. 339. But, infact, the outcome was just the opposite and there was an acute shortage of essential goods such as sugar, oil, petrol which were available only in the black market.

company for civil servants (*memurin şirketi*) and bureaucrats to encourage them to be a part of commercial activity.³² Çağlar Keyder underlines the economic breakthrough of this period as follows:

There was an annual growth rate of 1.5% in the national income; a doubling of the volume of foreign trade; growing marketization and detectable technological change in agriculture following upon the development of the transportation network. The latter half of the period seems to exhibit an even more rapid increase in all relevant economic variables. 107 private manufacturing firms were established between 1901 and 1915, most of them with foreign capital. Between 1899 and 1913, cotton production increased fourfold, tobacco by 320%, production of raisins, hazel - nuts and figs each about doubled. Later during the War, the rate of economic activity may justifiably be termed frenetic. In the four years after 1914, 42 commercial and industrial companies, 15 building and transportation, 9 insurance, 16 financial and 6 agricultural firms were established.³³

According to Zafer Toprak, these associations for artisans and cooperatives helped the Committee of Union and Progress to increase its political power within this period. They made an effort to establish a national capitalist economy without breaking the existing structure but by establishing a monopoly in favor of the administrative elite. They wanted a central government constituted by a council independent of the traditional institutions. But despite these economic policies and improvements, during the first years of this period, Feroz Ahmad argues that it is hard to talk about "rising classes" among the Muslims as though they were the bourgeoisie in evolution. Feroz Ahmad describes these classes as "depressed classes":

Such elements would be more accurately described as the "depressed classes" whose position in the traditional economy was being rapidly eroded by the advance of a relentless capitalism as the nineteenth century progressed. Such people were generally backward looking and sought the protection of the State in the futile task of checking the advance of European economic penetration so as to maintain the status quo. They were hardly the entrepreneurs who usually form the backbone of a bourgeoisie. The Unionists were forced to use such people as one of the components

³² *ibid.*, p.344.

³³ Çağlar Keyder, "Ottoman Economy and Finances 1881-1918," *Social and Economic History of Turkey 1071-1920*, ed. Osman Okyar, Halil İnalcık, Hacettepe University, Ankara, July 11-13 1977, (Ankara: Meteksan Limited Şirketi, 1980), p.324.

of their bourgeoisie. (...) but they were too conservative to be suitable for the progressive functions the Unionists had in mind. That was to be one of the major shortcomings of the new class which could not distinguish between profit and profiteering." ³⁴

Furthermore, Feroz Ahmad thinks that the Young Turks were naïve in believing that Europe would encourage them to develop independent capitalist economy. But as we will discuss in the coming chapters, by constituting a national economy and allowing greater reliance on domestic resources and artisans within the limits circumscribed by the capitulations, the Young Turks continued to modernize the economic structure not only until the outbreak of the World War I but also during the first decade of the Republican era. Especially after the 1916 congress in İstanbul, Committee of Union and Progress began to play a more direct role in the economy and after the success of the creation of companies, as Ahmad states, during the 1918s "for the first time foreign companies had to compete on equal terms" with domestic companies.³⁵

For the purposes of this thesis, which are to analyze the ways in which the national economy idea became the main argument and how the "Occupational Representation Programme" (*Meslekî Temsîl*) within the division of labor become essential; we have to proceed and to evaluate the leading figures and ideologies of the period.

The most striking figure of the period was Ziya Gökalp. Taha Parla, in his book on Ziya Gökalp and his corporatist thinking, constructs an umbrella for corporatism which covers both the extreme and moderate right wing parties, Kemalists social democrats and in a way some left wing groups until the history of the late 1990s.³⁶

As a witness of *Tanzimat*, Ziya Gökalp's ideas became clearer by the Second

³⁴ Feroz Ahmad, *The Young Turks*, p.330

³⁵ *ibid.*, p.331

³⁶ Taha Parla, *The Social and Political Thought of Ziya Gökalp: 1876-1924*, (Leiden : E.J. Brill, 1985), p. 8.

Constitutional Period. He became a member of the Committee of Union and Progress and was influenced by the ideas of the French sociologists Fouillée and Tarde whose works were about economic physiology.³⁷ Moreover, the main figures who influenced him were Durkheim with his theory of the division of labor and List with his theory for the neo-mercantilist policies of nationalistic state capitalism.³⁸

According to Taha Parla, the most important and influential part of Ziya Gökalp's ideas were related to his conceptualization of corporatism and the division of labor, although the idea of corporatism is frequently seen as a non-ideological relative of the other "isms" like socialism, fascism, liberalism etc. Taha Parla states that:

(corporatism) posits a distinct interpretation and a model of political, economic and social action and of the relationship under condition of advanced or developing capitalism and corporatist formulations derive models of society and forms of political and economic organization from "occupational groups," professional organizations, or corporations. These groupings compose the fundamental building blocks of its political vision.³⁹

Ziya Gökalp and his ideological perspective was under the influence of Durkheimian positivism and Gökalp was defending the idea of solidaristic corporatism within his doctrine. However, unlike Durkheim, Gökalp used the concepts of "Westernism" and "modernism" interchangeably. Taha Parla describes Gökalp's system as follows:

Modernism meant the scientific technological, industrial achievements of European capitalism, which were to form part of his program of national revival, Western science, as he saw it, included the social sciences, especially sociology, politics, and economics. Moreover, corporatism, as the solidaristic perception of society as an analytical discipline, also served as a philosophical model of society. The system as a whole took the shape of idealistic positivism: the method was scientific in the positivistic sense, and the ideology was solidarism, a variant of corporatist capitalism, as opposed to Marxist socialism and liberal capitalism, Gökalp labeled it social idealism (*içtimai mefkurecilik*)⁴⁰

³⁷ Hilmi Ziya Ülken. *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, (İstanbul: Ülken Yayınları, 1979), p.120; p.174

³⁸ Taha Parla. *The Social and Political Thought of Ziya Gökalp : 1876-1924*, p.50; Ayhan Aktar, "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," p. 279.

³⁹ Taha Parla. *The Social and Political Thought of Ziya Gökalp: 1876-1924*, p.12.

⁴⁰ *ibid.*, p.26

Ziya Gökalp's ideas about national economy were mainly about the industrial revolution that Turkey should achieve. He wished that his country would develop National Economy. As Ayhan Aktar quotes, Ziya Gökalp defined national economy as:

First as a modern developed market economy with advanced division of labor and organic occupational solidarity and functional interdependence as opposed to the self-sufficient agricultural communities.⁴¹

He does not recognize the class tensions and considers the artisans as the "base of nation."⁴² Furthermore, according to Gökalp, "*The accumulation crises of a backward capitalist economy could be solved only with active state intervention*" and the entire economic domain is an instrument for the solidarity of the society. Ayhan Aktar quotes from Gökalp as follows:

Turks love freedom and independence: therefore, they cannot be socialists. But since they love equality, they cannot be liberals either. The system best suited to Turkish culture is solidarism. Private property is legitimate in so far as it serves social solidarity. The social ideal of Turks, therefore, is to prevent usurpation of social wealth by individuals without abolishing private property, and to preserve and increase social wealth in order to spend it for the benefit of the public.⁴³

After protecting private property Gökalp further suggests that in order to constitute "national economy" policies the state apparatus for the accumulation crises of backward capitalism should also be considered. "Moreover "national economy can only be achieved by homogenizing the economy and "the new national bourgeoisie had to be created among the Turkish / Muslim element within the

⁴¹ Aktar, "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," p.279

⁴² Parla, *The Social and Political thought of Ziya Gökalp: 1876- 1924*, p.205.

⁴³ Ayhan Aktar. "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," pp.279-280

empire.”⁴⁴ In fact, as Taha Parla states, at the close of the First World War, Turkey became an Anatolian state, an ethnically and religiously homogeneous nation.⁴⁵

The policies of Unionists -as mentioned above – for the artisans, direct ties with the established artisan associations of Committee of Union and Progress. It is also linked the ideas of Ziya Gökalp about the artisanship and Ziya Gökalp was the one who was highlighted before and after the Republican era. However, as on the other hand, İlhan Tekeli and Selim İlkin point out another person within this period, (Kör) Ali İhsan Bey, was another important figure in shaping the policies of the Committee of Union and Progress⁴⁶ He was the leading theorist of the "Occupational Representation " idea which will be the main structure expressed in *Meslek* Magazine. If we will look at the brief life history of Ali İhsan, it can give us important clues about relationships of the group around *Meslek* magazine Magazine.

Founder of the "Occupational Representation" programme, Ali İhsan was born in 1870 in İstanbul and was the student of Hacı İbrahim Efendi who was specialized in the East and in Arab cultures. Before the Second Constitutional Period he joined the Committee of Union and Progress and began participating in the activities immediately. He worked with his friends (Kara) Kemal Bey and Memduh Şevket (Esental) within the Committee of Union and Progress and after the Second Constitutional Period in 1908; he accelerated his work on his "Representantion of Occupations" programme. In 1909, after the decision of Committee of Union and Progress to strengthen the trades, he took a part in the associations that were formed

⁴⁴ Zafer Toprak. *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908- 1950) Milli Burjuvazi, Milli İktisat*, p.18. ; Ayhan Aktar. "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," p.281.

⁴⁵ Taha Parla, *The Social and Political Thought of Ziya Gökalp : 1876-1924*, p. 1.

⁴⁶ İlhan Tekeli, Selim İlkin. "Kör Ali İhsan İloğlu Bey ve Temsili-Mesleki Programı, in: *Atatürk Döneminin Ekonomik ve Toplumsal Sorunları, 1923-1938*. İstanbul: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Mezunlar Derneği Yayını, 1977, pp.283-357.

by Committee of Union and Progress (1909) for the artisans. Furthermore, he established the "Trade Corporations" *Esnaf Odası Cemiyetleri* to organize the small enterprises and with his friends, Kara Kemal and Memduh Şevket became active members of the party in the organization of local artisan networks and worked as an inspector of the party in İstanbul.

The main frame of the ideas of Ali İhsan and his Occupational Representation (*Mesleki Temsil Programı*) Programme was shaped after the 1908 Revolution. Ali İhsan as a theorist of this movement suggested that within the capitalization of the economy in the country, artisans and small entrepreneurs were the losers and he was aware that if the artisans and the little entrepreneurs of the country could be supported it would provide an important base for the Unionists.⁴⁷ But on the other hand there was the liberal group Mehmed Cavid, Emmanuel Karasu group within the party who were defending the rights of powerful business segments in the country. The gradual rise of this group within the party hindered the acts of Ali İhsan and he was relieved of his duty in İstanbul and sent to Diyarbakır and Halep as a party inspector by the end of 1912. He returned to İstanbul after the beginning of the World War I and began to work at the Central Committee of İstanbul with his friends Memduh Şevket and Kara Kemal. He played an important role in food supply issues just before the war but the control of all commissariat issues entered Kara Kemal's order by the start of the war which later played a big role in the accusation of Kara Kemal as a supporter of the black market and he continued his control over commissariat issues with the companies he established until the end of World War I. During the preparation of the programme of *Terakkiperver* (Progressive) Party, (Kara) Kemal declared his support for Ali İhsan's occupational

⁴⁷ İlhan Tekeli & Selim İlkin. "Kör Ali İhsan İloğlu Bey ve Temsili-Mesleki Programı," *Atatürk Döneminin Ekonomik ve Toplumsal Sorunları, 1923-1938*, (İstanbul: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Mezunlar Derneği Yayını, 1977), p.287.

representation idea despite the negative reaction of Talat Paşa. As Selim İlkin and İlhan Tekeli state from their interviews with the ex-unionists, Talat Paşa was against Ali İhsan's ideas and Kara Kemal did not support Ali İhsan's programme until 1917, because of his close relations with Talat Paşa.

After the constitution of the Republic, Ali İhsan became a member of the new parliament. What separates the ideas of Ali İhsan and his group from the rest of the parliament was that they supported the "occupational representation" instead of representation of the individuals in parliament. The first form of the policy scheme suggests a corporatist structure. Parliament was considered as a dual structure. One part represented the artisan groups and the other one would represent the ones who voted in a democratic election.⁴⁸ In October 1920 Ali İhsan's program was accepted by the parliament. However, the Ankara government abolished the Second Group and considered the parliament as the deputies who were elected with an election. İlhan Tekeli and Selim İlkin points out that the abolition of the second group recommended by Ali İhsan was related with the opposition of Mustafa Kemal against the leftist groups among the Unionists. "Leftist" Unionists had begun to come together and became a group with the participation of Çerkez Edhem and the efforts of Enver Paşa to organize the Unionists who were abroad then.⁴⁹ İlhan Tekeli and Selim İlkin moreover mention the establishment of the Turkish Communist Party by Mustafa Kemal to divide this group and his further promotion of the populism program (*Halkçılık Programı*). The program of the Turkish Communist Party had impressions from Ali İhsan's program as well. Later, Ali İhsan wrote an article about his program in the "*Anadolu'da Yeni Gün*" newspaper (which was assumed to be the official publication of the Turkish Communist Party) and declared

⁴⁸ Zafer Toprak. "Osmanlı Devleti'nde Korporatif Dünya Görüşü: Meslekçilik," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), cilt II, p. 374.

⁴⁹ İlhan Tekeli, Selim İlkin, "Kör Ali İhsan İloğlu Bey ve Temsili-Mesleki Programı," p.303

the changes he made in his program. After the declaration of the details of the program, Ali İhsan was accepted as a materialist. As a man suggesting a representation programme based on occupations, with a materialist perspective to understand the nation's problems, Ali İhsan's ideas were considered to be socialist, and after the declaration of this programme he was even compared with Marx by Muhittin Birgen⁵⁰ -one of the future supporters of Ali İhsan and a future editorial writer of *Meslek* magazine. It is interesting to note that although he spent many years in CUP and had a very active role during the war years, some years after he declared his programme, Ali İhsan was judged by the Revolutionary Courts (*İstiklal Mahkemeleri*), but he was acquitted and did not take official duties anymore. He made his living from trade for long years and died in 1942 in the Bakırköy Mental Hospital.⁵¹

If we look at the literature and the way of defining "socialism" within this era, we see that from the early years of CUP, the essential aim of the liberal Young Turk Movement had been to put liberalism into practice. On the other hand, "Socialism" was a very controversial term, which came into use in the early 1830s. As Feroz Ahmad states, the term was used in contrast to "individualism" and "individualist" traits, the essence of liberalism, which was the principal ideology of those days.⁵² Liberalism was considered to be a key element of Westernization. Afterwards, during the early years of the Republic, as Mete Tuncay states, with the establishment of the parliament, relations with Russia improved, and during the 1920s, the ideas of 'communism' and 'socialism' received a warm welcome from the republicans.

⁵⁰ *ibid.*, p.305-306

⁵¹ *ibid.*, p.340

⁵² Feroz Ahmad. "Some Thoughts on the Role of Ethnic and Religious Minorities in the Genesis and Development of the Socialist Movement in Turkey (1876-1923)," in Ed. Mete Tunçay & Erik Zürcher. *Socialism and Nationalism in the Ottoman Empire 1876-1923*, (London-Newyork, Bristish Academic Press, 1994), p.13

This was also related to the need for Russian support during the war.⁵³ However, instead of supporting “socialism” and the occupational representation system, early republican policies tended to be closer to the idea of populism.

In the case of populism as a political argument, we see that the idea of populism dates back to the second constitutional era. As İlhan Tekeli mentions, unlike socialism, the ideology of populism had been on the agenda of nearly every political party or group and had an important place in Kemalist policies of the early Republican Era.⁵⁴ Populism as an idea was based on the Narodnik movements in Russia and on the ideology of solidarism that was highlighted in France. Tekeli suggests that the idea of populism was largely accepted by the CUP and then by the Republicans as it enabled them to keep good relations with Russia on the one hand and gave clues about understanding a society that was not based on classes on the other hand. Members of the CUP were familiar with the movement of Narodniks because of those who came from Russia to join the CUP. Furthermore, Mustafa Kemal, during the war years and after, was interested in the Narodnik movement, as he wanted to base his movement on the people’s support, and mainly on the support of the Anatolian peasants. On the other hand, as Tekeli adds, Ziya Gökalp and his ideas became important and he was brought to the foreground during the last years of CUP as an ideologue of the party, thus the idea of solidarism came to be considered as more important than the Narodnik movement and its emphasis on the peasantry.⁵⁵ Populism as a policy and as a mixture of both ideas served as an appropriate concept for the early years of Republican policies. The programme

⁵³ Mete Tuncay. *Türkiye’de Sol Akımlar-I*, (1908-1925), (BDS yayınları:İstanbul, 1991), p.74

⁵⁴ İlhan Tekeli. “Türkiye’de Halkçılık”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, cilt 7, İstanbul: İletişim Yayınları, 1983, pp.1929-1936

⁵⁵ *ibid.*, p.1930

submitted by Ali İhsan also influenced the idea of solidarism, but his emphasis was still based on class issues.

In order to compare the “Occupational Representation Programme” (*Mesleki Temsil Programı*) of Ali İhsan with the ideas of Ziya Gökalp; İlhan Tekeli and Selim İlkin point out that Ziya Gökalp’s program and ideas about occupations can be considered as idealistic whereas Ali İhsan’s program has a materialist approach. When we consider Ziya Gökalp’s model for the occupational representation, he suggested a committee formed by the representatives of all guilds (*lonca*) from every city. As Z. Toprak states, Z. Gökalp called this committee “iş borsası.” In addition, these guilds were supposed to organize both in the horizontal (within the cities) and in the vertical (national) hierarchy.

Furthermore, Ziya Gökalp suggested tannery (*debbağane*) confederations as a framework to organize the elections of deputies. Zafer Toprak points out that Gökalp had formed mixed corporatist council model.⁵⁶ On the other hand, Ali İhsan’s program presented to the Assembly commission was suggested as a form consisting of 9 occupational groups; farmers, shepherds, merchants, seamen, miners, workman, free tradesmen, artisans, *memurs* and soldiers. According to Ali İhsan, there were no social classes in Turkey like in the West and this would make it easy to solve the class problem. Moreover, Ali İhsan thought that a democratic election system could not solve the problem of “oligarchic hegemony.” If the organization of different occupational groups was not be established, Ali İhsan claimed, hegemony and power would be in the hands of some groups. He further advised to transfer the hegemony to the people rather than to a group or a class. Although the "Occupational Representation Program” was not accepted by the Ankara government, due to Ali

⁵⁶ Zafer Toprak. "Osmanlı Devleti'nde Korporatif Dünya Görüşü: Meslekçilik," p.377.

İhsan' future supporters, the program was revealed at times in the agenda of the government.⁵⁷ Cooperatives were the most evident organizations that would be defended by the supporters of this group.

Being one of the supporters of Ali İhsan's ideas and programme, Muhittin Birgen criticizes the ideas of Ziya Gökalp in his memoirs. He says that Ziya Gökalp's programme, which he wanted to give to the Committee of Union and Progress:

It was completely the same with the democratic, constitutional, national sultanate order in Europe. His main claim was to blast-demolish the dual structure of the "Beneficial reforms" (*Tanzimat Reformları*) and to replace it with modern state law. But the modern state, Ziya Gökalp preferred calling it like that was already out of date in Europe. As Ziya's mentor, Durkheim domiciled the modern state on the religion and morality institutions, our Turk intellectual Ziya was personally more idealistic than his mentor and he did not think it necessary to think about the state economics or maybe he thought about it very little.⁵⁸

In his memoirs, Muhittin Birgen claim several other critiques of Ziya Gökalp. For him, Gökalp was a restorationist rather than a revolutionist and he was dealing with the decrepit parts of the Ottoman state. Muhittin Birgen gives an example of Ziya Gökalp's ideas on the Turkish language and according to him Ziya Gökalp was trying to make the language more Turkish but he did not want to affect or touch the Arabic letters Muhittin Birgen adds that "he was never brave enough to say something about the sultanate or caliphate."⁵⁹

Before going through the first years of the Republic and the economic conditions of those years, if we look at the residues of the Ottoman Empire and the economic situation of the country going the first two decades of the twentieth century briefly, we can lay a ground for the economic issues and debates of the first

⁵⁷ *ibid.*, p. 374-376.

⁵⁸ Muhittin Birgen, *İttihat ve Terakki'de on Sene*, p. 382.

⁵⁹ *ibid.*, p. 382.

years of the Republican era in which *Meslek* magazine was published. By the first decade of the twentieth century, 94.8% of the establishments were working effectively. As Tunç Tayanç states -relying on the industrial census of 1917 which included only large cities like the İstanbul, İzmir, Bursa, Bandırma, Manisa, Uşak and some of the towns of İzmit in 1913, there were 252 establishments with 16.975 personnel and 27.7% of these establishments were operating in the textile-weaving sector. When we look at the total production of this year, 68.2% of the total production was food industry, 14.9% was weaving, and 5% was stationery.⁶⁰ On the other hand, Hayri Sevimay states that by 1913 there were around 5000 workers within the empire and most of them were working in the defense (there were 18 defense enterprises) and light industries. By 1914, the country had a population of 16.3 million and in 1915; there was a reduction in the number of establishments with the rate of 17%.⁶¹ After the Armistice of Mundros (1918) and the British, French, Italian and Greek invasion of Turkey, during the "independence struggle" years Yahya Tezel states that 73% of the 3.300 manufacturing industry establishments' owners were Greek Orthodox (*Rum*) and 85% of the workers working in those establishments were non-Muslims.⁶²

Following the defeat in the World War I, Committee of Union and Progress decided to terminate the party and planned to establish a new party with the name of *Teceddüd Fırkası* (Renovation-Reformation Party) and to send some of the Unionist leaders to abroad. This new party was established on 9 October 1918.⁶³ But as Tarık Zafer Tunaya states, this new party was a new search, an experiment of

⁶⁰ Tunc Tayanç. *Sanayileşme Sürecinde 50 yıl*, (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1973), pp. 27-29.

⁶¹ Hayri R. Sevimay, *Cumhuriyete Girerken Ekonomi Osmanlı Son Dönem Ekonomisi*, (İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1995), p. 135.

⁶² Yahya Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi 1923-1950*, (İstanbul Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000), p. 99.

⁶³ Ali İhsan and Muhittin Birgen were the members of this new party.

transformation for Committee of Union and Progress⁶⁴. Even though the party was closed one year later in 1919, one can easily see from the party's programme that there is a special emphasis on the rights and working conditions of workers, the unemployed, small artisans and apprentices.⁶⁵ After the Sivas Congress, the Committee of Union and Progress held a new election⁶⁶ and by 1920 the Grand National Assembly convened, the first Republican constitution was drawn up in 1921 and the republic was declared in 1923. As Eric Zürcher claims in his book about the early Turkish Republic, the dominant role played in "the genesis of the Turkish nationalist resistance movement" was not only by individuals with a Unionist background, but it was very much related to the Committee of Union and Progress organizations or Unionist controlled organizations.⁶⁷ However, after the Grand National Assembly, opposition groups reappeared during the first years of the Republic, especially about economic policies and the representation system, which surfaced as the main issues in debate.⁶⁸ The main opposing ideas about economic policies were expressed in the First Economy Congress held in İzmir in 1923. Boratav states that most of the participants in this congress were occupational groups such as artisans, tradesman and workers etc.⁶⁹ One of the important issues was related to the Muslim merchants who were always experiencing the disadvantage compared to their foreign and protected non-Muslim rivals as a result of the

⁶⁴ Tarkan Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, (İstanbul : Hürriyet Vakfı Yayınları, 1984), p.92-93

⁶⁵ (articles 165, 167, 168 and 169) This can also be a sign of the power of leftist groups in CUP.

⁶⁶ İlhan Tekeli; Selim İlkin, *Cumhuriyetin Harcı-Köktenci Modernitenin Doğuşu*, (İstanbul:Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2003), p. 375. Within the scope of this election three deputies were elected from İstanbul and as Selim İlkin and İlhan Tekeli quote from Ali İhsan's letters to his brother, which tell the story and supporting process of the election of a socialist candidate Numan Usta."When the world turned toward socialism, in the same age, we helped one socialist worker to be elected, is that too much?"

⁶⁷ Erik J. Zürcher, *Political Opposition in the Early Turkish Republic: The Progressive Republican Party, 1924-1925*, (Leiden: New York: E.J. Brill., 1991), p.16

⁶⁸ Ali İhsan presented his Representations of Occupations within this political atmosphere as we mentioned above.

⁶⁹ Korkut Boratav. *Türkiye'de Devletçilik 1923-1950: İktisadi Düşünceler ve İktisadi Mevzuat*, (Ankara: SBF Maliye Enstitüsü, Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesi: 1962) No. 16, p. 4

capitulations. Feroz Ahmad reveals that the "Kemalists were right to note that Muslims turned away from commerce for secure jobs in the emerging bureaucracy."⁷⁰ This has been an important case since the nineteenth century and during the first years of the Republican period, despite the Lausanne Treaty and the migration of the non-Muslim population from the country, non-Muslim participation in business remained the same. Feroz Ahmad explains this situation as follows:

It is worth emphasizing that while Muslims were encouraged, non-Muslims were never discouraged from business ventures so long as they indefined with Ottomanism, the ideology of the constitutional regime. That explains why non-Muslim participation in business remained powerful into the republic and the state took no measures against non-Muslim business until the Capital Levy affair of 1942-43⁷¹

Moreover, Feroz Ahmad states that the new regime was aware of the capitalist world and they opted for the capitalist path of development.⁷² Korkut Boratav evaluates the period from 1923 to 1931 as a liberal period as government overrated private enterprises and avoided intervention in economic issues until the 1930s.⁷³ But the opposition of the Liberals and the Unionists continued during the first years of the Republic. They favored a *laissez-faire* economic system with minimum intervention from the government, whereas the Unionists voiced the inadequate conditions and confidence of the depressed artisans and merchants of the towns and the problems of teachers, lawyers, doctors, minor officials and junior officers. Feroz Ahmad underlines the rooted reasons of the conflict between the Unionists and the other groups as follows:

⁷⁰ Feroz Ahmad. "The Development of Capitalism in Turkey," *Journal of Third World Studies*, 2, Fall 15 1998, Academic Research Library, p. 37, p.138.

⁷¹ *ibid.*, p.139

⁷² *ibid.*, p.139

⁷³ Korkut Boratav, *Türkiye'de Devletçilik 1923-1950: İktisadi Düşünceler ve İktisadi Mevzuat*, p.3.

The Unionists may not have wanted to destroy the existing social structure, but they did not intend to maintain the status quo. They too laid stress on hierarchy, but not the hierarchy of traditionally entrenched privilege. While encouraging greater political and economic participation, hoping in time it break the monopoly of the ruling elite, the electoral laws they applied and their attitude towards socialism made it plain that they were not prepared to grant any power to the masses. They wanted a centralized government controlled by an elected assembly which would be independent of traditional institutions. This would mark the end of the religious community (millet) and its all-pervading influence, except in the sphere of religion. The Committee of Union and Progress was also in favor of economic reform, particularly of a more rational organization of public finance. Many of their ideas were inspired by the past, but their concepts of political and socio-economic organization were up to date, and this automatically brought them into conflict with the conservatives.⁷⁴

When we evaluate the initial economic policies of the Turkish Republic in the period after the World War I and later the War of Independence, we can see that economic sanctions and applications were in accordance with Ziya Gökalp's economic perspective. The state carried on forming national companies, the population of the new republic was transformed and became more homogenous after several migration flows, and Muslim elements were favored entrepreneurs in a new economic environment especially in big cities like İstanbul, İzmir and Bursa. Ayhan Aktar claims that the Ankara government was:

(...)forced to adopt more nationalist economic policies in order to solve the accumulation crisis." during the single party period (1925-1945) "to build a self-sufficient economy."⁷⁵

In this respect, supporting the different occupations and their representation within parliament was approved during the single party period. As Zafer Toprak states, the National Economy obtains the homogeneity for the economic policies, solidarism prepares a ground for social solidarity, and occupational representation (*Meslekçilik*) relies on the administration of the government of the small producers

⁷⁴ Feroz Ahmad. "The Young Turk Revolution," *Journal of Contemporary History*, vol.3, no. 3, The Middle East, July 1968, p. 22.

⁷⁵ Ayhan Aktar. "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," p. 281-286.

of the stratum. *Meslekçilik* was revealed as a reaction to Ottoman liberalism and as Zafer Toprak adds it was influenced by the French solidarist corporatism.⁷⁶

Within the nation state building period the government was dealing with international legitimation and the country was in a very difficult economic situation. There was a considerable decrease in population due to war conditions and migrations and if the borders of 1923 are considered, as Yahya Tezel states, the production proportion of domestic factories in the consumption ratio was very low; it was 10% in the cotton textile, 40% in woolen textile, 5% in silk textile, 20% in soap, 60% in wheat flour and nearly all of the goods like glass, sugar etc. were imported. There were 1000 tractors in the big cities of the country like Adana, İzmir, Bursa, Konya and between 1913 and 1922 animal holdings were reduced by half.⁷⁷ *Meslek* magazine was published during the time of the debate between these various political approaches and in order to shed a light on a diversified economic reality and its contingencies.

⁷⁶ Zafer Toprak. "Osmanlı Devleti'nde Korporatif Dünya Görüşü: Meslekçilik," p.371.

⁷⁷ Yahya Tezel. *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi 1923-1950*, pp.103-104.

CHAPTER II

LABOR, OCCUPATIONS, and DOMESTIC ECONOMY 1924-1925: *MESLEK*

MAGAZINE

Introduction

Meslek magazine was published during the second and third year of the Republic between 15 December 1924 and 1 September 1925. In total, 38 issues were published weekly, every Monday in İstanbul. As it is stated in the article where the magazine introduces its perspective, "the programme and moral of our newspaper," *Meslek* magazine was presented as "a new, illustrated weekly magazine which compiles the events of the week and writes the history of the week with a "new soul" and a "new moral."⁷⁸ Although *Meslek* magazine was published as a weekly magazine, the editorial staff preferred to call it a "newspaper." This can be related to the previous experience of the editorial staff in their previous work in several newspapers like *Tanin* and after all, the "newspaper" format could be considered to be an appropriate format for the discussion of political or economic issues within those years. The address of the magazine was stated as "in İstanbul, at the opposite of *Düyun-u Umumiye*, a particular office at Cumhuriyet Printing House" and the price of the magazine was 10 *kuruş*. On the cover page, we can see the subscription prices 350 *kuruş* for a year of subscription, 225 *kuruş* for six-month subscription, and 110 *kuruş* for monthly subscription and for the foreign countries a subscription for a year is three dollars. We do not have exact information about the circulation rate of *Meslek* magazine but as stated in some articles that they have subscribers in

⁷⁸ Muhittin Birgen, "Başlarken- Gazetemizin Mesleki Programı Şiarı ve Ahlakı," *Meslek*, Sayı 1, 15 Aralık 1924, pp.1- 2.

Anatolia and we can deduct from the advertisements that especially professional groups like doctors, teachers, and civil servants could be the readers of the magazine. In the case of advertisements, until the twenty-first issue, we can say that the numbers of advertisements are average but after this issue, we see the number of advertisements increase until the last issue. As it is stated on the first page, the price of the advertisements were decided after a talk with the director of the magazine, so we do not know the prices paid for these advertisements. If we enumerate these ads there are 4 advertisements about pharmacies in Pangaltı, 19 add about doctors and 2 ads about dentists.⁷⁹ Most of these doctors are non-Muslims and most of their specialization areas are related to sexual illnesses (like syphilis and clap) or to orthopedics.⁸⁰ The other advertisements are mainly about the companies that sell sock and flannel,⁸¹ stationery,⁸² *rakı*,⁸³ batteries,⁸⁴ broadcloth,⁸⁵ stoves,⁸⁶ furniture,⁸⁷ sports equipment,⁸⁸ photograph equipment,⁸⁹ motors, dynamos and equipment for electric systems⁹⁰ in buildings. Apart from these, we can see advertisements of İş

⁷⁹ There are two dentist advertisements, one of them is the add of Ferit Ramis, whose advertisements are published in issues 28, 29, 30, 33, 34, 36,37. The other dentist is Dr. Şehbaz, whose ads are published in issues 13 and 25. These advertisements both mention that dentists are very succesfull in pulling out teeth.

⁸⁰ To illustrate some of these advertisements, Dr.Şirinyan, Operator Dr. Nazım Hamdi, Dr A. Mitrani and Dr Cemil Necip are the doctors whose specialization areas are on sexual illnesses (like syphilis and clap) and from the 17th issue they published their advertisements in *Meslek* magazine.

⁸¹ Sock and flannel factory which has advertisements in *Meslek* magazine is "Aşıyan Çorap ve Fanila Fabrikası" in Kadıköy whose owner was Cevdet Salih. We can see the advertisements of this company between the third and seventeenth issues.

⁸² The stationary company "Hurşit Kırtasiye" has an advertisement in the fourth issue and in this ad the company mentions that they sell an account notebook "Hatıra-i Zafer-i Muhtıra Defteri" which was very useful for the tradesmen.

⁸³ The company in Galata, which produces rakı from the İzmir Çeşme anise called "Üzümlü Kızı" has advertisements between issues 24-30 and 30-37 issues.

⁸⁴ This is the advertisement of the company which produces batteries called "Güneş pilleri."

⁸⁵ These are advertisements of a company in Eminönü and Mayer Company in Galata which were published in 33 and 36th issues.

⁸⁶ This is the advertisement of the company of R. Kastro published in issues from 25th to 28th issues.

⁸⁷ This is the advertisement of the company of Şalom ve Benmayor which was in Bahçekapı and published in issues 25th, 26th and 27th issues.

⁸⁸ This is the advertisements of the company called "Spolding" and published in issues 25th, 26th and 27th

⁸⁹ This is the advertisements of a dealer company which sells tools for photography and published in the 25th issue.

⁹⁰ These are advertisements of Kampas Biraderler and Pardu (or Pardö)- Simenos Companies which sell motors dynamos and electric systems between the 25th and 37th issues.

Bank⁹¹ and advertisements of the İstanbul Municipality about the adjudications they will open to the public, related mostly the needs of personnel clothes, infrastructure issues or bread needs of hospitals or other institutions, which are within the purview of the municipality.⁹²

Content and Main Issues

The content and main issues discussed and analyzed in *Meslek* magazine are diverse. But when we analyze the index of the magazine, we see that three subjects rise to the foreground. These are the idea of the occupational representation, news about professional occupations, tradesmen, and work organizations, and news about workers and labor organizations. We will discuss these three dimensions in detail in the coming pages of this thesis. If we take a look at the other issues published in *Meslek* magazine, we see that the role of women or the problems concerning education and İstanbul University are among them. There are several serial articles and actual about sports and nearly in every issue there are caricatures and photographs related to the ideas in that issue. For example there is an article about the role of Turkish women in the 20th issue, and *Meslek* magazine gave a whole page to the pictures of knitting a child hat and cardigan with the title "useful pictures for women," or after articles about wrestling in the 26th and 27th issues published photographs to teach wrestling on the last pages of the magazine. Moreover, we can see some news about the existing institutions of the period such as the Ottoman Bank, İş Bank and Türk Sanayi ve Maadin Bankası.⁹³ But these are not detailed

⁹¹ This is the advertisement of İşbank from the 2nd issue to 37th issue.

⁹² There are announcements of İstanbul Municipality about the adjudications related with the construction issues at Cerrahpaşa and Haseki Hospitals. The municipality also has announcements for adjudications of bread, personnel cloths or iron and bolts. These announcements were published between 22nd and 33rd issues.

⁹³ There are eight articles about the Ottoman Bank, one about İş Bank and three about Türk Sanayi ve Maadin Bankası.

articles and just appear to mention a small change in the administrative staff or to give news of new branches.

Although the main aim of *Meslek* magazine appears to be the advocacy of "the occupational representation idea" and programme, the editorial group did not see this as a political aim. In the very first article in which Muhittin Birgen introduces the magazine to its readers, it was not introduced as a political newspaper:

Meslek newspaper is not a political newspaper. A policy newspaper has the main aim of respecting paying attention to the political ideas of the group they support and they have the only aim of manipulating the political ideas of that vision. Whereas, our newspaper accepts to observe daily life matters as they are, as a first article of its programme. Furthermore, within the press of Turkey they have always discussed, talked about the state issues, dealt with the statesmen and have been concerned only with the formal-official issues of the state. However for *Meslek*, the formal-official issues of the government or the state will be assumed to be subordinate issues and work life and economic life of the whole nation will be pursued and mentioned as our significant appointment.⁹⁴

In this editorial article, Muhittin Birgen summed up the prevailing approaches among the writers of the magazine. First, it is stated that this magazine will focus on the work life in Turkey from a scientific point of view and other issues such as literature, art, education etc. that will take place in the magazine will be related to the main focus on economic parameters. Moreover, Birgen states that besides their interest in the realities of daily economic life, they will also deal with history.

Meslek Magazine Editorial Staff: Muhittin Birgen, Memduh Şevket Esendal and Other Writers

⁹⁴ Muhittin Birgen. "Başlarken- Gazetemizin mesleki programı şıar ve ahlakı," *Meslek Gazetesi*, Sayı 1, 15 Aralık 1924, sayfa 1-2; " *Meslek* bir politika gazetesi değildir. Bir politika gazetesinin yegâne gayesi takip edildiği siyaseti her şeyin fevkinde tutmak, her şeyde fena ve yalnız onu iyi göstermektedir. Hâlbuki gazetemiz hayat meselelerine oldukları gibi mütalaa etmeyi, tutmayı, programın ilk maddesi olarak kabul eder. Bundan başka dikkat edilebilir ki türkiye matbuatı şimdiye kadar hep devlet hayatından bahsetmişler, devlet adamlarıyla uğraşmışlar, yalnız hükümet hayatının resmi hadiseleri ile meşgul olmuştur. Hâlbuki meslek için hükümet ve devlete ait resmi hayati hadiseleri ikinci derecede ehemmiyete haiz hadiselerden ibaret kalacak ve asıl ehemmiyetle takip edilecek vazifemiz bütün milletin iş ve iktisat hayatından bahsetmek olacaktır.

Meslek magazine had a very extensive editorial board. When we examine the index of the magazine, we can see that Muhittin Birgen, Memduh Şevket and Mehmet Servet were holding important places in this editorial board. Muhittin Birgen was the editor of the magazine, Memduh Şevket published his novels and stories, and Mehmet Servet wrote about economic policies and economic history. But, besides these leading figures, there are several articles written by other authors in the magazine such as: Ahmet Halil, Arif Cemil (Denker), Ahmet Şevket, Abdülhamit Şerafettin, Ebu's-Salah Refet, Emin Âli, Fuat Gündüz Alp, Hacı Dervişoğlu, Mustafa, Rıza Ruşen, Süreyya Raif, Şerafettin, İshakoğlu Bekir Sıtkı, Sadri Ethem, Ömer Kamil, Süleyman Fehmi, Kemal Ragıp, Yusuf Cemal, Rıza Ruşen, Vahit Fikri, Nazmi Kemal, Vahdettin Muhtar, Yusuf Kenan, Ziyaeddin Fahri, Mustafa Namık, Zeki Cemal (Bakiçelebioğlu).⁹⁵ Apart from the articles signed with names, some of the articles were signed with nicknames such as: Sad Sad, Ayın Sin, Mim Cim, Mim Se (Mehmet Servet), Mim Ha Be, Mim Şın (Memduh Şevket), Re Ha, Elif Ha, Sin Nun, Se Re, Elif Şın.

When we consider these names, we can easily see that most of these writers were either members of the Committee of Union and Progress supported the occupational representation idea, or held a place near this cadre. Even after a quick research on these names, one can easily see that most of these writers wrote articles not only about their interests but also in relation to their occupations. As an example, *Meslek* magazine preferred to publish articles about education, written by teachers like Sadri Ethem, Ahmet Halil, Süleyman Fehmi⁹⁶, on literature by Ziyaeddin Fahri

⁹⁵ Although we cannot see the name of Ali İhsan in *Meslek* magazine, we can assume that he was the writer of some articles but did not use his name as most of the articles published in *Meslek* magazine supported his Representation of Occupations idea.

⁹⁶ Süleyman Fehmi. "Maarif Anketimize Gelen Cevapları Neşre Başlıyoruz," *Meslek*, Sayı 18, 14, Haziran 1925, p.14

and Memduh Şevket⁹⁷, on economic history by Mehmet Servet.⁹⁸ Furthermore, some of these writers were the reporters of *Meslek* magazine as they wrote articles or news from their own cities or towns, or about the places where they lived in exile like Arif Cemil. In this way Arif Cemil wrote about Germany⁹⁹ - he was in the Unionist group that was exiled to Germany - or a journalist from Bursa, Rıza Ruşen, wrote about Bursa¹⁰⁰ and a friend of the prominent group, Ahmet Şevket (Founder of *Karakol Cemiyeti*) wrote articles about economic policies¹⁰¹. On the other hand, several writers published on certain issues and these issues became their subjects during the publishing life of the magazine. To mention some, Zeki Cemal (Bakiçelebioğlu) wrote a series of articles about the history of the labor movement in Turkey¹⁰², Ziyaeddin Fahri (Fındıkoğlu) wrote a series about Anatolian Literature, Yusuf Kenan wrote series about sporting life and sports news, Ebu's-Salah Refet wrote letters from Anatolian cities mainly about their local production issues, Muhittin Birgen wrote about Ottoman historiography and *Darülfünun*¹⁰³, Mehmet Servet wrote about the history of economy in Turkey and philosophical articles about the history of the occupational representation idea¹⁰⁴.

⁹⁷ To illustrate some of them: Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.12 (eleven serial articles); Ziyaeddin Fahri, "Edebiyata Dair," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.10

⁹⁸ Mehmet Servet. "İktisat Parlamentosu Teşkilatı," *Meslek*, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.5; Mehmet Servet. "Yeni Hukuk Ve Yeni Cemiyet İdealleri: İlk İktisat Meclisinin Muvakkat Şekli," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.2

⁹⁹ Arif Cemil. "Bugünkü Almanya'da Mektep Teşkilatı Nasıldır?," *Meslek*, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p. 6-7.

¹⁰⁰ Rıza Ruşen, "Bursa'da Dokumacılık," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14; Rıza Ruşen, "Bursa'da Meslek Teşkilatları," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.11-12

¹⁰¹ Ahmet Şevket. "Yeni İstihsal Senesinin Meydana Koyduğu Hakikatlerden: Makineleşmek," *Meslek*, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.1

¹⁰² There are four articles by Zeki Cemal about the labor movements; Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Meslek*, 21., 22, 24, 25. issues.

¹⁰³ To illustrate some of them: Muhittin, *Darülfünun Ve Meslek*, *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.4; Muhittin, "Osmanlı Kimdir?," *Meslek*, Sayı 4, 6 Ocak 1925, p.13, Muhittin, "Osmanlı'dan Türk'e Doğru," *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.7; Muhittin, *Kapıkulunun Tasvifi*, *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.19.

¹⁰⁴ To illustrate some of them: Mehmet Servet, "Mesleki Temsil Ve Adem-i Merkezîyet," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, 7-8; Mehmet Servet, "Mesleki Temsil Ve Siyasi Fırkalar" 8 Şubat 1924, p.5c

These are all the names cited as authors in all 38 issues of the magazine. Muhittin (Birgen), Memduh (Şevket Esendal) and Mehmet Servet (Berkin) were prominent writers, but Ali İhsan's name is not on the list. Still, we can assume that he wrote for *Meslek* magazine, as nearly half of the articles in the magazine were about his occupational representation idea and as far as we know Muhittin Birgen and Memduh Şevket were perpetuating their friendship with Ali İhsan in those years and most of these names are from the Committee of Union and Progress cadres that worked together during the last years of the Ottoman and Committee of Union and Progress eras.

When we look at the life histories of the leading figures of the magazine, it is possible to see how these intellectual figures came together to publish *Meslek* magazine. This group came from the tradition of *meslekçilik* in Committee of Union and Progress and hence they had practiced joint work and had common political views.

Muhittin Birgen

As the outstanding figure and the editor of the magazine, Muhittin Birgen had an important role in the development of National Economic policies and in the establishment process of cooperatives. Born in 1885 in İstanbul as the son of an accountant in the Military, he graduated from the literature department of *Darülfünun* (İstanbul University). When young, he was interested in identity issues and had questions about the meaning of being a Turk in the Ottoman era. But as Zeki Arıkan states, his interest in these identity issues never ended, later uniting with the nationalist and Turanist ideas. In 1906, he began to work as a civil servant at the Hejaz railway and in 1908; he started his teaching career at Uskudar preparatory and

secondary schools (*Üsküdar İdadisi* and *Üsküdar Sultanisi* and worked as a teacher of literature. He started to write articles for newspapers during these years and began to establish close relations with Committee of Union and Progress. In those years, he described his ideals as "being a supporter of the Constitutional Period, an intense partisan of a political and social revolution, a radical democrat and even very inclined to republicanism." ¹⁰⁵

After his involvement with the Committee of Union and Progress, he began to write for the newspaper "*Tanin*" which was the only voice of the Committee of Union and Progress in those years. Zeki Arıkan points out that although *Tanin* supported the political ideas of Committee of Union and Progress, it was a very coherent newspaper with very powerful writers, and it was among the influential newspapers of that period. In 30 January 1914 Muhittin Birgen was commissioned as an editor of *Tanin* with the support of his teacher Hüseyin Cahid. After those years, *Tanin* became less colorful and put an end to the polemic with others as Muhittin Birgen states in his memories, "during those years, the only aim of the newspaper was to support the policies of Committee of Union and Progress unconditionally." After the defeat at the First World War, although the staff of Committee of Union and Progress wished to continue the publication of *Tanin*, Muhittin showed his reluctance and convinced the Committee of Union and Progress to stop the publication.¹⁰⁶ When we examine Muhittin Birgen's life story we can see that his involvement in Committee of Union and Progress was not limited to his editorial job at *Tanin*. He was elected the deputy of Çorum and had close relations with İzzet Paşa and Talat Paşa. During the war years, he went to Syria and Germany as a representative of the Committee of Union and Progress and faced the fact that

¹⁰⁵ Arıkan, Tarihimiz ve Cumhuriyet, p.5

¹⁰⁶ *ibid.*, p.9

there was a powerful leftist movement in Germany. After his examinations in this country, he encountered the negative ideas of the German leftist movement about Turkey. He wrote several letters to Talat Pasha about this situation but as Zeki Arıkan states, those were the years in which the administrative staff of the Committee of Union and Progress still believed in an achievement of war on the way to Turan.

He began writing about the economic problems of the country and about the National Economy idea in the *Halka Doğru* magazine. He believed that Turkey lacked a successful middle class who could deal with trade or arts. According to him, creating such a class within the country could only be achieved by national patronage, which meant the protection of tradesman, artisans, and producers. New companies should be established with big capital to open banks, which could provide credit to these groups.¹⁰⁷ Before and during the World War I, he wrote about the consumption cooperatives and joined the groups which supported these cooperatives, he was involved in the establishment of the first cooperative, a joint stock company for the fig producers in Aydın (*Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi*). He believed that the İstanbul branch of the Committee of Union and Progress was the most democratic branch and this branch dealt with the "bread issues" of the nation and tried to develop an economic mentality within the public. After the declaration of the Republic, he went to Ankara and began to work for the *Hâkimiyet-i Milliye* and *Yenigün* newspapers between 1920-21 and supported the National Struggle with his articles. The first public appearance of the occupational representation programme in Ankara was during those years and as Zeki Arıkan states those were the years in which there was a positive approach towards

¹⁰⁷ *ibid.*, p.13

communism and Russia.¹⁰⁸ After its publication in *Anadolu'da Yenigün* (New Day in Anatolia) newspaper, the representation appeared in the programme of the first National Assembly, but it was abandoned later due to the opposition of Mustafa Kemal.

Muhittin Birgen became the supporter of this programme during those years and he even wrote an editorial article about it in the same issue of the *Anadolu'da Yenigün* newspaper and declared "Turkey is socialist!" According to Muhittin Birgen, Turkey was "mentally" socialist in those years, because he considered the capitalists as invaders and highlighted the anti-imperialist side of the National Struggle. For this reason he thought that the occupational representation idea was proposing a similar system with Russia and it was the same with the programmes of class based organizations or parties in democratic nations.¹⁰⁹ Moreover, during those years Muhittin Birgen claimed that the national struggle must be supported by a social movement and this social movement could be achieved with the help of this programme.

After the occupational representation programme was opposed, Muhittin left Ankara in 1921 and went to Tbilisi and to Moscow. After his two-month stay in Moscow, Muhittin Birgen went to Azerbaijan in 1922, and stayed in Baku until 1924 to work as a lecturer in Ali Pedagogic Institute. His impressions of Russia influenced him greatly and he found the chance "to examine socialism onsite." However, later in Bakü he had problems with the political police as they thought that Muhittin Birgen was preparing for a counter-revolution in Azerbaijan and he turned back to his country in 1924. In his memoirs, he mentions these years and the Unionists in Azerbaijan. He used the word "our set" (*bizimkiler*) in his memoirs and in one part

¹⁰⁸ *ibid.*, p.27

¹⁰⁹ *ibid.*, pp.32-34

of this narration he explains the meaning of '*bizimkiler*': "I mean by the word '*bizimkiler*,' the Unionist Turks in Azerbaijan in those years, but none of them were from the Committee of Union and Progress or supported the policies of Committee of Union and Progress . They used to be part of Committee of Union and Progress and worked in that movement but they were not a part of it anymore. They were individuals with their own political ideas. All of them had different ideas on their minds and different feelings in their hearts."¹¹⁰

After he returned to Turkey, Muhittin Birgen applied to İstanbul University for work but after his rejection, he began to work at Galatasaray and İstanbul high schools as a lecturer of sociology, history, and philosophy. By the end of 1924, he was involved in the publication of *Meslek* magazine and he began to write not only about Ottoman historiography and *Darülfünun* but also about the economy and producers after his journey in the Aegean region in 1924. He continued his editorial job in *Meslek* magazine until the magazine was shut down because of the political atmosphere in September 1925. He worked at the joint stock company for the fig producers in Aydın (*Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi*) and in the National Bank of Aydın (*Milli Aydın Bankası*) as a director in 1925 and after the end of *Meslek* magazine, two months later, he began to work as an editor of *Halk* Magazine until 22 March 1926. İlhan Tekeli and Selim İlkin mention that the editorial group of *Halk* magazine was formed by the residues of *Aydınlık* and *Orak Çekiç* magazines and defended similar ideas with the group which was later formed around the *Kadro* magazine. Muhittin Birgen continued to write about cooperatives, economic independence, foreign capital, agriculture, and production in *Halk* Magazine. But as Zeki Arıkan states, his ideas were quite changed and he assumed that communism

¹¹⁰ Muhittin Birgen, *İttihat ve Terakki'de On Sene*, p.719.

and socialism were a utopian idea for Turkey and he wrote several critiques of the Russian model.¹¹¹ But on the other hand, after he began to write for *Son Posta* newspaper, in 1934 he translated *Origins of the Family, Private Property and the State* book of Frideric Engels with the title "Origins of Society" (*Cemiyetin Asılları*). In 1939, he was elected the deputy of Mardin, but did not continue his work at the National Assembly and spent the rest of his life with small commercial jobs and died on 1 October 1951 in Ayaspaşa, İstanbul.¹¹²

When we look at his memoirs, which have been republished recently, which is about his 10 years in the Committee of Union and Progress, we can see that he did not write about his editorial job in *Meslek* magazine. It is interesting to note that, although in his letter to Kazım Karabekir in 1921 from Tbilisi he wrote that he had decided not to support the occupational representation idea anymore. After his return to the country, however, he was involved in the publication of *Meslek* magazine.¹¹³

Zeki Arıkan states that Muhittin Birgen did not want to be considered with his political ideas during those years and although he had political activities and ideas, he tried to appear uninterested and wrote such a letter to Kazım Karabekir. When we look at his autobiography, written for his job in the National Assembly in 1939, it confirms Zeki Arıkan's analysis, we can see that Muhittin Birgen mentions all his editorial jobs in the press and in cooperatives, but does not say anything about *Meslek* magazine and occupational representation idea.¹¹⁴

Mustafa Memduh Şevket Esendal

¹¹¹Zeki Arıkan. *Tarihimiz ve Cumhuriyet- Muhittin Birgen (1885-1951)*, pp.55-57

¹¹² *ibid.*, p.57.

¹¹³ Muhittin Birgen. *İttihat ve Terakki'de On Sene*, p.19.

¹¹⁴ *ibid.*, p.9

Another prominent person in the editorial staff of *Meslek* magazine is Mehduh Şevket Esendal. Mustafa Memduh Şevket, born in 1884 in Çorlu, was the son of a "petit bourgeois" family. His political life began very early, in 1906, after he joined the Committee of Union and Progress.¹¹⁵ He was a student at the School for Civil Servants (*Mülkiye Mektebi*) when he joined the Committee of Union and Progress and as we can see from his biographical accounts his acquaintance with Kara Kemal played an important role in his participation. For the first years at Committee of Union and Progress, he did not have an ideological perspective about the problems of the country but he continued his political life and political life became a main factor in his life with the guidance of Kara Kemal and Ali İhsan. As İsmail Çetişli states in his book about Memduh Şevket, the political ideas of Ali İhsan and Kemal shaped Memduh Şevket's ideas and world view. After the Second Constitutional Period, he was promoted and became an inspector of the Committee of Union and Progress in Anatolia. He became a member of the central group of Committee of Union and Progress that supported the idea of occupational representation. During those years, because of the penetration quarrel with the liberal group Mehmet Cavid-Emmanuel Karasu group within the Committee of Union and Progress, Memduh Şevket was accused and his duties were terminated. He was under a sentence of death but he escaped punishment with the help of Talat Paşa.¹¹⁶ He started his agency in Baku Azerbaijan in 1920 and worked there until the abolition of the Azerbaijan Republic in 31 March 1924. However, as we can see from his life story, he was always accused of "being a communist" due to the floating rumors in Ankara and even Mustafa Kemal called him back. After his talk with him, Memduh Şevket was commissioned as an agency again. İsmail Çetişli points out the role of Ali İhsan

¹¹⁵ İsmail Çetişli, *Memduh Şevket Esendal*, Ankara : Kültür Bakanlığı, 1991, p.8

¹¹⁶ *ibid.*, pp.9-10

in these rumors and adds that after this event the relationship between Memduh Şevket and Ali İhsan denigrated.¹¹⁷

Memduh Şevket improved his Russian when he was in Azerbaijan and read Anton Chekov's works. As we mentioned above Muhittin Birgen was in Azerbaijan during the same time and it is possible that they became close friends and found the chance to share ideas and maybe thought about publishing a new *Meslek* magazine to write about their ideas on economics.¹¹⁸ Memduh Şevket returned to the country the same year as Muhittin Birgen, in 1924, and he began to work at Kabataş and Galatasaray high schools as a teacher. By the end of 1924, *Meslek* magazine began to be published and Memduh Şevket was a part of the editorial group of this magazine from the first issue until the last one. He not only published his novel *Miras* as a continued serial through the 38 issues of *Meslek*, but he also published his several short stories in all 35 issues when he was in Baku. He also published his caricatures, eighteen caricatures with the signature "M.Ş." in *Meslek* magazine and was investigated because of these caricatures.

In 1925, his friends Kara Kemal, Ali İhsan, İsmail Canbolat, Dr. Nazım and Cavit Bey were accused of the assassination of Mustafa Kemal and he lived through very distressed days. However, later on, he was declared not guilty and he went to Tehran as an ambassador on 6 October 1925, less than a month after the last issue of *Meslek* magazine, until 31 August 1930. İsmail Çetişli claims that this can be considered as his marginalization from the group but in fact, it was a decision taken by Mustafa Kemal to rescue him from the situation. Çetişli reached to this point after his interview with Memduh Şevket about this period, because Memduh Şevket told him about his talk with one of the leading political figures which ended with a

¹¹⁷ *ibid.*, p.13

¹¹⁸ Muhittin Birgen wrote about his years in Baku with Memduh Şevket and considered himself "lucky" because of his friendship with him. Muhittin Birgen, *İttihat Terakki'de On Yıl*, p.795.

promise of only writing Anatolian novels and stories for the press.¹¹⁹ One can easily say that the "being a man of letters" process of Memduh Şevket began in *Meslek* magazine, as when we look at his complete works, he wrote and published most of them during those years at *Meslek* magazine.

Mehmet Servet Berkin

Mehmet Servet appears as one of the important figures of the editorial group of *Meslek* magazine. He mainly wrote about the history of economics in Turkey, and the history and application processes of the occupational representation idea. Although we do not have detailed information on his relation with Memduh Şevket, we know that he was friend of Muhittin Birgen. Niyazi Berkes mentions this friendship in his memoirs and remembers Muhittin Birgen as the old man standing near Mehmet Servet.¹²⁰

Before the declaration of the Republic, Mehmet Servet worked in the editorial group of *Mihralı* and *Anadolu* magazines and within the following year, he wrote for the magazine of the Teacher's Association. As Hilmi Ziya Ülken states he worked in İstiklal High School and published *Felsefe ve İctimaiyat* in 1927 established the Turkish Philosophy Association with Hilmi Ziya Ülken and played an important role in the magazine of this association. As we see from Macit Gökberk's interview, later he worked in *Fevziye Mektepleri* as a sociology and philosophy teacher and he was one of the influential figures in Macit Gökberk's life.¹²¹ In his article *Definition of Work* Mehmet Servet wrote about Durkhemian philosophy and furthermore evaluated the differences between the Durkhemian and Marxist perspectives.

¹¹⁹ İsmail Çetişli mentions the words of Esat Çam, "The duty of Esendal was not writing political articles, it was about writing stories for the people, the nation, and in the Committee of Union and progress propaganda everyone has a duty." Moreover İsmail Çetişli mentions that "whenever he wrote a political article, he was called by Talat Paşa and reminded of his duty." İsmail Çetişli, Memduh Sevkett Esendal, pp. 40-41.

¹²⁰ Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, (İstanbul: Ülken Yayınları, 1979).

¹²¹ Kaynaradağ, *Felsefelerle Soylesiler*, pp.13-15

Mehmet Servet was trying to find a way between Durkheim and Marx and Hilmi Ziya Ülken evaluates his sociology as eclectic:

(...) Since 1914 the ideas of Gökalp and his students were settled and pervasive in Turkey but after 1919 the materialist sociology perspective won many adherents.(...) Servet's works can be defined as eclectic and he was trying to combine the spiritualist and materialist sociology."¹²²

When we consider the common ideas and interests of this group, we can understand the atmosphere and the need to publish *Meslek* magazine. Muhittin Birgen and Memduh Şevket returned from abroad, Russia, and they were searching for a new platform but not a usual "political" magazine. They decided to publish *Meslek* magazine, a new illustrative magazine concerned also with sports and art, to prepare the ground for their debates on ideas and debates on work, work life and the economic policies of Turkey. In this case, as we can see from the articles published in the magazine, months in *Meslek* magazine passed very productively for these writers.

The Occupational Representation: From Guild Socialism to Republican Populism

The most important subject that came to the fore in *Meslek* magazine is the occupational representation idea. Although the writers and the editors did not consider that the magazine deal with political issues, the articles about the occupational representation are quite political ones. Mehmet Servet and Muhittin Birgen were the leading figures who wrote this subject. These articles are very detailed articles and these writers not only wrote about their suggestions and about situations concerning Turkey but they also wrote about the history of this idea. Mehmet Servet wrote about the history and applied examples of this idea where as Muhittin Birgen wrote of the possible implications about the application of the

¹²² Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, p.433

programme. They both defended the occupational representation idea and when it was necessary, they criticized the policies of the Republican government.

The Idea of the Occupational Representation

The magazine gives an important place to the idea of occupational representation, its place in the European history, its relationship with politics, political parties and the state. The authors thought that a prosperous and decent life mostly depend on economic conditions and progress. This is what civilization meant. Moreover, in our country there was no real economic progress. According to the writers, in Turkey people assumed that, political parties were parties based on class like the ones in Europe and hence they had parliamentarism. However, in fact, since the classes were still not fully developed there were no such political parties in Turkey and there was no actual relationship between the people and these parties. People did not consider the government as their government. In fact, the deputies were not yet real representatives of the different layers of the nation. Since there was no historical resemblance between the European and Ottoman Turkish social stratification structures, according to the writers, real parliamentarism could not flourish in Turkey without real progress in capitalist economy. Therefore, it was claimed that there were occupational groups instead of classes and there was a need to examine them in studying the course of capitalism in Turkey.¹²³

Mehmet Servet, in his article titled “Durkheim’s sociology, class, and occupational organizations”¹²⁴ gave a brief account of the Durkheimian school with reference to a translation of Durkheim by Ahmet Mithat Bey, published as a book called *İçtimai Taksîm-i Amel*. In this article, Mehmet Servet underlined the importance of the division of labor. Parallel with Durkheim’s analysis, he added that

¹²³ Mehmet Servet, Durkheim İçtimaiyatı: Sınıf ve Teşekkülleri,” *Meslek*, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.4.

¹²⁴ Mehmet Servet, "Durkheim İçtimaiyatı: Sınıf ve Teşekkülleri,” *Meslek*, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.4.

occupational differentiation was more profound than the division of the classes. However, he was aware of the difference between the social formations of Europe and Turkey and he thought it necessary to re-establish corporations in Turkey. This would be the avenue for the classes to be perpetuated in our society.

Mehmet Servet wrote another article on how a state can be organized on the basis of the occupational representation.¹²⁵ In this article, Mehmet Servet writes on how the parliament should be organized on this base, and how the county councils should follow the same pattern. The establishment of this system will make it possible to create consensus within the national assembly. Moreover, he adds that political parties are not precautions for social organizations and societies should regulate themselves without political parties, and he gives feudalism as an example. He mentions the frequently question asked by their readers; whether or not the group around *Meslek* magazine will form a political party in the future. Servet replies by stating that individuals who are embedded in their occupational works would not have any time or any wish to participate in politics.

In another article, Mehmet Servet illustrates how an occupational group is organized in itself and how the agglomeration of these groups forms a system.¹²⁶ The main problem is to classify the individuals: in the case when individuals engage in different economic activities, their major occupations should be considered within the representative system. They believe that to classify people on the basis of geographical regions is somewhat ridiculous. Economic activities form the pillar of society. In this case, it is evident that the writers of *Meslek* magazine were disinterested in politics to the extent that they despised it.¹²⁷

¹²⁵ Mesleki Temsil Devleti Nasıl Olur? Vaktiyle Ankara'da Neşredilmiş Fikirler Nelerdi?," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî –Ocak1925, p.6

¹²⁶ Mim Se, "Meslekler Üzerine Müessis Devlet," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.13

¹²⁷ Mim Se, "Meslekler Üzerine Müessis Devlet," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.13

In the following articles, Mehmet Servet elaborates his views on the occupational representation by examining the guild system in England.¹²⁸ He based his article on the book by Sterling Taylor, titled *The State of Guilds*. The king in England dominated the church with the help of the military, civil servants, and politicians. But the kings gained legitimacy and ruled the cities only after the guilds of the towns acknowledged them. However, after the centralization of the state, the official power passed out from the hands of the local organizations to the hands of the civil servants and assemblies around the throne. This is where antiquity ended and modern times began. Modern times are also characterized by the emergence of a new group in society, the politicians. One of the distinguished merits of the modern state is to advertise itself as a more democratic state than the states of ancient times. The governments are in fact the products of the central cities, not of the people. He advises that historians should not only be drawn by the rhetorical and philosophical aspects of history but should examine the facts of history.

In fact, if we look at the actual developments in world history, the guild system dates back to very early times. When humans created settlements after they left their caves, they became laborers and terminated their nomadic lives. Mehmet Servet also gives the example of the cast system in India in order to compare the situation in the West and the East.¹²⁹ In the east, the social stratification system is based on religious faith and family position, like in the case of the Roman Empire, and these groups are not represented in public as in the West. Nonetheless, their common situation makes them estates (état) and their common expressions and actions appear

¹²⁸ Mim Se, "İngiltere'de Mesleki Temsilcilik," *Meslek*, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.2; Mim Se, "İngiltere'de Mesleki Temsilcilik," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.2

¹²⁹ Mehmet Servet, "Etat, Sınıf Ve Meslek," *Meslek*, Sayı 7, 27 Kanûnisânî- Ocak1925, pp. 8-9

as important instances of social development even though they do not form classes.

130

In his articles, Mehmet Servet also examined the system in Germany.¹³¹ He wrote about the ideas submitted in Reich Economic Assembly in detail and published the offers and programmes of the social democrats, independent socialists and democrats. According to Mehmet Servet, only the programme of the democrats had details and full explanations, but within the article, he did not mention his own ideas about these groups.¹³²

When we look at the articles of Muhittin Birgen, we see that he did not write a specific article about the occupational representation programme. His main subject within the economic policies were about the policies and problems of the local economy and discussions about the relationship between the state and the people, class issues in Turkey.¹³³

Discussions and Political Debates about Economy and Production on the Agenda of *Meslek* magazine

In this part of the thesis, we will look at the discussions about the economy and try to give information on the debates on economic issues and the relationship of the state and the nation within the scope of *Meslek* magazine.

The main debate about economic issues highlighted by Muhittin Birgen is about class issues or the relations of individuals with the state and the sovereignty crises of the government in economic life. In some of these articles both Muhittin

¹³⁰ *ibid.*, pp.8-9

¹³¹ Mim Se, *Mesleki Temsilcilik*, *Meslek*, Sayı 6, 20 Kanûnsânî -Ocak1925, pp. 10-11

¹³² When we look at the programme of social democrats in Germany published in this article, it is very interesting to see that there many similarities with the Representation of Occupations Programme of Ali İhsan. We can easily say that the application of these two programmes are quite same.

¹³³ Muhittin, "Türkiye'de Devlet İle Halk Kitlesinin Münasebetleri," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, pp.1-2 ; "Türkiye'de Milli Sermaye İhtiyacı Ve Devlet Sermayedarlığı," *Meslek*, Sayı 25, 2 Haziran 1925, pp.5-6.

Birgen and Mehmet Servet bravely criticized the approach of the Ankara government to economic issues.

In one of these articles, titled "Relation between the State and the People"¹³⁴ Muhittin Birgen states that there is no relation between the government and the people. In his article, he wrote about the problems of the tobacco sector and he gives an example for his statement:

Once upon a time, there were associations for tradesmen, artisans and local producer in the Ottoman Empire, within the circumstances and conditions of those years. In fact, they did not have any influence or effect on the state and the state dealt with the matters of the sword and books. The state did not need these associations for its sovereignty. However, in spite of the heedlessness of the state, artisans, tradesmen, and producers were able to announce their problems to the state as they had very powerful associations and guilds. (...) after the violation of these associations, people became helpless because of state sovereignty on the one hand and the capital of the state, which represents the sovereignty of economics on the other. Because they had no associations or corporations anymore. Today in Turkey, everyone has to act as an individual in front of the state. Because of this, today only, the ones who have political penetration or the ones who were rich enough for political penetration can talk or only foreign companies can find a chance to voice their requests to the state. In addition, each man can sound only a voice and these separate voices are generally much dispersed and they are like a big hum of voices.¹³⁵

In the rest of this article, Muhittin Birgen advises the government to check the files about the tobacco sector and claims that if someone asked about the problems of tobacco sector to each deputy in the government he would see that all of them have different ideas and suggestions. This is the main problem according to Muhittin Birgen and he states that this situation is the main problem of the economy and most of the deputies are afraid of hearing the words *monopoly* and *state management*. He criticizes the ideas of the deputies who support the application of tax stamps (*bandrol*). Moreover, he claims that "we cannot hear the voices of Anatolian farmers because they do not have an association" and at the end of this

¹³⁴ Muhittin, "Türkiye'de Devlet İle Halk Kitlesinin Münasebetleri," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, pp.1-2

¹³⁵ Muhittin, "Türkiye'de Devlet İle Halk Kitlesinin Münasebetleri," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, pp.1-2

article he calls out to the farmer subscribers of *Meslek* magazine in Anatolia to form cooperatives or associations.¹³⁶

In another article, Muhittin Birgen wrote about the role of the state as the owner and investor of capital.¹³⁷ He underlined that there must be a limit for the state as a capital owner. Moreover, Muhittin Birgen states that for the establishment of a national economy, there is a need for state intervention but if the state holds all the capital in its hands it can be called state socialism. He claims that there is no difference between state socialism and the economic order of capitalism and gives examples from Germany and the policies of Lenin in Russia. According to him, in Germany, there was a state socialism but on the other hand Lenin believed in state capitalism which did not have a place in Marx's writings. Furthermore, he states that the reason for the poverty in Russia was related to Lenin's policies of state capitalism. On the other hand, in Turkey, he points out that the state, as a correct decision, began to establish banks with state capital and submitted them to the private investors. According to Muhittin Birgen, there is still a problem about this situation because as he claims private capital and investors are not sufficient and powerful enough to continue their economic activities. So there is a need to make regulations to strengthen these individuals and the state has to be very careful while holding the state capital and must be aware of the consequences of this because the basic duty of the state cannot be being an investor: If an individual holds the soil, soil becomes gold, but if a state holds the gold it becomes soil." Muhittin Birgen states his ideas about the abolition, of state intervention in the economy in several articles in *Meslek* magazine.

¹³⁶ Muhittin, "Türkiye'de Devlet İle Halk Kitlesinin Münasebetleri," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, pp.1-2

¹³⁷ Muhittin Birgen, "Türkiye'de Milli Sermaye İhtiyacı Ve Devlet Sermayedarlığı," *Meslek*, Sayı 25, 2 Haziran 1925, pp.5-6

Another subject evaluated in *Meslek* magazine was that of social classes. The article titled "There are no classes in Turkey," criticizes the ideas of Ahmet Emin about classes and political parties in Turkey.¹³⁸ In one of his articles, Ahmet Emin writes that as the political parties in Turkey are not based on classes there is peace and stability amongst the political parties. This is the main idea criticized in this article in *Meslek* magazine. According to the writer of the article if political parties do not depend on a class and do not have a class base this is a very problematic matter for the country:

If the parties are not class parties, it is not possible to be in peace and stability. The power of the class-based parties comes from the impossibility of denying the other classes. The parties consist of intellectuals who do not have an economic class. They understand the life with their trends and nerves and they easily deny each other. (...) This is a very artificial and compulsory thing.¹³⁹

Another article about occupational organizations was about a report of a consul (*şehbender*) on trade.¹⁴⁰ As the writer states according to the report of the consul, there is a problem about the samples of products, which will be sent abroad. Consul is announcing with the report that the samples are not enough and they are waiting for more samples of the product. At that point, the writer criticizes the point of view of the consul and states that these problems occur because of the disorganized structure of producers:

In the consul report, it is stated that although it was advised many times, the producers did not send enough samples and did not take our words into consideration. The consul is complaining about this and this complaint is right. But who will send the sample? The government? Who will send the samples to the government? The government is not capable about the samples, even the state is capable of samples, sending these samples is not the job of the

¹³⁸ "Türkiye’de Sınıf Yokmuş," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.4

¹³⁹ "Türkiye’de Sınıf Yokmuş," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.4

¹⁴⁰ "Meslek Teşkilatları Hakkında Bir Şehbender Raporu Ne Diyor," *Meslek*, Sayı 18, (14 Nisan 1925) p.14

government. These issues are undertaken by occupational organizations in other countries.¹⁴¹

In line with the consideration and the "materialist" perspective of the writers in *Meslek* magazine, articles in the magazine evaluated every aspect of life according to economic parameters. The law for the establishment of order (Takrîr-i Sükûn Yasası) is evaluated within this perspective. In the article titled "The law for the Establishment of Order: An Examination of the Point of View of Working Life"¹⁴² the writer claims that the developments after the law for the establishment of order must be evaluated according to economic parameters and for this he examines work life within two groups:

There are two kinds of work life in the country; one of them is about the work that we do for a the long time and the other is not related to supporting, maintaining and satisfying the government, it is what we desire to begin again, it is development, construction and recreation. Farmers, shepherds, tradesmen, and artisans are doing the first type of work and our people are dealing with these issues. However, for the second type of work, Europeans are interested in these issues.¹⁴³

After this analysis, the writer states his concern about the law of establishment of order. According to him, it is vital for the economy to attract foreign investors for the second type of jobs. He thinks that the regulation of this new law will encourage foreign capital to come to Turkey and can provide more secure working conditions but on the other hand, if the political debates about this new law continue they might create a negative atmosphere for the foreigners.

As we can see from these examples, the main problems stated in *Meslek* magazine are about occupational groups and their unorganized structure. The

¹⁴¹ "Meslek Teşkilatları Hakkında Bir Şehbender Raporu Ne Diyor," *Meslek*, Sayı 18, (14 Nisan 1925) p.14

¹⁴² Takrîr-i Sükûn Kanûnu: İş Hayatı Nokta-i Nazarından Bir Tetkik, *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.7

¹⁴³ Takrîr-i Sükûn Kanûnu: İş Hayatı Nokta-i Nazarından Bir Tetkik, *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.7

discussion about liberalism and conservatism is also unnecessary for the writers in this sense.¹⁴⁴ For this reason *Meslek* magazine traces occupational organizations with careful attention and celebrates the new occupational organizations or points out to some possible solutions for the artisans, tradesman and local producers putting special emphasis on such news.

Producers, Products and Problems of Domestic Production in National Capital

The articles and news about the producers and, local products appear as another important subject in *Meslek* magazine. There are 160 articles and news about this theme and nearly all of the regions and cities that have a production capacity are examined in these articles. In some of these, production issues are examined within the city's borders and writers claims about the production organizations, associations or cooperatives within that city.¹⁴⁵ However, on the other hand rest of the articles in this part are written on the basis of products or sectors independently of their geographic borders.¹⁴⁶

Within the local economy news of *Meslek* magazine, big cities of the country like İstanbul, İzmir and Bursa have an important place. It follows the economic activities in these cities and gives details about the activities of artisans, and merchants in its pages. Besides these big cities, Erzurum,¹⁴⁷ Ereğli-Zonguldak,¹⁴⁸

¹⁴⁴ Mîm Ha Be , “Muhafazakâr Mı Liberal Mi?,” *Meslek*, sayı 8, 3 Şubat 1925, p.7

¹⁴⁵ To illustrate some of them: "Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2; "Bursa İpek Böcekçiliği Ve Tohumculuğu," *Meslek*, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.17; "İzmir Havzası Üzümcülüğünü Himaye İçin," *Meslek*, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.10

¹⁴⁶ To illustrate some of them: "Tütün İşleri Gittikçe Karışıyor," *Meslek*, Sayı 5, 13 Kanûnsânî - Ocak, 1925,p.4; "Arıcılık Meşheri," *Meslek*, Sayı 3, 30 Kanun-i Evvel Aralık 1924, p.19; "Üzümlerimizi Himaye Etmek İçin Ne Yapmalıyız?," *Meslek*, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.5

¹⁴⁷ To illustrate some of them; "Erzurum Muallimler Cemiyeti," *Meslek*, sayı 7, 27 Kanûnsânî -Ocak1925, p.12; Ahmet Halil, "Erzurum Trabzon Hattı," *Meslek*, Sayı 25, 2 Haziran 1925,

¹⁴⁸ "Ereğli- Zonguldak Kömür Havzası," *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.4; "Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2

(coal) Kütahya,¹⁴⁹, Kastamonu,¹⁵⁰ Aydın,¹⁵¹ (fig), Trabzon,¹⁵² Tosya,¹⁵³ (rice) and Adana¹⁵⁴ (cotton) are among the cities examined under this theme. When we consider the products, related to these cities, grape, tobacco, and coal are seen as the important products. The other products mentioned in the magazine are figs, honey, rice, salt, carpets, cement and grain alcohol, cotton and matches.

In some of these articles, *Meslek* magazine focuses on the sale rates of these products and in some of them mentions the reasons for low production rates or the possibilities of mechanization.

There are thirty-five articles about İstanbul in *Meslek* magazine. Some of these articles are about the different occupational groups, and about factories and their economic activities such as fruit and vegetable producers and wholesalers, soap producers, İstanbul Electric Company or other factories in İstanbul. Between 1924 and 1925 there was total of seventy one factories and workshops in İstanbul as mentioned in *Meslek* magazine: thirteen windmills for the production of flour, eight tanneries (*dâbbehâne*), two brick factories, five sesame oil factories, four lime and four furniture factories, four Turkish delight workshops, three textile factories, three *halva* factories, three soap, three shoe factories, two alcohol, two cane and umbrella factories, two silk, two cement, two biscuit, two tin, one gramophone, one cardboard, one electric, one gas, one carbon factory and three type founders.¹⁵⁵

¹⁴⁹ "Kütahya Çiniciliğini İhya İçin Bir Şirket," *Meslek*, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.17

¹⁵⁰ "Kastamonu –İnebolu Havzası İktisadiyatı," *Meslek*, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.5

¹⁵¹ "Aydın İncir kooperatifi," *Meslek*, sayı 13, 10 Mart 1925, sayı 10; Aydın İncircileri, Kooperatifi Canlanıyor, *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.11

¹⁵² "Trabzon'da Elektrik," Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.17; Ahmet Halil, "Vilayet Mektupları: Trabzon'da Bir Medeniyet Enkazı," *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.11;

¹⁵³ "Tosya'nın Çeltik Fabrikası," *Meslek*, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.5

¹⁵⁴ To illustrate some of them: "Adana'da Koton İdrolfil Fabrikası," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.17; "Adana'nın Pamuk Mahsulâtı," *Meslek*, Sayı 2, 23 Aralık 1924, p.19

¹⁵⁵ "İstanbul'daki Fabrikaların Miktarı," *Meslek*, 30 Haziran 1925, Sayı 29, p.3. We do not know the truth of this information and in the article the author did not mention any sources.

In these articles about İstanbul, *Meslek* magazine also gave advice to the entrepreneurs about possible profitable investment areas such as chocolate production. In this article published in the fourteenth issue, *Meslek* magazine alerts the investors that the chocolate sector would be a very profitable sector and that foreigners have already begun their economic activities in this sector: "they found the field empty."¹⁵⁶ We learn from the same article that during the war years, a large amount of chocolate came to İstanbul and within the first years of the Republic, people were still consuming them. But on the other hand, as the amount of this chocolate decreased, luxury chocolate importation began. In March 1925, as *Meslek* magazine states, in a month 1.000 TL worth of Swiss (which was in the lead), 8.000 TL worth of English, 6.000 TL worth of French and Italian chocolates were consumed. The price of the chocolates changed between 95-250 kuruş depending on the quality in those years.

Despite the sensitivity towards "foreign" investors in the chocolate sector, we can see that *Meslek* magazine gives news about new establishments or sectors which newly began to appear in İstanbul although some of them have non-Muslim or foreign partners. The leader sector is one of these sectors and we can see a small article about a new company established in İstanbul. The writer of this article firstly mentions the possible profit expectations of the leader sector and praises with the courage and success of the Turkish partner of this new company.¹⁵⁷

Besides these issues, *Meslek* magazine mentioned the problems of different professional groups. In one of these articles, we can see the problems vegetable-fruit producers experience due to the wholesalers.¹⁵⁸ According to this article, wholesalers are the main reason for the expensive prices of fruits and vegetables. As

¹⁵⁶ İstanbul'da Çukolata Ticareti, *Meslek*, sayı 14, 17 Mart 1925, p.19

¹⁵⁷ İstanbul'da Sanayi Hareketleri, sayı 1, *Meslek*, 15 Aralık 1924, p.24

¹⁵⁸ İstanbul'da Sebzecilik, Sayı 4, *Meslek*, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.12

the producers do not have an organization anymore they obey the rules and price determined by these wholesalers and the writer mentions that because of this producers are forced to sell their products very cheap and they could not defend their rights against these wholesalers. The only reason stated in this article is the unorganized structure of these producers. According to the writer, the municipality or the authorities cannot do anything for those producers as they are "sleeping," the only way to solve this problem is to encourage the producers to establish an organization to defend their occupational rights against the wholesalers.¹⁵⁹

The other important titles about İstanbul are about the performance of the İstanbul Municipality (*Şehremaneti*). We can easily assume that there was a close relationship between this institution and *Meslek* magazine as the magazine follows nearly all the actions and adjudications and reports on them from the twenty- first issue to the last issue every week on the last page.¹⁶⁰ When we look at these adjudications, we see that they were mainly related to the needs of personnel clothes, infrastructure issues, or bread needs of hospitals or other institutions that are within the purview of İstanbul Municipality. Moreover, there is news about other activities of the İstanbul Municipality like charity activities for the poor in the city. In this reports, *Meslek* magazine announces that the Municipality is giving coal, bread and some other necessities to the poor. The interesting point of in this article is that the writer states that there are six thousand families in need of basic necessity in all over the country.¹⁶¹

There are twenty-four articles and news about İzmir in *Meslek* magazine. Most of these articles are supposed to be written by Muhittin Birgen as he went to the

¹⁵⁹ İstanbul'da Sebzeçilik, Sayı 4, *Meslek*, 6 Kanûnîsânî - Ocak 1925, p.12

¹⁶⁰ To illustrate some of them: There is an announcement on the 20th and 21st issues about the adjudications organized by the Municipality for the required bread or construction materials for the heating system of Cerrahpaşa and Beyoğlu Hospitals on the last page of *Meslek* magazine.

¹⁶¹ "Şehremanetinin Fukaralara Yardımı," *Meslek*, Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.4.

Aegean region in 1924 and wrote his impressions in *Meslek* magazine.¹⁶² He considers this region the most productive part of the country. These articles are about cotton, grape and olive production and the problems of producers and farmers in this region. In one of these articles, the writer points out to the problems in olive production and gives information about the low harvest of that year. Aydın, İzmir, Edremit and Ayvalık appear to be the main areas of olive production (which was approx. 5.5 million *okka* in those years) and the main problem within that area appears in the price of olive.¹⁶³ Because of the absence of Turkish entrepreneurs with enough capital, and the absence of credit for the producers, after the departure of *Rums* from that region, the state took over the responsibility of the factories and workshops in the sector but over the years, they became inactive. Because of these issues, producers and farmers in that region brought their products, olives to the non-Muslim or foreign companies to process and later they became indebted to them if they could not sell their products with good prices. Therefore, within the article, the writer makes a calculation and advises the government to reestablish and open the inactive workshops and factories in that region or provide easy credit for the producers and farmers.

Ankara was among the big cities mentioned in *Meslek* magazine. But there are only seven short reports about Ankara. Two of them are about the Supreme Court¹⁶⁴ (*İstiklâl Mahkemesi*), one of them is about the farmers in Ankara,¹⁶⁵ One of

¹⁶² Zeki Arıkan, *Tarihimiz ve Cumhuriyet*, p.58

¹⁶³ "Türkiye Uçuruma Nasıl Yuvarlanıyor," *Meslek*, Sayı 7,27 Kanûnisânî - Ocak 1925, pp.6-7

¹⁶⁴ "Ankara İstiklâl Mahkemesinde," *Meslek*, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.3; "Ankara İstiklâl Mahkemesinde," *Meslek*, Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.3

¹⁶⁵ "İktisadi bir Hadise: Ankara Havalisinde Köylüler Nasıl Cumhuriyetçi Oluyorlar?," *Meslek*, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.13

them is about the establishment of the telephone system,¹⁶⁶ one is about the conference of the Turkish Association,¹⁶⁷ (*Türk Ocağı*) and the last one is about the trackers and the last one is about the railways between Ankara and Sivas.¹⁶⁸

The other local production news is from Bursa. In these articles, silk, silkworm production and weaving activities comes to the front. *Meslek* magazine mentions the problems of producers and processes of silk production¹⁶⁹ and states the problems of weaving activities as lack of personnel, difficulties in obtaining the materials and the negative effects of the Bulgarian trade of towels on this sector.¹⁷⁰

Samsun was another city, which held a place in *Meslek* magazine. The construction of railways near the coast of Samsun is an important step in economy for *Meslek* magazine. In one of the article, magazine gives the news to the readers with the title "An Important Achievement of Turkish Capital Owners."¹⁷¹ According to the writer of this article, the construction of the railways near the Samsun coast is the first work of Turkish investors. As we learn from this article the construction was started by Mustafa Kemal in 21 September 1924. By December, the company started advertising for share-holders. In the rest of this article, the writer mentions the amounts of the materials used or gives examples about the importance of this route. According to him, the construction of this route will improve the production of Kızılırmak and Yeşilirmak deltas and when the rate of production increases in this

¹⁶⁶ "Ankara-İstanbul Telefonu," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14

¹⁶⁷ "Ankara'da Konferans," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.11

¹⁶⁸ "Ankara Ve Sivas Hattı," *Meslek*, Sayı 2, 23 Aralık 1924, p.19

¹⁶⁹ "Bursa İpek Böcekçiliği ve Tohumculuğu," *Meslek*, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.17; "Bursa'da İpek Böceği ve Tohumculuğu İstihalleri," *Meslek*, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.10

¹⁷⁰ Rıza Ruşen, "Bursa'da Dokumacılık," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14

¹⁷¹ "Türk Sermayedarlığının Büyük bir Muvaffakiyeti:Samsun Sahil Demiryolları," *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924, p. 6.

region nearly one million people will improve the quality of their lives like in the towns Çarşamba and Terme.¹⁷²

Professional Occupations, Tradesmen and Work Organizations

Another important issue in *Meslek* magazine is professional occupations, tradesmen, and work organizations. There are 110 articles about occupations, occupational organizations, and associations. Doctors, pharmacists,¹⁷³ teachers, and civil servants are the professional groups, and tradesmen, artisans and farmers are the other groups which appear in *Meslek* magazine. In the articles concerning doctors, *Meslek* mainly focuses on the working conditions and working hours of doctors after the Republic. In an article in the third issue, the problem of compulsory work is examined through the new law proposal in the government.¹⁷⁴ According to this new proposal, the students who graduate after 1929 will have to do compulsory work after a five-year education and a year in the army and a year in internship. But after the intervention of a group of students (namely, Recî Refîk, Hüseyin İbrahim and Ali Rıza) from the Medicine Faculty, the government decided to combine the years of military service and internship and arbitrated to pay a salary (60 *lira*) during the internship. In the case of pharmacists, the most important problem appears to be the existence of foreign medicine wholesalers/stores. In one of the articles about pharmacists,¹⁷⁵ *Meslek* magazine advises the pharmacists to organize a cooperative in order to compete with foreign medicine companies, and tries to show the possible ways of establishing a cooperative.

¹⁷² "Türk Sermayedarlığının Büyük bir Muvaffakiyeti:Samsun Sahil Demiryolları," *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924, p. 6.

¹⁷³ Mesleki Teşkilat Tetkikleri, Eczacılar Cemiyeti, *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924, p.8.

¹⁷⁴ "Doktorlar Teşkilatı," *Meslek*, sayı 3, 30 Aralık 1924, pp.12-13.

¹⁷⁵ Mesleki Teşkilat Tetkikleri, Eczacılar Cemiyeti, *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924, p.8

As for teachers, the articles and news are largely about the working conditions and problems of education. Writers report on the teacher associations, their activities, and their ideas about the problems of the education system of the new Republic.¹⁷⁶ In one of these articles, *Meslek* magazine introduces the teachers' association in Erzurum.¹⁷⁷ In this article the writer first informs the readers about the number of teachers in Erzurum (which is approximately 200) and then about the activities of the association. The Erzurum Teachers' Association (*Erzurum Muallimler Cemiyeti*) had a charity-solidarity box and thus they were able to buy books for the schools in Erzurum and also helped two teachers who had been ill. According to the author, their major accomplishment was the night school, which offered free education to the apprentices in the city. There were approximately 120 students, apprentices who made use of this service, and due to this activity, the association was considered to be a success among the teacher organizations.¹⁷⁸

There are only four articles about civil servants (*me'mûr*) in *Meslek*. These articles are about the salaries and working conditions of civil servants and concentrate on the possible changes that might follow the admission of the proposed law about civil servants.¹⁷⁹

Associations, Cooperatives, Organizations and Partisanship: Bargemen and Shoemakers

¹⁷⁶ Mim Se, "Meslekler Üzerine Müessis Devlet," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.13; "Mesleki Hareketlerimizi Takip: Amele Cemiyetleri, Dava Vekilleri Cemiyeti, Muallimler Cemiyeti," *Meslek*, Sayı 1, 15 Aralık 1924, p.23

¹⁷⁷ "Erzurum Muallimler Cemiyeti," *Meslek*, sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, p.12

¹⁷⁸ "Erzurum Muallimler Cemiyeti," *Meslek*, sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, p.12

¹⁷⁹ Mehmet Servet, "Etat, Sınıf Ve Meslek," *Meslek*, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.12; "Türkiye'de Sınıf Yokmuş," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.4; "Memurin Kooperatifi," *Meslek* Degisi, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7

There are eighty articles on associations, cooperatives, and organizations in *Meslek* magazine. Some of these associations consist of the professional groups mentioned above and the others of several work organizations. When we look at these articles, we see that the magazine supports every kind of organization or cooperative, keeping the readers informed about the details of their jobs or their activities.

As an example, there is an article about the barbers of Bursa.¹⁸⁰ The article discusses the history of barbers in the country and explains in detail the process of becoming a barber. Furthermore, *Meslek* gives the details of the ceremony organized by the barbers of Bursa in this article. Another article is about masonry and stoneworkers.¹⁸¹ In this article, the writer mentions the capital shortage of stoneworkers and gives the details of the construction issues in Bursa. According to him, these workers are experiencing problems in their business, as they cannot afford the tender contract due to lack of sufficient capital.

A new association appears in the next issues of *Meslek* magazine. This is an association for captains, engine operators, and sailors.¹⁸² The head of the association is Cemil Bey, and the article gives a quotation from his last speech published in *Vatan* newspaper:

We brought the code of regulation for the organizations in maritime business from England and we translated it. Our association consists of all the tugboats and tradesmen related with *Seyrüsefain*, *Şirket-i Hayriye* and *Haliç*. But there are three hundred, four hundred unemployed men in our association. Our friends who work for the trade ships are working under unjust conditions. Previously, they could not seek a remedy because there was no association for them. From now on we will protect their rights. For example, there must be four captains and four engineers in every big ship, but now because of the tradesmen, they only employ two captains and two engineers.¹⁸³

¹⁸⁰ "Bursa Berberler Birliği," *Meslek*, Sayı 12, 3 Mart 1925, p. 12

¹⁸¹ "Mustafa, "Bursa Dülger Cemiyeti Hakkında," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.11

¹⁸² "Yeni bir Meslek Cemiyeti," *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.6

¹⁸³ "Yeni bir Meslek Cemiyeti," *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.6

In the following lines of this article, Cemil *Bey* gives the details of this problem and narrates their efforts to solve this standardization. He also declares that their new association will take care of elderly colleagues and will help them to survive.¹⁸⁴

Shoemakers are among the artisan groups that *Meslek* magazine supported. The first article about shoemakers was published on 10 March 1925 with the title "Linen Shoes with Plastic Heels and Shoemakers."¹⁸⁵ The writer mentions the problems the importation of linen shoes with plastic heels has created in the country. To give detailed information, the editorial group of the magazine sent a reporter to the association of shoemakers. After this short visit, they learnt that this problem had been persisting for a year, and still appeared inconclusive. Approximately a year before, this was published in *Meslek*:

New linen shoes with plastic heels appeared both in Anatolia and in Istanbul with prices between 80-120 *kuruş*. People spent the summer season wearing these shoes and this situation affected the summer jobs of shoemakers. Because of these cheap shoes, nearly 60% of the shoemakers face unemployment, and they have tried to announce their problems in the newspapers from the fourth pages.¹⁸⁶

The reason for the cheap price of these shoes with plastic heels was the customs duties. Although the customs duties for foreign products and boots, low-cut shoes or sandals were very high (for the silk and velvet ones 72 *kuruş* for each kilogram, and 228 *kuruş* for linen shoes), these new shoes were evaluated as plastic, with customs duties of 144 *kuruş*, as there was no article about shoes with plastic heels in custom law. Because of this, shoemakers experienced a crisis and *Meslek* magazine published another article about them. In the next article, the magazine announced the establishment of a cooperative among the shoemakers and published

¹⁸⁴ "Yeni bir Meslek Cemiyeti," *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.6

¹⁸⁵ "Altı Lastik Keten Ayakkabılar ve Ayakkabıcılar Esnafı," *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.13

¹⁸⁶ "Altı Lastik Keten Ayakkabılar ve Ayakkabıcılar Esnafı," *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.13

the written declaration of this cooperative.¹⁸⁷ This is a very agitative text and the head of the cooperative describes their difficult working conditions and encourages the shoemakers to produce shoes of high quality to compete with the imported ones. Quality is presented as an important factor in the declaration text of the cooperative, which also announces the beginning of the exportation of shoes to Europe and America. For this reason, shoemakers have an important role to play in the economy of the country and they must not feel desperate but must be ready to sacrifice for their country:

Do not feel afraid, feel fearless, and work. You must know that this is the road to liberation. Shoemaking was considered to be an occupation to earn money for bread until now. After today, it will be considered as an art, as a national instrument for the wealth of the country.¹⁸⁸

This propagandist voice continues until the end of the declaration and it ends with the words:

We do not have time to sleep, to think. You can become a member of our cooperative by giving five liras for each share in four installments. Secure your circumstances, your needs, and the future of your family.¹⁸⁹

In the same article, there is an announcement about the machines that produce moulds. As it is stated in this announcement, the moulds for the shoes used to come from Europe and the customs duties for these moulds were reasonable, which was 600 *kuruş*, but for a reason the administration changed the duties to 3700 *kuruş*. For the solution of this problem, the writer (probably the management of the

¹⁸⁷ "Ayakkabıcı Esnafı Kurtuluş Yolunda," *Meslek*, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.19; "Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyannamesi," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.3

¹⁸⁸ "Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyannamesi," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.3

¹⁸⁹ "Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyannamesi," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.3

cooperative) suggests that the shoemakers buy the machine in order to produce moulds within the country.

Bargemen (*mavnacılar*) are among the groups that have a place in *Meslek*. In the first article, the problems of the tariffs of transportation are examined, and it is stated that although the negotiation with the municipality continues, the management commission of bargemen is trying to determine the tariffs. This attitude is criticized by the bargemen, and it is stated that the management is losing face.¹⁹⁰ The second news about bargemen also deals with the tariffs problem. It is stated that some of the tradesmen will organize a group in the week of 30 December 1924 and will send this group to the Municipality to solve the tariff problem.¹⁹¹

By January 1925, a third article appeared in *Meslek* magazine about bargemen. As revealed in this article, the bargemen had a problem because of the abolition of their duty turns after the abolition of their trade monopoly.¹⁹² The government declared the abolition of duty turns in the week of 27 January 1925, and invited the management of bargemen to the negotiations. Furthermore, the writer adds that if the problem about the abolition of duty turns is not solved the job of bargemen will end once and for all because according to him the weakness of Turkish capital in this sector will open the way for foreign investors. Some of the foreign companies already bought their floating bridges during the war years and they are waiting for the downfall of Turkish companies. In the next article, the writer gives the details of his thesis, according to him this situation is related to the emergence of big companies in the sector.¹⁹³ Although the working conditions of bargemen are not modern or very successful, the writer states that the relation of the jobs within the

¹⁹⁰ "Mavnacılar Arasında Tarife Meselesi," *Meslek*, Sayı 1, 15 Aralık 1924, p.22

¹⁹¹ "Mavnacılarda," *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924, p.19

¹⁹² "Mavnacılar," *Meslek*, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, p. 12

¹⁹³ "Mavnacılar ve Mavnacılık Meselelerine Dair," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p. 8

same sector is more important and that the bargemen are doing their jobs and they are fulfilling their functions within the harbors. However, in this situation they are helpless before their rich competitors in the sector. They are not able to defend their rights and the writer adds that the voluntary group that went to Ankara could not explain the problems explicitly. The government has to defend the rights of this group against foreign companies which have already begun investing in the sector.¹⁹⁴

Tradesmen, Banks for Tradesmen and Farmers

Tradesmen are theoretically the most highlighted occupational group in *Meslek* magazine, but when we look at the articles and news in the magazine, we see that there are only 31 articles about tradesmen and farmers. On the other hand, there are various groups and sectors within the trade. Saddlers, bargemen, and shoemakers are the groups mentioned in *Meslek* magazine. When we look at the news about tradesmen, the most common problem appears to be the case of customs duties.¹⁹⁵ Nearly all of the sectors mentioned in the magazine need something from abroad in the production processes of their goods. They are not only sellers but also producers.

Another issue about tradesmen that is revealed in *Meslek* magazine is their relationship with the Municipality. In one of these articles, in the 22nd issue, the writer points out this subject, and according to him some of the tradesmen groups do not understand the meaning of being organized and do not work effectively to improve their associations.¹⁹⁶ There are two kinds of trade associations and unions:

¹⁹⁴ "Mavnacılar ve Mavnacılık Meselelerine Dair," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p. 8

¹⁹⁵ To illustrate some of them: "Saraç Esnafının Derdi," Sayı 16, (31 Mart 1925), p.7; "Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyannamesi," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.3

¹⁹⁶ "Esnaf Cemiyetleri ve Şehremaneti," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.8

the new types, and the old types. Associations like the Turkish Press Association, Turkish Typesetters Association, Teacher's Association, Turk Tram Association, Turkish Trade Association are the new type of associations and they do not have any connection with the municipality and in fact they do not need any connection. They can act independently for the common advantage of their colleagues and for their job. On the other hand, boatmen, grocers, and car drivers are in the second group and they have to have a connection with the municipality. For this reason, the Municipality has to reorganize its relationship with these associations in order to avoid any problem or quarrel among them. According to the author, this problematic relationship appeared in the Hamidian Era and continued during the rule of the Committee of Union and Progress. To solve these problems, the Municipality must allow these trade associations to be free and independent, and must prepare a contract for the relationship between the municipality and tradesman. The other news about tradesmen is about the "Bank for Tradesmen."¹⁹⁷ The magazine announces the Municipality is planning to establish a bank for tradesmen with a capital of hundred *liras* and according to the writer; this decision can be an advantage for tradesmen if the new bank has a different mentality from the state banks:

(...) The new bank has to be managed by individuals, not by the civil servants of the municipality. If the municipality establishes this bank with private capital as a collective, this bank will be beneficial for the tradesman.¹⁹⁸

In the following issues, we see that the Municipality has finished the preparations for the establishment of this bank and *Meslek* magazine is very proud of

¹⁹⁷ "Esnaf Bankası," *Meslek*, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.12

¹⁹⁸ "Esnaf Bankası İlerliyor," *Meslek*, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.19

their ideas and their effects on the Municipality. Several trade organizations such as drivers, bread-sellers, and porters gave money for the establishment of this bank.

Farmers and their problems are among the issues evaluated by *Meslek*. The main problem of the peasants appears to be taxes.¹⁹⁹ In these articles, *Meslek* magazine claimed that "to reveal the problems of peasants and farmers to the public was their main duty" and accordingly published articles about tax problems and the mechanization of agriculture. There is an article about the need for mechanization in agriculture, by Ahmet Şevket. Ahmet Şevket points out the problems and low production rates of agriculture, suggesting that it is necessary to mechanize agriculture, and demonstrates the possible increases that will be an outcome of mechanization.²⁰⁰

Meslek magazine was also aware of the importance of policies related to peasants and farmers. In one of the articles about peasants, the writer analyzes the relationship of the Ankara government and the People's Republican Party. According to one of these articles, although they had a bad harvest that year due to cold weather, farmers and peasants planted extra yields with the new procedure formed and put into practice for them.²⁰¹ They could get extra money from the government without a bureaucratic application process after they applied to the chief men in their villages. For this reason, the writer of the article criticizes this practice and claims that the farmers and peasants in and around Ankara will support Republican policies and will easily become "Republicans".

Labor Force: Workers and Labor Organizations

¹⁹⁹ "Aşar'ın İlgaşı Ne Demek Olmalıdır," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.9

²⁰⁰ Ahmet Şevket, "Yeni İstihsal Senesinin Meydana Koyduğu Hakikatlerden: Makineleşmek," *Meslek*, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.1

²⁰¹ İktisadi bir Hadise: Ankara Havalisinde Köylüler Nasıl Cumhuriyetçi Oluyorlar? Sayı 21, *Meslek*, 5 Mayıs 1925, p.13

Meslek also reports on labor movements and publishes a serial on the history of the labor movement. However, we must state that there is a difficulty in the definition and interpretation of labor issues for the late Ottoman era and the early Republican era. As we cannot talk about a labor class within the context of the heavy industries, sometimes it can be hard to define and consider some groups as laborers. As Feroz Ahmad states in his article, criteria such as "class struggle," "universal suffrage," "internationalism" and "the sympathy of intellectuals" are not valid for the late Ottoman and early Republican context.²⁰² However, as Ahmad suggests, the last criteria, the sympathy of intellectuals, was present although "there was yet no significant working class - either numerically large or militantly conscious."²⁰³ There were relatively few workers and most of them tended to work in the crafts and according to Ahmad, they identified with their craft rather than with their class. For this reason, Ahmad suggests that labor issues and socialist movements have to be discussed in the broad sense. In our context, we see that there are several articles about workers in *Meslek*. The magazine categorizes occupations according to the activities of different groups and their relations with trade and capital. On the other hand, we can see the effects of the "sympathy of intellectuals" in the news and articles in *Meslek* magazine. *Meslek* preferred to highlight the worker groups that were on the agenda of the public with their activities or struggles.

Under the title Worker Movements (*Amele Hareketleri*), *Meslek* covers the strikes, the negotiations, and the demands related especially to workers in companies such as the Tram (*Tramvay*) Company, Maritime Company (*Şirket-i Hayriye*) and the Tobacco Company. Zeki Cemal wrote a serial for five weeks, titled "The History

²⁰² Ahmad, "Some Thoughts on the Role of Ethnic and Religious Minorities in the Genesis and Development of the Socialist Movement in Turkey (1876-1923)," p.7, in Ed. Mete Tunçay & Erik Zürcher. *Socialism and Nationalism in the Ottoman Empire 1876-1923*, (London-Newyork, Bristish Academic Press, 1994)

²⁰³ *ibid*, p. 7

of Labor Movements," where he gave a detailed account of the process of how the Turkish Socialist Party ("*Türkiye Sosyalist Partisi*") was founded and of Hüseyin Hilmi's life, his ideas, his persona and the strikes *iştirakçi* organized.

Workers and the History of The Working Class: Who are the Socialist Labourers?
How Hilmi became a Socialist

This serial by Zeki Cemal²⁰⁴ took place in issues 21, 22, 23, 24 of *Meslek* with the title "History of Labor Movements in Our Country" (*Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi*). He gave an account of how Socialist Hüseyin Hilmi founded the *Türkiye Sosyalist Fırkası* and organized strikes in several sectors, his relations with the laborers, with the representatives of companies, and with the state. Despite the sarcastic attitude of the first article, the following parts contain views that are contrary to some articles published in *Meslek* and to Münir Süleyman Çapanoğlu who wrote on this issue and described Hüseyin Hilmi as a caricature of socialism.²⁰⁵

Hüseyin Hilmi, who has been portrayed here as a hedonist, dreamy persona, was later given the leading role in the organization of the strikes by the *Debbâğhane* and *Tramvay* workers. Zeki Cemal, in the second article, explains the Party's program and with lesser sarcasm he gives a detailed account of the organization of strikes by the Tram Company workers and of the negotiations with the Company where he unavoidably points out to the role played by Hüseyin Hilmi. These articles do not give a detailed account of the history of labor movements in a comprehensive way, but do give information about the results of the strikes of the Tannery ("debbâğhane") and Tram workers in Kazlıçeşme.

²⁰⁴ There is an argument about the surname of Zeki Cemal. Mustafa Şahin who transliterated these articles suggests that the surname of Zeki Cemal is not "Başdeğmen" as Mete Tuncay stated previously. According to Mustafa Şahin the surname of Zeki Cemal is "Bakiçelebioğlu." Mustafa Şahin, "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Toplumsal Tarih*, Sayı 41, Cilt 7, May 1997, pp. 26-32.

²⁰⁵ Münir Süleyman Çapanoğlu. *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, (İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964)

Negotiations with the Capitalist Class

The majority of the articles about workers in *Meslek* are composed of news. Here only the articles which focus on labor movements will be mentioned. The first of these is titled "Worker's Party" (*Amele Fırkası*), published on January 1925, in Number 5.²⁰⁶ This article by an anonymous writer basically refers to the views about the Labor Party during its foundation.

The author claims that this party is doomed to failure from the start, due to the “scarcity” of workers in the country, and in a way he warns the founding people of the Party about the harmful effects of politics on labor movements. Indeed, most of the news we are going to touch upon next has this point of emphasis. The article titled "While We Begin" in the first issue of *Meslek* proposes that workers should remain distant to politicians and form organizations on the basis of each occupational group.²⁰⁷

Such proposals are repeated in some other articles of *Meslek*, in line with the guidelines of the program of *Meslekî Temsil* as mentioned earlier in brief. For example, upon the news of Ethem Ruhi Bey’s organizing a labor union, in January 1925, in the 5th issue, an article titled "Occupational Organizations and Foreigners" was published.²⁰⁸ In fact, in an article published earlier in *Meslek*, workers were urged to remain distant to politicians and Sadık Efendi, in the name of 180 workers from the Hasköy factory of *Şirket-i Hayriye*, sent a letter to the newspaper *İkdâm* in reply to this article. The article basically points out that occupational organizations in giving their struggle and gaining their rights are advised not to join "alien" people

²⁰⁶ "Amele Fırkası," *Meslek*, Sayı 5, Kanûnisânî - Ocak 1925 p.18

²⁰⁷ Muhittin Birgen, "Başlarken," *Meslek*, Sayı 1, 15 Aralık 1924, p.1-2

²⁰⁸ "Meslek Cemiyetleri ve Yabancılar," *Meslek*, sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.18

and people from other occupations, and not to confide in them: it is better for them to struggle for their rights through the occupational organizations they are to form.

Tram Workers- "Tramvay Amelesi"

Another group of news in the magazine concern Tram workers. The first article on this issue titled "Conditions of the Country: How the Company Recruits Workers?" was published in the 16th issue on 31 March 1925.²⁰⁹ This article was based on the idea that the Tram Company, in order to convince workers to work under all conditions demanded by the Company, began to recruit workers through a rough examination and tended to employ workers who did not know how to read and write. It is noted that in the strikes of the previous years, workers who were organized by Sosyalist Hilmi were the ones who did not know how to read and write. In this article, working conditions prior to the successful strikes of the Tram workers and how recently the company began to prefer intelligent and illiterate employees were also explained. This article ends by reviewing the period until the establishment of *Türkiye Sosyalist Fırkası*.

The second article on Tram workers gives an account of the establishment of *Türkiye Sosyalist Fırkası* and of the success of the Tram workers' first strike.²¹⁰ It explains how after the failure of the second strike the Tram Company organized *Siyanet Cemiyeti* in order to weaken the labor movement. Despite the reluctance of company workers to become members of this association organized by the company, they were told that any mistake of tram men and ticket sellers would not be forgiven if they were not members of the association and they would be reported. The workers, in response to this wide range of difficulties, they were confronted with the association organized by the committee and when some of them lost their jobs, they

²⁰⁹ "Memleketin vaziyeti- Kumpanya Nasıl İşçi Alıyor," *Meslek*, 31 Mart, 1925

²¹⁰ Tramvay Amelesi, *Meslek*, Sayı 20 28 Nisan 1925, p.9

were mobilized. Although the writer mentions the mobilization of workers, he says that there was no powerful leadership like in the times of *Sosyalist Hilmi* and the workers claimed that they adhered to the protection of the Republican Peoples Party (RPP) to show the government that they did not relate in any way to “the idea of socialism or communism.”

The Istanbul branch of the RPP delegated this mission to Sadi Bey, who was the head of the Party’s branch of finance. At the first instance, Sadi Bey found out that the workers were scared of associations. The workers were somehow on the verge of getting together: to motivate their becoming members of the *Siyaset Cemiyeti*, Sadi Bey prepared a list of their needs on their behalf to negotiate with the company. The company executives stopped participating in the meetings and the workers continued their struggles.

The news about the struggles of the Tram workers took place in the following issues. According to the information given in the issue of 31 March 1924, the representatives of the workers, namely, RPP’s finance officer Sadi Bey, deputy lawyer Ramiz Bey and tram driver Yaşar Efendi formed a committee and began negotiations with the Company in order to put pressure on the Company to realize what they had promised for several years.²¹¹ Later in an article of 7 April 1925, it was said that the negotiations were not finished yet, but the workers had prepared a list of their needs and some of their proposals and had passed it on to the Company.²¹² In the 18th issue of the magazine, it was stated that the negotiations had terminated without any positive result, due to the Company’s attitude, and as a result, the workers appealed to the Mayor.²¹³

²¹¹ "Tramvay Amelesi," *Meslek*, sayı 16, 31 Mart 1925, p.12

²¹² "Tramvay Amelesi," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925 p.11

²¹³ "Tramvay Amelesi," *Meslek*, Sayı 18 14 Nisan 1925, p.18

The Tram Company stopped negotiating since the managers realized that they might have to employ 100 or maybe 150 new workers, if they were to accept the workers' list of demands. It is also said in this article that one of the proposals made by the workers was that the Company change the manual brakes in the trams with air brakes as the latter are superior in terms of safety. Another problem was that the Company had not supplied clothes to the workers for 7 years and also the money accumulated in the Security Fund by the workers was not paid to the workers if they did not become ill. It is claimed that the Company had cheated them by promising that they were going to build 2000 houses for workers; on the other hand, workers demanded the construction of a building to store food etc. with the money collected in the Security Fund, but this was also rejected. Finally, the author says that the bargaining process has not ended in six months, and he argues that there is no possibility of solving this case since two workers and two company representatives use their votes as two to two.

Maritime Company Workers- *Şirket-i Hayriye*

Another group of news in the magazine is about Maritime Company workers.²¹⁴ The first article begins with an account of what has led to turmoil and what the reasons behind it were, like the articles on tram workers. The company appealed to the government for an increase in ticket prices and at the same time, they promised to increase the workers' wages if their appeal was accepted.²¹⁵ Actually, they got the rise in ticket prices, but did not raise the salaries of the workers. The workers appealed to the mayor, and deputy mayor Hüsnü Bey was ordered to carry out the

²¹⁴ A research on the news related to Maritime Company workers in *Meslek* magazine has been carried by Zafer Toprak. See: Zafer Toprak. "Şirket-i Hayriye Amele Cemiyeti ve 1925 Grevi," *Toplumsal Tarih*, Vol. 5, No 30, June 1996, pp. 6-14.

²¹⁵ "Şirket-i Hayriye Amelesi," *Meslek*, sayı 19, 21 Nisan 1925, p. 12

negotiations. In the 35th issue of *Meslek*, dated 11 August 1925, the second article on the subject touches upon a serious problem. According to the author, this is an issue faced specifically by the workers dealing with coal in the company and for the company it was important to deal with their complaints.²¹⁶

The articles on Maritime Company workers reveal that, as in the case of the tram workers, the negotiations were not successful. It is argued in the magazine that after the failure of the negotiations to come to an end, Maritime workers did everything they could and did not tend to act illegally.²¹⁷ The company representative Ethem Ruhi Bey's declarations were published in the magazine. He states that according to a regulation, when workers decide to go on strike, they should inform the Police Department and City Mayor 24 hours before the actual day of the strike. In another report placed below this article, it is expressed that the strike is almost inevitable. In this article titled "A Memorandum by the Chief of Police to the Headquarters" there is an expression that almost urges the workers to prepare for strike. It is stated that the chief of Police Ekrem Bey claims that according to the Law, the company can employ other (*new*) workers in the place of the workers on strike.²¹⁸

Finally, the maritime workers went on strike but an article published in *Meslek* after the strike argued that this was not a successful strike and in this, the workers' representative Ethem Ruhi Bey had an important share. According to the author, Ethem Ruhi Bey did not have answers to three questions in advance: "Could the

²¹⁶ "Şirket-i Hayriye Amelesi," *Meslek*, sayı 35, 11 Ağustos 1925 p.4

²¹⁷ "Şirket-i Hayriye Amelesi Müzakeratı," *Meslek*, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18

²¹⁸ "Polis Müdiriyetinin Merkezlere Bir Tamimi," *Meslek*, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18

strike be successful?"; "Could the company supply "new" workers?"; "How long could the workers continue the strike?"²¹⁹

Workers in Other Sectors

When we look at the approach of *Meslek* magazine to these developments, we see that it emphasizes, as Zafer Toprak also argues, that the workers' representatives are responsible for these failures. The workers' representatives in the negotiations were titled 'legal advisor' or clerk, and this could be seen in their adherence to the ideas of Occupational Representation. Zafer Toprak states that this is the period during which labor aristocracies were being formed by these intellectuals who acted in the name of the workers.²²⁰

The rest of the news on workers in the magazine are about workers in the tobacco, coal and gas companies and also include news from abroad about a strike waged by coal miners on 25 July 1925 in Bradford, England, with the title "A Big Strike in England" published in the 31st issue.²²¹ This strike that was carried out on 25 July 1925 in Bradford took place in *Meslek* 3 days after the strike began and how the workers in other sectors supported this strike and how they refused the possibility of being employed in the extra load of work that might be proposed in the coming period is stated. It is noted that the article based on the news about the tobacco workers is based on the interviews conducted with the tobacco workers, male and female. After the company's decision to continue production by using machines, the company bought more machines and this led to the loss of jobs by a group of male workers and an increase in the employment of woman workers. This situation implies that it is possible that woman workers were paid lower salaries. In

²¹⁹ "Polis Müdüriyetinin Merkezlere Bir Tamimi," *Meslek*, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18

²²⁰ Zafer Toprak, "Şirket-i Hayriye Amele Cemiyeti ve 1925 Grevi," p.10

²²¹ "İngiltere'de Büyük Bir Grev," *Meslek*, sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4

addition, differences in the wages of different groups of employees were mentioned and the information about the proportion of male tobacco workers to females (550/200) was given. It was also mentioned that the tobacco workers were not organized and that they must get together and that especially women workers' consciousness must be raised.

In the news about workers in *Meslek* magazine, we learn that the workers in Dolmabahçe Gas Company initiated the negotiations with the executives of the company again.²²² It is highly possible that the negotiations ended before and the magazine gives the news about the re-initiation of the discussions and as in the other news about negotiations it gives information about who participated in the negotiations: "In the negotiations of the gas workers, gas worker Faik, gas worker Ahmet, gas worker Mevlut were nominated."

In the last labor news, the magazine mentions the problems of the seasonal workers in the Ergani-Zonguldak coal river basins.²²³ In this article, the writer claims that due to the lack of workers in the Ergani-Zonguldak coal mines, the company employs peasants from the Trabzon and Erzurum regions. These seasonal workers work for very long hours in the coalmine, but the main interest of the writer is not that problem. He describes the difference between the seasonal workers and the "real" workers by means of skills and productivity. In line with the ideas of *Meslek* magazine, the writer mentions the problems of productivity in that area and calls the managers of the company to employ real coal workers in the coalmines.²²⁴

The forerunners of the group defending the idea of the Occupational Representation in the Committee of Union and Progress were Ali İhsan İloğlu,

²²² "Havagazı Amelesi," *Meslek*, sayı 16, (31 Mart 1925), p.12

²²³ "Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2

²²⁴ "Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2

Muhittin Birgen and Memduh Şevket Esendal, who tried to analyze the developments during the Single Party Era after the foundation of the Republic and aimed to express their ideas and proposals by means of *Meslek*. As it is stated also by İlhan Tekeli and Selim İlkin, contrary to Ali İhsan Bey, Muhittin Birgen, the chief editor of the magazine, believed that classes exist in Turkey as is evident from the coverage of labor news, the information about who took place on each side of the negotiations and what they demanded were keenly followed and workers' demands were largely mentioned. In his writings, M. Birgen often expressed that he held, like Ali İhsan Bey, a materialist point of view and he even attempted to re-write Ottoman history from a materialist point of view. He did not think that he or his magazine were 'socialist' in spirit, and stated that he would refrain from participating in politics. Materialism as a method which he tried to employ in his writings and also as a tool to understand actual life helped him and his magazine to follow the labor movement in detail and provided a frame for criticizing the Single Party Era in many respects.

Women, Education, Darülfünun, Historiography and other Themes

There are nine articles in *Meslek* about women, mostly about the "role" of women. Most of these articles are related to the "role" of women in public life and the modernization process of the country. The most frequent issue in the magazine is related to women being clever, responsible, and hard working. The first article in the first issue is about a Czech doctor, Mademoiselle Kalalova, and her visit to Istanbul.²²⁵ The ideas and the photograph of Mademoiselle Kalalova, which took place in this article, are quite representative of the ideas in the other articles on women. *Meslek* magazine announces the visit of Mademoiselle Kalalova as good

²²⁵ "Türk Hanımlarına Güzel bir Numune," *Meslek*, sayı 1, 15 Kanun-i evvel-Aralık 1924, pp.12-13

news for the women of the Republic, with the title "A Good Example for Turkish Women."

Mademoiselle Kalalova is presented as "a 28 year old, very beautiful, and very successful woman" and she also is a very good role model for the women of the modern Turkish Republic. She was the first graduate of a prestigious university in Europe," Karlova University Medicine School.²²⁶ She came to Istanbul to review the medicine schools and the health of the Turkish people. She was a medical consultant especially on the stomach, and orthopedics. Her successful individuality was expressed through the article:

She is a very mindful and very intelligent woman. It is not enough to say this to show how this young Czech woman is vigorous, intelligent, hard working and even passionately determined. We have to add that she learned nearly all of the important languages of the World. Besides her mother tongue the Czech language, she knows French, German, English, Italian, Spanish, Turkish and Arabic. She knows Turkish enough but because of inadequate practice she cannot talk fast. She knows Arabic and Persian. We saw her talking in Arabic, although with little practical experience she was talking with a very smooth literary expression. (...) She was very much interested in the Orient and that is why she came to Turkey and after her stay for some more months in Turkey she will go to Syria to see the Arabs.²²⁷

From the rest of this article, we understand that *Meslek* conducted an interview with her. Mademoiselle Kalalova's ideas about life are also mentioned:

She is not married and she is not against marriage but she did not feel any need to marry as she was quite busy working, learning and investigating. Although she was not indifferent to the desire of being a mother, or to household issues, her desires do not only consist of these, in this respect she is different from other women and she loves her occupation, her job and her investigation more than everything. She is an idealist but she says that while all of the women in Europe go after idealism devoted, we better call idealism a feeling, an enthusiasm towards the actual-real things. (...) She deserves to be addressed "madam."

²²⁶ In the article Karlova University is stated in Prague.

²²⁷ "Türk Hanımlarına Güzel bir Numune," *Meslek*, sayı 1, 15 Kanun-i evvel-Aralık 1924, pp.12-13

After these lines *Meslek* magazine deals with “being a woman in Czechoslovakia,” As one can see from the rest of the article, the main focus was on the necessity of the participation of women in work, economic life and on their success in every kind of occupation. Later in the same article, Mademoiselle Kalalova mentions her ideas about women and the health system and medical schools in Turkey. Her first impressions were not very negative; but as she states later, because of the difficult conditions of the country she advised hard work and gave an account of her impressions in the Medicine Faculty in Istanbul.

As we can see from the case story of Mademoiselle Kalalova, in which she was presented like a "heroine" in a fairy tale, the main issue about women was to encourage them to be a part of business life. *Meslek* followed the issues about women and in an article in the 15th issue criticized a ball organized by the Women's Association (*Kadınlar Birliği*) for charity purposes (for widowers and orphans).²²⁸ In this article, the writer even illustrates the interior monologue of a woman:

- We danced, but for orphans, we laughed, but to help widowers; we raced with our evening dresses to stop the tears of the miserables; in short, we laughed, and enjoyed ourselves to stop suffering.

Following these cynical lines, *Meslek* invites women and women's organizations to discuss the problems of women and states that they will support these organizations if they try to find solutions rather than organizing such balls. Anatolian women were projected as a better example, closer to the "new type of European hardworking women" than the "ornate" women of the big cities. According to the writer of another article, women should stop imitating European women only in their manner of dressing or in being flirtatious. They must remember

²²⁸ "Kadınlar Birliği Balosu," *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.19

how their elder generations, women in Anatolia, were more laborious.²²⁹ Because according to the writers in *Meslek* magazine, the problems of women were not solved yet. The new republic did not give them much freedom, although they thought they had freedom. As it appears in another article, the writer creates an illustration, a dialogue between a woman and a man. The woman thinks that they are free due to the help of the Republic but the man does not agree with her. The title of this article is "About the Freedom of Women- An Account" and through to the end of the article the dialogue continues between the man and the woman.²³⁰ The main argument of the man is that if a woman is not economically independent from her husband, she cannot be considered free. The male character of this dialogue insists that freedom is not about walking the streets without a man or a black veil, as the woman supposes or imagines. He lectures to her and states that they will reach freedom only after they reach the right to elect or when they have economic independence. The male character introduces himself as a person from the group of "*Meslekçiler*" and starts his expressions with "*biz meslekçiler*." Let us look at a part of this conversation:

(Woman) - Sorry sir but I guess you are with the group who think women are worthless. Because otherwise it is not possible not to see, to deny the duties of women, raising a child or managing the house. Aren't they deeds for the society? Can you deny these very important duties?

(Man) - Never, madam but you (women) are not the only ones who perform these duties. Men also raise the child. If you give the child milk, we bring bread. However if we must be just, the claims of our intellectual women, who talk about women's freedom and rights, about taking care of a child and doing housework are already too much: Nursing mothers (*süt nineler*) take care of the children and maids manage the house!²³¹

²²⁹ "Yeni Kadın," *Meslek*, sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.5

²³⁰ "Kadınların Hürriyetlerine Dair," *Meslek*, sayı 30, 7 Temmuz 1925, p. 4

²³¹ "Kadınların Hürriyetlerine Dair," *Meslek*, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p. 4

According to the writers of *Meslek*, Turkish women in the big cities are deluded, and they will not feel lucky and happy until they are respected like the women in the villages.

Schools

Another topic evaluated in *Meslek* is youth and education, including the articles of Muhittin Birgen about *Darülfünun* (Istanbul University). There are 110 articles, mainly written by Arif Cemil, Fuat Gündüz Alp, Sadri Ethem, Ömer Kamil, Süleyman Fehmi.²³² The articles about education and youth are mainly about the curriculum of education and the poor conditions of the schools and the environment of education. As we can understand from the articles, the main problems of the facilities are related to insufficient buildings or classrooms as most of the important institutes or schools held classes in the old historical buildings in Istanbul. During the war years, some of these buildings were used by the military and the inadequate systems of these buildings became worse or the wrong administrative decisions of the previous state made it difficult to use some of these buildings. Due to these conditions, some of these schools were in search of additional buildings or tried to use other public buildings to continue education. In one of these articles, a writer underlines the difficulties in the Engineering Faculty of the University and states that the management of the faculty solved the spatial problem by using one of the other public buildings.²³³ In 1913, the directors of the faculty sent a letter to the government to ask for an additional building but the problem remained unsolved. With these articles, the magazine tries to inform the government about the needs of these schools and hopes to help these schools to solve their problems. According to

²³² To illustrate some of them: "Darülfünun Emîni İntihabı" *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4; "Darülfünun Propagandası: Efendiler Propaganda Değil Eser İstiyoruz," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.2; "Darülfünunumuz Niçin Akimdir?," *Meslek*, Sayı 1, 15, Aralık 1924, pp.1,3-4; Muhittin, "Darülfünun ve Meslek," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnîsânî - Ocak1925, p.4

²³³ "Mekteplerimize Hürmet Etmeyi Öğrenelim? Talebe İle Fahişe Karşı Karşıya!," *Meslek*, Sayı 2, 23 Aralık 1924, p.7

the writers, this is an important issue and the government has to analyze the needs in education and has to be aware of the problems that remain due to the regulations from the Ottoman era. Another important issue is the course programs, curricula and syllabi used in education. For reform in education, *Meslek* magazine asked the public seven questions and called it a new questionnaire about the education system (*Maarif Anketi*).²³⁴ They began to publish these questions on the 14th issue and continued to publish the same questions until the 19th issue. These mainly question the program of existent schools and ask the readers if these schools are adequate to meet the new Republic's needs for personnel both in public institutions and private economic enterprises; or how it can be possible to establish enough schools in villages, or what readers think about the vocational schools or the education process of teachers. Later in the 23rd and 24th issues, *Meslek* magazine began to publish the answers and the requests of the readers, but did not mention how many responses they had got.²³⁵ With this questionnaire, *Meslek* emphasized the importance of teaching the Turkish language in the education system and emphasized the need to simplify the language and the urgency of organizing the education of teachers and of solving the problems of the schools. Moreover, we can also see small news about the conferences on education or the visits of one of the branches of teachers' organizations to Istanbul or the news about new application procedures related with teachers or students.²³⁶

Another important issue concerning education was the *Dârülfünûn*, Istanbul University, and its problems. Most of the articles about this issue were written by

²³⁴ This questionnaire is published between the fourteenth and eighteenth issues with title "Maarif Hakkında Anketimiz"

²³⁵ "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar," Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.4; "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar," *Meslek*, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.7

²³⁶ To illustrate some of them: "Bursa Muallimleri İstanbul'da," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11; "Muallimler Birliği Kongresi," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.18, "Muallimler Cemiyeti Kongresi," *Meslek*, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.2

Muhittin Birgen. As we can see from his personal account, Muhittin Birgen wanted to work at the university "to struggle with the mentality" of Darülfünun but he was not accepted to Dârülfünûn.

Zeki Arıkan states that there were many problems about the *Darülfünun* in those years and that Muhittin Birgen's opposition to the university cannot only be related to the refusal he got. Zeki Arıkan points out that Niyazi Berkes had also mentioned and evaluated the critiques of Muhittin Birgen and Berkes found the critiques correct and appropriate as he wrote in his memoirs.²³⁷ The main criticism that Muhittin Birgen stated in *Meslek* magazine was about the mission of the university. According to him, the university did not do anything during the difficult years of the country and although it got money from the public, did not respond and was not interested in the modernization of education or in the needs of the nation. His criticisms were mainly directed at the law, medicine, and literature faculties. In parallel, if we analyze the content of *Meslek*, we can easily see that apart from the artisans, local producers, tradesmen and workers the other occupational groups that were under examination were doctors, teachers and lawyers. Muhittin Birgen's concern with these occupations survived and he wrote several articles about the working conditions or problems of these occupational groups. According to him, a university cannot be considered successful if it is not interested in the problems of the students and in the problems of society.²³⁸ The university had many infrastructural and spatial problems, on the other hand, the education of the new generations, "the future of the young ones," was in danger as the university did not

²³⁷ Zeki Arıkan, *Tarihimiz ve Cumhuriyet*, p.53

²³⁸ Muhittin, "Darülfünun ve Meslek," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnısânî- Ocak 1925, p.4; Muhittin, "Maarif İnkılâbından Ne Anlıyoruz?," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, pp. 10-11

play a role in any of the reforms. Muhittin Birgen wrote and tried to point out the reasons for the inactive and unproductive manner of Istanbul University.²³⁹

Ottoman Historiography

Another concern of Muhittin Birgen, the social life of the Republic, was related to Ottoman historiography. Together with his critiques about the education system and the university, he wrote approximately thirty-two articles in *Meslek* about being an Ottoman, about identity issues and crises in the historiography of the new Republic. Within this scope, he wrote serial articles with titles such as "Who is an Ottoman"²⁴⁰, "From being an Ottoman to being a Turk"²⁴¹, "Description of the Janissaries (Kapıkulu)"²⁴², and "Some Issues in Turkish History."²⁴³ The main problem in historiography according to him was the perspective of the historians. In one of his articles, he says:

The Republic demolished the Ottoman Empire with its dynasty, it caught our historians who relied on the Ottoman palace without lanterns: when this palace was demolished, no history or historian remained.²⁴⁴

His opposition to Ottoman historiography arose from his interest in the situation of Turks within this historiography. According to him, Ottoman historiography was always only interested in the issues related to the palace and did not mention other groups like the Turks. He points out that "they mentioned Turks

²³⁹ Muhittin, "Darülfünun ve Meslek," *Meslek*, Sayı 4

²⁴⁰ Muhittin, "Osmanlı Kimdir?" *Meslek*, Sayı 4, 6 Ocak 1925, p.13; Sayı 5, 13 Ocak 1925, pp.8-9; Sayı 6, 20 Ocak 1925, pp.8-9; Sayı 7, 27 Ocak 1925, p.5

²⁴¹ Muhittin, "Osmanlı'dan Türk'e Doğru," *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.7; Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.5-6; Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.7-8; Sayı 30, 7 Temmuz 1925, pp.6-7; Sayı 31, 14 Temmuz 1925, pp.6-7; Sayı 32, 21 Temmuz 1925, pp.5-6; Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.3; Sayı 34, 4 Ağustos 1925, pp.9-10; Sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.9-10; Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.3-4; Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.4

²⁴² Muhittin, "Kapıkulu, İstanbul, Anadolu," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.9; "Kapıkulunun Tasvifi," Sayı 8, *Meslek*, 3 Şubat 1925, p.19; Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.6; Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.5; Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.4; Sayı 12, 3 Mart 1925, p.5; Sayı 13, 10 Mart 1925, p.5; Sayı 14, 17 Mart 1925, p.5; Sayı 15, 24 Mart 1925, p.5

²⁴³ Muhittin, "Tarihimizin İzaha Muhtaç Birkaç Noktası," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, pp. 2-3; Sayı 23, 19 Mayıs 1925, pp.2-3; Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.2; Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.5; Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.3

²⁴⁴ For the transliteration of this article; Arıkan, *Tarihimiz ve Cumhuriyet*, p. 103.

only as Karamanids or Jalali rebels."²⁴⁵ Furthermore, Muhittin Birgen thinks that the Sultans of the Ottomans shed too much blood and although the Ottoman Empire was demolished and a new Republic established, historians had the same mentality. Within the education system, history lectures and the curriculum were still concerned with issues of Ottoman historiography. Muhittin Birgen states that after the Republic, only the names of the sultans were extracted from the curricula, but in fact, it was necessary to change the logic of this historiography to form a new perspective for Turkish history.²⁴⁶ According to him, the only effort was made by a group that came together around a magazine called *Anadolu* (Anatolia). This was the only group which tried to evaluate history without the issues of the Ottoman palace. Moreover, Muhittin Birgen thinks that because of the effects of Namık Kemal and his works, most people thought that the Ottomans and Turks were the same. Muhittin Birgen states that Ottoman society consisted of several minorities and none of them were Turks. Even though Muhittin Birgen generally does not approve of Gökâlp's ideas, he agrees with Ziya Gökalp about the importance of Turks in the concept of the Ottoman Empire. Furthermore, Muhittin Birgen states that he did not want to be considered as a part of the debate based on political oppositions between Ankara and Istanbul. He states that he would never be part of such a political debate and his aim was to discuss the problems that remained concerning history writing after the Ottoman era. Because of the frequent questions he faced about the difference between the Ottomans and Turks, Muhittin Birgen began writing on and analyzing the Ottoman identity with his articles on "Who is an Ottoman."²⁴⁷ For him, while examining the history of a society or a nation, one must look at the

²⁴⁵ Muhittin, "Osmanlı'dan Türk'e Doğru," *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.7

²⁴⁶ *ibid.*, p.7

²⁴⁷ Muhittin, "Osmanlı Kimdir?," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnîsânî -Ocak1925, p.13.

economic structure and give only secondary importance to the role of individuals. He tried to constitute a model for the study of Ottoman history and he mainly focused on the economic background of the Janissaries (*Kapıkulu Modeli*). He states that after the displacement of tribal forces within the Ottoman State, a new army emerged and it was not based on people or a nation but based on the *devşirme* system (a system for recruiting boys for the Janissary corps.) In this situation, Muhittin Birgen states that this was a power that emerged despite the people, but appeared in daily life. It was a closed system and the sultans began to be dependent on these armies not only in the Ottoman but also in the Roman, Byzantine, and Abbasid Empires. He describes the janissaries (*kapıkulu*) as "*müdiran*" or manager class, and furthermore states that during the decadence of the Ottoman Empire, this *müdiran* class did not see the economic reasons and problems of the country and they only tried to formally save the state. As Zeki Arıkan states, Muhittin Birgen used the term "*kapıkulu*" to include both the Janissaries and the new administrative staff that appeared after the abolition of the janissary system during the reign of Mahmud II and the *Tanzimat* era.²⁴⁸ He tried to analyze the "Turkification" period of the Ottoman Empire and directed his research towards the rising role of the Turks within the Empire.

Short News

The other themes in *Meslek* are short news about institutions such as İş Bankası, the Ottoman Bank, news about the non-Muslim minorities, stories and articles about art, news from abroad, and sports articles. The articles about İş Bankası and Ottoman Bank are about the new branches, new procedures, or application agreements with the Ministry of Finance. The news on non-Muslim minorities are mainly about the

²⁴⁸ Zeki Arıkan, *Tarihimiz ve Cumhuriyet*, p.79

Orthodox Patriarch who left for Salonika after the Lausanne Treaty's exchange of non-Muslims and Muslims between Greece and Turkey.²⁴⁹ There are six short news items about this issue and all of them deal with the patriarch's departure and the efforts of the Greek Orthodox to cancel this decision of the Committee for Population exchange.²⁵⁰

In the case of the arts and literature articles, most of the short stories were written by Memduh Şevket with the signature of Mim Şin. Furthermore, Memduh Şevket published his novel *Miras* (The Heritage) from the first issue to the last issue. The other articles on literature were written by Ziyaeddin Fahri, and these are about Anatolian literature and Yunus Emre.²⁵¹ In the articles about art, there are several articles about books, magazines, art exhibitions, and theatre plays. All of the items and articles about theatre and theatre life were written by Kemal Ragıp, and they are about the problems of the theatres or give news of the seasons.²⁵²

Sports news were written by Yusuf Kenan. There are approximately thirty-one articles and news about sports and Yusuf Kemal wrote a series of articles with the title "Sports Life" from the 19th issue to the end. In these articles, he mentioned several branches like football, wrestling, rugby, athletics, shot- putter etc.²⁵³ When

²⁴⁹ "Baş Papaz Gitti," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p. 14

²⁵⁰ "Baş Papaz Meselesi," *Meslek*, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.18

²⁵¹ Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.12; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.10-11; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.9-10; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 29, 30 Haziran 1925, pp.13-14; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.8; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.5; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, pp.7-8; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.13-14; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.7-8; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.9; Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 38, 1 Eylül 1925, pp.6-7

²⁵² Kemal Ragıp, "Bizde Sahne Hayatı," *Meslek*, Sayı 2, 23 Kanun-i Evvel Aralık 1924, p.10

²⁵³ Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 14, 17 Mart 1925, Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 15, 24 Mart 1925, p. 13; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 16, 31 Mart 1925, p. 12; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p. 4; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p. 14; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p. 11-12; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 21, 5

we look at the contents of these articles, we see that he mainly concentrated on the histories of boxing and football and analyzed the football teams and football matches as an important economic activity. According to him, football clubs in Turkey like *Galatasaray* and *Fenerbahçe* were not aware of these economic opportunities and did not consider football as an industry. As he states, the managers of these clubs were only interested in the results of matches or rigging a match.²⁵⁴ He advises these football clubs to be aware of the economic advantages of football and gives examples from abroad. Although his main interest areas are football and wrestling, Yusuf Kenan gives the results of matches of different sports branches like rugby, athletics, and shot-put both from the country and abroad with the title "World Sports News."²⁵⁵

Finally, when we look at the news from abroad, we see that there are several news items within this title and they are not only about the Western world but also about the Eastern world. In the case of the West, relations with Greece,²⁵⁶ Germany,²⁵⁷ England,²⁵⁸ Italy,²⁵⁹ France,²⁶⁰ and the Balkans,²⁶¹ were on the agenda

Mayıs 1925, p. 4; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p. 12; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p. 11; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p. 13-14; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p. 7-8; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p. 14; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p. 14; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p. 4; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p. 17; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p. 4; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p. 11-12; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 37, 25 Ağustos Mart 1925, p. 14; Yusuf Kenan, Spor Hayatı, *Meslek*, Sayı 38, 1 Eylül 1925, p. 17

²⁵⁴ "Son Maç Etrafında," *Meslek*, Sayı 7, 27 Kanûnîsânî -Ocak 1925, p.19

²⁵⁵ To illustrate some of them, "Spor Haberleri," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.12, "Spor Haberleri," *Meslek*, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.3

²⁵⁶ To illustrate some of them: "Yunanistan," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4; "Yunanistan'da İhtilal," *Meslek*, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.4; "Yunanistan'da Yeni Hükümet," *Meslek*, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p. 14; Türk Yunan İtilafı, *Meslek*, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.2.

²⁵⁷ To illustrate some of them: "Almanya," *Meslek*, Sayı 7, 27 Ocak 1925, p.3; "Almanya'da İntihabat Neticesi," *Meslek*, Sayı 2, 23 Aralık 1924, p. 2; "Almanya'da İntihabat," *Meslek*, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.17; "Almanya'da," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4;

²⁵⁸ To illustrate some of them: "İngiltere," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4; "İngiltere'de Büyük Grev," *Meslek*, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4; "İngiltere'de Mesai Fırkası Kongresi," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.4; "İngiltere'de," *Meslek*, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.2;

²⁵⁹ To illustrate some of them : "İtalya," *Meslek*, Sayı 4, 6 Ocak 1925, p.2; "İtalya," *Meslek*, Sayı 5, 13 Kanûnîsânî -Ocak 1925, p.3; "İtalya," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4; "İtalya" *Meslek*, Sayı 12, 3 Mart 1925 p.2,

of *Meslek* magazine and news about Russia,²⁶² Mosul,²⁶³ Morocco,²⁶⁴ and Iran²⁶⁵ made up the news from the East. Short news about Europe were mainly concerned with the comparison of prices or salaries or were news about the boycotts or work organizations in these countries. However, the news about Bulgaria, Iran, Mosul, India, and Russia were about political issues such as communism, legitimization processes, foreign relations, or economic relations with these countries.

"İtalya," *Meslek*, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.4; "İtalyan Ayan Meclisi Nasıl Aza Seçiyor?," *Meslek*, Sayı 2, 23 Aralık 1924, p.19

²⁶⁰ To illustrate some of them : "Fransa'da Dâhili Cidal," *Meslek*, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.17; "Fransa'da Hükümet Tebdili," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p. 4; "Fransa'da Komünizm," *Meslek*, Sayı 2, 23 Aralık 1924, p.19;"Fransa'da Sosyalist Konferansı," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4; "Fransız Mühendisler," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11

²⁶¹ To illustrate some of them: "Balkanlar," *Meslek*, Sayı 4, 6 Ocak1925, p.2, "Balkanlar," *Meslek*, Sayı 5, 13 Ocak 1925 p.3; "Balkanlarda," *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924, p.1;"Balkanlarda," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4; "Balkanlarda," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4; "Balkanlardan Tüttüncülük," *Meslek*, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.19

²⁶² To illustrate some of them:"Rusya," *Meslek*, Sayı 4, 6 Ocak1925, p.2; "Rusya," *Meslek*, Sayı 7, 27 Kanûnisânî -Ocak1925, p.3; "Rusya," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4; "Rusya," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.14; "Rus Futbolcuları," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4

²⁶³ To illustrate some of them: "Musul Raporu Hükümetlere Verildi," *Meslek*, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.17; "Musul Raporu," *Meslek*, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.18; "Musul'a Dair Haberler," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.18

²⁶⁴ To illustrate some of them:"Fas Ahvali," *Meslek*, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3; "Fas Harekâtı," *Meslek*, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.4; "Fas Meselesi," *Meslek*, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4; "Fas'ta," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4;

²⁶⁵ To illustrate some of them:"İran Ahvali," *Meslek*, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.2; "İran Sefaret Hanesinde Merasim," *Meslek*, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7; "İran," *Meslek*, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.2; "İran'da Bir Hareket," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.1

CHAPTER III

CONCLUSION

There are many studies on the first years of the Republican period. Some focus on the problems related to the transition from the Ottoman to the nation-building era and the problems which appeared during and after the war years, others focus on the political atmosphere and the ideological and political perspectives of the Republican elite. However, in the case of labour history for so many years many researchers have mentioned the lack of a proletariat class or an industrial working class in the Ottoman and early Republican eras. In addition, according to Turkish historiography labor has had less influence on political life than have the military and political elite, and historians have preferred to write history from the top down. However, thanks to the new generation of historians and to recent research and analysis, historians studying the Ottoman Empire and early Turkish history have located the origins of labour historiography in the resistance of different occupations or local informal protest networks among unorganized workers rather than searching for well organized industrial workers. This has opened a new perspective in labour historiography, and the social history of labour has begun to focus on and to analyze the issues related to artisans, tradesmen, the workplace, community solidarities, rural labour, and women's labour. Within this process, labour and working classes are examined within their communities, in line with the social and political environment of the times, ethnic and religious questions, and

their relations with the Young Turk movement. Another important part of these efforts is related to understanding the links with revolutionary and radical groups operating abroad, and the effects of international movements and policies on national policies and paradigms.

There were two tendencies that reflected Ottoman and early Republican political thought. As Yerasimos states, one was Jacobinist, inspired by the French Revolution and French positivism, and tried to maintain the Ottoman statist ideal by modernizing it.²⁶⁶ This political thought was also “colored by populism” and “fascinated by the Russian Revolution”. The other political tendency was liberal federalist and drawn to Anglo-Saxon models and was represented largely by Anatolian notables who had always suffered at the hands of central authority.

Meslek Magazine was published during the early years of the Republican era, which was a complicated period especially in terms of economic policies and labour issues. The Republican Government was trying to establish the judicial structure and to regulate all the aspects of social and economic life. As Turkey was a country of petty-commodity producers, farmers and the self-employed, Republican economic policies tried to cope with the difficulties which arose after the war and the Lausanne treaty of 1923, which imposed on the Turkish government a nonprotective trade policy. In the age of European expansion, foreign capital was welcomed, and after the departure of Greek and Armenian entrepreneurs, Muslim entrepreneurs attempted to replace the minorities in economic activities. However, the Turkish economy was influenced by capitalist forces that had begun to invade its markets.

When we look at *Meslek* magazine in general, we see that the magazine somehow portrays the economic panorama of the early Republican era not only by

²⁶⁶ Stéphane Yerasimos. "The Monoparty Period", in ed. Irvin C.Schick and Ertuğrul Ahmet Tona, *Turkey in Transition-New Perspectives*, (Oxford: Oxford University Press, 1987), pp.67-68

means of political debates but also through factual information about the economy; production and farmer life, local productivity, professional groups, trade life and civil servants etc. Writers mainly dealt with these issues by collecting information and data from these specific branches of the economy and employment. In a way, they tried to learn about the capacity of the existing economy, supported the struggles of several groups in economy, and tried to show the potential or important attempts of different occupational groups. They were also aware of the capitalist world and the economic processes in other countries and as citizens of a new Republic, they not only tried to find solutions within the country, but also made an effort to find a way to establish a national economy that would have financial power, stability, and possibilities of progress.

When we consider the editorial staff and writers of *Meslek* magazine, we see that they had all experienced previous years together within the cadres of the Committee of Union and Progress. They not only knew each other, but also worked together in organizing the tradesmen, and later during World War I, some of them played important roles as commissaries both for the party and for the procurement of goods. On the other hand, we must not forget that the Committee of Union and Progress was formed as a coalition by people of different ideas and conceptions and each one of these groups were formed by people of various political convictions. Each of these ideas became effective in different practices. Some of these groups and intellectuals became more powerful and influential due to the political structure of the period while some of them were intimidated or ignored.

Ali İhsan İloğlu and his ideas about *Mesleki Temsil* can be an example of these. Although the National Parliament accepted his ideas in 1920, he had no chance to practice his ideas. However, we can see from *Meslek* magazine that Ali İhsan Bey

and his followers continued to see the world from a Materialist perspective. They continued to advocate their programme through several magazines and newspapers such as *Meslek* magazine. Although Ali İhsan Bey did believe that there were no social classes in Turkey like in the West, his main follower Muhittin Birgen believed in social classes. In *Meslek* magazine, authors wrote not only about different occupations but also followed and commented about events that affected workers, their struggles, and their standard of living in different areas of the Republic.

Meslek authors preferred to support the idea of occupational representation based on a materialist perspective and did not support the positivist Durkhemian analysis of Ziya Gökalp. They published several articles criticizing Ziya Gökalp's positivist methods in *Meslek*. On the other hand, they were familiar with the social structure and political atmosphere of Russia as they had spent some years as commissioners of CUP. Although they were sympathetic to the Russian Narodnik movement which focused on the peasantry, they preferred to concentrate on tradesmen and artisans and were interested in the British guilds and French solidarism. Furthermore, they were interested in Germany and state socialism and tried to observe the labour movements in European countries. As I mentioned in the previous chapters, the core group of authors wrote several articles examining the guilds and representation systems in England and Germany. On the other hand, despite their materialist perspective which was declared in so many articles, each of these authors was also aware of the problem of defining materialism and "socialism" within the context of the new Republic. They did not support Leninist organizations, such as the Turkish Communist Party, nor did they focus only on the workers or worker movements. They emphasized the role of artisans, tradesmen, and local producers. They located the origins of their ideas to the problems and

resistance of artisans; they mentioned threats to artisan skills and threats to local producers and tradesmen in an emerging capitalist world. In *Meslek* community solidarities, occupational cooperatives and all kinds of organizational experiences were celebrated. The struggles of artisans, local producers, tradesmen were announced in almost every issue of *Meslek* and authors emphasized the role of local informal protest networks among unorganized workers.

On the other hand, the group around *Meslek* magazine tried to propagate their ideas and suggestions without breaking their links with the existing political structure and the government; but in a way, they also tried to criticize the economic policies and to show how to establish a national economy and representation system based on the real fabric of the country. They believed that if liberal economic policies and the hegemony of political parties were the only aim of the government for the sustainability of the new nation, hegemony and power would soon be in the hands of some groups, so they further advised the transfer of the hegemony to the people as opposed to keeping it in the hands of a group or a class. Most of the articles published in *Meslek* had the purpose of understanding the country and its problems from a materialist perspective. They meant "the men of occupations" within the borders of the country, not the Turks from Iran to Turan like Ziya Gökalp. Moreover, in line with the words of Karl Marx, that "philosophers have only tried to understand the world; the point, however, is to change it," they evaluated Ziya Gökalp not as a real philosopher because of his idealism.²⁶⁷ They were against dictatorships. They believed that the homogeneity of the economic policies of the period prepared the ground for the idea of social solidarism and occupational

²⁶⁷ Muhittin Birgen. *İttihat ve Terakki'de On Sene*, pp. 386-389

representation since the administration of the government relied on the small producers of the social stratum.

In line with these, the magazine portrays the problems of local producers, workers, and other occupational groups during the first years of the Republic. The contributors to *Meslek* magazine also pointed to the problem of misrepresentation and the labor aristocracies that were being formed by the intellectuals who acted in the name of the workers. Most of the occupational groups were in need of associations to solve the problems related to their occupations. There was the problem of mechanization in agriculture and credit or customs tax problems for the petty commodity producers and tradesmen. *Meslek* magazine focused on the insufficient capital of these groups within the market, and underlined the importance of creating procedures and regulations for each occupational group.

Each of these political groups and intellectuals tried to analyze and solve these issues and problems. It must have been a difficult period for them especially in the first years of the nation-building era, since on the one hand they attempted to criticize the Republican political elite and their policies, and on the other, they tried not to draw attention to themselves as communists or socialists, while trying to understand the world from a Materialist perspective. Later we can see the reflection and continuity of these ideas within the intellectual interests of the group around the *Kadro* Magazine, which was published in 1932. In many ways parallel with the ideas of *Meslek*, the group around *Kadro* Magazine continued the critiques of capitalism and tried to point out to a third way in politics. Like the *Meslek* authors, they tried to understand the nation's problems in a materialist way and tried to

generate an original ideology for the new republic.²⁶⁸ They made it possible to think about the third way policies instead of following the prescriptions of the western world for nations, but nevertheless, *Kadro* Magazine was abolished due to the political pressure of the government, like *Meslek* Magazine.

To conclude, I can say that it is very interesting to note that although Muhittin Birgen gave accounts about the founders of the Occupational Representation idea and their intentions, he did not mention *Meslek* magazine and his editorial work in his memoirs, as far as we know, he finished writing his autobiography the year he returned from Azerbaijan, just after the foundation of the Republic. He did not write about the early Republican era and Republican politics. This reminded me of the concept of Pierre Bourdieu, namely; "dominators under the domination within the spheres generated by domination,"²⁶⁹ in his writings about the role of intellectuals.

²⁶⁸ Feroz Ahmad. *İttihatçılıktan Kemalizme*, (Kaynak Yayınları: İstanbul,1996), pp.160-177

²⁶⁹ Pierre Bourdieu. "The Corporatism of the Universal: The role of Intellectuals in the Modern World," *Telos*, n. 81, Autumn, 1989, p.109.

IV. BIBLIOGRAPHY

Aslan Kaynardağ. *Felsefecilerle Söyleşiler*,(İstanbul : Elif, 1986.)

Ayhan Aktar. "Economic Nationalism in Turkey: The Formative Years, 1912-1925," *Boğaziçi Journal, Review of Social and Administrative Studies*. Vol. 10, No. 1- 2, (İstanbul: Bogazici University Press, 1996), pp. 263-290

Çağlar Keyder. "Ottoman Economy and Finances 1881-1918," *Social and Economic History of Turkey 1071-1920*, eds. Osman Okyar, Halil İnalcık, Hacettepe University, (Ankara, July 11-13 1977, Ankara: Meteksan Limited Şirketi, 1980), pp. 323-327

Cezmi Eraslan. *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*. (İstanbul: Kum Saati Yayınları, 2003).

Donald Quataert & E.J Zürcher. (Eds), *Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler 1839-1950*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1998)

Erik J. Zürcher. *Turkey A Modern History*. (New York: IB Tauris, 1993).

Erik J. Zürcher. *Political Opposition in the Early Turkish Republic: The Progressive Republican Party, 1924-1925*. (Leiden ; New York : E.J. Brill., 1991).

Feroz Ahmad. *İttihatçılıktan Kemalizme*, (Kaynak Yayınları: Istanbul,1996), pp.160-177

Feroz Ahmad. *The Young Turk: The Committee of Union and Progress in Turkish politics, 1908-1914*. (Oxford: Clarendon Press, 1969).

Feroz Ahmad. "The Development of Capitalism in Turkey," *Journal of Third World Studies*, Fall 15 1998, Academic Research Library, p.37, pp..137-144.

Feroz Ahmad. "The Young Turk Revolution," *Journal of Contemporary History*, vol.3, no.3, The Middle East, July 1968, pp 19-36.

Feroz Ahmad. "Some Thoughts on the Role of Ethnic and Religious Minorities in the Genesis and Development of the Socialist Movement in Turkey (1876-1923)," in Ed. Mete Tunçay & Erik Zürcher. *Socialism and Nationalism in the Ottoman Empire 1876-1923*, (London-Newyork, Bristish Academic Press, 1994), p.27

Halil İncalçık. "Application of the Tanzimat and its Social Effects," *Archivum Ottomanicum*. 5, 1973, pp. 99-127.

Hayri R. Sevimay. *Cumhuriyete Girerken Ekonomi Osmanlı Son Dönem Ekonomisi*. (İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1995)

Hilmi Ziya Ülken. *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi*. (İstanbul: Ülken Yayinlari, 1979).

Huri İslamoğlu. "Modernities Compared: State Transformations and Constitutions of Property in the Qing and Ottoman Empire," *Journal of Early Modern History* No. 5, no. 4, 2001, pp. 353-86.

Huri İslamoğlu & Peter Perdue. "Introduction," *Journal of Early Modern History*, No. 4, 2001, pp.1-11.

Immanuel Wallerstein. "The Ottoman Empire and the Capitalist World Economy: Some Questions for Research," in *Social and Economic History of Turkey 1071-1920* ed. Okyar, O. & İncalçık, H. , Hacettepe University, Ankara, July 11-13 1977, (Ankara: Meteksan Limited Şirketi, 1980), pp. 115-122.

İlhan Tekeli & Selim İlkin. *Cumhuriyetin Harcı-Köktenci Modernitenin Doğuşu*. (İstanbul: Bilgi Üniversitesi yayınları, 2003).

İlhan Tekeli & Selim İlkin. "Kör Ali İhsan İloğlu Bey ve Temsili-Mesleki Programı, Atatürk Döneminin Ekonomik ve Toplumsal Sorunları, 1923-1938. (İstanbul: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Mezunlar Derneği Yayını, 1977), pp.283-357.

İsmail Çetışli. *Memduh Şevket Esendal*, (Ankara :Kültür Bakanlığı, 1991).

Kemal Karpaz. "Ziya Gökalp’in Korporatifçilik, Millet-Milliyetçilik ve Çağdaş Medeniyet Kavramları Üzerine Bazı Düşünceler, Cumhuriyet’e Devreden Düşünce Mirası," *Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001) , pp. 328-335

Kemal Karpaz. "The Transformation of the Ottoman State, 1789-1908." *International Journal of Middle East Studies* 3, No.3, 1972, pp. 243-81.

Korkut Boratav. *Türkiye’de Devletçilik 1923-1950: İktisadi Düşünceler ve İktisadi Mevzuat*. (Ankara: SBF Maliye Enstitüsü, Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesi: 1962), No. 16.

Mete Tuncay. *Türkiye’de Sol Akımlar-I*, (1908-1925), (BDS yayınları:İstanbul, 1991).

Muhittin Birgen. *İttihat ve Terakki’de On Sene: 1. Cilt İttihat ve Terakki Neydi* . ed. Zeki Arıkan, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2006)

Muhittin Birgen. *İttihat ve Terakki'de On Sene: 2. Cilt İttihat ve Terakki'nin Sonu ve Memleket Haricindeki İttihatçılar*, Ed. Zeki Arıkan, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2006).

Münir Süleyman Çapanoğlu. *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*. (İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964).

M. Şahin, "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Toplumsal Tarih*, cilt 7, Sayı 41, (İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, Mayıs 1997), pp. 26-32.

Pierre Bourdieu. "The Corporatism of the Universal: The role of Intellectuals in the Modern World," *Telos*. No.81, Autumn, 1989, pp.99-110

Roderic Davison, "Provincial Government: Midhat Paşa and the Vilayet System of 1864 and 1867," in *Reform in the Ottoman Empire: 1856-1876*. (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1963), pp.136-71

Şerif Mardin. "Super-Westernization in Urban Life in the Last Quarter of the 19th Century," in Peter Benedict *et al.*, eds., *Turkey: Geographical and Social Perspectives*.(Leiden: E. J. Brill, 1974), pp. 403-445.

Stanford J. Shaw & Ezel Kural Shaw. *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey: Reform, Revolution, and Republic, The Rise of Modern Turkey, 1808-1975*. (Cambridge: Cambridge University Press), 1988.

Stéphane Yerasimos. "The Monoparty Period", in ed. Irvin C.Schick and Ertuğrul Ahmet Tona, *Turkey in Transition-New Perspectives*, (Oxford: Oxford University Pres, 1987), pp.66-100.

Taha Parla. *The Social and Political Thought of Ziya Gökalp : 1876-1924*, (Imprint Leiden : E.J. Brill, 1985) - translation - *Ziya Gökalp, Kemalizm ve Türkiye'de Korporatizm*. (İstanbul: İletişim Yayınları, 1989).

Tarık Zafer Tunaya. *Türkiye'de Siyasal Partiler*, (İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1984).

Tunc Tayanc. *Sanayileşme Sürecinde 50 yıl*, (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1973).

Yahya Tezel. *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi 1923-1950*. (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000) .

Zafer Toprak. "İslâm ve İktisat: 1913- 1914 Müslüman Boykotajı," *Toplum ve Bilim*, Bahar-yaz, 29- 30, (İstanbul: Birikim Yayınları, 1985), pp.179-199.

Zafer Toprak. "Osmanlı Devleti'nde Korporatif Dünya Görüşü: Meslekçilik," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*. (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), cilt II 371-376.

Zafer Toprak. *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908- 1950): Milli Burjuvazi, Milli İktisat*. (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995).

Zafer Toprak. "Şirket-i Hayriye Amele Cemiyeti ve 1925 Grevi," *Toplumsal Tarih*, cilt 5, sayı 30, (İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, Haziran 1996), pp. 6- 14.

Zeki Arıkan. *Tarihimiz ve Cumhuriyet- Muhittin Birgen (1885-1951)*, (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları., 1997).

Zeki Cemal. "Memleketimizdeki Amele Hareketlerinin Tarihi," *Toplumsal Tarih*. Sayı 41, Cilt 7, (İstanbul: Tarih Vakfı yayınları, Mayıs 1997), pp. 26-32

Articles from *Meslek* magazine

Ahmet Şevket, "Yeni İstihsal Senesinin Meydana Koyduğu Hakikatlerden: Makineleşmek," *Meslek*, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.1

Arif Cemil, "Bugünkü Almanya'da Mektep Teşkilatı Nasıldır?" *Meslek*, Sayı 33, 28 Temmuz 1925 6-7

Mehmet Servet, "Yeni Hukuk Ve Yeni Cemiyet İdealleri: İlk İktisat Meclisinin Muvakkat Şekli," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî -, Ocak1925, p.2

Mehmet Servet, "Mesleki Temsil Ve Adem-i Merkeziyet," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, pp. 7-8.

Mehmet Servet, "Mesleki Temsil Ve Siyasi Fırkalar," *Meslek*, 8 Şubat 1924, p.5.

Mehmet Servet, "Etat, Sınıf Ve Meslek," *Meslek*, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.12;

Mehmet Servet, "Durkheim İctimaiyatı: Sınıf Ve Teşekkülleri," *Meslek*, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.4

Mehmet Servet, "Etat, Sınıf Ve Meslek," *Meslek*, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, p. 8-9

Mehmet Servet, "İktisat Parlamentosu Teşkilatı," *Meslek*, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, p.5.

Mim Se, "Mesleki Temsilcilik," *Meslek*, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, p.10-11

Mim Se, "Meslekler Üzerine Müessis Devlet," *Meslek*, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.13

Mim Se, "İngiltere'de Mesleki Temsilcilik," *Meslek*, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.2.

Mim Se, "İngiltere'de Mesleki Temsilcilik," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.2

Muhittin, "Darülfünun Ve Meslek ," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.4;

Muhittin, "Osmanlı Kimdir?," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî -Ocak1925, p.13.

- Muhittin, "Osmanlı'dan Türk'e Doğru," *Meslek*, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.7.
- Muhittin, "Kapıkulunun Tasvifi," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.19
- Muhittin, "Türkiye'de Devlet İle Halk Kitlesinin Münasebetleri," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.1-2
- Muhittin, "Türkiye'de Milli Sermaye İhtiyacı Ve Devlet Sermayedarlığı," *Meslek*, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.5-6
- Muhittin, "Kapıkulunun Tasvifi," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.19;
- Muhittin Birgen, "Başlarken," *Meslek*, Sayı 1, 15 Kanûnevvel-Aralık 1924, p.1-2
- Mim Ha Be , "Muhafazakar Mı Liberal Mi?," *Meslek*, sayı 8, 3 Şubat 1925, p.7
- Rıza Ruşen, "Bursa'da Dokumacılık," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14.
- Rıza Ruşen, "Bursa'da Meslek Teşkilatları," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.11-12
- Süleyman Fehmi, "Maarif Anketimize Gelen Cevapları Neşre Başlıyoruz," *Meslek*, Sayı 18, 14, Haziran 1925, p.14
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Meslek*, 21.Sayı , 5 Mayıs 1925) p.11
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Meslek*, 22.Sayı 12 Mayıs 1925, p. 14-15
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Meslek*, 24.Sayı 26 Mayıs 1925 p.9-10
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," *Meslek*, 25.Sayı 2 Haziran 1925 p. 9
- Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre," *Meslek*, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.12 (eleven serial articles); Edebiyata Dair: Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.10
- "Ankara-İstanbul Telefonu," *Meslek* , Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14
- "Ankara'da Konferans," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.11
- "Ankara Ve Sivas Hattı," *Meslek*, Sayı 2, 23 Kanûnevvel Aralık 1924, p.19
- "Altı Lastik Keten Ayakkabılar ve Ayakkabıcılar Esnafı," *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.13
- "Ayakkabıcı Esnafı Kurtuluş Yolunda," *Meslek*, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.19.

- "Ankara İstiklal Mahkemesinde,," *Meslek*, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.3
- "Aşar'ın İlgası Ne Demek Olmalıdır," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.9
- "Amele Fırkası," *Meslek*, Sayı 5, Kanûnisânî - Ocak 1925, p.18
- "Baş Papaz Gitti," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14
- "Baş Papaz Meselesi," *Meslek*, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.18
- "Bursa Berberler Birliği," *Meslek Dergisi*, Sayı 12 (3 Mart 1925), p. 12
- "Doktorlar Teşkilatı," *Meslek Dergisi*, sayı 3, 30 Aralık 1924, pp.12-13
- "Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2;
- "Esnaf Cemiyetleri ve Şehremaneti," *Meslek*, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.8
- "Esnaf Bankası," *Meslek*, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.12
- "Esnaf Bankası İlerliyor," *Meslek*, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.19
- "Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2
- "Havagazı Amelesi," *Meslek*, sayı 16, 31 Mart 1925, p.12
- "İngiltere'de Büyük Bir Grev," *Meslek*, sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4
- "İstanbul'daki Fabrikaların Miktarı," *Mesleki*, 30 Haziran 1925, Sayı 29, p.3.
- "İstanbul'da Çukolata Ticareti," *Meslek*, sayı 14, 17 Mart 1925, p.19
- "İstanbul'da Sanayi Hareketleri," *Meslek*, sayı 1, 15 Kanûnevvel-Aralık 1924, p.24
- "İstanbul'da Sebzecilik," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.12
- "İktisadi bir Hadise: Ankara Havalisinde Köylüler Nasıl Cumhuriyetçi Oluyorlar?," *Meslek*, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.13
- "Kadınlar Birliği Balosu," *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.19
- "Kadınların Hürriyetlerine Dair," *Meslek*, sayı 30, 7 Temmuz 1925, p. 4
- "Mustafa, "Bursa Dülger Cemiyeti Hakkında," *Meslek*, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.11
- "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar," *Meslek*, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.4.
- "Mavnacılar Arasında Tarife Meselesi," *Meslek*, Sayı 1, 15 Kanûnevvel -Aralık 1924, p.22

- "Mavnacılarda," *Meslek*,, Sayı 3, 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.19
- "Mavnacılar," *Meslek*, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.12
- "Mavnacılar ve Mavnacılık Meselelerine Dair," *Meslek*, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.8
- "Meslek Teşkilatları Hakkında Bir Şehbender Raporu Ne Diyor," *Meslek*, Sayı 18, (14 Nisan 1925) p.14
- "*Mesleki* Hareketlerimizi Takip: Amele Cemiyetleri, Dava Vekilleri Cemiyeti, Muallimler Cemiyeti," *Meslek*, Sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.23
- "Mesleki Temsil Devleti Nasıl Olur? Vaktiyle Ankara'da Neşredilmiş Fikirler Nelerdi?," *Meslek*, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - –Ocak1925, p.6
- "Mekteplerimize Hürmet Etmeyi Öğrenelim? Talebe ile Fahişe Karşı Karşıya!," *Meslek*, Sayı 2, 23 Kanûnievvel-Aralık 1924, p.7
- "Meslek Cemiyetleri ve Yabancılar," *Meslek*, sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.18
- "Memleketin vaziyeti- Kumpanya Nasıl İşçi Alıyor," *Meslek*, 31 Mart, 1925
- "Polis Müdüriyetinin Merkezlere Bir Tamimi," *Meslek*, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18
- "Şirket-i Hayriye Amelesi," *Meslek*, sayı 19, 21 nisan 1925, p. 12
- "Şirket-i Hayriye Amelesi," *Meslek*, sayı 35, 11 Ağustos 1925 p.4
- "Şirket-i Hayriye Amelesi Müzakeratı," *Meslek*, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18
- "Tramvay Amelesi," *Meslek*, sayı 16, 31 Mart 1925,p.12
- "Tramvay Amelesi," *Meslek*, sayı 17, 7 nisan 1925 p.11
- "Tramvay Amelesi," *Meslek*, sayı 18 14 nisan 1925, p.18
- "Tramvay Amelesi," *Meslek*, Sayı 20 28 Nisan 1925, p.9
- "Takrir-i Sükûn Kanunu: İş Hayatı Nokta-i Nazarından Bir Tetkik," *Meslek*, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.7
- "Türk Hanımlarına Güzel bir Numune," *Meslek*, sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, pp.12-13
- "Türkiye'de Sınıf Yokmuş," *Meslek*, Sayı 8, 3 Şubat 1925, pp.4

"Türk Sermayedarlığının Büyük bir Muvaffakiyeti, Samsun Sahil Demiryolları," *Meslek*, Sayı 3, 30 Aralık 1924 p. 6

"Türkiye Uçuruma Nasıl Yuvarlanıyor," *Meslek*, Sayı 7,27 Kanûnisânî - Ocak 1925, pp.6-7

"Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyannamesi," *Meslek*, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.3

"Yeni Kadın," *Meslek*, sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.5

"Yeni bir Meslek Cemiyeti," *Meslek*, sayı 15, 24 Mart 1925, p.6

APPENDIX A- Index of *Meslek* magazine

- Başlarken, Sayı 1, 15 Kanûnevvel -Aralık 1924, pp.1-2

NEWS ITEMS ABOUT ASSOCIATIONS, ORGANIZATIONS, COOPERATIVES

- Ahmet Halil, “Erzurum Muallimler Birliği” Sayı 21, 5 Mayıs 1925, pp.11-12
- Kemal Ragıp, “Galatasaray Fenerbahçe Fırkaları” Sayı 3, 30 Kanûnevvel / Aralık 1924, p. 11.
- Mehmet Servet, “İktisat Parlamentosu Teşkilatı,” Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, p.5
- Mehmet Servet, “Yeni Hukuk Ve Yeni Cemiyet İdealleri: Almanya’da Reich İktisat Meclisi,” 30 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.5
- "Ayakkabıcılar Kooperatifi, sayı 27, 16 Haziran 1925, p.4
- "Aydın İncir kooperatifi, sayı 13, 10 Mart 1925, p. 10
- Aydın İncircileri, Kooperatifi Canlanıyor," sayı 15, 24 Mart 1925, p.11
- Mehmet Servet, “Yeni Hukuk Ve Yeni Cemiyet İdealleri: İlk İktisat Meclisinin Muvakkat Şekli,” Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.2
- "Avukatlar teşkilatı, sayı 3, 30 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.11
- "Meslek Hareketlerimizi Takip: Avukatlar Teşkilatı, sayı 2, 23 Kanûnevvel-Aralık 1924, pp. 8-9
- "Türk Birliğine Nakisa Verecek Şeyler, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.6
- Muhittin, “Fırkalar Ve Memleket,” Sayı 4., 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.1
- "Bizde Siyasi Fırkalar nasıl çalışırlar, sayı 14, 17 Mart 1925, p.8
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar?: Neden Bizdeki Fırkalar Mücadeleleri Anıf Olmak İstinadındadırlar?" Sayı 9 10 Şubat 1925 p.7
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışır?, Otuz Bir Martı Müteakip Muhalefet Ne Şekiller aldı?" Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.13
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar? Bizim Fırkalarda Kaç Türölü insan vardır?," Sayı 13, 10 Mart 1925, pp.13-14
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar? İttihat Terakkiden Bugüne Doğru Bir Tetkik," sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, p.9
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar? İttihat ve terakki ve Muhalefet sayı 8, 3 Şubat 1925, p.8
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar?İttihat ve Terakki, Hürriyet ve İtilaf Mücadelesi," sayı 11, 24 Şubat 1925, p.8
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar? Meşrutiyetin İlk Zamanlarında, İttihat ve

- Terakki," sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.11
- "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar? Şimdiye Kadar Bünyelerini Tasvir Ettiğimiz Siyasi Fırkalar hakkında Fikirlerimize ait Umumi bir Hülasa," sayı 15, 24 Mart 1925, p.9
 - "Bizde Siyasi Fırkalar Nasıl Çalışırlar?, sayı 12, 3 Mart 1925, p.13
 - "Bizde Siyasi Mücadele," sayı 10, 17 Şubat 1925, p.6
 - Mustafa, "Bursa Dülger Cemiyeti Hakkında," Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.11
 - Rıza Ruşen, "Bursa'da Meslek Teşkilatları," Sayı 10, 17 Şubat 1925, pp.11-12
 - Se Re, "Vilayet Mektupları: Erzurum'da Mesleki ve İktisadi Teşkilat," Sayı 37, 25 Ağustos 1925, pp.13-14
 - Süreyya Raif, "Vilayet Mektupları: Eski Ve Yeni Teşkilat," Sayı 38, 1 Eylül 1925, pp.17- 18
 - "Tayyare Cemiyeti," sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.3
 - "Yeni bir Meslek Cemiyeti," sayı 15, 24 Mart 1925, p.6
 - "Türk Mühendisler Cemiyeti ve Mecmuaları," sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.3
 - "Türk Tayyare Cemiyeti," sayı 13, 10 Mart 1925, p.12
 - "Mekatib-i Âliye Talebe Birliği," Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.11
 - "Elektrik Müntesibini Cemiyeti," sayı 25, 2 Haziran 1925, p.10
 - "Cemiyet Hıfzısıhhası," sayı 16, 31 Mart 1925, p.8
 - "Cemiyet-i Umumiye-i Belediye," sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14
 - "Mesleki Hareketlerimizi Takip: İstanbul Muallimler Cemiyeti," sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.4
 - "Erzurum Muallimler Birliği Levazım-ı Tedrisiye Şirketi," sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.11
 - "Erzurum Muallimler Birliği," sayı 20, 28 Nisan 1925, p.3
 - "Erzurum Muallimler Birliğinden," sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.10
 - "Erzurum Muallimler Cemiyeti," sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.12
 - "Garp Cemiyeti Mensubiyeti," sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.3
 - "Halk Fırkası Kongresi," sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.3
 - "Halk Fırkasında," sayı 13, 10 Mart 1925, p.12
 - "Doktorlar Teşkilatı," sayı 3, 30 Kanûnevvel -Aralık 1924, pp.12-13
 - "Doktorlar Teşkilatı: İstanbul Doktorlar arasında," sayı 9, 10 Şubat 1925, p.3
 - "Doktorlar Teşkilatı: İstanbul ettiba muavenet cemiyeti, sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14
 - "Yeni teşekkül eden cemiyet, sayı 17, 7 Nisan 1925, p.11
 - "Mesleki Cemiyetlerimiz Tetkik: Türk Mürettibin Cemiyeti," sayı 3, 30 Kanûnevvel- Aralık 1924, p.4
 - Şerafettin, "Samsun'da Meslek Teşkilatı" Sayı22, 12 Mayıs 1925, p.6
 - "Türk Sermayedarlığının Büyük Bir Muvaffakiyeti Samsun Sahil Demiryolları," Sayı 3, 30 Kanûnevvel-Aralık 1924, p.6
 - "Elif Şın, Samsun'da Bir Hata: Osmanlı Bankası Şube Müdürü'nün Büyük Bir Hatası Samsun'da Büyük Bir Teessür Uyandırmıştır," Sayı 32, 21 Temmuz 1925, pp.12-13
 - "Abdülhamit Şerafettin, "Samsun'a Gönderilen Unlar Ne Halde?" Sayı21, 5 Mayıs 1925, p.14
 - "Mesleki Teşkilat Tetkikleri, Eczacılar Cemiyeti," Sayı 3, 30 Kanûnevvel-Aralık 1924, p.8
 - "Kanalizasyon Teşkilatı, Sayı 11, (24 Şubat 1925, p.18
 - "Bursa Berberler Birliği," Sayı 12 (3 Mart 1925) p. 12

- "Bursa'da Duvarcı Dülger Kesici Esnafı Cemiyeti," Sayı 17 , 7Nisan 1925, P.4
- "Saraç Esnafı Cemiyetinden," Sayı 15, 24 Mart 1925, p.14
- "Topkapı Fukaraperver Müessesesi," Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.7
- "Esnaf Cemiyetleri ve Şehremaneti," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.8
- "Meslek Cemiyetleri ve Yabancılar, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.18
- "Mesleki Hareketlerimizi Takip: Amele Cemiyetleri, Dava Vekilleri Cemiyeti, Muallimler Cemiyeti," Sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.23
- "Ayakkabıcı Esnaf Cemiyeti Heyet-i İdaresi," Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.18
- "Kooperatif," sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.14
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 26, 9 Haziran 1925, p.6
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 27, 16 Haziran 1925, pp.5-6
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 28, 23 Haziran 1925, p.6-7
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 29, 30 Haziran 1925, 9-10
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.9
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.12
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 32, 21 Temmuz 1925, pp.13-14
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 33, 28 Temmuz 1925, pp.9-10
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 34, 4 Ağustos 1925, pp.5-6
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.5-6
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.5-6
- "Kooperatifçiliğe dair," sayı 37, 25 Ağustos 1925, pp. 5-6

NEWS ITEMS ABOUT TRADESMAN, FARMERS AND ANATOLIA

- "Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyanamesi, " Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.3
- "Altı Lastik Keten Ayakkabılar Ve Ayakkabıcılar Esnafı," Sayı 13, 10 Mart 1925, p.13
- "Ayakkabıcı Esnafı Kurtuluş Yolunda," Sayı 14, 17 Mart 1925, p.19
- "Köylü Ve Esnaf," Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.6
- "Mazide Esnaf İşleri," Sayı 2, 23 Kanûnievvel -Aralık 1924, P.5-6
- "Saraç Esnafının Derdi," Sayı 16, (31 Mart 1925), P.7
- "Köy Mektupları: Keşiş Üzerinde," Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.7
- "Köye Giden İlk Yolumuz, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.12
- "Köylüye Yardım, " Sayı 15, 24 Mart 1925, p.19
- "Vilayet Mektupları, Köylüler Şehirliler," Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.17
- "Ahmet Halil, Vilayet Mektupları: Köylerde İçtimai Müşahedeler, Sayı 37, Ağustos 1925, P.10
- "Ahmet Halil, Vilayet Mektupları: Köylerde İçtimai Müşahedeler," Sayı 38, 25 Ağustos 1925, pp.13-14
- "Hacı Dervişoğlu, Köyde Ne Var Ne Yok?," Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.3
- "Bütçe Ve Köylü," Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.8
- "İktisadi bir Hadise: Ankara Havalisinde Köylüler Nasıl Cumhuriyetçi Oluyorlar?," Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.13
- "Maarif Sistemimizde Köy Meselesi," Sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.7-8
- "Esnaf Bankası İlerliyor," Sayı 14, 17 Mart 1925, p.19
- "Esnaf Bankası, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.12
- "Esnaf Bankası, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.2

- "Esnaf Bankası, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.8
- Hacı Dervişoğlu, "Bursa'da Esnaf," Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak1925, P.6
- "Esnaf Havadisi," Sayı 2, 23 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.6
- Hacı Dervişoğlu, "Esnaf Misaki," Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.14
- "Anadolu Hattında," Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.12
- "Mavnacılar Arasında Tarife Meselesi," Sayı 1, 15 Kanûnievvel - Aralık 1924, P.22
- "Mavnacılar Arasında," Sayı 1, 15 Kanûnievvel - Aralık 1924, P.8
- "Mavnacılar ve Mavnacılık Meselelerine Dair," Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.8
- "Mavnacılar," Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak 1925, P.12
- "Mavnacılar," Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, P.19
- "Anadolu'da Kış," Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.19

NEWS ITEMS ABOUT WORKERS

- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," 21.Sayı, 5 Mayıs 1925 p.11
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," 22.Sayı 12 Mayıs 1925, p. 14-15
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," 24.Sayı 26 Mayıs 1925 pp.9-10
- Zeki Cemal "Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi," 25.Sayı 2 Haziran 1925 p. 9
- "Amele Fırkası," sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925 p.18
- "Amele Kooperatifi," sayı 19, 21 Nisan 1925 p.12
- "Havagazı Amelesi, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.12
- "Şirket-i Hayriye Amele Müzakeratı," Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18
- "Şirket-i Hayriye Amelesi," Sayı 19, 21 Nisan 1925, p. 12;
- "Şirket-İ Hayriye Amelesi," Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.4
- Şirket-İ Hayriye Amelesinin Grevi, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.4
- Polis müdüriyetinin merkezlere bir tamimi, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18
- "Mesai kanunu içtimaları," sayı 11, 24 Şubat 1925, p.2
- "Tahmil Ve Tahliye Amelesi," Sayı 16, 31 Mart 1925, p.12
- "Reji Amelesi Ne Halde," Sayı 12, (3 Mart 1925) p.4
- "Tramvay Amelesi," Sayı 16 31 Mart 1925,p.12;
- "Tramvay Amelesi," Sayı 17 7 Nisan 1925 p.11;
- "Tramvay Amelesi," Sayı 18 14 Nisan 1925p.18;
- "Tramvay Amelesi," Sayı 19 21 Nisan 1925 p.11
- "Mesai kanunu münasebetiyle ameale içtimalı," sayı 10, 17 Şubat 1925, p.3
- "Tramvay Amelesi," Sayı 21 5 Mayıs 1925 p.4
- "1 Mayıs," sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.4
- "Tramvay Amelesi," Sayı 26 9 Haziran 1925 p.2
- "Tramvay Amelesi," Sayı 20 28 Nisan 1925 p.9
- "Tramvay Amelesinin Beyannameleri Münasebetiyle," Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.3
- "Deniz Ve Maden Kömürü Tahmil Ve Tahliye Amele Cemiyeti Ve Tahmil-i Nakliye Ücretleri," Sayı 14, 17 Mart 1925, pp.9-10

- "Tütün İşçileri Beşiktaş şubesi," sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.18
- "Grev," Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7

NEWS ITEMS ABOUT CIVIL SERVANTS

- "Memurin Kanunu," Sayı 7 , 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.5
- "Avrupa'ya Tahsile Gidecek Ticaret Müdürleri," Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.3
- "Memurin Kooperatifi," Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7
- Muhittin, "Yeni Bütçe Karşısında Memurlarımız," sayı 9, 10 Şubat 1925, p.1-2

NEWS ITEMS ABOUT WOMEN

- Ebus's-Salah Refet, "Vilayet Mektupları: Müstahsil Kadın," Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.14
- Mim Cim, "Karilerimizin Mektupları: Trabzon Hanımları Hakkında," Sayı32, 21 Temmuz 1925, p.6
- "Türk Kadının Mesaisi," sayı 13, 10 Mart 1925, p.15
- "Türk Kadınına Dair," sayı 19, 21 Nisan 1925, p.18
- "Dünkü ve Bugünkü Kadın," sayı 20, 28 Nisan 1925, p.8
- "Türk Hanımlarına Güzel bir Numune," sayı 1, 15 Kanûnevvel -Aralık 1924, p.12-13
- "Kadınlar Birliği Balosu," sayı 15, 24 Mart 1925, p.19
- "Kadınların Hürriyetlerine Dair, sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.4
- "Yeni Kadın," sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.5

NEWS ITEMS ABOUT EDUCATION, FACULTIES & YOUTH

- Arif Cemil, "Bugünkü Almanya'da Mektep Teşkilatı Nasıldır?" Sayı 33, 28 Temmuz 1925 pp.6-7
- Fuat Gündüz Alp, "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, P.13
- İshakoğlu Bekir Sıtkı, "Kütüphaneler Milletlerin Kültür Barometreleridir.," Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.11-12
- "Edebiyat Fakültesi Mecmuası," Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.3
- "Edebiyat Fakültesi Talebe Derneği, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.3
- "Talebe Hareketleri Nasıl Başladı Ve Niçin Akim Kaldı?," Sayı 1, 15 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.6
- Sadri Ethem, "Terbiye Kongresi Münasebetiyle," Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.14
- "Edirne Darülmuallimat Talebesi," Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.3
- "Mekteplerde İktisadi Terbiye: Galatasaray Talebe Sandığı," Sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.11
- Mekteplerimize Hürmet Etmeyi Öğrenelim? Talebe İle Fahişe Karşı Karşıya!, Sayı 2, 23 Kanûnevvel -Aralık 1924, P.7
- "Memleketimizde Muallim İhtiyacı Fikri Nasıl İstismar Ediliyor?," Sayı 1, 15 Kanûnevvel-Aralık 1924, pp. 21-22
- Adliye Mektepleri, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.4
- "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar," Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.4

- "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.7
- "Maarif Haberleri," Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- "Maarif Haberleri," Sayı 16, 31 Mart 1925, p.18
- "Maarif Haberleri," Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.18
- "Maarif Haberleri," Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.4
- "Maarif Haberleri," Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.12
- "Maarif Haberleri," Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.2
- "Maarif Haberleri," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.3
- "Maarif Hakkında Anketimiz," Sayı 14, 17 Mart 1925, p.2
- "Maarif Hakkında Anketimiz," Sayı 15, 24 Mart 1925, p.6
- "Maarif Hakkında Anketimiz," Sayı 16, 31 Mart 1925, p.8
- "Maarif Hakkında Anketimiz," Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.18
- "Maarif Hakkında Anketimiz," Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.14
- "Maarif Vekâletinin Haklı Bir Tamimi," Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.18
- "Bursa Muallimleri İstanbul'da," Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11
- "İlk Tedrisat Muallimleri Bu Sene Yandılar," Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.13
- "İlk Tedrisat Muallimleri Hareketinden Ne Netice Çıktı?," Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.3
- "Muallim Muavinliği," Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11
- "Muallimler Birliği Kongresi," Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.18
- "Muallimler Cemiyeti Kongresi," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.2
- "Muallimler Ve Kooperatif," Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.13
- "Muallimlere Fazilet Mükâfatı," Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.11
- "Muallimlerin İktisat Sandığı," Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.2
- "Türkiye Muallimler Kongresi," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.17
- "Yeni Muallim Mektebi Lazımdır," Sayı 3, 30 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.7
- "İlk Terbiye Ve Terbiye Mecmuası," Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.13
- "Terbiye Kongresi," Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.18
- "Terbiye Müessesesi İle Fahişe Yan Yana Hala Aldıran Yok," Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.12
- "Terbiye Salgını," Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.7
- "Terbiye-İ Etfal Kongresi," Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11
- Mehmet Servet, "Maarif Programımızın İlk Maddesi" Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.10
- "Mektep Programlarımız," Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.12
- "Hastanede Yatan Fakülte," Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, p.13
- "Hukuk Fakültesi Mezunları," Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.4
- "Genç İsyarı," Sayı 12, 3 Mart 1925, p.12
- "Genç İsyarı," Sayı 13, 10 Mart 1925, p.12
- "Genç İsyarı," Sayı 18, 14 Nisan 1925, pp.8-9
- "Gençlik Ve Komünizm: Son Tefvikat Münasebetiyle," Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.12
- Mehmet Servet, "Muallim Maarif İnkılabının Temelidir," Sayı 21, 5 Mayıs 1925, pp.9-10
- Muhittin, Maarif İnkılâbından Ne Anlıyoruz?" Sayı 17, 7 Nisan 1925, pp.10-11
- Muhittin, "Maarif Tarihimizin Son Devri" Sayı 16, 31 Mart 1925, p.10
- Muhittin, "Memur Mektebi Mi, İş Mektebi Mi?," Sayı 14, 17 Mart 1925, p. 1-2
- Muhittin, "Memur Mekteplerinin Hayatı," Sayı 15, 24 Mart 1925, pp.2-3

- Ömer Kamil, "Maarif Anketimize Gelen Cevaplar," Sayı21, 5 Mayıs 1925, pp.7-8
- Sin Nun, "Liselerde Edebiyat Programları," Sayı 33, 28 Temmuz 1925, pp.10-11
- Süleyman Fehmi, "Maarif Anketimize Gelen Cevapları Neşre Başlıyoruz," Sayı 18, 14 Haziran 1925, p.14
- "Ecnebi Mekteplerdeki Türkçe Derslerinin Müfredat Programı," Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.4
- "Gayrı Türk Mekteplerinde Türk Muallimleri Kongresi," Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3
- "Mektep Programlarımız," Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.12
- "Mektepler Vergisi İçin," Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.4
- "Mektepler Vergisi," Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.4
- "Hasta Bakıcı Mektebi," Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, p.18
- "Her Çocuk Mektebe Aile İsmiyle Kaydolunacak," Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.12
- "Ana Mektepleri Lağvoluyor," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.17
- "Tıp Fakültesi," Sayı 12, 3 Mart 1925, p.11
- "Tıp Fakültesinin Hayatı," Sayı 2, 23 Kanûnievvel -Aralık 1924, pp.11-14
- "Tıp Fakültesinin Macerasından, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.10
- "Tıp Fakültesinin Son Bilançosu: Fakültenin Nakli Keyfiyeti İflas Etmiştir, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, pp.6-7
- "Yeni Edebiyat Mezunları," Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.1
- "Galatasaray Gençlerinin İktisadi Faaliyetleri," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.10
- "Galatasaray İktisat Sandığı," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.14
- "Galatasaray Sultanisinde Ecnebi Mühassısları," Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.12
- "Orta Muallim Mektebi," Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, pp. 9-10
- Muhittin, "Genç İsyanından Alınacak Dersler," Sayı 12, 3 Mart 1925, p.1
- "Sanayi Mektebimiz," Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, pp.6-7
- "Sanayi-i Nefise Mektebinin Dertleri," Sayı 2, 23 Kanûnievvel-Aralık 1924, p.3
- "Sanatta İnkılap: Sanayi-i Nefise Mektebi'ne Yeni Bir Esas," Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.7
- "Darülelhan," Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.18

NEWS ITEMS ABOUT DARÜLFÜNÜN

- "Darülfünün Edebiyat Fakültesi Fidyeye Necat Usulüne Yeniden Müracaat Ediyor," Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.8
- "Darülfünün Emmini İntihabı," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, P.4
- "Darülfünün Gençliği Acaba Anadolu'yu Nasıl İrşat Edecek?," Sayı15, 24 Mart 1925, P.8
- "Darülfünün Gençliği," Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, P.4
- "Darülfünün Hadisesi Karşısında: Meslek Hadiseyi Nasıl Telakki Ediyor?," Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, P.18
- "Darülfünün İle Muvakkat Muhasebe," Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.14
- "Darülfünün Propagandası: Efendiler Propaganda Değil Eser İstiyoruz," Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.2
- "Darülfünün Töhmetsizliği," Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.2
- "Darülfünün Ve Anadolu," Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.13
- "Darülfünün Ve Meslek," Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, P.10-11
- "Darülfünün Ve Propaganda," Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, P.7

- "Darülfünun: Maarif Encümeninin Kararına Dair," Sayı 14, 17 Mart 1925, P.4
- "Darülfünunda Devlet Kuşu," Sayı 3, 30 Kanûnevvel - Aralık 1924, P.3
- "Darülfünunda Meslek Ahlakı," Sayı 13, 10 Mart 1925, P.7
- "Darülfünunda Neler Oluyor?," Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.4
- "Darülfünunda," Sayı 3, 30 Kanûnevvel -Aralık 1924, P.2
- "Darülfünunumuz Niçin Akimdir?," Sayı 1, 15 Kanûnevvel –Aralık 1924, P.1,3-4
- "Darülfünunun Bünyesini Islah İçin," Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.10-11
- Elif Ha, "Türk Ocağı, Darülfünun Ve Anadolu," Sayı 16, 31 Mart 1925, 13-14
- Meclis Darülfünundan Tarziye İstiyor, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.11-12
- Mecliste Darülfünun Bütçesi, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.10-11
- Muhittin, Ceza Gören Darülfünun, Sayı 20, 28 Nisan 1925, S 1-2
- Muhittin, Darülfünun Ve Eserleri, Sayı 11, 24 Şubat 1925, pp. 3-4
- Muhittin, Darülfünun Ve Eserleri: Türkiye Tarihi, Muharriri Ahmet Refik, Sayı 9, 10 Şubat 1925, pp.8-9
- Muhittin, Darülfünun Ve Meslek Sayı4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, P.4
- Bütün Müderrisleri İstifa Eden Bir Darülfünun, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.7
- Yeni Darülfünun Emaneti, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.7
- İsmail Hakkı Beyin Beyanatı: Darülfünunun Bütçesini Nasıl Müdafaa Ediyorlar?, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.4
- Nereye Gidiyoruz? Darülfünun Efendileri Bunu Bize İzaha Mecburdurlar!, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.9

NEWS ITEMS ABOUT OCCUPATIONAL REPRESENTATION

- Mehmet Servet, Durkheim İçtimaiyatı: Sınıf Ve Teşekkülleri," Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.4
- Mehmet Servet, Mesleki Temsil Ve Adem-i Merkeziyet," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, 7-8
- Mehmet Servet, "Mesleki Temsil Ve Siyasi Fırkalar" 8 Şubat 1924, P.5c
- Mehmet Servet, Etat, Sınıf Ve Meslek, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, P.12
- Mehmet Servet, Etat, Sınıf Ve Meslek, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, P. 8-9
- Mehmet Servet, Etat, Sınıf Ve Meslek, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P. 11
- Mim Cim, Karilerimizin Mektupları: Mesleki Temsil Kafimidir?, Sayı6, 20 Kanûnisânî -Ocak 1925, P.2
- Mim Se, İngiltere'de Mesleki Temsilcilik, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.2
- Mim Se, İngiltere'de Mesleki Temsilcilik, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.2
- Mim Se, *Mesleki* Temsilcilik, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, pp.10-11
- Mesleki Temsil Devleti Nasıl Olur? Vaktiyle Ankara'da Neşredilmiş Fikirler Nelerdi?, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, P.6
- Mesleki Temsil, Sayı 3, 30 Kanûnevvel -Aralık 1924, P.2
- Mesleki Temsilcilik Ne Değildir? Sayı 1, 15 Kanûnevvel -Aralık 1924, P.5-6
- Bizde Mesleki Temsil Niçin Lazım? Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, P.6
- Mesleki Temsilcilik Ve Fırkacılık Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.5
- Mesleğin Birkaç Sözü, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.8
- Mesleğin Kamusu, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.11
- Mesleğin Kamusu, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.11-12
- Mesleğin Kamusu, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.9

- Mesleğin Kamusu, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.7
- Mesleğin Kamusu, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.4
- Mesleğin Mesleği Nedir?, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.10-11
- Mesleğin Mesleği, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, pp.2-3
- Meslek Ahlakı, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.12

NEWS ITEMS ABOUT IDEOLOGY, POLITICS, GOVERNMENT POLICIES AND NEW LAWS

- Emin Âli, “ Ziya Gökalp İçin...,” Sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, pp.13-14
 - Adli Kanunlarımız İçin Yeni Mehuzalar, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.8
 - Adliye Vekili Mahmut Esat Bey’in Bir Nutku, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.8
 - Baro Riyaset İntihabı Yapıldı, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.3
 - Mim Ha Be , “Muhafazakâr Mı Liberal Mi?,” sayı 8, 3 Şubat 1925, P.7
 - Türkiye’de Sınıf Yokmuş, sayı 8, 3 Şubat 1925, p.4
 - Sadri Ethem, Demokrat Millete Demokrat Aile, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.14
 - Demokrasi, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.12
 - Muhittin, Türkiye’de Devlet İle Halk Kitlelerinin Münasebetleri, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.1-2
 - Muhittin, “Teşkilata Karşı Teşkilat, Sermayeye Karşı Sermaye,” Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.1
 - Muhittin, “Ticaret Odalarına Verilen İmtiyazlar Fazla Değil Midir?” Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.1-2
 - Muhittin, “Türkiye Cumhuriyeti’nin en Mühim Meselesi,” sayı 13, 10 Mart 1925, p.1
 - Halkın hayatı ne ister, hükümetin kafası ne yapar?, sayı 1, 15 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.10-11
 - Ebu’s Salah Refet, “Aşar Kanunu Tatbikatı: Bir Sual Karşısında” Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.9-10
 - Yeni Aşar Kanunu: Tatbikatta Zuhur Eden Müşkülât, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.18
 - Muhittin, “ Tehlikeli Bir Kelime İnkılâp: Aşarın İlga Kanunu” Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.1
 - Aşar’ın İlga Ne Demek Olmalıdır, Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak 1925, P.9
 - Aşarın İlga, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.11
 - Reisi Cumhur Gazi Paşa Hazretlerinin Millete Beyanatları, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.11
 - Reisi Cumhur Hazretlerinin Ramazan Bayramı Münasebetiyle Tebrikatı, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.2
 - Reiscumhurumuzun Seyahati, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.4
 - Reis- Vatandaşın İçtimai Ve İktisadi Vecizeleri, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.8
 - İstiklal Mahkemeleri Faaliyeti, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.7
 - İstiklal Mahkemeleri Faaliyeti, sayı 26, 9 Haziran 1925, p.3
 - İstiklal Mahkemeleri, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.18
 - İstiklal Mahkemeleri, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.4
 - İstiklal Mahkemelerinde, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.3
 - İsyân Haberleri Ve Tahrir-i Sükun Haberleri, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.12
 - İsyân Haberleri, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.18
 - İsyân Harekâtı, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.11

- İsyân Harekâtı, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.7
- İsyân Harekâtı, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.4
- İsyân Harekâtı, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- İsyân Sonunda İslahat Başlarken, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.12
- Meclis Müzakeratı, Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, P.19
- Meclis Müzakeratı, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.11
- Meclis Müzakeratı, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.14
- Millet Meclisinde Bütçe Müzakeratı, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.11-12
- Meclis Müzakeratı, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.11
- Meclis Müzakeratı, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.18
- Millet Meclisi, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- Millet Meclisinde, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.4
- Millet Meclisinde, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.12
- Millet Meclisinde, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.18
- Millet Meclisinde, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.18
- Vekiller, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.3
- Parlamento Hayatımızı Takip, Sayı 1, 15 Kanûnievvel - Aralık 1924, P.18
- Hükümet Niye Düşünmüyor?, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.12
- Hükümet Ve İbret Gözü, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.2-3
- Takrir-i Sükûn Kanunu: İş Hayatı Nokta-i Nazarından Bir Tetkik, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.7
- Takrir-i Sükûn Kanununun Tatbiki, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.12
- Takrir-i Sükûn Kanununun Tatbiki, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11

NEWS ITEMS ABOUT LOCAL ECONOMY, LOCAL PRODUCTION & CITIES

- Ahmet Şevket “Yeni İstihsal Senesinin Meydana Koyduğu Hakikatlerden: Makineleşmek, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.1
- Ebu’s- Salah Refet, “Tosya’da Pirinç İstihsalatı,” Sayı 23, 19 Mayıs 1925, pp.9-10
- Ahmet Halil, “Vilayet Mektupları: Erzurum’da Müşahadeler,” Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.14-15
- Ahmet Halil, “Vilayet Mektupları: Gümüşhane Elmaları Ve Elmacılık,” Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.10-11
- Arıcılık Meşheri, Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.19
- Mefkûre Ve İstihsal, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.9
- Üzüm Ve İncir, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.3
- Üzüm Ve İncirlerimiz, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.18
- Üzümcülüğümüzün Müdafaası, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.14
- Üzümlerimizi Himaye Etmek İçin Ne Yapmalıyız?, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.5
- Türkiye’nin En Mühim Mahsulâtlarından Biri: Üzüm, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.9
- Türk Üzümcülüğü, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4
- Muhittin, “Türkiye’nin Bu Sene Ki Mühim Dahili İş Tütün Meselesidir,” Sayı 1, 15 Kanûnievvel, Aralık 1924, pp.1-3
- İbret Alınacak Acıklı Bir Vesika: Tütün Meselesinde Söylediklerimiz Nasıl Çıkıyor, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.5
- Vahdettin Muhtar, “Burada Da Tütün Derdi! Çeşmeden” Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.14

- Tütün İşleri Gittikçe Karışıyor, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak, 1925,p.4
- Tütün İşleri: Encümen Bandrole Karar Verdi!, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.4
- Tütün Meselesi Nasıl Gidiyor, Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak1925, p.8
- Tütün Meselesi, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.5
- Tütün Meselesi, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7
- Köylü Tütün Nasıl Satıyor?, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.11
- Tütün Meselesinin Yeni Safhası: Kör Dövüşü!, Sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak1925,P.5
- Fırkalarımız Ve Liderlerimizi: Kazım Karabekir Paşanın Tütün Meselesi Hakkındaki Beyanatı, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.8
- Reji Hakkında, Sayı 2, 23 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.18
- Reji Meselesi, Sayı 3, 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.19
- Rejinin İstihalesi, Sayı 13, 10 Mart 1925, pp.11-12
- Sanayi Hayatımızı Canlandırabilmek Çareleri, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.7
- Sanayi Müdüriyetinin (İspanya'daki) İstanbul'daki Şatoları, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.7
- Sanayi Tahsili İçin Avrupa'ya Kimler Gönderilmeli? Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.18
- Sanayi Esbab-i İnhitâtı Ve Terakkisi Çareleri, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.11
- Bandrolcülük, Fakat..., Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.13
- İnhisar Değil Bandrol!, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.6
- Bandrolün Hücumu, Sayı 3, 30 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.13
- Halılarımız Hakkında, Sayı 38, 1 Eylül 1925, pp.2-3
- Halı Gümrükleri, Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak1925, p.4
- Buz Fabrikası, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.12
- Türkiye İstihsal Hayatında Hüküm Süren Acıklı Şeraiti Gösterir Bir Misal: İncir İstihsalı, Sayı 8, 3 Şubat 1925, pp.6-7
- İspirto Meselesinin Daha Yakından Tahlili Elzemdir, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.3
- Bu Seneki Hububat Vaziyeti, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.17
- Bu Seneki İstihsal Tahminleri, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.2
- Türkiye'de Çimento İstihsalı Ve Çimento Fiyatları, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.9
- Türkiye'de Çimento İstihsalı Ne Yüksek Kazançlar Temin Ediyor? Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.4
- Türkiye'de Çimento Meselesi, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.2
- Türkiye'deki Çimento Piyasasını Tetkik, Sayı 30, 7 Temmuz 1925,p.17
- İncir İstihsalinde Bu Seneki Büyük Cidal: İktisat Teşkilatları Niçin Lazım, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.5
- İncir Kongresi Mukarreratı, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.4
- İncir Müstahsillerini Kurtarmak İçin, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.6
- İncir Müstahsillerini Kurtarmak İçin, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.5
- İncirlerimiz Aleyhinde Propaganda, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.10
- İpekçiliğin İnkişafı İçin, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.3
- İspirto İktisadiyatına Dair Birkaç Mülahaza, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.2
- İspirto İnhisarı Nasıl Yapılabilir, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.2
- İspirto İnhisarı Tatbik Ediliyor, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.9
- İspirto İnhisarı Ve İspirtoculuğumuz, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.6
- İspirto İnhisarı, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.2

- İspirto Meselesinin, Daha Yakından Tahlili Elzemdir, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.3
- İspirtoculuk Hakkında, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.12
- Muhittin, "Mühim Bir İktisadi Meselemiz: İspirto İstihsalı Ve İspirto İnhisari," Sayı 23, 19 Mayıs 1925, pp. 1-2
- Sigara Kağıdı İnhisarı, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- Kibrit İnhisarı, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- Kibrit İnhisarı, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.11
- Kibrit Ve Sigara Kağıdı İnhisarı, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.12
- Ereğli Zonguldak Kömür Havzasında Türk İşçiliği, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.8
- Ereğli-Küredere Hattı, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.8
- Ereğli-Zonguldak Havza-i Fahmiyesinde Kömür İstihsalı, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.10
- Ereğli- Zonguldak Kömür Havzası, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.4
- Ereğli Zonguldak Kömür Havzası, Sayı 15, 24 Mart 1925, pp.18-19
- Ergani- Zonguldak Kömür Havzasında, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.2
- Muhittin, "Türk Kömürlerinden İstifade Etmemiz İçin" Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.1
- Meccanen Kömür, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.11
- Kömür Havzası Hakkında Umumi Malumat, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.10
- Buğday Ve Arpa Fiyatları, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.12
- Trikoculuğun İnkişafı İçin, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.10
- Trikoculukta Bir Adım, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.9
- Memleketimizde Himayesi Elzem Bir İş Trikoculuk, Sayı2, 23 Kanûnievvel - Aralık 1924 p.14
- Ebu's Salah Refet, " Tosya'da Pirinç Fabrikası Meselesi," Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p. 12
- Hacı Dervişoğlu, "Apolyont Gölünde Balıkçılık" Sayı 3 , 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.3
- Muhittin, İstihsal Hayatımız Bir Uçurumdadır," Sayı7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, pp. 1-2
- Muhittin, "Türkiye'de Yeni İstihsal Senesi," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.1
- Vahdettin Muhtar, "Çeşmede Anason İstihsalı," Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.3
- Yusuf Cemal, "İnebolu İskeleyine Niçin Eh Emniyet Vermek Lazımdır?" Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.12
- Yusuf Cemal, "Memleketimizin Büyük Dertlerinden Biri: İnebolu Limanı," Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.5
- Yusuf Cemal, "Memleketimizin Büyük Dertlerinden Biri: İnebolu Limanı" Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.17
- İnebolu Limanı Hakkında, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.4
- Kunduracılık Tehlikeye Doğru Gidiyor, Sayı 26, (9 Haziran 1925), p.7
- Kütahya Çiniciliğini İhya İçin Bir Şirket Sayı 35, (11 Ağustos 1925), p.17
- Kütahya-Balıkesir Demiryolu Nereden Geçmelidir?, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, pp.6-7
- Kastamonu –İnebolu Havzası İktisadiyatı, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.5
- Ahmet Halil, Vilayet Mektupları: Tortum'da Bir Cevalan, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.6-7
- Ahmet Halil, Vilayet Mektupları: Trabzon'da Bir Medeniyet Enkazı, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.11
- Hacı Dervişoğlu, Bursa'da Bir Dergah Meselesi, Sayı 27, 16 Haziran 1925, pp.11-

- Tosya'nın Çeltik Fabrikası, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.5
- Söke'de Bir Harabe, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.18
- Trabzon'da Elektrik, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.17
- Türkiye'de Elektrik Meseleleri: İstanbul Elektrik Şirketi, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.18
- Türkiye'de Elektrikçiliğin İnkişafı Şartları, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.2
- Elektrikçiliğin İnhitatı, Sayı 38, 1 Eylül 1925, pp.10-11
- Elektrikçilik Ne Oluyor?, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.4
- Muhittin, " Milli İktisadiyatımızda Elektrikten İstifade Meselesi" Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.1
- Erzurum İzcileri Şehrimizde, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.8
- Ahmet Halil, Erzurum Trabzon Hattı, p.25, 2 Haziran 1925
- Anadolu'da Tuz Fiyatları Hakkında Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.6
- Anadolu'da Tuz Fiyatları, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.14
- İnebolu Limanı Hakkında, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.4
- Aydın'a Giden Sıhhi Heyet, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.4
- Adana'da Koton İdrofil Fabrikası, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.17
- Adana'nın Pamuk Mahsulâtı, Sayı2, 23 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.19
- Adana'da, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.11
- Yusuf Cemal, " Vilayet Mektupları: İnebolu," Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.6
- Vahdettin Muhtar, "Memleketimizin Güzel Bir Kasabası: Çeşme": Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.7
- Elif Ha, "Erzurum'da İdare İşleri," Sayı 23, 19 Mayıs 1925, pp. 11-12
- Bursa Hakkında Bir Rapor, Sayı 11, 24 Şubat 1925, pp.6-7
- Bursa İpek Böcekçiliği Ve Tohumculuğu, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.17
- Bursa'da İpek Böceği Ve Tohumculuğu İstihalleri, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.10
- Bursa'da İpek Böceği Ve Tohumculuğu, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.10
- Bursa'da İpek Böceği Ve Tohumculuğu, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.6
- Bursa'da Koza İstihsalı, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.4
- Bursa'da Makinist Mektebi, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.12
- Rıza Ruşen, "Bursa'da Dokumacılık," Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14
- Bursa'da Yeni bir Mektep, sayı 25, 2 Haziran 1925, p.15

İZMİR

- İzmir Havzası Pamuk İstihsalatı, Sayı 14, 17Mart 1925, p.4
- İzmir Havzası Üzümcülüğünü Himaye İçin, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.10
- İzmir Havzasının Pamuk İstihsalatı, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.6
- İzmir İktisat Havzasının En Mühim Mahsullerinden Biri: Üzüm, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.11
- İzmir İktisat Havzasının En Mühim Mahsullerinden Biri: Üzüm, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.9
- İzmir İktisat Havzasının En Mühim Mahsullerinden Biri: Üzüm, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.7
- İzmir İktisat Havzasının En Mühim Mahsullerinden Biri: Üzüm, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.6
- İzmir İçtimalarının Neticesi: Seyr-İ Sefain İzmir İhracatı İçin Nakliye Gemileri Mübaya Edecektir, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.7

- İzmir Liman Şirketi Teşekkül Etti, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.4
- İzmir Matbuatı Ve İzmir Hayatı, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.3
- İzmir’de Bir İçtima, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.18
- İzmir’de Emval-İ Metruke Meselesi, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.12
- İzmir’de Piyasa İşleri, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.17
- İzmir’de Punta Meselesi, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.7
- İzmir’de Punta Meselesi, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.10
- İzmir’de Ticaret Buhranı Ve Sebepleri, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.11-12
- Ticaret Vekili Ali Cenani Bey İzmir Mahfil Ve Tüccarlarıyla Müzakereler Yapıyor, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.7
- İzmirli Bursalı Misafirler, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.14
- Türkiye’nin Mühim Servetlere Sahip İktisat Havzası: İzmir, Sayı 1, 15 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.9
- Türkiye’nin Mühim Servetlere Sahip İktisat Havzası: İzmir, Sayı 2, 23 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.9
- Türkiye’nin Mühim Servetlere Sahip İktisat Havzası: İzmir, Sayı 3, 30 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.9
- Türkiye’nin Mühim Servetlere Sahip İktisat Havzası: İzmir, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.10
- Türkiye’nin Mühim Servetlere Sahip İktisat Havzası: İzmir, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak 1925, p.3-4
- İzmir’de Pamuk Ve Bakla Yağması, p.20, (28 Nisan 1925, P.7

ANKARA

- Ankara İstiklal Mahkemesinde, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.3
- Ankara İstiklal Mahkemesinde, Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.3
- Ankara Izcileri, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.8
- Ankara Ve Sivas Hattı, Sayı 2, 23 Kanûnevvel- Aralık 1924, p.19
- Ankara’da Konferans, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.11
- Ankara-İstanbul Telefonu, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14

İSTANBUL

- İstanbul Elektrik Şirketi’nin Türkiye Elektrikçiliğine Tesirleri, sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.11-12
- İstanbul Elektrik Şirketi’nin Türkiye Elektrikçiliğine Tesirleri, sayı 34, 28 Temmuz 1925, p.11
- İstanbul’un çürümediğini gösteren delillerin kuvveti nedir?, sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.18
- İstanbul için Mütahassıs, sayı 19, 21 Nisan 1925, p.3
- İstanbul İçin Nasıl bir Belediye Lazımdır?, p.2, 23 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.1-2
- Büyükada’da su fabrikası, sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.19
- İstanbul’da Sebzecilik, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, P.12
- İstanbul’daki Fabrikaların Miktarı, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.3
- İstanbul Limanı, sayı 19, 21 Nisan 1925, p.3
- İstanbul Limanında Dizbarko, sayı 26, 9 Haziran 1925, p.3
- İstanbul Mebusları, sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.19
- Üsküdar İstanbul’dan ayrılmalı mı?, sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.3

- İstanbul Muallimler Cemiyeti, sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.10-11
- İstanbul Muallimleri arasında Son hareket, sayı2, 23 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.4
- İstanbul Sabunculuğu ne halde_, sayı 12, 3 Mart 1925, p.4
- İstanbul’da bir sergi, sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.4
- İstanbul’da Çukulata Ticareti, sayı 14, 17 Mart 1925, p.19
- İstanbul’da Gerzeliler, sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.8
- İstanbul’da Kaç Mektep var?, sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.3
- İstanbul’da Kadastro Teşkilatı, sayı 3, 30 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.19
- İstanbul’da Narh, sayı 25, 11 Ağustos 1925, p.4
- Şehir Babîâlisi, Sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.2
- Şehremaneti Heyeti, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- Şehremaneti Meselesi: Recep Bey’in İstifası, Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.3
- Şehremaneti, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.18
- Şehremanetine Faideli İş Mevzuları, Sayı 3, 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.7
- Şehremanetinin Fukaralara Yardımı, Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.4
- Fukaraya Yardım, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.11
- Şehrimiz Şoförleri Ne Halde? Sayı 8, 3 Şubat 1925, pp.8-9
- Kıyafet Ve Zihniyet, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.3
- Mebus İntihabadı, Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1925, p.19
- Meclis-i Umumi-i Vilayet, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.19
- Muhittin, “İstanbul İktisadiyatında Türk’ün Mevkii,” Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.1
- Muhittin, “İstanbul İktisadiyatının İslahı” Sayı 19, 21 Nisan 1925, pp. 1-2
- Muhittin, “İstanbul’da Ecnebi Sermayesi Ve Ecnebi Bankaları,” Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.1-2
- Muhittin, İstanbul’da Zahire Borsası Ne Yapıyor?, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.1
- İstanbul’da Sanayi Hareketleri, sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.24

NEWS ITEMS ABOUT ECONOMY POLICIES AND BUDGET

- Boğazlar Komisyonları, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.18
- Boğazlar Komisyonları, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7
- Boğazlar Komisyonunda İhtilaf, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.18
- Muhittin, “İktisadi Hayatımız Nasıl Bir Tedaviye Muhtaçtır,” p.15, 24 Mart 1925, P. 1-2
- Muhittin, “İktisadi Hayatımızda Demiryolu Siyaseti, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, pp.1-2
- Muhittin, “İktisadi Siyasetimizin Ana Prensipleri Nedir?” Sayı31, 14 Temmuz 1925, pp. 1-2
- Ahmet Halil, “İşyanın İktisadi Tesirâtı” Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.11
- Muhittin, “ Milli Bir İktisat Programının Tavzihine Doğru” Sayı 28, 23 Haziran 1925, pp.12
- Muhittin, “ Nasıl Bir İktisat Meclis-i Âlisine Muhtacdır?” Sayı 16, 31 Mart 1925, pp.1-2
- Muhittin, “Paramızın Kıymetini Düşürmek Acaba Bir Siyaset Olabilir Mi? “ Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.1-2
- Muhittin, “Türkiye’de Milli Sermaye İhtiyacı Ve Devlet Sermayedarlığı,” Sayı 25, 2 Haziran 1925, pp.5-6

- Mim Se, Meslekler Üzerine Müessis Devlet, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.13
- Muhittin, Liman Hareketlerimizin Tanzimi Meselesi, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.1-2
- Muhittin, Türkiye’de Demiryolları İnşaatı Ne Zaman Faideli Olabilir?, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.1
- Muhittin, Türkiye’de Toprak Meselesi Var Mıdır?, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.1-2
- Mahsulat-i Arziye Vergisi Nasıl Tatbik Ediliyor?, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.8
- Ahmet Halil, Anadolu’da Vergiler, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.6-7
- Muhittin, Acaba Hakikaten Az Mı Vergi Veriyoruz?, Sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak1925, p.1
- Muhittin, Doğrudan Doğruya Bir Devlet Sermayedarlığına Niçin Taraftar Değiliz, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.1
- Muhittin, Ekmek Fiyatlarını Ucuzlatmak İmkânı Yok Mudur?, Sayı 3, 30 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.1-2
- Ekmeğin Ucuzlatılması Nasıl Kabil Olur? Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak1925, P.11
- Ekmek Fiyatlarını İndirmek İçin, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.7
- Ekmek Meselesi, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.18
- Ekmek Meselesi, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.11
- Ekmek Ve Buğday Meseleleri: Bin Bir Musibetten Bir Tek Ders, Sayı 10, 17 Şubat 1925, pp. 9-10
- Muhittin, Eşrafı, Mütegalibeyi Ve Müteneffizanı Kaldırılım: Fakat..., Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.1-2
- Muhittin, “Türkiye’de Sermaye Hareketleri,” Sayı 15, 24 Mart 1925, p.10
- Muhittin, “Türkiye’de Sermaye Hareketleri,” Sayı 16, 31 Mart 1925, p.3-4
- Muhittin, “Türkiye’de Sermaye Hareketleri,” Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.9
- Muhittin, “Türkiye’de Sermaye Hareketleri,” Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.5
- Muhittin, “Türkiye’de Sermaye Hareketleri,” Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.3
- Muhittin, “Yeni Bütçe Üzerinde Bir Tahlil,” Sayı5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.1-2
- Paramızın kıymeti hakkında bir müstahsil ne diyor?, sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.12
- Piyasa İşleri: Paramız Yeniden Düşmeye Başladı!, Sayı 2, 23 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.1
- Paramızın kıymeti, sayı 8, 3 Şubat 1925, p.19
- Paramızın kıymeti, sayı 12, 3 Mart 1925, p.19
- Paramızın kıymeti, sayı 29, 30 Haziran 1925, p.3
- Paramızın kıymetini yükseltmek, sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.8
- Yeni Bütçe, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.11
- Düyun-ı Umumiye Meselesi, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.11
- Düyun-ı Umumiye, Sayı 2, 23 Kanûnevvel - Aralık 1924, p.19
- Düyun-ı Umumiye, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.18
- İhracat ve ithalat Meseleleri, sayı 29, 30 Haziran 1925, p.17
- Re Ha, “Paramızın Kıymetini Düşürmek Bir Siyaset Olabilir Mi?, Sayı 38, 1 Eylül 1925, pp.9-10
- İktisadi Avrupa, sayı 11, 24 Şubat 1925, p.2
- İktisadi Cumhuriyet, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.2
- İktisadi Hayatımıza Bir Nizam Vermek İhtiyacı, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.5
- İktisadi Misak, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.2

- İktisadi Şehir İdaresi, Sayı 7, 27 Kanûnsânî - Ocak1925, p.13
- Beynelmille İktisat Kongresi, Sayı 5, 13 Kanûnsânî - Ocak 1925, p.3
- Beynelmille Meslek Teşkilatı: Cihan Ticaret Odaları Kongresi Cihan İktisat Teşkilatı Karşısında Türkiye, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.9
- Ticaret Birliği Kongresi, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.3
- Ticaret Birliği Kongresi, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.4
- Ticaret Birlikleri, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.2
- Ticaret Hevesi, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.13
- Ticaret Mekteb-i Âlisinin Yeni Teşkilatı, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.3
- Ticaret Muahedeleri, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.10-11
- Ticaret Mümessillerinin Vazifeleri, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.11
- Ticaret Ve Zahire Borsasında Mühim Bir İçtima, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.4
- Ticaret Vekaletinin Yardımı Nasıl Bir Hiçe Müncir Oldu?, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, pp.11
- Ticaret Hevesi, sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.13
- Borsa'da Vaziyet Sayı 34, 4 Ağustos 1925, pp.2-3
- Bütçe: Muvazene Encümenindeki Tadilattan Sonra, Sayı 7, 27 Kanûnsânî - Ocak1925,p.9
- Bütçeye Yeni Varidat, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, pp.11-12
- Fikir Hayatımızda İktisat Meseleleri, Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.12
- Bankalar Ve Kredi Meseleleri, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.2

NEWS ITEMS ABOUT INSTITUTIONS

- Bankalar: İtibar- Milli Bankası, Sayı 8, 14 Nisan 1925, p.2
- Ticaret Haberleri, Atina Bankası Açıldı, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.4
- Adliye İşleri, Sayı 5, 13 Kanûnsânî - Ocak1925, p. S18
- Adliye Kongresi, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- Hilal-i Ahmer'in Senelik Kongresi Bitti, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.4
- Osmanlı Bankası, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.14
- Osmanlı Bankası İtilafı, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.4
- Osmanlı Bankası İtilafı, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.18
- Osmanlı Bankası İtilafı, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.12
- Osmanlı Bankası, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.4
- Osmanlı Bankası İtilafı, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.9-10
- Osmanlı Bankası İtilafı, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.4
- Osmanlı Bankası, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.2
- İş Bankası Hakkında, Sayı 4, 6 Kanûnsânî - Ocak1925, p.12
- Türkiye Sanayi Ve Maadin Bankası, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.8
- Türkiye Sanayi Ve Maadin Bankası, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.4
- Yeni Bir Türk Müessesesi: Ticaret Ve Sanayi Bankası, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.4
- Şirket-i Hayriye Mütahassısı, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.11
- Şirket-i Hayriye, Sayı 7, 27 Kanûnsânî - Ocak 1925, p.2-3
- Şirket-i Hayriye'nin Derdi, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.2

NEWS ITEMS ABOUT HISTORIOGRAPHY

- Köprülüzade Fuat Bey'in Tarzı, Sayı 12 3 Mart 1925, p.2
- Muhittin, "Osmanlı Kimdir?" Sayı 4, 6 Kanûnsânî - Ocak1925, p.13

- Muhittin, “Osmanlı Kimdir?” Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.8-9
- Muhittin, “Osmanlı Kimdir?” Sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak1925, p.8-9
- Muhittin, “Osmanlı Kimdir?” Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.5
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.7
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.5-6
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 29, 30 Haziran 1925, pp.7-8
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.6-7
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.6-7
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.5-6
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.3
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 34, 4 Ağustos 1925, pp. 9-10
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 35, 11 Ağustos 1925, pp.9-10
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.3-4
- Muhittin, “Osmanlı’dan Türk’e Doğru,” Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.4
- Muhittin, İmparatorluğu Yıkılmış Olmanın Zaruri Neticesi, Sayı 17, 7 Nisan 1925, pp.1-2
- Muhittin, Kapıkulu, İstanbul, Anadolu, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.9
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 8, 3 Şubat 1925, p.19
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.6
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.5
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.4
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.5
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 13, 10 Mart 1925, p.5
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.5
- Muhittin, Kapıkulunun Tasvifi, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.5
- Muhittin, “Tarihimiz Tarihçilerimiz Ve Cumhuriyet” Sayı 2, 23 Kanûnıevvel-Aralık 1924, p.13
- Muhittin, “Tarihimizin İzaha Muhtaç Birkaç Noktası,” Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.2-3
- Muhittin, “Türk Tarihinin İzaha Muhtaç Birkaç Noktası” Sayı 23, 19 Mayıs 1925, pp.2-3
- Muhittin, “Türk Tarihinin İzaha Muhtaç Birkaç Noktası” Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.2
- Muhittin, “Türk Tarihine Ait Birkaç Mesele,” Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.5
- Muhittin, “Türk Tarihine Ait Birkaç Mesele,” Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.3
- Tarih Encümeninin Faaliyeti, Sayı 28, 23 Haziran 1925, pp.2-3
- Tarihimiz Değişiyor Ve İnkılâp Yürüyor, Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.12
- Tarihimize Dair İki Tarihçi Arasında Bir Münakaşa, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.4
- Osmanlı Kimdir? Bu Sualin Cevabını Veren Tarihi Bir Vesika, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.17-18
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.10
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.9
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.9
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.7-8
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.6-7
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.6
- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp.8-9

- Sad Sad, “Tarih Nasıl İnkişah Eder?,” Sayı 38, 1 Eylül 1925, p.5

NEWS ITEMS ABOUT FOREIGN COUNTRIES & FOREIGN RELATIONS

- Ahmet Halil, “Şarki Anadolu Havzasının Büyük Bir Meselesi, İran İle Türkiye Arasında İktisadi Ve Ticari Münasebetler, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.6-7
- Ahmet Halil, “Şarki Anadolu Havzasının Büyük Bir Meselesi, İran İle Türkiye Arasında İktisadi Ve Ticari Münasebetler, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.11
- Ahmet Halil, “Şarki Anadolu Havzasının Büyük Bir Meselesi, İran İle Türkiye Arasında İktisadi Ve Ticari Münasebetler, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.10-11
- Ayın Sin, “Mısır İttihatla Ne Kazandı, Fırkacılıkla Ne Kaybetti? “ Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.9
- Mim Se, “İngiliz Meslekçilerine Göre Halk Ve Devlet,” Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.7
- İshakoğlu Bekir Sıtkı, “ Almanya Mektupları, Elektrik Tarifeleri” Sayı 36, 18 Ağustos 1925, pp. 13-14
- İshakoğlu Bekir Sıtkı, “ Almanya’da Nüfus İktisadiyatı” Sayı34, 4 Ağustos 1925, pp.10-11
- İshakoğlu Bekir Sıtkı, “ Berlin’de Havaic-i Zaruriye Fiyatları,” Sayı 35, 11 Ağustos 1925,p. 8
- Mehmet Servet, “ Yeni Avrupa,” Sayı 2, 23 Kanûnıevvel - Aralık 1924, p.7
- Sadri Ethem, Cemiyet-İ Akvama Niçin Müzaheret Edeceğiz?” Sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.14
- Vahit Fikri, “Mısır Cemiyet-i Ziraiyesi Ve Pamuk Ziraatı” Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.2
- Vahit Fikri, “Mısır’ın Serveti Pamuk” Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.7
- Sefaretler, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.18
- Sefirler Ve Sefarethaneler, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7
- Sefirler, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- Sefirler, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11
- Alman Fabrikalarında Boykot, Sayı5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.18
- Almanya Ve Müttefikler, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.4
- Beş Dakika Zarfında Müthiş Kasırganın Amerika’da Yaptığı Hasarat, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7
- Beynelmilel Budapeşte Panayırı, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.13
- Beynelmilel Budapeşte Panayırı, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.2
- Almanya, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.3
- Almanya’da İntihabat Neticesi, Sayı 2, 23 Kanûnıevvel - Aralık 1924, p.2
- Almanya’da İntihabat, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.17
- Almanya’da, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- Bulgaristan, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, Sayı 4, p.3
- Bulgaristan’da Komünizm, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.14
- Bulgaristan’da Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.4
- Dünya İpekçiliği, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.14
- Dünya Siyasetine Umumi Bir Bakış, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.2
- Amerika Seyyahları, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.19
- Amerika, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.3
- İran Ahvali, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.2

- İran Sefaret Hanesinde Merasim, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.7
- İran, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.2
- İran'da Bir Hareket, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.1
- İran'da Şeyh Hezali Mzcerasına Ait, Sayı5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, p.12
- İran'da Türkmen İsyanı, Bolşevik Tahrikâtına Atıf Olunuyor, P.25, 2 Haziran 1925, p.4
- İran'da Türkmen İsyanı, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3
- İran'ın Askeri, Mali Ve İktisadi İşleri, Sayı 1, 15 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.8
- Türklerle İranlılar Arasında, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.4
- İngiltere, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- İngiltere'de Büyük Grev, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4
- İngiltere'de Mesai Fırkası Kongresi, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.4
- İngiltere'de, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.2
- İtalya Kanun-i Esasisinde Tadilat, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.12
- İtalya, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.2
- İtalya, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, p.3
- İtalya, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- İtalya Sayı 12, 3 Mart 1925 p.2
- İtalya, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.4
- İtalyan Ayan Meclisi Nasıl Aza Seçiyor?, Sayı 2, 23 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.19
- Macaristan'da Şeker İstihsalatı, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3
- Macarlar Yine Mağlup, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3
- Mısır Meselesi, Sayı 3, 30 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.1
- Musul Hayat-İ Murahhasımız, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.3
- Musul Raporu Hükümetlere Verildi, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.17
- Musul Raporu, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.18
- Musul Tahkik Komisyonunun Verdiği Rapor, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.3
- Musul'a Dair Haberler, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.18
- Rusya İktisadiyatı, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak1925, pp.11-12
- Rusya, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.2
- Rusya, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak1925, p.3
- Rusya, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- Rusya, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.14
- Rus Futbolcuları, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4
- Rusya'da Vaziyet, Sayı 3, 30 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.1
- Bütün Avrupa'da Geniş Bir Uzlaşma Hareketi Var!, Sayı 1, 15 Kanûnievvel, Aralık 1924, pp.17-18
- Romanya'da Mahsulâtımız, Sayı37, 25 Ağustos 1925, p.18
- Sofya'da Suikast, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.4
- Fas Ahvali, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3
- Fas Harekâtı, Sayı 25, 2 Haziran 1925, p.4
- Fas Meselesi, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4
- Fas'ta, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4
- Fransa, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.2
- Fransa'da Dahili Cidal, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.17
- Fransa'da Hükümet Tebdili, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.4

- Fransa’da Komünizm, Sayı 2, 23 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.19
- Fransa’da Sosyalist Konferansı, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- Fransız Mühassıslar, Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.11
- Türkiye- Fransa, Sayı 31, 14 Temmuz1925, p.2
- Paris Sanayi-İ Tezyiniye Sergisi, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.13
- Paris Umur-I Nafia Kongresindeki Müzakerat, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.8
- Yunan Hükümetinin İlk Sefiri, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.12
- Yunanistan Ve Türkiye, Sayı 8. 3 Şubat 1925, p.3
- Yunanistan, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- Yunanistan’da İhtilal, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.4
- Yunanistan’da Yeni Hükümet, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.14
- Türk Yunan İtilafı, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.2
- Türk-Yunan İtilafı, Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.4
- Türk – Yunan İtilafı, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.2
- Türk Yunan İtilafı, Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.3
- Türk – Yunan İtilafı, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.4
- Portekiz-Türkiye İtilafı, Sayı 10, 17 Şubat 1925,p.11
- Balkan Devletlerinin Müşterek Bir Meseleleri, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.17
- Balkanlar Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak1925, p.2
- Balkanlar, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak1925, p.3
- Balkanlarda, Sayı 3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.1
- Balkanlarda , Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- Balkanlarda, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.4
- Balkanlardan Tütüncülük, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.19
- Bulgaristan Bir Kısım Mekteplerini Niçin Kapatıyor, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.10
- Türk Bulgar Müzakeratı, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.19
- Cihan Haberleri, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.14
- Amundsen’in Seyahati, Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.2
- Arnavutluk İsyanı, Sayı 2, 23 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.19
- Avrupa Meseleleri: Almanya Buhranı” Sayı3, 30 Kanûnievvel - Aralık 1924, p.1
- Avrupa’da Beynelmilel İtilaf Meseleleri, Sayı 14, 17 Mart 1925, p.2
- Avrupa’da Komünizm Faaliyet, Sayı 12, 3 Mart 1925, p.2
- Avrupa’nın Emniyet Ve Selameti Meselesi, Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.14
- Avrupa’nın Mühim Meseleleri, Sayı 13, 10 Mart 1925, pp.3-4
- Avrupa’nın Son Vaziyeti: Almanya Meselesi, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.19
- Avrupa’nın Umumi Meseleleri, Sayı 16, 31 Mart 1925, p.4
- Avrupa’nın Umumi Vaziyeti, Sayı 10, 17 Şubat 1925, p.4
- Avrupa’nın Umumi Vaziyeti, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.6-7

NEWS ITEMS ABOUT ART &LITERATURE

- Kemal Ragıp, “Bizde Sahne Hayatı,” Sayı2, 23 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.10
- Nazmi Kemal, “Konser,” Sayı 6 , 20 Kanûnisânî - Ocak1925, p.19
- Romanlarımıza Dair, Sayı 2, 23 Kanûnievvel-Aralık 1924, p.6
- Zeki Cemal, “Birinci Galatasaray Resim Sergisi” Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.17
- Sanayi-i Teyiniye Sergisi, Sayı 11, 24 Şubat 1925, p.12

- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.12
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 27, 16 Haziran 1925, p.10-11
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 28, 23 Haziran 1925, p.9-10
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 29, 30 Haziran 1925, p.13-14
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.8
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.5
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.7-8
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.13-14
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 36, 18 Ağustos 1925, p.7-8
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.9
- Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Edebiyatı Notları: Yunus Emre,” Sayı 38, 1 Eylül 1925, pp.6-7
- Edebiyat Köşesi: Hayat Veren Zevk, Sayı 26, 9 Haziran 1925, p.4
- Edebiyata Dair: Sayı 20, 28 Nisan 1925, p.10
- Seyyar Türk Sergisi, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.4
- Akdeniz Vapuru Sergisi, Sayı 15, 24 Mart 1925, p.13
- Azeri Edebiyatı, Sayı 5, 13 Kanûnsânî - Ocak1925, p.7
- Azeri Edebiyatı, Sayı 6, 20 Kanûnsânî - Ocak1925, p.14
- Sinema Ve Tiyatrocular, Sayı 17, 7 Nisan 1925, p.11
- Hamid İçin: Abdülhak Hamid Bey’in 70inci Senesi Tes’idi, Sayı 9, 10 Şubat 1925, p.13
- Türk Tiyatroculuğu, Sayı 20, 28 Nisan 1925, pp.3-4
- Milli Edebiyatımız Niçin Yok?, Sayı 18, 14 Nisan 1925, p.12
- Fikri, İlmi Ve Sanat Cereyanları, Sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.18-19
- Fikri, İlmi Ve Sanat Cereyanları, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.8

NOVELS AND SHORT STORIES

- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Feminist” Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.13
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Aptal; Sen de:” sayı 7, 27 Kanûnsânî - Ocak1925, p.14
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Avrupa,” sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.13
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Beş Bin Olsun,” sayı 4, 6 Kanûnsânî - Ocak1925, s14
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Bir Eğlenti Alemi,” sayı 8, 3 Şubat 1925, p.’’13
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Bir eğlenti alemleri,” sayı 9, 10 Şubat 1925, p.14
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Bir hasbihal,” p. Sayı 19, 21 Nisan 1925, p.13
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Bir Memuriyet Meselesi,” sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.14-15
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Bir Muhasebe,” sayı 33, 28 Temmuz 1925, p.13
- Mim Şın, “Küçük Hikaye: Çaya Giderken,” sayı 28, 23 Haziran 1925, p.12

- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Çölde," sayı 35, 11 Ağustos 1925, p.17
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Düğünde," sayı 31, 14 Temmuz 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Enver Efendi," sayı 17, 7 Nisan 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: "Dedik"ler," sayı 11, 24 Şubat 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Eşek," sayı 34, 4 Ağustos 1925, p.12
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Gençlik," sayı 27, 16 Haziran 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Hafız," sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Hastalık," sayı 20, 28 Nisan 1925, p.13-14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Hayat Ne Tatlı," sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: İlane," sayı 14, 17 Mart 1925, p.13-14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: İnsafsız," sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: İş Bitti," sayı 3, 30 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.9-10
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Keleş," sayı 32, 21 Temmuz 1925, p.12
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Konferans," sayı 15, 24Mart 1925, p.12
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Köye Düşmüş," sayı 25, 2 Haziran 1925, p.13-14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Mebus Olursa," sayı 12, 3 Mart 1925, p.14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Mülahazat Hanesi," sayı 1, 15 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.10- 12
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Ölü," sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Sabırsız," sayı 13, 10 Mart 1925, p.14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Şimdilik dursun!," sayı 18, 14 Nisan 1925, p.13
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Tövbeler Olsun," sayı 10, 17 Şubat 1925, p.14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Uğursuzluk," sayı 37, 25 Ağustos 1925, p.11-12
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Vapur Davası," sayı 16, 31 Mart 1925, p.14
- Mim Şın, "Küçük Hikaye: Yirmi Kuruş," sayı 29, 30 Haziran 1925, p.11-12
- Mim Şın, "Küçük Tefrika: Otlakçı," sayı 2, 23 Kanûnievvel -Aralık 1924, p.12
- Küçük hikâye: Müdürün derdi, sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak 1925, p.13
- Kitap, mecmua, risale, sayı 1, 15 Kanûnievvel- Aralık 1924, sayı 22
- Kitap mecmua risale, sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, p.13
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 10, 17 Şubat 1925, p.12
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 12, 3 Mart 1925, p.10
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 14, 17 Mart 1925, p.11
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 15, 24 Mart 1925, p.8
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 18, 14 Nisan 1925, p.9-10
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 20, 28 Nisan 1925, p.17
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.13
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 25, 2 Haziran 1925, p.8
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 26, 9 Haziran 1925, p.12
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 27, 16 Haziran 1925, p.11
- Kitaplar, mecmualar, risaleler, sayı 29, 30 Haziran 1925, p.12
- Mustafa Memduh, Roman: Miras, Sayı 1-38
- Viktor Margaret, Roman: İş, Çeviren: Nüşet İsmet, Sayı 1-38

NEWS ITEMS ABOUT SPORTS

- Son Maç Etrafında, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, P.19
- Spor Haberleri, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.12
- Spor Haberleri, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, P.3

- Spor Hayatı, Sayı 13, 10 Mart 1925, S10-11
- Spor Hayatı, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.18
- Spor Hayatı, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, P.11
- Spor Hayatı, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.14
- Spor, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.4
- Fenerbahçe Sofya'ya Gitti, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.19
- Yusuf Kenan, Bir Haftalık Spor Vekayetine Bir Nazar, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.11
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 14, 17 Mart 1925, p. 12
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 15, 24 Mart 1925, p. 13
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 16, 31 Mart 1925, p. 12
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 17, 7 Nisan 1925, p. 4
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 19, 21 Nisan 1925, p. 14
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 20, 28 Nisan 1925, p. 11-12
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 21 ,5 Mayıs 1925, p. 4
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 24, 26 Mayıs 1925, p. 12
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 26, 9 Haziran 1925, p. 11
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 27, 16 Haziran 1925, p. 13-14
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 28, 23 Haziran 1925, p. 7-8
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 29, 30 Haziran 1925, p. 14
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 31, 14 Temmuz 1925, p. 14
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 32, 21 Temmuz 1925, p. 4
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 33, 28 Temmuz 1925, p. 17
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 34, 4 Ağustos 1925, p. 4
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 36, 18 Ağustos 1925, p. 11-12
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 37, 25 Ağustos Mart 1925, p. 14
- Yusuf Kenan, Spor Hayatı, sayı 38, 1 Eylül 1925, p. 17
- Milli Takım-Merkezi Macaristan Maçı, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.4
- Kayseri'de Spor Hayatı, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.3
- Postacıda Spor, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.14

SERIAL ARTICLES

- Haftanın Tarihi: Anadolu'yu Hanımca Bir Görüş, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.6
- Haftanın Tarihi: Asri Gençlik, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.2
- Haftanın Tarihi: Fena Edebiyat, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.15
- Haftanın Tarihi: Huy Canın Altındadır, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.3
- Haftanın Tarihi: İmtihanlar, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.10
- Haftanın Tarihi: Kuyruklu Yıldızlar Arkasından, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, P.12
- Haftanın Tarihi: Mevsim Hastalığı, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.17
- Haftanın Tarihi: Ramazan Geldi, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.8
- Haftanın Tarihi: Şehvet Edebiyatı, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.8
- Haftanın Tarihi: Şundan Bundan, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.3
- Haftanın Tarihi: Yalan Söyleme Günü-Ölçüsüz Tenkit, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.12
- Haftanın Tarihi: Yardımcımız Yazdır, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.12
- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.3
- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.3
- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 6, 20 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.4

- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.3
- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.19
- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.3
- Peçevi, Haftanın Tarihi, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.9
- Baş Makaleler Arasında, sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, p.17
- Baş Makaleler Arasında, sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 8, 3 Şubat 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 9, 10 Şubat 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 10, 17 Şubat 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 11, 24 Şubat 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 12, 3 Mart 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 13, 10 Mart 1925, p.18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 14, 17 Mart 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 15, 24 Mart 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 16, 31 Mart 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 17, 7 Nisan 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 18, 14 Nisan 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 19, 21 Nisan 1925, p.17-18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 20, 28 Nisan 1925, p.18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.17
- Baş Makaleler Arasında, sayı 22, 12 Mayıs 1925, p.18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 23, 19 Mayıs 1925, p.18
- Baş Makaleler Arasında, sayı 24, 26 Mayıs 1925, p.17-18
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.5-6
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.6-7
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.6-7
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.5
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.8
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.6
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, P.5
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.7-8
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.11
- Eski Türkiye’de İş Teşkilatı, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.7-8
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 1 15 Kanûnıevvel- Aralık 1924, P.24
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 2 , 23 Kanûnıevvel- Aralık 1924, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 4, 6 Kanûnısânî - Ocak 1925 P.19
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak 1925, P.19
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 6, 20 Kanûnısânî - Ocak 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 7 , 27 Kanûnısânî - Ocak 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P. 19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.19- 20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.18-20

- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.14,20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P. 19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, P.19-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.17-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.17-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.17-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.17-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, P.-18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.18-20
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 37,25 Ağustos 1925, P.17
- Piyasa Ve Ticari Hareketler, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.19-20
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya, sayı 13, 10 Mart 1925, p.15
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya, sayı 14, 17 Mart 1925, p.14
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya, sayı 15, 24 Mart 1925, p.12
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya, sayı 16, 31 Mart 1925, p.13
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya, sayı 17, 7 Nisan 1925, p.12
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya, sayı 18, 14 Nisan 1925, p.11
- Ebu's-Salah Refet, Vilayet Mektupları: Tosya'da bir bedesten, sayı 30, 7 Temmuz 1925, p.11-12
- Kooperatif, sayı 21, 5 Mayıs 1925, p.14
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.6
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.5-6
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.6-7
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.9-10
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.9
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, P.12
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.13-14
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, P.9-10
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.5-6
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, P.5-6
- Kooperatifçiliğe Dair, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.56

NEWS ITEMS ABOUT PRESS

- Karilerimize, Sayı 1, 15 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.8
- Karilerimize, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.4
- Karilerimize, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.13
- Karilerimize: Mesleğin Kamusu Hakkında, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.11
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.19
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.4
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.12
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.5-6
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, P.3
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, P.12
- Karilerimizin Mektupları: Meslek Gazetesi Müdüriyetine, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.4
- Karilerimizle Muharebe, Sayı 3, 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.4
- Karilerimizin Mektupları, Sayı 5, 13 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.3
- Anadolu Ajans Şirketi, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.17
- Anadolu Gazeteleri Nelerle Meşgul?, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, P.2
- Anadolu Meslektaşlarımıza, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.6
- Açık Mektup Ve Açık Cevap, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.10
- Muhittin, Kısa Cevap: Yusuf Şerif Beyefendi'ye, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.9
- Bir Karimizin Sordukları Ve Cevaplarımız, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.7-8
- Bir Suale Cevap, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.9
- Bir Tenkide Cevap: Mesleğin Mesleği Nedir? , P.32, 21 Temmuz 1925, P.2
- Ertuğrul Muhsin Bey'in Cevabı, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, P.2
- Gazete Baş Makaleleri Arasında, Sayı 1, 15 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.19-20
- Gazete Baş Makaleleri Arasında, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.17-18
- Gazete Baş Makaleleri Arasında, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.17-18
- Gazete Makaleleri Arasında, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.4
- Gazete Makaleleri Arasında, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.2-3
- Gazete Mevzuları, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- /Aralık 1924, P.6
- Meslek Ve Karileri, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.14
- Gazeteci Arkadaşlarımız Bizi Nasıl Karşıladılar?, Sayı 3, 30 Kanûnievvel-Aralık 1924, P.3
- Gazeteler Sustular, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.7
- Gazetemizin Yarım Senesi: Karilerimizle Küçük Bir Hasbihal, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.11
- Mecmualar Arasında, Sayı 2, 23 Kanûnievvel-Aralık 1924, P.19
- Türk Gazeteciliğini Nasıl Anlıyoruz, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.9
- Meslek Hakkında Ciddi Bir Tenkit, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.12-14
- Bursalı Karimiz Saraç Mehmet Efendi'ye, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.14
- Karakeçili Mehmet Hocaya Mektup, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.11
- Karakeçili Mehmet Hocaya Mektup, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.6
- Karakeçili Mehmet Hocaya Mektup, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.9
- Makaleler Arasında, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.3-4
- Ali Cenani Bey'in Nutku, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.3
- Franklin Bouillon'un Beyanatı, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.3
- Komünizm Ve Gençlik: Bir Gençlik Ve Cevabımız, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.5

NEWS ITEMS ABOUT OCCUPATIONAL GROUPS

- Arabacılar'da Sayı 4, 6 Kanûnîsânî - Ocak 1925, P.18
- Arabacılar'da, Sayı 3, 30 Kanûnîevvel- Aralık 1924, P.19
- Hamallarda, Sayı 3, 30 Kanûnîevvel- Aralık, 1924, P.19
- Şehrimiz Şoförleri Ne Halde, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.8-9
- Meslek Teşkilatları Hakkında Bir Şehbender Raporu Ne Diyor, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.14
- Şark Şimendiferleri Teavün Sandığı, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.12
- Şimendifer Konferansı, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.11
- Eczacılar Mesleklerinin Müdafaasını İstiyorlar, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.3-4
- Eczacılık Ve Doktorluk, Sayı 3, 30 Kanûnîevvel-Aralık 1924, P.10
- Mazhar Osman Bey Ve Eczacılık, Sayı 4, 6 Kanûnîsânî - Ocak 1925, P.18
- Türk Doktorluğu Ne Haldedir, Sayı 4, 6 Kanûnîsânî - Ocak 1925, P.5
- Müstahzarat-ı Tıbbiye Meselesi, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.17
- Polisin İki Muvaffakiyeti, Sayı 2, 23 Kanûnîevvel- Aralık 1924, P.18
- Polislerin Ve Telgrafçıların Maaşları, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.4
- Meslek ahlakına riayet edelim! Verenof aşıları. Ne arıyorduk? Ne bulduk? Sayı 13, 10 Mart 1925, p.2
- Verenof aşısı meselesi, sayı 15, 24 Mart 1925, p.19
- Verenof aşısından istifade, sayı 16, 31 Mart 1925, p.7

OTHER ARTICLES

- Doktor Kunoş, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.3
- Abdurrahman Şeref Bey, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.2
- Baş Papaz Gitti, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.14
- Baş Papaz Meselesi, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.18
- Patrikhane Meselesi, Sayı 5, 13 Kanûnîsânî - Ocak 1925, P.18
- Patriklik İntihabı, Sayı 2, 23 Kanûnîevvel- Aralık 1924, P.18
- Patriklik Meselesi, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.12
- Yeni Başpapaz İntihap Edildi, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.7
- Ermeni Firarileri Meselesi, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.11
- Türkiye'de Müstahzarat-i Ecnebiye Meselesi, Sayı 1, 15 Kanûnîevvel- Aralık 1924, P.7
- Bayram Hilali-Ramazan Hilali, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.12
- Bayram, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- Beynelmilel Hayat Umumi Bir Nazar, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.3
- Bir Hesap, Sayı 3, 30 Kanûnîevvel- Aralık 1924, P.19
- Bir Keşif, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.7
- Bir Zayi: Müderris Seyyid Bey, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.3
- Abdülhamit Şerafettin, Bin Bir Musibetten Bir Tek Ders, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.2-3
- Mehmet Servet, Malumat-ı Vataniye, Muharriri Mehmet Emin, Sayı 7, 27 Kanûnîsânî - Ocak 1925, P.10
- Bir Altın Kaçakçılığı Hadisesi, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.3
- Mustafa Namık, Ruhیات, Müellifi Mustafa Şekib, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.9-10
- Mustafa Namık, Ruhیات, Müellifi Mustafa Şekib, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.8-9
- Çubuklu Gaz Depolarında Boş Fıçı Ve Teneke Ve Sandıklardan Alınacak Arziye

- Tarifesi, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.18
- Daima Tekrar Edelim!, Sayı 24, 26 Mayıs 1925, P.8
- Asiler, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.11
- Ayıp Olmuyor Efendiler, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.7
- Fazilet Mükâfatı Namzetleri, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.8
- Emanette Hafi Celse, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak1925, P.3
- Emraz-ı Zühreviye Mücadelesi, Sayı 3, 30 Kanûnievvel-Aralık 1924, P.19
- Esliha Ticaretinin Tahditi, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.3
- Et Meselesi, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.18
- Frengi Kongresi, Sayı19, 21 Nisan 1925, P.9
- Fena Bir Sulhün Neticeleri, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.4
- Kabul Olunmuş Bir Dua, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.12
- Kanalizasyon Merasimi, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.3
- Keyfi İnhisarların Zararların, Sayı 1, 15 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.4
- Mustafa Namık, Bir Münakaşa Etrafında, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.3-4
- Sad Elif, İsyanın Üç Esas Direği, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.10
- Kör Bülbül, Kör Şair, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.3
- Mahrem Dosya, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.13
- Mansub Mu? Müntehib Mi? Sayı 5, 13 Kanûnısânî , 1925, P.3
- Matbuat Hadisesi, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.11
- Matbuat-Emanet İhtilafı, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.11
- İtizar, Sayı 1, 15 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.19
- İtizar, Sayı 5, 13 Kanûnısânî - Ocak 1925, P.19
- Kılavuzlarla Seyrû Sefain İtilafı, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.8
- Duhanın Yeni Şekli, Sayı 3, 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.13
- Ahlak İnhilaline Karşı, Sayı 7, 27 Kanûnısânî - Ocak1925, P.8
- Korkunç Rakamlar, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.19
- Ufaklık Buhranı, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.3
- Uzak Şarkta Bir Mücadele, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.14
- Otomobil Müzayedesi, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.19
- Osmanlıca İsimler, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.6
- Teşri Tezgâhlarımızı Islah Edelim, Sayı 38, 1 Eylül 1925, Sayı 7
- Tetkik Ve Tahkik Heyetleri, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.2
- Tetkik Ve Telkin Heyetleri, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.18
- Tevkifat Hakkında, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.3
- Ebu's-Salah Refet, Her Zamanki Felaketlerden, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.12
- Türkün Sıhhati, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.13
- Türk'ün Yeni Tarifi, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.8
- Türk Kehribarcılığı Yeni Oryantal İşçiliği, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, S 2-3
- Türk Ocağında, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- Yeni Petrol Şirketi: Yeni Bir İnhisar Vücuda Geliyor, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.7
- Muhacir Mi Celp Edelim? İstihsalı Mi Tanzim Edelim? Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.11
- Mümin Bir İktisadi Hat: Ereğli – Ankara Hattı, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.2
- Mühim Bir İstihsal Meselesi: Hükümet Memleket Mahsulünü Nasıl Himaye Ediyor?, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.8

- Teşkilat-ı Mülkiyemizin İstinad Etmek Lazım Gelen En Başlıca Esası Nedir?, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.7
- İşlerimizde Azim Ve İmana Mı Kuvvet Verelim? Yoksa Maddenin Zaruretlerine Mi?, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.8
- Orman Şimendiferi: Ereğli – Küredere Hattı, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.10
- Bahriye Vekaleti Teşkili, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.19
- Vapurlardan Gümrük Resmi, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.19
- Müessif Ve Zayi, Sayı 2, 23 Kanûnievvel-Aralık 1924, P.18
- Maaşlara Yapılacak Zamlar, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.3
- Müderrisler Ve Vekâlet, Sayı 3, 30 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.8
- İmar Vekâletinin İlgaşı, Sayı 2, 23 Kanûnievvel- Aralık 1924, P.18
- İrtihal, Sayı 3, 30 Kanûnievvel-, Aralık 1924, P.3
- Muhacirler Kongresi, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.11
- Oktruva Resmi, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.11
- Muvazene Encümeninin 341 Liyahası, Sayı 8, 3 Şubat 1925, P.12
- Grip Salgını, Sayı 9, 10 Şubat 1925, P.19
- Şimali Amerika’da, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.4
- Telif Ve Tercüme Encümeni, Sayı 10, 17 Şubat 1925, P.11
- Propagandaya Yardım, Sayı 11, 24 Şubat 1925, P.14
- Mürteciler, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.11
- Rakı Yasak, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.11
- Şark Haberleri, Sayı 12, 3 Mart 1925, P.2
- Yeni Kabine, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.11
- İçtimai Hayatımızda Tarihi Bir Hafta, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.6
- Seyyahlar, Sayı 13, 10 Mart 1925, P.11
- 16 Mart, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.11
- İstihlak Remi Ve Tüccarlarımız, Sayı 14, 17 Mart 1925, P.11
- Milletler Cemiyetinin Umumi Sulh Meselesi, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.3-4
- Müretteplerimiz De Meslektendir, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.11
- İstihlak Resim, Sayı 15, 24 Mart 1925, P.7-13?
- Gazi Münakaşası, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.4
- İki Eskilik, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.10-11
- İçtimai Nizamın Islahı, Sayı 16, 31 Mart 1925, P.6
- Lastik Ayakkabılar Meselesi, Sayı 17, 7 Nisan 1925, P.7
- Medeniyet Ve İnkılâbın İki Telakkisi, Sayı 18, 14 Nisan 1925, P.4
- İhtikâr Ve Muhtekir, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.8
- Vilayet Mektupları, Piyasa-Piyace, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.8
- Liman Komisyonu Faaliyeti, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.3
- Yeni Tren, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.3
- Muvazene Kanunu, Sayı 19i 21 Nisan 1925, P.3
- Türkçülüğü Türkleştirmek, Sayı 19, 21 Nisan 1925, P.2
- Seyyid Abdülkadir, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- Hüseyin Cahit Bey, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- 23 Nisan Milli Bayram, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- Süt Damlası, Sayı 20, 28 Nisan 1925, P.11
- İlim Âleminde Mühim Zabıta Vukuatı, Sayı 25, 2 Haziran 1925, P.11
- Yanık Yurt, Sayı 26, 9 Haziran 1925p.7

- Yeni Ticaret Ataşelikleri, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.17
- Rûsumat Meslek Mektebi, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.17
- Sigortaların Teftişat Talimatnamesi, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.17
- Terakkiperver Fırkasının Seddi, Sayı 26, 9 Haziran 1925, P.10
- Dizbarko Meselesi Ve Denizciliğimiz, Sayı 27, 16 Haziran 1925, P.8
- Dizbarko Ve Deniz Ticareti Meselesi, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.14
- İrtica Yapmayan Türkiye, Sayı 28, 23 Haziran 1925, P.4
- Memleketimizin Petrol Derdi, Sayı 29, 30 Haziran 1925, P.5
- Beynelmüttetikin Borçlar Meselesi, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.14
- Biz Mi İstihsal Ediyoruz, Tabiat Mı?, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, P.17
- Limanlarımızda Tahmil Ve Tahliye İşleri, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.3
- Türk Ziraatında Makinenin Mevkii, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.2-3
- Muhtelit Mahkemede Usul-i Muhakeme, Sayı 33, 28 Temmuz 1925, P.12
- Petrol Meselesi, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.3
- Muhtelit Mahkemeler İki Ay Tatil Eti, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.4
- Sigorta Ücretleri Tenzil Ediliyor, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.4
- Süleyman Numan Paşa Vefat Etti, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.8
- Rûsumat Varidatında Tezayüd, Sayı 35, 11 Ağustos 1925, P.4
- Meşher-i Nefais Açıldı, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.17
- Mübadil Ve Muhacirler Vergi Verecekler, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.17
- Sıhhiye Kongresinde, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, P.4
- Harap Medrese Ve Tekyeler Satılıyor, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.18
- Meşher-i Nefais Tevsi Edilecek, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.3
- Tarik Bedeli İle Mükellef Olanlar, Sayı 37, 25 Ağustos 1925, P.3
- Gümrük Varidatı Arttı, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.3
- İlim Namı Altında Asri Falcılık!, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.13
- Sıhhiye Bütçesi, Sayı 38, 1 Eylül 1925, P.18
- Derebeyliğin İlgaşı Ancak Ne Suretle Mümkündür?, Sayı 34, 4 Ağustos 1925, P.13-14
- Harice Göndereceğimiz Seyyar Sergi Hakkında, Sayı 31, 14 Temmuz 1925, P.11
- Seyr-i Sefain Ne Zaman Hedefine Vasil Olur?, Sayı 32, 21 Temmuz 1925, P.10
- Türkiye Uçuruma Nasıl Yuvarlanıyor, Sayı 7, 27 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.6-7
- Beynelmilel Uzlaşmalar Arasında Türkiye'nin Mevkii, Sayı 2, 23 Kanûmevvel- Aralık 1924, P.1-2
- Türkiye İktisadiyatının Temel Taşı: İzmir, Sayı 3, 30 Kanûmevvel- Aralık 1924, P.10
- Müstemleke Meseleleri, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.2
- Sinirli Bir Hareket, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.19
- Muhtelit Mahkemeler, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, P.3
- Bizde Tesamuh Niçin Yoktur?, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.17
- Hayati Bir İstatistik Münasebetiyle, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.8
- Milli Ticaret Filomuza Dair, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.17
- Türkiye Haberleri, Sayı 23, 19 Mayıs 1925, P.14
- Medreselerle Müşafaha, Sayı 4, 6 Kanûnisânî - Ocak 1925, P.7-8

APPENDIX B- Transliterated and questioned texts from the *Meslek* Magazine

- **Başlarken- Sayı 1, 15 Aralık 1924 sayfa 1–2**

Gazetemizin Mesleki Programı Şımarı ve Ahlakı

Meslek bütün bir haftanın vukuatını toplamış onları adeta haftanın bir tarihi haline sokmuş olarak her hafta Pazartesi günleri çıkacaktır. Bu tarz tertipte resimli bir hafta gazetesi türkiye için çok yenidir. Bilhassa ruhu ahlakı yenidir. Gazetemiz hangi gazetlerden değildir? Meslek bir politika gazetesi değildir. Bir politika gazetesinin yegâne gayesi takip edildiği siyaseti her şeyin fevkinde tutmak, her şeyde fena ve yalnız onu iyi göstermektedir. Hâlbuki gazetemiz hayat meselelerine oldukları gibi mütalaa etmeyi, tutmayı, programın ilk maddesi olarak kabul eder. Bundan başka dikkat edilebilir ki türkiye matbuatı şimdiye kadar hep devlet hayatından bahsetmişler, devlet adamlarıyla uğraşmışlar, yalnız hükümet hayatının resmi hadiseleri ile meşgul olmuştur. Hâlbuki meslek için hükümet ve devlete ait resmi hayati hadiseleri ikinci derecede ehemmiyete haiz hadiselerden ibaret kalacak ve asıl ehemmiyetle takip edilecek vazifemiz bütün milletin iş ve iktisat hayatından bahsetmek olacaktır. Bu gazeteyi neşredenler yirminci asır insanlığının içtimai hayatını tetkikte kafi derecede kuvvetli ve müspet bir ilim usulüne sahip olduğuna kanimdirler ve bu (tür?) emelleri de hayatımızı bu ilim usulüyle ibaret bulunuyor. Tarih, içtimaiyat, iktisadiyat emellerinin bugünkü tekâmül dereceleri böyle bir usulünden kuvvet ve emniyetle bahsetmeyi mümkün kılacak bir raddeye ve asıl bir raddeye vasıl olmuştur. Bunun için meslek kendisine şöyle bir şiar temin etmiştir. İlimli bir hayat ve hayatlı bir ilim. Yani kafamızın içinde yaşayan ve kuvvetlerini bizim şahsi meyillerimizden alan nazar-ı fikir silsileleri yerine bütün kudret ve kuvveti yalnız ve lerin ve hadiselerin birbirlerine tabii bağlanışlarından alan müspet bir ilim tesaseli. Meslek iktisadi bir gazetedir. Her şeyden evvel iktisadi hadiselerle ehemmiyet verilecektir. Hayatımızın mütalaasında bir taraftan tarihimizi diğer taraftan bugünkü iktisadiyatımızı tetkik usulü sayesinde evvel içtimai sonra da siyasi meselelerimizin karilerimizin nazarında büyük bir vuzu kesb edeceğine kailiz. Bütün mütalaalar tarafından son zamanlarda büyük bir ehemmiyet ihtimamla kabul edilen bu usul, türkiye'ye henüz girmemişti. İşte bu vazifenin ifasını meslek derbde ediyor. İşin çok ağır bir şey olduğunu medergez memlekette mevcut vesait ve kendi malumatımızın derecesine göre bu hususta mümkün olan bütün gayreti sarf edeceğiz. Muaffik olduğumuz takdirde kendimizi bahtiyar sayacağız. Muaffik olmadığımız noktalarda da karilerimizden daima surette irşat bekleyeceğiz. Meslek Türk milletinin işlediği işlerde ne gibi muaffakiyetler elde edeceğini ve ne gibi müşkülata maruz kaldığını hangi sınıf işlerin hangi şerait içinde bulunduğunu veya hangi meslek sahibi insanların mesleklerinde hangi hadisat ile karşılaştıklarını gösterecek ve neticede devlet ve hükümeti ellerinde tutarak ...larını bu dereceden çıkaranlarla heyanlarını ticaret ve sanayi gibi, küçük sanatlar gibi, alimlik gibi, ziraat gibi muhtelif iktisadi mesleği (?) ve istihsal işleriyle meşgul olarak kazanan insanlar arasındaki münasebetleri izah edecektir. Bu suretle gazetemiz hayatın gündelik hayatın günlük hadiselerinden hem de ilim ve edebiyattan bahsedecek fakat daima bunları aynı noktada hayat ve iş noktasında toplayacaktır.

Siyasi hayatta nokta-i nazarımız

Meslek politikacılıktan şiddetle müpneferdir. Bu gazeteyi neşretmeyi hayatlarının en aziz ve en feyzli bir iş olarak kabul edenler şu an beş senelik siyasi hayatımızın bütün iç safhalarını

yakından tanımış, insanlardan mürekkeptir. Bugünkü siyaset adamları mütemadiyen on küsur sene devam eden bu politika hayatından istigare etmişler ve memleketten onun kalktığını görmeyi aziz bir emel ve bu maksut için çalışmayı da en büyük gaye edinmişlerdir. Bilhassa bizim memlekette siyaset hayatı milletin büyük iktisadi hayatı üzerinde daima bir fırtına halinde icrayı hükmeden bir akitir. Bir takım içtimai teşkilere değil, bir takım eşhasa istinad eden politikacılar ... arasında cereyan eden içtiraslar muhadeleti içinde millet kitlesinin işlediği işin icabatı tamamen unutuluyor ve milleti idare edenler onun hayatının işlerini değil, kendi siyasi hesaplarının muaffakiyetini düşünmekten başka bir şey yapmıyorlar. Maaşlarını iktisat aleminden aldıkları bu dece ile temin eden politikacılarımız için gaye bu alemin ihtiyacı düşünmekten ziyade kendi taraftarlarının artması çarelerini aramak neticesine varmaktan şimdiye kadar asla kurtulamamıştır. Bunun için gazetemiz türkiye’de iş aleminin yani tüccarın, fabrikatörün, sermayedarın, amelenin, küçük memurun, köylünün, çiftlik sahibinin, gemicinin ve askerin müştereken menfaatini müdafaa edecek ve politikacılık yapmaktan münferit olacaktır.

Fırkacılık hakkındaki nokta-i nazarımız

Gazetemizin siyasi hayatındaki nokta-i nazarı bu olunca kendiliğinden anlaşılabilir ki, o fırkacılığın da düşmanıdır. Fırkacılar milletin ve cemiyetin fertleri olmazdan evvel kendi fırkalarının adamlarıdır. Biz ise fırkacılıktan gayri bütün milletin, bütün iş ve iktisat ... ve sermaye aleminin gazetesi olacağız. Bugün avrupa’da da fırkacılık ve politikacılık mahiyetinde şiddetli bir cereyan var ve yeni alemler, cemiyet adamları, iktisadiyatçılar istiyorlar ki hayatın idaresi fırkacıların ve politikacıların ellerinden kurtarılsın ve yalnız muhtelif mesleklerde ve muhtelif işlerde çalışan insanların doğrudan doğruya kendi ellerine geçsin. Gazetemizin vazifesi Türkiye’de bugün hayat ve ilim fikrinin neşr ve mümessili olmaktır. Bunun için hatta gazetemizin etrafında kuvvetli bir kaç taraftar kitlesi teşkil ettiğini farz ettiğimiz zaman dahi bu maksatla asla ve kata bir fırka teşkilatına taraftar olmayacağımız gibi hatta neşr ettiğimiz fikirlerle bir politika fırkası yapmak istenebilir olursa onların da aleyhinde bulunacağız. Zira gazetemizin müdafaa edeceği mesleki temsil nihayet mesleki teşkilat devleti fikrinin bu fikri karilerimizin tedrici surette bütün etrafla izah edeceğimizi şimdiden haber verelim. Esas fırkacılık ve fırkacılık değil, meslekçilik meslektaşlıktır.

Komitecilik de

Komitecilik bir taraftan fırkacılığın gizli entrikalara ve haber ve şiddete istinat eden en koyu ve en katı şeklidir. Diğer taraftan komitecilik herhangi bir fikir mahsus ve bir gaye-i ulviyenin hayata girilmesi için şiddet haber ve tazyik ve terhip usulü kullanılmasıdır. Birinci tarzdaki komitecilik bütün osmanlı eşratıvarını (?) tarihin son gününe kadar devam etmiş olan hadiselerinden hakim olan menfur-münfer bir kuvvettir. Biz bu numunenin yeni türkiye tarihine geçmesi için her nev içtimai me..... şiddetli tarftarı olacağız. Komitecilik ikinci şekli olarak komiteleri gibi millet komiteciliklerinin ve bolşevik (?) ve gibi komiteciliklerinin de türkiye tarihine geçmesine çalışmak en esaslı vazifemizdir. Türkiye cumhuriyeti vatandaşları bütün dertlerini söylemek ve göstermek, dertlerine derman istemek haklarına tamamen haizdirler. Binayı ulya her şey açık söylenmeli ve her iş meydana görülmelidir.

Gazetemizin ahlakı

Gazetemizin yukarıda gösterdiğimiz bu esaslar dahilinde türkiye’de demokrasinin tahakkümü ve cumhuriyet fütühatının muhafazası gayesiyle bir fikir hareketi ve bir içtimai cereyan için neşiyata başlıyor. Meslek hiç bir zaman edep ve nezaketi elden bırakmayacağı gibi kendisini bunlardan harice çıkmaya sevk ve teşvik edecek tarzda hücumlar ve tarizlere faidesiz kalacaktır. Hatta bir şey daha ilan edelim, müdafaa ettiğimiz herhangi bir fikrin münakaşasında inatçı da olacağız. Yani fikrimizin yanlış olduğu gösterildiği zaman derhal yanlışlığımızı itiraftan çekinmeyeceğiz. Zira maksadımız bizim fikrimizin doğru olması değil, Türk milleti için de ancak doğru olan fikirlerin intişar etmesidir.

- **Bizde Mesleki Temsil Niçin Lazım? Sayı 5, 13 Ocak1925, s.6**

Mesleki Temsil niçin lazım?

Tahrip edici mesaiden feyz ve mahsul verici mesaiye geçilmesi demek olan istikrarın temini için

Ortada demokrasi parlamentarizm liberalizm gibi sözler ve şekiller var iken ve bütün cihanda bu şekillere takılmış sürükleniyor görünürken bizim bunlardan ayrılarak mesleki temsil denilen yeni bir usulden bahs ve onu şiddetle müdafaa etmemizin ne gibi esbaba müstenit olduğunu bu nüshada yazacağımızı karilerimize vaat etmiş idik. Bu yazılarla o vaadimizi ifaya çalışıyoruz. Yaşamaktan gaye iyi yaşamak, refah ve huzur ile emniyet ve istihsalat içinde medeni bir ömür sürmektir. Her ziruh (?) bu gayeye müteveccihdir ve bilhassa insanın bütün derdi budur. Bu uğurda çalışır, mücadele eder ve hatta icabında hayatını feda eder. Acaba bütün bunlar ne ile olur? Beşerin bütün refah ve huzurunu temin eden şey say, istihsal ve bilhassa bir yandan mesainin ve bir yandan da mahsulün terakkimidir. Medeniyet demek mesai mahsulünün terakkimi demektir. Eğer mesai birbirini ikmal ve itham değil tahrik edici bir şekilde olursa hiçbir mahsul vücuda gelemes ve hiçbir refah terakkim edemez. Bina aleyh eğer memleketimizde de temin-i refah ve huzur için sarf edilen mesainin yekdiğerini itmam etmesi matlup ise bunun ancak payidar bir siyaset takibi ile kabil olabileceğini ispat-ı iktiza etmez. Memleketimizde asla mesainin teraküm ettiği yoktur. Hala gelen gidenin yarım bıraktıklarını itmam etmeyi düşünmek değil belki de bir kolayını bulup yapılan şeyleri yıkmak ve hiç olmazsa ihmal edip kendi kendine yıkıldığını görmek istiyor. Her memur ve hükümet kendinden evvel elen memurun ve hükümetin yaptıklarını bırakıp yeni şeyler yaptırmak hevesindedir. Mesela her valinin memleketin selameti namına ayrı düşüncesi, ayrı fikirleri vardır. Bunlar bir vechle birbirine benzemez. Bu sebeple her valinin vechesi direktifi de ayrıdır. Valiler böyle olduğu gibi daha büyük ve daha küçük memurlar da böyledir. Bizde vekiller birbirini itmam etmediği gibi bir fırkanın muhtelif iki kabinesi de yekdiğerini ikmal etmez. Hele fırkalar tebeddül ederse muhakkak birinin yaptığını diğeri bozar. Ve fena olduğundan memlekete nüzul bulunduğundan değil sırf kendinden evvelki kabine yapmış olduğundan yıkmak çareleri aranır. Bu hal ile memlekette terakkiye imkân bulunmadığını izaha lüzum yoktur. Buna herkes kendi hayatından misaller getirebilir. Mesela benim gibi bir muallim de gelin program değiştirmekten mektepleriniz ne hale girmiştir görün diyebilir. Ve bana gelinceye kadar da daha ne misaller neler gösterilebileceğini takdir kolaydır. Bu hal memlekette her işin şahıs ile kaim olduğunu ve hiçbir şeyde payidar mevcut olmadığını gösterir. Ne yapılır ise yapılsın ve yapılan şey ne kadar doğru olursa olsun onun bir müddetçik olsun devam edebilmesine elde hiçbir teminat mevcut değil demektir. O halde memleketimiz münevverleri ne düşünüyorlar? Elbette bu hali bizden daha ziyade vuzuh ve selametle görüyorlar. Fikirleri nedir? Bundan kurtulmaya ne çare buluyorlar? Biz münevverlerimizi sakit görüyoruz. Onlar yanılıyorlar veya işi biliyorlar ise hakikati ketmiyorlar(?).

Ve biz de bugün mevcut olan fırkalar sanki sınıf fırkaları imiş, Avrupa'da mevcut fırkaların aynı imiş gibi telakki ederek bunlarla parlamentarizm tatbik olunmuş gibi davranıyorlar. Matbuatımızın fırkalarımıza karşı ne derece hüsn-ü zan besledikleri Hürriyetperver Fırkası'nı zuhurunda belli oldu. Hemen hepsi alkışladılar. Parlamentarizmde kaide iki fırka olmaktadır dediler. Muvafık gazeteler de ancak muvafık olduklarından yeni fırkaya aleyhtar bir lisan kullandılar. Yoksa onlar da fırkaların bünyeleri hakkında söyleyecek bir sözleri yoktur. Eğer bizde sınıf fırkaları teşkiline imkân bulunsaydı biz de bu satırları büsbütün başka türlü yazacak belki hiçbir şey yazmayacak idik. Ancak sınıflar henüz tebellür etmiş olmadığı cihetle fırkalar da olmuyor. Ve bizim yapacağımız fırkalar münevveran fırkalarından ibaret bulunuyor. Bu kabil münevveran fırkaları ise direktiflerini halkın ihtiyacatından almaya hiçbir mecburiyetleri yoktur. Ve almazlar. Bunlar direktiflerini daima idealden kendi ideallerinden alırlar. Bu suretle halk ile bu fırkalar arasında maddi bir rabıta kalmaz ve bunun için halk fırkalardan uzak intihabada biganedirler. Hükümeti kendilerinin hükümeti saymazlar. Onların nazarında hükümet kendilerinden ayrı bir kuvvettir. Böyle bir kuvvete karşı telakkiler nasıl olur ise halkın telakkileri de öyledir. Bu kabil fırkaların vücut ve tadilleri ki mutlaka tadat ederler, herhangi bir memlekette payidarlığın değil belki napayidarlığın en büyük sebeplerinden biri olur. Çünkü bu kabil fırkaları yekdiğeriyle anif mücadeleden men edecek hiçbir emniyet tertibatı alınamaz. Ve

münevveran fırkalarından olup da anif mevki iktidar mücadelesi yapamayanlar teşekkül edememiş sayılmalıdırlar. Bu kabil fırkalar halkın muhtelif hukuka veya muhtelif menafiye mesalik sınıflarının vekilleri sayılamaz. Hâlbuki parlamentarizm bu muhtelif hukuk ve menfaat sahiplerini cem edip memleketi bunların menafiye mahsulüne sev eylemek demek olduğunu tafsil lüzumsuzdur. Halkın menafiye ancak zaman ile tebeddül ettiği cihetle parlamento fırkaları grupları her zaman mevki-i iktidara gelecek hükümetlere esasta aynı siyaseti telkin eden payidar bir mevki olur. Parlamentolar daha mevcut olmadığı bir zamanda da zadegânı cidal ve amiralleri ve ruhbanı ve ebedi merasim ve ihtişamıyla saraylar, bütün devlet adamları için bir mektep ve memleket dâhilinde payidar bir siyaset neşreder, bir mevki olurlardı. Hatta malum olduğu üzere bir takım büyük devletler saray ile idareyi asrın ihtiyaçlarına göre tadil ederek harbi- umumi nihayetine kadar kullanmışlar ve milletlerine bu idarelerden pek büyük bir feyz temi eylemişlerdir. Tarihimizin bir bedbahtlığıdır ki, bizde saray olmadı. Çünkü zadegân yoktu ve uydurma bir saray da yapılamazdı. Bu vaziyette saray yaşayamadı. Ecnebiye dayanarak idame-i hayat tecrübesinden sonra mahvoldu. Henüz sınıflarda tebellür etmiş olmadığı için de bugün bizde parlamento fırkaları ve parlamento yapılamaz. Payidar bir siyaset ve onu neşredekcek payidar bir mevki bir esas da lazımdır. O halde biz diyoruz ki memleketimiz süratle hatta Avrupa'dan evvel mesleki temsile geçmek mecburiyetindedir. Ve muhtelif meslekler menafinin mahsulesi hükümetler için lazım olan payidar veçheyi teşki etmelidir. Zaten sözlerimizin beğendikleri ve tatbiki uğraştıkları bu parlamentarizm bugün müterakki Avrupa devletlerinde görülmektedir. İhtiyacın tenevvü sınıfın yeni şekiller almalarını ve hasleten iş bölümünün incelmeleriyle sınıf fırkalarının hatta sınıfları değil fırka oligarşilerini temsil eder bir hale gelmeleri bütün Avrupa'da devleti bir meslekler devleti haline getirmek fikrinin intişarına sebep oluyor. Gelecek nüshamızda bizdeki politika fırkalarının yakın mazimizde nasıl çalıştıklarını ve ne gibi esbap neticesi olarak muvaffak olmadıklarını izaha çalışacağız.

• **Amele Fırkası- Sayı 5, Ocak 1925 S.18**

İkdam refikimiz bugünlerde siyasi bir amele fırkası tesis edilmek üzere olduğundan bahsediyor. Memleketimizde amele çok az olduğu için fırka teşkil etmekle zaten çok bir şey kazanamazlar. Bilhassa bugün ki iki dereceli intihab usulü devam ettikçe ancak yukarıda da söylediğimiz vechle amele fırkası teşkil etmek, bir takım politikacıların ve mesleksiz tufeylilerin bu defa da millet mefkûresi suretinden kalkıp amele mefkûresi siretine binerek o suretle geçinmeleri demek olacaktır. Hatta bu işte meslek cemiyetleri hakkındaki mülahazalar bile varid değildir çünkü meslek cemiyetine yabancıların karıştırılması mesleğin vahdetini muhafaza edebilirse de amele içinden çıkabilecek politikacıların dahi nihayet-ül-emir amele münafına hıyanet edecekleri şüphesizdir. Bir vakitler amele olup da sonradan amelenin münafasını müdafaa gayesiyle politikacılığa geçen ve ellerinin nasırları kaybolduğu için kendilerine yumuşak elli amele namı verilmesi caiz olan bu fırkacılar ve politikacıların bütün beşeriyet bîzar olmuştur. Bunlar hiç bir mesleğe dost olmazlar, çünkü meslekleri meslek erbabının sırtına binerek az çok müreffeh bir tufeyli hayatı yaşamaktan ibarettir. Biz bütün memleketin bunlardan kurtulmasını ve yalnız meslek adamları vasıtasıyla kendi kendilerini idare eden meslek cemiyetleri ittihadından mürekkep yeni bir meslek kurulması fikrini müdafaa ediyoruz. Bu fikir yalnız Türkiye'de değil, el-yevm bütün dünyada şiddetle müdafaa ediliyor. Ve her tarafta fikir büyük adımlarla ilerlemekte bulunuyor. Bunun için Türk amelesine bu meselelerde gözlerini dört açmalarını, politika tufeylilerine kapılmamalarını tavsiyeye şiddetle lüzum görürüz. Amele için, bütün meslekler için yapılacak en mühim iş kuvvetli meslek teşkilatları vücuda getirmektir.

• **Mehmet Servet, Durkheim İçtimaiyatı: Sınıf Ve Teşekkülleri”, Sayı 9, 10 Şubat 1925, S.4**

İçtimaiyat Durkheim içtimaiyatı sınıf ve meslek teşekkülleri

Muarız cemiyetlerin dâhili inkısam ve teczilerini biri ihki öteki şakuli olmak üzere iki tarzda görmek mümkün oluyor. Filozoflar ve içtimaiyatçılar bu iki tarzdan hangisini umumi sistemlerine esas hareket noktası veya olarak kabul ederlerse cemiyet nizamı hakkında da o suretle birbirinden tamamıyla farklı hükümlere varıyorlar. Sınıf inkısamını esas addedenler cemiyetleri sınıflar arasındaki cidalin ve münasebetlerin bir neticesi halinde tetkik ediyorlar. Meslek inkısamını daha büyük addedenler içtimai hayatın meslek zümreleri arasındaki cidalen ve ahenkten çıktığına kanidirler. Bundan evvelki makalemizde bu iki zıt telakkiden her ikisinin de tam ve kati vuzuvla ancak muarız cemiyetlerin içinden çıkmış olduğu ve ancak onlar üzerine kabili tatbik bulunduğu kanaatini ileriye sürdük. Zira ne sınıf ne de meslek teşekkülü bugünkü cemiyetlerdeki tezahürü ile eskiden yoktu. Belki o zamanlar her iki nev inkısamın birleşmesinden ve muayyen bir teşekkül içinde her ikisinin de birlikte fonksiyone etmesinden mütevellit ayrı mahiyette bir inkısam ve bilnetice ayrı bir cemiyet nizamı vardı. Eğer bu telakkimizde yanılmıyorsak içtimaiyatın dinamik kısmı diye bundan evvelki makalemizde ayırdığımız fasıl yani cemiyetin içinde insan zümrelerinin ne suretle teşekkül ve fonksiyone ettiğini tetkik eden mübahis şimdiye kadar olduğundan başka bir şekle girecektir. Biz bu sahifelerde ne böyle bir bahsin çerçevesini çizmeye teşebbüs edeceğiz ne de bu iki nevi içtimaiyat görüşünden birini ötekine karşı kullanarak bir münakaşa açmaya çalışacağız. Bizce her ikisi de genç neslin ruhunda birçok şüpheler ve sualler uyandırmaya layıktır. Bunun için onları karşılıklı olarak tetkik etmek ve neticeyi ondan sonra çıkarmak lazımdır. Memleketimizde en çok müteammim olan içtimaiyat sistemi Durkheim mektebinin ortaya koyduğu sistemdir. Muarız Türklerin en büyük mütefekkeri olan merhum Ziya Gökalp Durkheim'ın fikirlerini bize aslına tamamıyla sadık olmakla beraber herhalde büyük bir vuzuhla tanıttı. Biz de bunun için memleketimizde az çok mazisi olan bir sistemin bahsimize mevzu teşkil eden fikirlerini hülasa ile başlamaya faideli addediyoruz.²⁷⁰

Durkheim evvela sınıfların vücudunu kabul ediyor. Ve sınıf teşekkülünü doğrudan doğruya içtimai iş bölümünün bir neticesi addediyor. Mamafih Durkheim'ın fikirlerini bu kadar açık ve kati bir surette ifade etmeye teşebbüs edince haksızlık yapmak endişesinden kurtulmak pek kolay değildir. Zira kitabın hiçbir yerinde sınıfların teşekkülünü Durkheim kendisine mahsus sarahatle anlatmış değildir. Mamafih muasır cemiyetlerden çok farklı telakki ettiğimiz kurun-ı vusta cemiyetlerinde say ile sermaye arasında bir cidal olduğunu kaydediyor.²⁷¹ Halbuki içinde yaşadığımız muasır cemiyetler bu manada evvelkilerden çok farklıdır ve artık bugün mücadele azami bir buhran haline girmiştir.²⁷² Çünkü bugünkü cemiyetlerde iktisat işlerinin rolü eskiden çok daha mühimdir.²⁷³

Bu mücadelenin meydana çıkmasında ve bilhassa bugünkü dereceye varmasında en büyük amil içtimai iş bölümüdür.²⁷⁴ Mamafih Durkheim'ın iktisadi hayata verdiği bu ehemmiyeti izam etmek lazımdır.²⁷⁵

²⁷⁰ Maksudımız Durkheim içtimaiyatının ana hatlarını, esas fikirlerini toplamaktan çok uzaktır. Bina aleyh Durkheim'ın meslek ve sınıf teşekkülleri hakkındaki fikirlerini kaydettiği bir kitabını mehzaz olarak alacağız. Bu kitap Ahmet Mithat Bey tarafından Türkçeye tercüme edilen İçtimai Taksim-i Amel'dir. Bilhassa bu bu eserin Türkçeye tercüme edilmiş olması yapacağımız hülasayı karilerimizin daha kolay bir surette takip ve kontrol edebilmesini temin edecektir.

²⁷¹ Aynı eser sayfa 340- 338

²⁷² Aynı eser sayfa 4-5

²⁷³ Aynı eser. Sayfa:

²⁷⁴ Durkheim bilhassa şu satırlar mütalaasını vazıh bir surette anlatıyor. İktisadi faaliyetler takriben iki asırdan beri şimdiye kadar görülmemiş bir surette inkişaf ve terakki etmiştir. Vaktiyle tali bir yol ifa ettikleri halde bugün birinci dereceye geçmişlerdir. Onların hakir görüldüğü ve aşağı tabakadaki terk olunduğu zamanlardan şimdi çok uzak bulunuyoruz. İktisadi efail, fonksiyon karşısında askeri, idari, dini efailin dairesi gitgide küçüldüğü görülüyor. Yalnız ilmi efail onlarla müsabaka edebilecek bir haldedir. Hâlbuki ilim henüz ameli bir faide temin etmesi yani en ziyade iktisadi efaile yaraması

Haşiyeye taksim-i imal.

Tali bir vakıa olduğu için içtimai hayatın sathında tahaddüt eder. Bu mütalaa bilhassa iktisadi taksim-i imal için pek doğrudur. Bir kavimde herhangi bir amilin vücudu maddi refaha karşı biraz şedid bir ihtiyaç duyması içtimai beyne mahsus bir surette tağyir edilmeksizin iktisadi taksim imalin inkişafı için kâfidir. Taklit etmek hususndaki fikri istidat bir medeniyetle temas da bu neticeyi tevhit edebilir. Bu mukayese gösteriyor ki bir cemiyetin içtimai derecatındaki mevkiini tayin ederken onun medeni haline ve alel husus iktisadi medeniyetine bakarak hüküm vermelidir. Zira nevice aşağı olan bir içtimai bünyeyi kaplamış mukallit kopya edilmiş bir medeniyet olabilir.

İçtimai hayatı ne iktisadi sistemle ne de sınıf cidalı ile izam etmek mümkün değildir. Hatta çok şayan-ı dikkattir ki Durkheim say ve sermaye arasındaki ihtilafı uzvi tesanütün ihlalini mucip olan lamutadi hadiselerden telakki etmektedir.²⁷⁶

Mamafih eserin diğer bir tarafında Fransa tarihindeki tiyeriste (?) yani burjuvaziden bahsederken sınıf teşekkülünü Marksistlerin nokta-i nazarına çok yakın bir şekilde anlatmaktadır.²⁷⁷

Durkheim İçtimai taksim-i amel eserini vücuda getirirken kendisini tahrik eden en büyük amilin içinde içinde yaşadığı muasır cemiyetlerdeki buhran olduğunu gizlemiyor.²⁷⁸

Buhranın en kuvvetli tecellisi hali hazırda iktisadi hayatın bulunduğu hukuk ve ahlaki nizamsızlıktır.²⁷⁹

Bina aleyh Durkheim'a nazaran yeni bir hukuk sistemi ve yeni bir ahlak nizamı tesis etmek mecburiyetindedir. Durkheim'a nazaran yeni ahlakın en kuvvetle vücuda geleceği saha meslek teşekkülleri içinde olabilecektir. O halde ilk mesele meslek teşekküllerinin manasını, tarihini ve istikbalde alabileceği şekli tetkik etmektir. Udrkheim kurun-ı vusta esnaf cemiyetlerine karşı mürteci ithamıyla hücum edenlere cevap vermek istiyor ve ispat ediyor ki o zamanki esnaf cemiyetleri mensup oldukları cemiyet numunesi için en tabii meslek teşekkülleri idi. Ve komüne, beldeye sıkı bir surette merbuttu. Komün içine mahsur olan iktisat genişleyerek milli iktisat şekline geçince beldeye merbut meslek teşekkülleri dağılmaya mecbur oldu.²⁸⁰ Kezalik komün evvelce müstakil bir uzviyet-i idare iken şimdi devlet içinde kaybolmuştu. Nitekim belde pazarda şimdi milli pazarın içinde kaybolmuştur.²⁸¹

O halde bugün yapılacak şey meslek teşkilatının tekrar tesisidir. Mamafih yeni teşekküller tabiatıyla kurun-ı vustadakinin aynı olmayacaktır. Belki bu cemiyetlerde bir şehrin sanatkârlarından mürekkep olacağına bütün aksam arazi üzerine dağılan aynı meslek erbabını ihtiva edecek surette tevsi²⁸² edecektir. Durkheim bugünkü cemiyetler içinde mesleki teşekkülleri yalnız patron ve amele sendikalarından ibaret addediyor.

nispesinde bir nüfuz ve kıymeti haizdir. Cemiyetlerimizin sınaî olduğu ve veya sınaî olmaya müteveccih olduğunu söylemeleri ki büsbütün esassız değildir, biraz bunun içindir. Vatandaşların kısmı azamı iktisadi efail işgal eder. Sayfa 2 aynı eser: 338

Sınaî vezaif gitgide daha fazla tahassüs ettikçe mücadele daha şiddetli bir hal alıyor. Nitekim imalin az inkısama uğradığı küçük sanayide amele ile patron arasında nispeten bir ahenk vardır. Sayfa 340

²⁷⁵ Aynı eser: sayfa 670

²⁷⁶ Aynı eser: sayfa 338 Bu nokta hakkında Fransız içtimaiyesinin fikrini tamamıyla anlamak için lamutadi şekiller ser levhası altında yazdığı bütün bahsi okumak kabildir.

²⁷⁷ Aynı eser: sayfa 200 İlk hamle ile esnaf cemiyetleri zuhura geldikleri andan itibaren hükümette bu kadar mühim bir rol ifa etmeye müvekkil olan bir kısım halkın alelade bir kadrosunu iraye (?) ederler. Burjuvazi tiritse

²⁷⁸ İlk ve ikinci tabın mukaddimleri

²⁷⁹ Aynı eser: sayfa 4

²⁸⁰ Aynı eser: sayfa 24

²⁸¹ Aynı eser: sayfa 25

²⁸² Aynı eser sayfa elhatül heza oldukça payidar olan bu kabil zümreler patron ve amele sandıklarıdır. Patron ve müstahdilerin sendikaları yalnız birbirinden ayrılmış değildir. Birbiriyle temas halinde de değildir. Şahsiyetlerini kaybetmeksizin onları birbirine yaklaştıracak münasebat-ı mütakabilelerini tayin edecek esasatı vaz ile her iki tarafa sözünü yürütecek teşkilat yoktur. Mamafih burada

Mamafih bunların sınıfların müşterek menafi üzerine müesses müşterek bir teşekkül vüuda getirmesi lazımdır. Mamafih Durkheim her iki sınıfın ayrı ayrı ve müstakilen evvelce tesisini zaruri görüyor.²⁸³ Durkheim fikirlerini ikmal etmek üzere mesleki teşekküllerin istikbalde alacağı şekli ancak bu teşkilatın bir müessese-i umumiye haline girmesiyle kuvvet bulacağını söylüyor.²⁸⁴

Mehmet Servet

• **Meslek-i Temsil Devleti Nasıl Olur? Vaktiyle Ankara’da Neşredilmiş Fikirler Nelerdi?, sayı 4, 6 Ocak 1925, s.6**

Karilerimize vaad etmiş olduğumuz halde, şimdiye kadar herkesin anlayabileceği bir tarzda (meslek-i temsil)den bahsetmemiştik. Bu nüshamızda bu noksanı telafi maksadıyla mesleğin ilmi ve nazarı taraflarını da yazıyoruz. İlimci ve nazariyeciler arkadaşlarımız izah-u tafsil edeceklerdir.

İsminden de anlaşılacağı vech üzere (meslek-i temsil) millet meclisine intihab olunacak ızanın birer mesleki temsilen intihab olunması ve diğer bir tabirle memleket işlerini iş sahiplerinin düşünüp halledebilmelerine musait olacak bir meclis teşkilinden ibarettir.

Memleket idaresinin böyle bir meclis tarafından idare olunması bir defa esas itibariyle kabul olunur ise memleketin ne surette tasnif, ve meclise gidecek ve kimlerin ne suretle intihab olunabilecekleri bahsi uzun uzadıya münakaşa ve bütün halka mülayim gelecek şeklini kabulü ve ihtiyarda hiç bir müşğilat olmadığını söylemek fazladır.

Bu mesele bundan dört beş sene evvel Ankara’da da düşünüldüğü sırada verilen şekil: memleket dahilinde mevcut iş sahiplerini ayrı ayrı teşekküllere malik addettiğinden sonra bunları nihayet dokuz zümrede toplamak şeklinde idi. Bu dokuz zümrede: çiftçiler, tacirler, memurlar, serbest meslek erbabları, sanatkarlar, işçiler, mağdenciler ve gemiciler ile efrak-ı askeriyeden ibaret idi.

Bunların kendi vekillerini ne suretle intihab edecekleri bahsine gelince: bunda da o zaman, her intihab dairesi dahilinde mevcut meslekler erbabından muayyen bir nispet dairesinde mebus intihab edebilmeleri, ve daima akaliyette kalan bazı mesleklerin intihab kanununda bir madde ile müdafaa olunması düşünülmüş idi.

Mebusların kabul edilmeleri, veya daha mülayim diğer bir usul de teklif olunursa pek ala münakaşa olunabilir. Yeter ki memleket idaresinin meslekler erbabı tarafından intihab olunması bir meclise tevdi-i mahzuz kalsın.

Meslek-i temsil fikrinin dikkatle muhafaza olunacak ikinci bir noktası da: vilayet meclislerinin dahi meslek-i temsil esasına göre intihab olunması, ve meclis-i riyasetin dahilinde ilk büyük icra-i mevki-i tanınması keyfiyetidir.

Meslek-i temsilciler dahiliye vekaletini, dahili teftişat vekaleti olarak kabul ederler. Bu vekalet müfettişleri mütemadiyen vilayetleri teftiş ederek nerede memleketin vahdetini ihlal edecek veya millet meclisinin kararlarını tatbikte noksan görececek olurlar ise vekaletten istizan ve alacakları salahiyet üzerine vilayet meclisini fesh ve yeni intihab neticeleninceye kadar vilayet meclisleri ömrünü deruhte ederler.

Dahiliye vekaletinin şimdiki şekliyle bilmem bir manası var mıdır? Bize kalırsa bir vilayette valinin bir fazla da kaymakamın, hülasa bugunki bir idare memurunun (hiddet-i umumiye)den hangisini ifa etmekte olduğu sorulacak bir şeydir.

durkheim’ın herhalde esaslı bir ihmali olduğunu ilave etmeye mecburuz. Zira hatta hariçten evvel muhtelif memleketlerdeki iş odaları teşkilatıyla iş birliği tetkik etmemiş gözüküyor. Hariçten biri veya harpten sonra bu nevi teşkilatın oynadığı rolleri Durkheim’ın kitabında görememeliğimiz meşhur müellifin harp içinde vefat etmiş olmasıyla izah olunur. Fakat daha evvelce mevcut teşkilat mevzu bahsettiğine hayretten kendi kendimizi alamadık.

²⁸³ Aynı eser: sayfa 16 hamışe

²⁸⁴ Aynı eser: sayfa 9

Meslek-i temsil fikrinin ehemniyetle nazar-ı dikkate aldığı şeylerden biri de vükelanın bir kabine halinde değil, meclise karşı tek tek mesul olduklarıdır. Biz, hudemat-ı umumiye arasında mevcut olması lazım gelen ahengin kabinede değil mecliste temin edilmesini daha hayırlı görür ve hükümette istikrar için bunun pek faideli olacağını zannederiz.

Şimdi herkes parlamentarizmi tatbika uğraşiyor, ve dünyanın bütün medeni kıtaları da parlamentarizm ile idare olunup duruyorken bizim, neden ortaya meslek-i temsil diye yeni bir şey çıkarmakta olduğumuzun izahından evvel şunu da söylemek isteriz ki: bu mesele her türlü tetkik ve münakaşayı mütehammil bir meseledir. Biz gençlerin bu fikir ile alakadarlıklarını elbette memnuniyetle telakki edeceğiz. Henüz memleketimiz meslek-i temsil fikrinden çok uzakta bulunuyor. Biz bu fikirlerin yarın tatbikine değil, ancak münakaşasının başlanacağına intizar edebiliriz.

Bu memleketin gençleri, münevverleri elbette bir gün memleketleri için payidar bir esasa muhtaç bulunduklarını düşünecekler ve o zaman bizim sesimizi işiteceklerdir. Hele müstahsal sınıf içinde kulağı delik insanların bizi daha surette anlayabileceklerine şüphemiz yoktur. Bizim burada söylediğimiz şeyleri onlar daha evvel ihtiyacın talimi ile öğrenmişlerdir.

Biz müdafî bulunduğumuz meslek-i temsil fikrinin intişarını isteriz meslek-i temsilin esasını teşkil eden mesleki teşekküller memleketimizde henüz luzumi derecede inkişaf etmemiş olduğunu nazar-ı dikkate almak mecburiyetindeyiz. Bugüne kadar gazetemiz neşriyatı takip edenler bu cihete ne kadar ehemniyet vermekte olduğumuza elbette dikkat etmişlerdir. Biz, mesleki teşekküllerin diğer bazı siyasi (*okunamayan kelime*)alet olmalarını ve beyinlerini kaybetmelerini bir vechle hoş görmeyiz. Memleketin bütün ümidi yalnız bu mesleki teşekküllerdedir. Bir teşekküle malik olan meslek erbabı da bu noktayı takdir ederek kendi teşekküllerini siyasi heyetlerin dedikodularından korumalıdır. Mesleki teşekkül fikrinin müdafasına neden mecburiyet görmekte olduğumuzu, neden parlamentarizmin bu şimdiki şekillerini tervic edemediğimizi gelecek nüzhamızda yazacağız.

• Mesleki Temsilcilik Ve Fırkacılık Sayı 23, 19 Mayıs 1925, S.5

Bazı karilerimizin suallerine cevap veriyoruz. Meslekçilik ve fırkacılık ayrı ayrı şeylerdir. Hiçbir zaman meslekçiden fırkacılık doğması imkânı olamaz. Mesleki temsil fikri Türkiye'de yenidir. Avrupa'da bu fikrin bizim bildiğimiz kadarına göre tarihi hayli eski kırk sene kadardır. Bizde ise ancak beş altı seneden beri bahsedilmeye başlanmıştır. Bunun için henüz bu fikrin anlaşılmayan tarafları çoktur. Ez cümle karilerimizden aldığımız bazı mektuplardan mesleki temsilcilik ile fırkacılık arasındaki farkların iyi anlaşılmadığını görüyoruz. Umumiyet itibariyle bize bu hususta söylenilen sözleri şu suretle hülâsa edebiliriz.

1- Fırkacılığın ve politikacılığın aleyhinde bulunuyorsunuz. Hâlbuki sizin yaptığınız da netice itibariyle bir fırkacılıktan ibaret değil midir?

2- İtiraf etmek lazımdır ki mesleki bir fırka olduğu takdirde bugünkü fırkalardan başka türlü olacak bir Nazır gayet kati bir programı bulunabilecektir.

3- Siz şahsen fırkacılığın aleyhinde olsanız dahi mesleki temsil fikri üzerine başkalarının fırka teşkil etmelerine mani olabilir misiniz? Şu halde mesleki temsilcilik de nihayet bir fırkacılık neticesine varacak değil midir?

İşte karilerimizin bize hitaben vaki olarak suallerini ekseriyetle bu noktalarda hülâsa edebiliriz. Şimdi de cevabımızı verelim. Mesleki temsilcilik fırkacılık değildir. Fırkacılığın zıddıdır ve meslekçilik netice itibariyle fırkacılığa zincar (?) olmaz. Vakıa siyaset ve devlet meselelerinde eski ananelere bağlı olan zihinler için bu söz çok acayip gelirse de biraz yakından tetkik edildiği zaman görülür ki belki de çok esastır. Bir kere şunu düşünmeliyiz ki, fırka, cemiyet hayatında bir zaruret değildir. Yani insanlar cemiyet halinde yaşadıkları zamanlardan beri ve hatta devlet şekil eylediği devirlerden itibaren cemiyet içinde her zaman fırkalar teşkil etmiş ve bina aleyh siyaset cemiyetin her devrine mutlaka bir meslek bir maişet vasıtası olmuş değildir. Mesela derebeylik devrinde fırkalar yoktu. Politikacılık ve fırkacılık da yoktu. Devlet aynı zamanda hem sınıf hem de meslek teşekkülüne haiz iki heyetin elinde bulunurdu. Zadeğân ve hubban. Buna mukabil derebeylikten evvel Roma

Cemiyeti'nde fırkalar vardı. Nitekim baştanbaşa Roma Cemiyeti şeraitinin mümasili olan şartlar içinde cereyan eden İslam tarihinde de fırkacılık ve politikacılık bütün şiddetiyle göze çarpar. Hâlbuki buna mukabil Roma'nın ilk devirlerinde yine meslekler ile sanatların bir halde bulunmasından ibaret bir bünyeye sahip bulunan patriçiyeler (? ve pelebler (plebler?) vardı. Onların devirlerinde de politikacı ve fırkacı Roma tarihi için tanınmış bir mahlûk değildi. Tarihin bu misallerini uzatıp götürebiliriz. Buna lüzum yoktur. Yalnız göstermek istiyoruz ki fırka ve politika cemiyetin bir zamanki şeraiti için zaruri diğer bir zaman ki şeraiti için de bir mana lüzumsuz ve bina aleyh meşkuttur. Bugünkü cemiyet şeraitine göre siyaset ve fırka bir zarurettir. Bugünkü cemiyet için devlet bir siyaset ve fırka devleti olmak lazım geliyor. Çünkü henüz cemiyet şeraiti başka türlü bir devlet kurulmasını mümkün kılabilecek bir halde değildir. Bilhassa bizim memleketimizde henüz tarih tamamen yıkılmamış ve bina aleyh yeni cemiyet şeraiti vücuda gelmemiş ve bu arada bilhassa meslek teşkilatı inkişaf etmemiştir. Bina aleyh bizim devletimiz için daha bir hayli müddet siyaset ve fırka devleti olmak gayrı kabil içtinap bir zarurettir başka bir şey değildir. Fakat Avrupa'da öyle değildir. Orada meslek cemiyetleri fevkalade kuvvetli bir inkişafa malik olmuş bulunduğu için henüz fırkacılık kalkmamış olmakla beraber hemen her memlekette tüm fırkalar daha şimdiden meslek cemiyetlerinin nüfus ve hâkimiyeti altına girmişlerdir. Mesela İtalya'da façit(?) fırkası bu meslek cemiyetlerinin kati nüfuzları altında bulunduğu için nihayet kanun-i esasinin geçen hafta bahsettiğimiz tadilatı meydana çıktı. Bu hareket yavaş yavaş bizim memleketimize de girecek ve memleketimizin iktisadi inkişafını nispetinde meslek teşekkülleri de vücuda geleceğinden bizde de tedrici bir surette fırkalar ve fırkacılık meslek cemiyetlerinin ve meslekçiliğin tesiri altına girerek bilahare yavaş yavaş kaybolacaklardır. Bir taraftan bu tekâmül cereyan ederken diğer taraftan da şu iki şey hatıra gelebilir. 1- Mademki meslekçilik fikri inkişaf ede ede birçok taraftar kazanacaktır, şu halde bütün bu taraftarlar bir araya gelince onlar bir fırka teşkil etmezler mi?

2- Hatta bir takım siyaset adamları memlekette meslekçilik fikrinin inkişafına çalışmak üzere bir cemiyet veya fırka teşkil etmeler mi? Bu suallerin hatıra gelmesini tabii görürüz. Çünkü fırka ve siyaset fikri henüz bizim içtimai cumhuriyetimizde hâkim bir rol oynar. Fakat bu sualler istediği kadar hatıra gelsin nilhi (?) bir husule asla gelemez ve gelecek olursa o da meslekçilik değil fırkacılık olur. Bir meslekçi kendi işi ve gücü ile meşgul olan adam demektir. Onun maiyeti siyaset, devlet idaresi veya fırkaya tabiiyet ile değil kendi işinde göstereceği terakki ve tekâmül gayret ve himmet ile temin edilir. Bunun için bu adam eğer mesleğini terk ederse, siyasetle uğraşabilir ve siyasetçi olabilir. Mesleğini terk etmediği müddetçe siyasetçi olamaz. Vakıa bizde ve Avrupa'da henüz mesela hem Darülfünun'da müderris veya doktor hem de fırka işlerinde çalışan insanlar vardır. Fakat meslek sahipleri her tarafta bu nevi adamlara fırkacı gözüyle bakarlar ve onları kendilerinden ayrı tutarlar. Bina aleyh hakiki bir meslekçi hiçbir zaman fırka teşkil etmez ve hiçbir fırkaya girmez. Yalnız kendi mesleğinin terakkisi ile meşgul olur. Ona çalışır, kuvvetli bir iş ve faide ahlakına sahip bulunur. Ve boş şeylerle uğraşmaz. Bu nevi meslekçilerin fırka teşkil etmelerine imkân ve ihtimal yoktur. Aralarından bazıları meslek fikrinin taraftarlığını yapan beş on kişi çıksa da onlar hiçbir şeye muvaffak olamazlar. Mesleki temsil fırkası diye bir şey işittiğimiz gün meslekçiliği Türkiye'de ilk defa tanıttırmaya çalışan Meslek ile birlikte bütün meslek sahipleri bu fırkacıların aleyhine dönerler. Meslek adamı, yani kendi işi ve gücü ile meşgul olan adam Türkiye'de ne kadar çoğalırsa siyasetçi de o kadar azalır. Meslek cemiyetleri ne kadar artarsa iktisadi işler maiyet işleri o kadar düzelir ve dedikodu fesat ortadan kalkar. İş ve gücü ile meşgul insanlardan mürekkep bir memlekette ne idare-i örfiye ne istiklal mahkemesine lüzum kalır ve siyaset mücadeleleri azala azala nihayet kuvvetsiz düşer. İkinci derecede hatıra gelen sual de bir takım insanların meslekçilik fikrine hükümet vasıtasıyla ve cebri kanunlarla memlekete sokmayı istemeli ve bu suretle yine bir fırka veya cemiyet veyahut herhangi namda bir toplanma vücuda getirmek istemeleridir. Birinciye verdiğimiz cevap aynen bunun da cevabıdır. Hiçbir meslek adamı böyle bir fikre kapılamaz. Bu fikir meslekçiliğin tabii ve tedrici bir yoldan tekâmülü değil belki cebri ve suni surette ithalidir. Meslek böyle işlere kıymet vermez. Onun zorla cemiyet düzeltmeye akli ermez, vakti de yoktur. Bunun için meslek adamı fırkacı olamaz. Meslek fikriyle fırka yapmaya çalışacak adamlar zuhur ettiği zaman da o onu kendisine karşı herhangi bir siyaset

adamı kadar uzak kalır. Meslek'in müdafaa ettiği fikir bu fikirdir. Meslek fırkacılığın her nevine muarızdır. Çünkü en büyük en büyük ıslahatın, en büyük inkılâpların fırka ve siyasetle değil iş görmek maişet ve faideli bir eser meydana koymak, cemiyet için müfit olan herhangi bir işi, bir eseri, bir mahsulü meydana getirmek ve bir vazife ifa etmekle yapılacağına kanidir. Karilerimiz bize diyebilirler ki, Meslekçiler hülyaya kapılıyorlar. Hayır, hülyaya kapıldığımız yoktur. Biliriz ki bugünkü cemiyet şeraitine göre bilhassa bizde siyasetçilik daha uzun zaman devam edecektir. Fakat diğer taraftan biliyoruz ki, görüyoruz ki meslek cemiyetleri ne kadar çoğalırsa, bunlar ne kadar kuvvetlenirse bir yandan siyasetçilere o kadar iyi rehberlik ederler ve diğer taraftan da onların faaliyetlerini kontrole muvaffak olurlar. Bundan işlerimiz o kadar istifade eder ki biz de Avrupa'nın arkasından tabii bir tekâmül ile yavaş yavaş yeni parlamentolara doğru gidebiliriz. İlk hamlede istediğimiz şey bundan ibarettir. Bundan fazlası şimdilik bizde kabil değildir ve o zaman kadar bugünkü Türk halkı kitlesine dayanmaya çalışan ve Cumhuriyeti mütemadiyen Türk'e doğru götürmek için tarihimize ilk defa olarak büyük ve samimi hamleler yapan hükümeti ve devlet nizamını tutmak herkesin ve bilhassa bütün meslek sahiplerinin vazifesidir. Her meslek adamı bir taraftan bugünkü nizamı bozacak, ahvalimizi karıştıracak en küçük hareketten sakınmayı ve diğer taraftan da mesleğin inkişafını temin eyleyecek teşkilatı düşünmeyi bir vazife bilmelidir. Bu izahatın karilerimizi bir kat daha tenvir edeceği şüphesizdir.

- **Mim Se, Meslekler Üzerine Müessis Devlet, Sayı 20, 28 Nisan 1925, S.13**

Yeni Avrupa

Meslekler Üzerine Müessis Devlet

Guiltçiliğin ilk prensibi: Devlet vatandaşların işleri üzerine müesses bir teşkilat olmalıdır.

İngiliz mesleki temsilcileri içinde yaşadıkları cemiyeti şiddetle tenkit ederek hiç şüphesiz en mütakamil ve bütün dünyaya oranın ...si bir muasır devlet teşkilatının kusurlarını meydana çıkarıyorlar.

Guiltçiliğin, yani cemiyet ve devlet teşkilatını guiltler üzerine tesis etmek isteyenlerin nazariyeleri esaslı birkaç fikre prensibe istinat ediyor. Guiltçiliğin hakiki manasını ancak bu esas prensipleri tahlil etmek suretiyle anlamak mümkündür. Guiltçiliğin ilk nokta-i hareketi şudur: cemiyet bünyesi, vatandaşların işledikleri işler, fonksiyonlar üzerine müessis bir teşkilattan ibaret olmalıdır. Yani vatandaşlar bugünkü cemiyet teşkilatında olduğu gibi nahiyelere veya ye intihabat dairelerine göre değil, belki içtimai faaliyetlerine, cemiyet içindeki vazifelerine yani mesleklerine nazaran zümrelere ayrılacaklardır. Mesela pamuk sanayi amelesi pamuk işiyle uğraşan vatandaşların teşkil ettiği zümreye mensuptur. Darülfünun muallimleri memleketimizde ilim ve fenle uğraşan vatandaşlarla birlikte bir vahdet teşkil ederler. Doktorlar memleketin sıhhat işi etrafında toplanan insanlardır. Avukatlar kendi mesleki cemiyetleri içinde birleşeceklerdir. Hatta bir bütün şirketi hissedarları umumi bir manada alınmak şartıyla bütün müstahsilleri arasında bulunacaklardır. İş: yani meslek esası üzerine müessis bir teşkilat insanlar arasında en kavi bir rabitanın vücudu demektir. Bunun haricinde insanları birbirine rapteder görünen bağların hiç birisi bu derecede mühim ve hayati değildir. Vakıa itiraf ederiz ki, tasnif ilimde olduğu gibi hayatta da nihayet mahdud bir manayı ifade eder. Tasnif hiçbir zaman bir şeyi bütün evsafiyla tarif ve en sönük hadise kadar tespit etmek demek değildir. Vatandaşları içtimai vazifelerine göre tasnif ederken de bu nokta-i nazarı katiyen unutmamalıyız. Bir posta memuru bahçesinde sebzesini bizzat yetiştirebilir. Bir tacirin keza arı kovanları olabilir yahut bir sigorta şirketi acentesinin bir de satış dükkanı olabilir. O halde bu vatandaşları hangi tasnife tabii turalım? Bizce bir vatandaşın içtimai manası yani diğer vatandaşlarla olan münasebetlerini tayin eden şerait esas mesleğine göre tayin eder. Pek muhtemeldir ki guilt sistemi tatbik olunduğu zaman bugünkü idari taksimatı muhafaza edelim. Fakat esas rolü oynayacak olan bu idari veya siyasi taksimat değil belki iş ve mesleki teşkilatları olacaktır. Bizce diğer nevi taksimatın ehemmiyeti ancak insanları saçlarının rengine göre ayırmanın

ehemmiyeti kadardır. Siyasetçilerin nahiye nazırlarına mukabil bir meslek nazariyesi koyuyoruz. Bunlar iki zıt kutuptur. Parlamentoya murahhas göndermek için insanları coğrafya üzerine tasnif etmek gülünçtür. Kapı karşı komşu oturanlar arasında müşterek bir takım şeyler vardır. Bunlar aynı posta mevzundan ve polisinden aynı su borusundan istifade ederler. Fakat bunların hangisi o insanların hayatı için esasi bir ehemmiyete haizdir? Nahiyelerin üzerine müessis siyasi teşkilatın nazarı cemiyetine gelince. Bu nazariyeye göre bir mebus bir intihap kazası dâhilinde bulunan on ili, yirmi bin kişinin münafığını, arzularını ve şikâyetlerini temsil edecektir. Bu nazariyenin fiilen tatbik olunabilmesi için bugün gayri mevcut ve muhal bütün maddi ve idari şeraitin temin olunduğunu ve o mebusun bu gayeye boyun eğecek kadar namuskâr olduğunu kabul dahi etsek, zavallı mebusun kafatası bu kadar ağır ve karışık bir işi mekaten(metaken?) istiap edemez. Müntahap tarafına geçelim. Acaba bir müntahap-ı harikulade kabiliyetli adamı nerede ve nasıl bulacaktır? Hiç olmazsa bu harikulade adamın zekâsı ve ahlakı hakkında biraz olsun müntahabın malumatı olması lazım gelmez mi? Bugünkü intihabat manevraları içinde müntahabın intihap edeceği mebusu kendi bulmasına değil, dünyayı görmesine bile imkân verilmiyor. İntihap manevralarının başında halkın anlayacağı, halkın anlamayacağı dipsiz bir münakaşa gürültüsü vardır. Bunun arkasında her fırkanın inzibat ve kavaidi vardır. Halkın bu duvarları delip hakiki demokrasinin yüzünü görebilmesi için ömrü beşer kifayet etmez. Fırkalar halkı kimsenin haberi yokken küme küme ayırmışlardır. İntihabat zamanı siyasetçilerin zahiri boğazlaşmalarını bir türlü anlayamayan bu halk kümeleri içinden ancak müthiş bir uğultu halinde halkın arzusu çıkar. Siyasetçi işte bu uğultu ile karnını doyurur. Bir insanın en iyi bildiği malumat her günkü hayatı için lazım olan bildikleridir. Onun için bir pamukçular içtimasında konuşulacak şeyler orada hazır bulunacak alakadarların kolaylıkla anlayacağı ve bildiği meselelere aittir. Fakat bir de bu adamları siyasetçilerin karşısına oturtunuz. Siyasetçi derhal kıvrak dilini evire çevire onlara hatontu..(?) vaziyeti, varyete tiyatrolarında ıslahat lüzumu, ve tibuktulara(?) karşı tatbik edilecek harici siyaset hakkında nutk iradına başlar. Böyle bir içtimada kim kime acımalı bilmem. Guilt sisteminde her vatandaşın evvela ve en iyi bilmesi lazım gelen ve icabında hüküm vermesi istenilen meseleler kendi mesleğine ait olanlardır. Bütün vatandaşlar arasında umumi ve müşterek meselelerin halli için guilt sisteminin meydana getireceği hükümet teşkilatı ihtisastan en kolay bir tarzda istifade edecektir. Çünkü bugün cemiyetin içinde görülen mühim işlerin birçoğu umumi bir teşkilata malik değildir. Bugünkü hükümet herhangi bir iş hakkında mütehassısların fikrini dinlemek istese ancak münferit mütalaaların karşısında kalmaya ve ona göre hareket etmeye mecburdur. Diyolar ki bir guilt içinde muhtelif fikirlere taraftar kimseler bulunur. Bina aleyh guiltin vahdeti çok defa tasavvuru bile muhal bir şey olur. Bu zevat hiç şüphesiz bir guilt içinde görülecek ihtilafların nasıl işin mantığından çıkacağı hakkında ancak çok güçlkle hüküm verebilecek ciddi ve hayati meselelerin bir neticesi olabileceğini anlamıyorlar. Buna mukabil bugünkü parlamentolarda yalnız hayallerle görüş eden fırkaların halk arasına soktuğu ihtilaflara gözlerini yumuyorlar. Guilt fikri içinde itikat ve nas ile alakadar hiçbir temayül yoktur. Guilt istibdada karşı bir isyandır. Guiltçilerin itikat ettiği yalnız bir şey vardır. Bir cemiyet hayatı içinde en mühim hadise iştir ve cemiyetin istinat edeceği en sağlam temel iş üzerine müessis teşkilattır. İş adamlarının karşısına çıkarak heyecandan ve bağırmaktan sesi kısılan siyasetçi esrarengiz bir âlimden bahseder gibi maliye ıslahatından, İngiliz sultanının istikbalinden ve meclis-i akvamdan dem vurur. Guiltçinin bu adamlara karşı yapacağı itiraz yoktur. O yalnız omuzlarını silkerek şöyle der: " Evet doğru, doğru. Fakat rica ederim bir dakika müsaade. siz yine söyleye durun, bende bunlardan çok daha mühim olan önümüzdeki işleri halletmeye uğraşayım. Bunları yarın daha iyi tanzim edecek teşkilatı şimdiden hazırlamaya çalışayım. Bakınız size topraktan kömür çıkaranlar ve gemi yapanlar olmasa intihabat daireleriniz seyahate bile çıkamazsınız. Eğer bu gıdayı yetiştirmekle meşgul olanlar işlerini bırakıp sizi dinleseler güzel memleketlerinizle beraber siz de açlıktan vefat edersiniz. Sizin bahsettiğiniz güzel memleket fikri bizim için serbest saatlerimizde, tatil günlerimizde düşünülecek şeydir.

M.S.

- **Mim Se, İngiltere’de Mesleki Temsilcilik, Sayı 19, 21 Nisan 1925, S.2**

Yeni Avrupa

İngiltere’de mesleki temsilcilik

Guildçiler tarihi nasıl anlıyorlar?

Taylor’ın Hıristiyanlığın içtimai manası hakkındaki telakkisi şayan-ı dikkattir. Bir tarafta asri devlet bir cebri müessesesi silah kuvveti üzerine müessis, hâkimleri, polisleri ve hapishane gardiyanları ile bir kuvvet ve cebr müessesesi halinde tesis ederken Hıristiyan kilisesi cebrden nefret ederken, ve yalnız manevi kuvvetlere istinat eden, bir devlet numunesi çıkarmaya teşebbüs etti. Fakat kraldan daha fazla onun etrafına toplanan memurlarla siyasetçilerin azami istifade payını çıkardıkları asri devlet orduların istibdadı sayesinde kiliseye galip geldi. İlk zamanlarda beledi teşkilatının nezaketen hürmet ettiği kral şehir hayatına ancak guildlerin krallarını tasdik etmek suretiyle müdahale ederdi. Fakat devlet merkezileştikçe idari kudreti mahalli teşkilatın elinden çıkarak tahtın etrafındaki memurlara ve meclislere intikal etmeye başladı. İşte kurun-u vusta burada biter ve asri sistem buradan başlar. Kurun-ı vustada hükümet hayatın ciddi ve ameli meselelerinin mücessem bir teşkilattı. Ve belediye meclisi ile guildden ibaretti. Gazetelerin bugün siyaset diye öğrendikleri gayr-ı muayyen hissi yaveler üzerine açılmış münakaşalar bugünkü asri devletin başlıca meşguliyetini teşkil eder. Çocuk tabiatlı biçare müverrihler bütün dünyayı şimdiye kadar bunun aksine inandırmak için kafalarını patlattılar. Kurun-ı vustanın demokrasinin serbestisi içinde yetişmiş zinde ve ameli hisli adam bugünkü kral ile etrafındaki memurların vücuda getirdiği bu vasi merkezi cebr teşkilatını görse aklını oynatır. Vakıa asri sistem birden bire gökten inmedi, çünkü zaten gazetecilerin inkılâp dedikleri siyasi sergüzeştçilerinin ve polis hafiyelerin bir oyunundan başka bir şey değildir. Avrupa tarihini gösteren bir atlasa bakınız. Roma sultanının inhidamıyla haritanın üstündeki büyük renkler kaybolur. Fransa, Almanya, İtalya ve ıspanya küçük krallıklar ve müstakil şehirlerden ibarettir. Milletler dediğimiz camialar henüz yoktur. Gittikçe haritalar basitleşir. Gittikçe renkler ve hudutlar azalır. Asri devlet sistemini eski sistemlerden ayıran en şayan-ı dikkat mahsul siyasetçi denen bir takım adamların meydana çıkmasıdır. Siyasetçi bugün devlet binasının temel taşıdır. Bunlar bugün yaz yağmurundan sonra birden bire şişip büyüyen böcekler gibidir. Hâlbuki Tudor İngiliz Hükümdar ailesi eski hükümdar ailesi 1203-1485’ler zamanında, bunlar henüz doğmamışlardı bile. Siyaset o zamanlar tüccarların ve bankerlerin hizmetkârlığı mukabilinde iyi bir para getiren bir maişet olmamıştı. Neden sonra hükümet etmek bir meslek haline girdi ve devlet ricali idareci adam olmaktan çıkarak siyasetçi oldular. İdareci masasının başında kafasında mesuliyetlerin en ağır olduğu halde gece gündüz çalışırdı. Siyasetçi şimdi avam kamarasında ya Ya... Da gece gündüz laf imal etmeye meşguldür. Merkezi hükümet ki asri sistemin esasıdır, ister muhafazakâr türü demokrasi, ister sosyalist idaresi şeklinde tecelli etsin, iddia eder ki, halk hareketlerine ait bütün talimatı baladan alsın. Çünkü asri nazariyeye göre halkı devlet haktan daha iyi idare eder. Bu nokta-i nazarları bir nazariye münakaşası olarak ortaya atmak doğru değildir. Bilakis en müthiş ve en kahir bir ameli mesele olarak telakki etmek lazımdır. Bugünkü devlet makinesi işleye işleye netice bakınız nereye vardı. Hükümet bizzat iş ile sıkı sıkıya alakadar olanların elinden çıktı. Ve siyasi laf ebeleriyle kalem kâtiplerinin eline düştü. Vakıa siyasetçilerimizin hepsi melek vayethavel (?) veyethol (?)di ki Londra’da ekser nezaretlerin bulunduğu caddenin adı. Memurlarımızın hepsi âlim olabilirler. Fakat bizzat cemiyetin işleriyle alakadar olmalarına imkân olmadığı için bugünkü hükümet sisteminin er geç yıkılmasını beklemek hata olamaz. Londra, Paris Berlin ve Roma’da hükümet makineleri o kadar merkezileşmiştir ki içinde çalışan memurların yaptıkları iş hakkında ancak müphem bir takım fikirleri vardır. Hariçte bulunan vatandaşların ise menfi rolleri neticesi olup biten şeylerden katiyen haberleri yoktur. İşte hükümet faciası budur. Bu tarzın

haricinde bir hükümet usulü olamayacağı hakkındaki batıl itikatları hayretle dinlemek lazımdır. Bu itikatları çıkaranlar aynı siyasetçilerin malı olan gazetelerdir. Bu gazetecilere nazaran bütün dünyanın hayatı ince ve nameni (?) bir iple downing street (?) deki bir kabine tebeddülüne veya Paris'te akd olunacak bir muahedeye bağlıdır. Asri devletin asri sabun fabrikatöründen daha muvaffakiyetle yaptığı yegane şey reklamdır. Bu reklamın ruhu asri devletin kurun-ı vusta devletinden daha demokrat olduğu iddiasıdır. Herkes de zanneder ki intihap hakkı olmayan kurun-ı vusta adamının 20. asrın rey-i am sahibi vatandaşından çok fazla hürriyetinden istifade ettiği hakikati bu gürültü arasında kaybolup gidecektir. Ağır ağır düşünmekten zevk alan tarih profesörleri hala anlayamadılar ki intihap hakkı demokrasinin değil siyasi hatiplerin bir zaferidir. İntihap listesine giren her iki isim kadar mutlak olan merkezi hükümdarın boynunu vurduğu yeni bir kurbandır. Kurun-ı vusta hükümeti hayatla uzvi bir surette bağlı bir teşkilat iken bugünün hükümeti tamamiyle zahiri bir şekle girdi. Çünkü bu hükümet halkın değil merkez şehirlerinin bir eseridir. Bal-u makable merkezden dağılan bu taarruz hareketi genişledikçe satırlaşıyor. Çünkü insanın tabiatını değiştirmek hiç de kolay bir şey değildir. İşte size en güzel misal: Fransa. Fransa ki dünyanın en çok merkezileşmiş bir hükümetidir. Fransa'da köylü yüzlerce sene evvel ne idiyse bugün de odur. Avrupa medeniyetinin en ulvi hakikat budur. Belki de en ulvi mahsulü. Bu siyasetçilik ve bürokratik hastalığına rağmen hayati ehemmiyete haiz olan işler yine bir ev bina (?) etmek tarlayı sürmektir. Tarihin hadiseleri bize bu yolu gösteriyor. Lüzumundan fazla alim olan tarih profesörlerimizin karilerinden rica edeceğimiz bir şey var. Profesörlerin pek çok bildiği şeyleri ikiye ayırmak. Birincisi mükemmel ve hürriyet bahş bir takım felsefi istidlaller. İkincisi bizzat hadiseler. Birinci kısmı geçmelidir. Ve yalnız ikinci kısmı okunmalıdır. Çünkü unutmamalıdır ki birinci kısmı yazarken bu muhterem profesörler bugünün vakayı karşısında tıpkı çılgın bir dansa kendini kaptırmış hafif meşrep kadınlar gibidir. Ve o kadar kendilerine malik değillerdir.

M.S.

- **Mim Se, Mesleki Temsilcilik, Sayı 6, 20 Ocak1925, S.10-11**

Yeni Avrupa

Devlet teşkilatını bu fikre istinat ettiren üç teklif.

İlk nüshamızdan itibaren muhtelif nokta-i nazarlardan tetkik etmekte olduğumuz raih-reich (?) iktisadi meclisi teşkilatını bu makalemizde menşei olan fikirler ve sistemlerle mukayese etmek suretiyle tetkik etmeye çalışacağız. Bu suretle vücuda gelen teşkilatın içinde esas fikrin ne derecede temsil edilmiş olduğunu da görmek mümkün olabilecektir. Evvelki makalemizde kaydettiğimiz vechle raich(?) iktisat meclisi teşkilatı Almanya'da ihtilalden sonra ilk defa olarak Reymarda (?) 9 Şubat 1919 tarihinde inikat eden meclis-i milli de kanuni bir şekle girmiştir. Vakıa bu karar o zaman ancak şiddetli münakaşalar neticesinde ittihaz edilebilmiştir. Zira gerek reymar (?) millet meclisinin içtimaa daveti ve gerek meclisin müstakbel şeklinin tayini üzerinde birçok iddialarla ortaya çıkan yeni nazariye tarihte yepyeni bir siyasi ve içtimai teşkilatın müdafaasını deruhte etmişti. Bu suretle Reich (?) iktisadi meclisi ihtilalle yıkılan eski imparatorluk teşkilatının açık bıraktığı boşluğu istila için mücadeleye girişen menfaatlerin ve fikirlerin ortasında teşekkül etmiştir. İhtilali müteakip uzun bir zaman Almanya'da kanuni bir idare tesis edememişti. İlk ihtilal günlerinde yer yer kendiliğinden meydana çıkan amele, asker ve köylü meclisleri ile bunların başına geçen sosyalist fırkaları rüesası, muvakkat bir idare makinesi kurmuşlardı. İstikbalin ne olacağını kimse bilmiyordu. Siyasi fırkalar bile istikbal için muayyen ve vazıh bir program gösteremiyorlardı. Bu kargaşalık arasında yavaş yavaş iki esaslı fikir tebellür etmeye başladı. Bir taraftan ihtilalin doğurduğu bir müessese olan amele cemiyetlerinin devletin icrai ve teşrii kuvvetini istikbalde de muhafaza etmesi isteniyor diğer taraftan da demokratik bir temsil sistemine istinat edecek bir devlet makinesinin ihyası fikri ortaya atılıyordu. Bu fikirler etrafında siyasi teşekküllerin aldığı vaziyeti tetkik cidden istifadeliidir. Bu noktayı diğer bir makalemizde göstermeye çalışacağız. Bu iki fikrin cidali nihayet Berlin'de 1919 senesi Nisanının 8'inden 14'üne kadar devam eden Almanya Amele Köylü

ve Asker meclisleri ikinci kongresinde son bir safhaya dâhil oluyor. Bu kongrede o zamana kadar müphem surette ortaya atılan fikirler toplanıp muayyen şekiller alıyor ve ihtilalin başından beri yeni tespitler dâhilinde tesis etmeye başlayan zümreler muayyen istikametlerde faaliyete başlıyor. Bu kongre birinciden farklı olmak üzere dakik bir intihap-ı aslile (?) meydana gelmişti. Hatta serbest meslek mensupları da temsil edilmişti. Kongrede faaliyette bulunan siyasi fırkalar arasında her iki sosyalist fırkaları komünistler ve yeni teşkil eden demokrat fırkaları ile köylü murahasları vardı. Fırkalar devletin müstakbel şeklini tayin edecek olan bu kongreye birer teklif ile çıktılar. Bu teklifler uzun münakaşalara sebebiyet verdi. Üçüncü tekliften birincisi sosyalist demokrat ...sinin ortaya attığı layiha kabul olundu.

Sosyalist Demokratların Teklifi

Bu teklif sosyalist demokratlar namına kongrede ikinci reis Makis Kohen Revis (?) tarafından müdafaa olunmuştur. Layihanın altında bulunan diğer iki imza muharrir Kaliski ile sanayi-i madeni amelesinden dir.²⁸⁵

Bilahare Raih iktisat meclisi teşekkülüne esas teşkil ettiği cihetle bu teklifi aslına mutabık bir şekilde dercetmeyi faideli buluyoruz.

- 1- Sosyalist demokrat cemiyetinin esası sosyalist bir demokrasi olmalıdır. Burjuva demokrasisi temsil sisteminde halk sadece kemiyet cihetinde bir kıymete maliktir. Sosyalist demokrasisi esası halkın iş hususundaki faaliyeti üzerine istinat ettirmekle ikmal etmelidir.
- 2- Bu ancak her çalışan Alman'ın meslek zümreleri dâhilinde intihap olunabilmek hakkına malik olacağı iş odaları tesisiyle tahakkuk edilebilir.
- 3- Bu gayeye matuf olmak üzere her meslek içinde faal olan bütün zümrelerin iştirakiyle bir iktisat meclisi vücuda getirir. Bu meclis her münferit zümre murahaslarını gönderir. Ziraat ve serbest meslekler dahi temsil edilebilir.
 - 3a- Meclisler: münferit fabrikalarda veya meslek cemiyetleri şeklindeki teşkilatlar dâhilinde yapılacak intihabat ile vücuda gelir.
 - 3b- nahiye, münferit meslek zümresi iktisadi meclisi aynı zümrenin kaza, eyalet, hükümet ve cumhuriyet iktisat meclisiyle merkezi iktisat meclisi teşkilatıyla merbut bulunur.
- 4- Her iktisat meclisi iş odasına murahaslarını gönderir. İş odası en küçük bir iktisat cüz-i tamıyla başlar.
- 5- Bu cüz-i tam nahiye'dir. Bir tek iktisat cüz-i namı teşkil eden nahiyeler tevhit olunur.
- 6- Kaza, eyalet, hükümet ve cumhuriyet iktisat meclisleri aynı suretle teşkil eder. Her yerde bir umumi halk odası ve bir iş odası mevcuttur.
- 7- Her kanun bu iki odanın tasdikiyle merfî olabilir. Mamafih birbirini müteakip üç sene halk odası, nahiye meclisi, kaza meclisi landnak varanştak(?) tarafından kabul edilmiş olan bir kanun layihası mevki-i meriyete konur.
- 8- Bu iki odanın her biri ara-yı umumiyeye müracaat hakkına maliktir.
- 9- İktisadi mahiyette olan bütün kanun layihaları evvel emirde iş odasına tevdi olunur. Siyasi ve harsi mahiyetteki kanunlar da evvela halk odasına gider. Murahasların muhtelif mesleklerle tarz-ı tevzi hususu bir kanunla tayin olunur.

Programın ikinci kısmı

- 1- Sendikalar her bir mesleğe mensup amelenin mümessilleridir. Sendikaların fabrikalardaki icrai teşkilatı fabrika meclisleridir. Bu meclisler amele, müstahdemin ve memurun komisyonlarına şimdiye kadar tevdi olan vazifeleri icrayla mükelleftir. Bir sanat ve meslek

²⁸⁵ Alman siyasi teşkilatında yeni bir numune ibda eden bu teklif hakikatte 20 seneye müteceviz bir zamandan beri intişar etmekte olan aylık Sosyalist Defteri adlı bir sosyalist mecmuasının mahsulüdür. Bu mecmuanın müdürü olan Josef Buluh-Beluh (?) bu fikirlerin hakiki babası addolunmaktadır.

şubesinin ücret vesair şeraitinin tanzimi teşkilatlar arasında yani amele sendikaları ile patron cemiyeti arasında hallolunur.

- 3- Amele meclisleri iktisat merkezlerinde istihsal meseleleri için amele mümessilliğini ifa ettiği takdirde şimdiye kadar tesis edilmiş olan ve patron (batron?) meclisleriyle amele sendikalarının iştirakiyle husul bulan iş birlikleri, ücret ve say tespitlerinin ve diğer meslek meselelerinin tanzimi ile meşgul olurlar.
- 4- İktisat meclisleri amele ve patronlar tarafından müşterekken yapılmakta olan istihsalin mümessilleridir. Ameleler amele meclisleri tarafından temsil edilirler. Bu tekliften vazıh bir surette anlaşılıyor ki ekseriyet sosyalistleri yani sosyal demokratlar devletsiz iki nevi teşkilat üzerine istinat edecektir. Birincisi yalnız iktisadi, ikincisi yalnız siyasi. Her ahiye dâhilinde her münferit meslek, ziraat ve serbest meslekler de dâhil olduğu halde münferit fabrikalar veya meslek cemiyetleri dâhilinde tesavi esası üzerine bir istihsal meclisi intihap ederler. Bir kaza dâhilinde bulunan aynı bir meslek bütün istihsal meclisi murahhaslarıyla kaza istihsal meclisi aynı suretle eyalet memleket ve raih istihsal meclisi tesis eder. Bu teşkilat her sanatın şekuli bir taazzuvunu(?) tesis edecektir. Bir nahiye dâhilindeki her meslekin istihsal meclisleri murahhasları ianesiyle nahiye iş odası teşkil ederler. Ve aynı tarzda kaza, eyalet, memleket ve Reich beynel meslek iş odaları, meslek iş odaları murahhaslarından terekkiüp eder. Yalnız iktisadi bir teşekkül olan bu meclisler taazzuvi iktisadi kanunlar ihzarıyla mükelleftir. Bu iktisadi sistemin yanında bir de siyasi parlamenter bir sistem vardır ki bunlar da umumi halk odalarından mürekkeptir. Halk odaları dahi ihram şeklinde nahiye, kaza, eyalet, memleket ve Reich daireleri üzerine müessestir. Bunun içinde nahiye meclisi kaza meclisi, eyalet meclisi lantak (?) gibi mevcut teşkilattan istifade edebilecekti. Bu odaların vazifesi umumi, siyasi ve harsi kanunlar ihzarıdır. Bütün kanunların meriyeti ancak her iki nevi oda kabul edilmeye mütevakıftır. Yalnız bu halk odasının bir imtiyazı vardır ki üç müteakip senede birbiri ardı sıra halk odasınca kabul edilmiş olan bir kanun layihası iş odasının muvaffakiyeti olmadan kanuniyet kesbeder.

Müstakil Sosyalist Demokratların Teklifi

Sosyalist demokratların teklifi karşısına evvela müstakil sosyalistlerin daha fazla Rus Sovyet(?) sisteminden mülhem oldukları bir teklif çıkıyor. Komünistler de bu teklifi müdafaa ettiler. Bir iş birazgayer (?) rosenfelt (?) tarafından imza edilmiş olan bu layihanın müfredatını yazmayacağız. Yalnız birinci tekliften esas itibariyle ayrıldığı noktaları hülasa halinde göstereceğiz. Müstakil sosyalistlerin teklifinde de iktisadi temsillik yanında siyasi temsil vardır. Her ikisi de yalnız çalışan halk istinat eder. Muayyen bir iktisat sahasındaki her fabrika bir fabrika meclisi intihap eder. Bu meclis icabında mesleklere göre tali şubelere inkısam eder. Mamafih bu şubeler harice karşı bir hakka malik değildir. Bir cüz-i tam addolunamayacak olan küçük fabrika ve meslekler bir intihap zümresi teşkil etmek üzere aralarında birleşirler. Bir iktisat sahasındaki fabrika meclisleri ve keزالik intihap zümreleri mümessilleri beş büyük gruba ayrılır. Sanayi, ticaret, ziraat ve serbest meslekler ve hurefat (?). bu gruplar o suretle tekrar birleşirler ki her grubun kendi kaza grup meclisi olur. Bu beş grup meclisleri birleşince kaza iktisat meclisi teşkil eder. Kaza grupları meclisi münferit Reich gruplar meclisine mümessil gönderirler. Bu meclislerde tekrar Reich iktisat meclisini intihap eder. Fabrika meclislerinin vezaifi (?) içtimai sınıf menafinin temsili fabrikanın kontrolü ve sosyalizasyon meselelerinde amel olmaktan ibarettir. Reich iktisat meclisi ise iktisadi idarenin en yüksek mercii olur. Bu meclis siyasi meclis merkezi ile müştereken çalışır. Siyasi sistem el ve kafa yani serbest meslekler işçilerinin beynel meslek meclisleri üzerine istinat eder. Bu meclisler dahi keزالik fabrikalar ve bil netice meslekler tarafından intihapla vücuda gelir. İntihap hakkına malik olmak için başkasının iş kuvvetini istismar etmemek şartıyla cemiyet için zaruri ve müfit iş vücuda getiren kimse olmak lazımdır. Bu meclisler üzerine kademe kademe nahiye, kaza, eyalet ve memleket merkezi amele meclisleri intihap olunur. Bu meclisler idare salahiyetine malik olmamakla beraber teftiş icrasına salâhiyettardır. Bütün siyasi kudret meclisler kongresine mevdudur ki bu kongre nahiye amele meclisleri tarafından doğrudan doğruya intihap olunur. Bina aleyh meclisler

sisteminin orta teşkilatıyla hiçbir irtibat tam malik değildir. Kongre merkez meclisini intihap eder. Bu meclis halk komiserlerini intihap ve teftiş eder.

Demokratların Teklifi

Müstakil sosyalistlerin tesbiyen (?) karışık olan tekliflerine mukabil daha basit fakat daha az kuvvette bir layihası vardı. Bu teklifi şu surette hülâsa edebiliriz. Amele meclisleri çalışan halkın yalnız iktisadi münafığını temsil edecektir. Bir kısım kazalar için mesleklere göre ve müsavi intihap esası üzerine müntahap kaza amele meclisleri teşekkül edecektir. Kaza işçileri mümessilleri hususi bir takım esasat üzerine tayin edecektir ki bu esasat için kemiyetten daha fazla keyfiyet nazar-ı dikkate alınacaktır. Çalışan halk mesleklere göre teşkilat yapacaktır. Bu teşkilat Reich icra meclisinin tasdikine ittiram iktiram (?) etmeye mecburdur. Bu teşkilatın serbest bir surette tesisi esası kabul olunmalıdır. Yani bu tarzda tesis edecek meslek zümrelerine gerek iş alan ve gerek işveren amele ve patron dâhil olmakta serbest olacaktır. Reich amele meclisi kaza amele meclisleri tarafından intihap olunacak ve vezaifi Reich Meclisi tarafından tedvir edilecektir. Demokratlar teklifi meclislerin salahiyeti hakkında diğer tekliflerden daha fazla tafsilatı ihtiva etmektedir. Bu tafsilat arasında bilhassa şayanı dikkat olmak üzere şu nokta vardır. Hükümet iktisadi ve içtimai kanun layihalarını çıkarmadan evvel Reich amele meclisini dinlemeye mecbur tutulmaktadır. Mamafih bu teklifte mühim bir ihmam vardır ki o da sınıf ve meslek mefhumlarının birbirinden tefrik edilmemiş olmasıdır. Patron sınıfı sosyal demokratların teklifinden daha fazla haklarından mahrum edilmiştir. Buna mukabil kaza işçilerine daha fazla ehemmiyet verilmiştir. Mamafih amele ve müstahdemin mefaiği dahi patronlarınkinden pek fazla bir surette tefrik edildiği cihetle ihmale uğramış addolunur. Bu üç tekliften birincisi yani sosyalist demokratların layihasını kabul eden amele asker ve köylü meclisleri ikinci kongresi en son karar olmak üzere devletin teşkilat esasını vazı ve tedvin salahiyetini demokratin bir intihap sistemi ile teşekkül edecek millet meclisine tevdi etti. Bu meclis bundan evvelki makalelerimizde tasrih ettiğimiz vechle veymar millet meclisidir. Gelecek makalemizde mesleki temsil fikrinin veymar millet meclisinde ne suretle Reich iktisat meclisi teşekkülüne inkılap ettiğini tetkik edeceğiz.

Mehmet Servet

- **Mim Se, İngiltere’de Mesleki Temsilcilik, Sayı 18, 14 Nisan 1925, S.2**

Yeni Avrupa

İngiltere’de Mesleki Temsilcilik

Guildler devleti teşkiline taraftar olanlar İngiltere’nin iktisadi bünyesine en muvafık bir mesleki temsil sistemini müdafaa ediyorlar.

Mesleğin ikinci nüshasında karilerimize Avrupa’da yeni bir cemiyet ve hukuk nizamının tesisini müdafaa eden içtimai cereyanları birer birer tanıtmayı vaat etmiştik. İlk makalelerimizi Almanya da Reich iktisat meclisinin teşekkülü etrafında cereyan eden hadisatın ve ortaya atılan muhtelif fikirlerin tahliline hasretmiştik. Esası bugünkü siyasi parlamentoların yerine kaim olmak üzere iktisadi parlamentoların teşkili ve vatandaşların idari coğrafi taksimat üzerine değil, belki meslek zümreleri etrafında ve bunların tabii ve hayati inkısamı üzerine tevzi edilmesinden ibaret olan mesleki temsil fikrini bilhassa harbi umumiden sonra birbirinden tamamıyla müstakil ve ayrı esaslara istinat etmek şartıyla Avrupa’nın muhtelif memleketlerinde görüyoruz. Almanya da ihtilalden evvel hiçbir teşkilata malik olmayan mesleki temsil ve iktisadi parlamento fikirleri birden bire siyasi firkaların arasına dağılmış ve nihayet taksilatını evvelki makalelerimizde arz ettiğimiz tekamülü takip ederek Reich iktisat meclisi şeklinde devlet teşkilatına ve alman kanuni esasasına dahil olmuştur. Bugünden itibaren mesleki temsilciliğin tezahürlerinden bahsedeceğiz. İngiltere’de mesleki temsilciler kendilerine guild devletçiler ismini veriyorlar. Bunların fikirlerine guild cereyanı denmektedir. Guild teşkilatı Avrupa kavim-i vusta?

Cemiyetlerinin çok hususi vasıflarından birini teşkil etmektedir. Guildlerin bizim muhtelif tarzdaki eski esnaf cemiyetlerinin bazı tiplerine tekabül edebilecek mahiyette Kurun-u Vusta'da her şehrin sanatkâr ve tacirlerinin, işçilerinin müştereken vücuda getirdikleri bir müessesedir ki, şehrin bütün hayatı bu teşkilatın eline mevdudur.²⁸⁶

Guildçilik İngiltere'de her şeyden evvel bir amele hareketi olmak üzere meydana çıkmıştır. İngiliz iktisadi hayatının ve bilhassa İngiliz amele sendikalarının, trade unionlarının hususiyeti guildçiliğin zuhuruna başlıca sebep addedilmektedir. Guildçilik İngiltere'de amele arasında muayyen teşkilata malik bir fikir cereyanı halindedir. Bu teşkilatın ismi national guildliktir. Bütün İngiliz guildçilerini Londra'da 30 azadan mürekkep bir komite idare etmektedir. İngiliz guildçilerinin bugün ki teşkilatını kuvvetlerini ve faaliyetlerini tetkiklerimizin sonunda karilerimize bildireceğimiz bu cereyanın şimdilik esas haklarını tespit etmek istiyoruz. Memleketimizde maatteessüf şimdiye kadar meçhul kalmış olan bu mevzuu ilk defa ortaya atarken kendi fikirlerimizi ve hükümlerimizi araya karıştırmaksızın mevzuu mümkün olduğu kadar aslına sadık bir tarzda göstermeyi ve bu fikirleri İngiliz efkâr-ı umumisi hangi şekiller dâhilinde tanımışsa karilerimize de bu yoldan tanıtmayı muvafık gördük. Bunun için guildçiliğin en büyük nazariyecilerinden Sterling Taylor'ın guildler devleti adlı kitabını makalelerimize esas olarak almayı tercih ettik. Taylor diğer hemfikir arkadaşları gibi bizim memleketimizde ilimden ve nazariyecilikten anlaşılan mana ile ve bilhassa âlimlerimizin ve müderrislerimizin tavırlarına ve ifade tarzlarına nazaran lüzumundan fazla müstehzi, heyecanlı ve inanmış bir insan gözükür. Bilhassa umumi kanaatlerle ve hele bizim aramızda mütearife şeklinde tamim etmiş malumatla taban tabana zıt fikirler ve hükümler söylerken bile aynı heyecanı ve cesareti muhafaza eder. Ben bunu İngiliz nazariyeciler hakkında çok şayan- dikkat bulduğum için müteakip makalelerde kitabını esas olarak aldığım Taylor'ın düşünce tarzlarını da mümkün olduğu kadar takip etmeye çalışacağım.

Guildçiler tarihi nasıl anlıyorlar?

1- Taylor'a göre ömürlerini kütüphanelerde geçiren tarihçilerle, saçlarını parlamento odalarında ve siyasi kulüplerde ağartan siyasetçiler için terakki yeni bir şey keşfetmektir. Hâlbuki çok defa terakki eski bir şeye rücuda (?) ibarettir. Çok şükür ki halk yani tabii insan müderrislerle fırkacıların kapıldığı bu vehme karşı lakayttır ve onun içindir ki halkın yeni bir kanun istemesi pek nadir vakalardandır. Bugün İngiltere'de büyük bir insan kitlesinin guild sistemini istemesi bu nokta-i nazardan çok şayan-ı dikkattir. Zira guildler siyasi mahfillerin yeni moda fikirlerine değil, bilakis siyasetçilerin işitemeyecekleri kadar uzak ve eski bir teşkilata aittir. Guildler insanların mağaralarda oturduğu devirlerden ve göçebe halinden çıkıp işçiliğe başladığı zamandan beri bütün dünyada işi en iyi tanzim eden bir teşkilat olmuştur. Kurun-u vustada (?) bu teşkilatın azami inkişaf ettiğini ve cemiyetin içinde en umumi ve kati rolü oynadığını görüyoruz. Bugün ki polis hâkimlerinin anladığı manada insanlar tamamen medenileşinceye kadar devam etti. On üçüncü ve on dördüncü asırlarda bir şehrin işçilerinden mürekkep olan guildler, baron ve krallarla cemiyet bünyesi içinde aynı derecede amil oldular. Bugün İngiltere'de herhangi bir müşahede guildi şehir içinde mahbus (?) ve maziye ait teşkilat şeklinde görür. Hâlbuki derler bugünün iktisat sistemi bütün dünyaya şamildir ve bütün dünyada caridir. Hakikaten bu sistemin de bütün ehemmiyeti mahalli ve mevzu olmaktır. Onun içindir ki hali hazırın tarih sayfelerinde asri kapitalizm sadece bir yenilik, kökü bulunmayan belki hatta istikbali olmayan bir nazariye eseri diye mukayyettir. Bedbinler kulaklarımıza mütemadiyen şunu fısıldıyorlar: Geriye dönemeyiz. Bunların şüphesiz hakkı vardır. Zira guildler kurun-u vusta (?) cemiyetleri dediğimiz bir heyet-i mecmuanın içinde bir varlıktır. Onların bir yüzünün üstünden pırlantayı çıkarıp aldığımız gibi sökerek bugünkü cemiyet sistemi içine koyamayız. Onun için her şeyden evvel kurun-u vustayı ve guildlerin o zamanki fonksiyonlarını iyice anlamak

²⁸⁶ Guild hakkında mesleğin kamusuna müracaat. Bu kelimeyi Kaf-ı Farisi ile okumak lazımdır. Fakat yeni matbaalarımızda bu harf olmadığı için başka türlü yazamadım.

lazımdır. Dedik ki kurunu vusta cemiyetlerinde guildler krallar ve baronlarla aynı safta bir içtimai amil idi. Fakat hakikatte kral diğer ikisinden çok daha az mühim bir mevkiide idi. Kral ve kanun mefhumları bugünkü cemiyetlerin mahsulüdür. Bunlardan bugün anladığımız mana kurunu vustadaki insanları hayrete düşürecek kadar bambaşkadır. Bugün kral denince hatırmıza büyük bir merkezi hükümetin timsali gelir ve gözümüzün önünde bu kralın tebaasını kanunlarla idare için elinin altında bulundurduğu muhteşem bir polis teşkilatı, başvekilinden köydeki polis neferine kadar bütün bir teşkilat canlanır. Guildlerin hâkim olduğu bir devirde bu manzara guild azası için anlaşılmaz bir muammadır. Onlar için kral yalnız çok uzaklarda oturan bir mahlûktu. Ve bütün vazifesi harp olduğu zaman halkın başına geçmek ve onları müdafaa etmektir. Neva azı (?) kanun ne de hâkim sıfatıyla kendi kendilerini idareye muktedir olan bu insanların hususi işlerine karışmaya hakkı yoktu. Günün birinde parlamento tesis ettiği zaman Westminster (Westminister?)²⁸⁷ gönderilen murahhaslar vergi meselelerinde mümkün olduğu kadar iyi bir mukavele yaparak imkân nispetinde süratle şehre şerefli işlerinin başına dönmeye mecbur olan insanlar demektir. O zamanlar parlamento denince kanun yapan bir teşkilat kimin hatırına gelirdi? Zaten kurunu vusta tarihinin pek az tanıdığı bir şeydir. O zamanın kralları haddini bilir kimselerden olduğu gibi kurunu vusta insanı da kendi kendini hakiki demokrat bir manada idareye muktedir. Bu demokrasi rey-i am (?) hukukunun hâkim olduğu ve hesapsız halk mümessillerinin ortaya çıktığı bugün ki istibdad devrinde havsalaya bile sığmaz. Kanun yapmak için Westminster'a mebus göndermekten şüphesiz o kanunu kendi kendine yapmak çok daha kolaydır. Hukukumuzun müdafaa için parlamentoya adam göndermek hukukumuzu çalmaya amade insanların bulunduğunu kabul etmek demektir. Vakıa o devirlerde bugün hükümet dediğimiz küstah teşkilat yoktu parlamento halkın arzusundan doğmuş değildi. Belki kralın vergi işlerinde halkı ikna için vücuda getirdiği bir müessese idi. Neden sonra halk mademki para veriyoruz o halde mukabilini isteyelim dediler. İlk kanunlar buradan çıktı. Fakat bu kanunlar bugünküler gibi halkın ne yapacağını tayin için değil belki kralın ne yapmayacağını göstermek içindi. Yani bugünkü kralın elinde bir cebr ve tazyik vasıtası olan kanunun tamamıyla aksi. Kurun-u vusta da hükümet tasavvuru ancak mevzu bir mahiyeteydi. Vakıa bir İngiltere kralı vardı ve Fransa'da da kral ünvanını taşıyan birisi bulunuyordu. Fakat bugünün kralları reis-i cumhurları yanında onlar hükümet oyunu oynayan çocuklardan farksızdı. Hakiki hükümet şehir mejlisleri (?) ve hükemaları (?) tarafından idare edilirdi. Manastırda rahip ve şatosunda baron kraldan çok daha fazla umumi hayatın nazımı idiler. Bir şehir diğer bir şehrin hayatına karışmaktan çekindiği kadar kendisine karışanlara da aynı derecede tahammül edemezdi. Menafi-i umumiye bugünün icat ettiği bir iddiadır. Hele bilhassa menafi-i umumiye diye meclis azalarının şahsen veya dostlarının menafi-i hususiyelerini müntahaptan evvel düşünmeye mahsus bir makine içinde olmak şartıyla. İş başından aşan kurunu vusta adamı için menafi-i umumiye zaman bile yoktu. Büyük milletler kurunu vustanın tanımadığı bir şeydir. Onun için milli mahiyeti haiz işlerin yani bütün memleketi alakadar eden meselelerin mevcudiyetini tasavvur etmek de müşküldür. Onun için yalnız 40 İngiliz millik bir mesafe ile ayrılmış olan Atina ile Isparta arasındaki mücadeleyi bugünkü manada iki devlet arasındaki müsara (?) şeklinde anlamak isteyenlerin hatası aşikârdır. Bugünkü büyük devletler bunlar kadar mühim olan o zamanki şehirlerin üstünde onların manalarını silerek teşekkül etti.

M.S.

- **Mim Se, İngiltere'de Mesleki Temsilcilik, Sayı 19, 21 Nisan 1925, S.2**

Yeni Avrupa
İngiltere'de mesleki temsilcilik
Guildçiler tarihi nasıl anlıyorlar?

²⁸⁷ Londra'da parlamento binasının bulunduğu mahaldir.

Taylor'ın Hıristiyanlığın içtimai manası hakkındaki telakkisi şayan-ı dikkattir. Bir tarafta asri devlet bir cebri müessesesi silah kuvveti üzerine müessis, hâkimleri, polisleri ve hapishane gardiyanları ile bir kuvvet ve cebr müessesesi halinde tesis ederken Hıristiyan kilisesi cebrden nefret ederken ve yalnız manevi kuvvetlere istinat eden, bir devlet numunesi çıkarmaya teşebbüs etti. Fakat kraldan daha fazla onun etrafına toplanan memurlarla siyasetçilerin azami istifade payını çıkardıkları asri devlet orduların istibdadı sayesinde kiliseye galip geldi. İlk zamanlarda beledi teşkilatının nezaketen hürmet ettiği kral şehir hayatına ancak guildlerin krallarını tasdik etmek suretiyle müdahale ederdi. Fakat devlet merkezileştikçe idari kudreti mahalli teşkilatın elinden çıkarak tahtın etrafındaki memurlara ve meclislere intikal etmeye başladı. İşte kurun-u vusta burada biter ve asri sistem buradan başlar. Kurun-ı vustada hükümet hayatın ciddi ve ameli meselelerinin mücesssem bir teşkilattı. Ve belediye meclisi ile guildden ibaretti. Gazetelerin bugün siyaset diye öğrendikleri gayr-ı muayyen hissi yaveler üzerine açılmış münakaşalar bugünkü asri devletin başlıca meşguliyetini teşkil eder. Çocuk tabiatlı biçare müverrihler bütün dünyayı şimdiye kadar bunun aksine inandırmak için kafalarını patlattılar. Kurun-ı vustanın demokrasinin serbestisi içinde yetişmiş zinde ve ameli hisli adam bugünkü kral ile etrafındaki memurların vücuda getirdiği bu vasi merkezi cebr teşkilatını görse aklını oynatır. Vakıa asri sistem birden bire gökten inmedi, çünkü zaten gazetecilerin inkılâp dedikleri siyasi sergüzeştçilerinin ve polis hafiyelerin bir oyunundan başka bir şey değildir. Avrupa tarihini gösteren bir atlasa bakınız. Roma sultanının inhidamıyla haritanın üstündeki büyük renkler kaybolur. Fransa, Almanya, İtalya ve ıspanya küçük krallıklar ve müstakil şehirlerden ibarettir. Milletler dediğimiz camialar henüz yoktur. Gittikçe haritalar basitleşir. Gittikçe renkler ve hudutlar azalır. Asri devlet sistemini eski sistemlerden ayıran en şayan-ı dikkat mahsul siyasetçi denen bir takım adamların meydana çıkmasıdır. Siyasetçi bugün devlet binasının temel taşıdır. Bunlar bugün yaz yağmurundan sonra birden bire şişip büyüyen böcekler gibidir. Hâlbuki Tudor İngiliz Hükümdar ailesi eski hükümdar ailesi 1203-1485'ler zamanında, bunlar henüz doğmamışlardı bile. Siyaset o zamanlar tüccarların ve bankerlerin hizmetkârlığı mukabilinde iyi bir para getiren bir maiyet olmamıştı. Neden sonra hükümet etmek bir meslek haline girdi ve devlet ricali idareci adam olmaktan çıkarak siyasetçi oldular. İdareci masasının başında kafasında mesuliyetlerin en ağırı olduğu halde gece gündüz çalışırdı. Siyasetçi şimdi avam kamarasında ya Ya... Da gece gündüz laf imal etmeye meşguldür. Merkezi hükümet ki asri sistemin esasıdır, ister muhafazakâr türü demokrasi, ister sosyalist idaresi şeklinde tecelli etsin, iddia eder ki, halk hareketlerine ait bütün talimatı baladan alsın. Çünkü asri nazariyeye göre halkı devlet haktan daha iyi idare eder. Bu nokta-i nazarları bir nazariye münakaşası olarak ortaya atmak doğru değildir. Bilakis en müthiş ve en kahir bir ameli mesele olarak telakki etmek lazımdır. Bugünkü devlet makinesi işleye işleye netice bakınız nereye vardı. Hükümet bizzat iş ile sıkı sıkıya alakadar olanların elinden çıktı. Ve siyasi laf ebeleriyle kalem kâtiplerinin eline düştü. Vakıa siyasetçilerimizin hepsi melek vayethavel (?) veyethol (?)di ki Londra'da ekser nezaretlerin bulunduğu caddenin adı. Memurlarımızın hepsi âlim olabilirler. Fakat bizzat cemiyetin işleriyle alakadar olmalarına imkân olmadığı için bugünkü hükümet sisteminin er geç yıkılmasını beklemek hata olamaz. Londra, Paris Berlin ve Roma'da hükümet makineleri o kadar merkezileşmiştir ki içinde çalışan memurların yaptıkları iş hakkında ancak müphem bir takım fikirleri vardır. Hariçte bulunan vatandaşların ise menfi rolleri neticesi olup biten şeylerden katiyen haberleri yoktur. İşte hükümet faciası budur. Bu tarzın haricinde bir hükümet usulü olamayacağı hakkındaki batıl itikatları hayretle dinlemek lazımdır. Bu itikatları çıkaranlar aynı siyasetçilerin malı olan gazetelerdir. Bu gazetecilere nazaran bütün dünyanın hayatı ince ve nameni (?) bir iple downing street (?) deki bir kabine tebeddülüne veya Paris'te akd olunacak bir muahedeye bağlıdır. Asri devletin asri sabun fabrikatöründen daha muvaffakiyetle yaptığı yegâne şey reklâmdır. Bu reklâmın ruhu asri devletin kurun-ı vusta devletinden daha demokrat olduğu iddiasıdır. Herkes de zanneder ki intihap hakkı olmayan kurun-ı vusta adamının 20. asrın rey-i am sahibi vatandaşından çok fazla hürriyetinden istifade ettiği hakikati bu gürültü arasında kaybolup gidecektir. Ağır ağır düşünmekten zevk alan tarih profesörleri hala anlayamadılar ki intihap hakkı demokrasinin değil siyasi hatiplerin bir zaferidir. İntihap listesine giren her iki isim kadar mutlak olan

merkezi hükümdarın boynunu vurduğu yeni bir kurbandır. Kurun-ı vusta hükümeti hayatla uzvi bir surette bağlı bir teşkilat iken bugünün hükümeti tamamiyle zahiri bir şekle girdi. Çünkü bu hükümet halkın değil merkez şehirlerinin bir eseridir. Bal-u makable merkezden dağılan bu taarruz hareketi genişledikçe satırlaşıyor. Çünkü insanın tabiatını değiştirmek hiç de kolay bir şey değildir. İşte size en güzel misal: Fransa. Fransa ki dünyanın en çok merkezileşmiş bir hükümetidir. Fransa'da köylü yüzlerce sene evvel ne idiye bugün de odur. Avrupa medeniyetinin en ulvi hakikat budur. Belki de en ulvi mahsulü. Bu siyasetçilik ve bürokratik hastalığına rağmen hayati ehemmiyete haiz olan işler yine bir ev bina (?) etmek tarlayı sürmektir. Tarihin hadiseleri bize bu yolu gösteriyor. Lüzumundan fazla alim olan tarih profesörlerimizin karilerinden rica edeceğimiz bir şey var. Profesörlerin pek çok bildiği şeyleri ikiye ayırmak. Birincisi mükemmel ve hürriyet bahş bir takım felsefi istidlaller. İkincisi bizzat hadiseler. Birinci kısmı geçmelidir. Ve yalnız ikinci kısmı okunmalıdır. Çünkü unutmamalıdır ki birinci kısmı yazarken bu muhterem profesörler bugünün vakayı karşısında tıpkı çılgın bir dansa kendini kaptırmış hafif meşrep kadınlar gibidir. Ve o kadar kendilerine malik değillerdir.

M.S.

• Mehmet Servet, Etat, Sınıf Ve Meslek, Sayı 6, 20 Ocak 1925, S.12

İçtimaiyat..... [1] mesleki teşkilatçılık yani bir cemiyetin iktisadi, hukuki ve siyasi teşkilatı mesleki zümrelere istinat ettirmek fikri yeni bir içtimai nizamın tesisine taraftar olmak demektir. Bu yeni nizam muhtelif cemiyet tipleri arasında şimdiye kadar tarihin gösterdiği numunelerden esas itibariyle tamamıyla ayrılacaktır. Bu itibar ile mesleki temsilcilik yeni bir cemiyet tasavvuru olarak kabul edilebilir. Bu yeni cemiyet içtimamı müesseselerin ve içtimai kıymetlerin arasındaki münasebetler dahi yeni bir tenazir içine girecek demektir. Mesleki temsilcilerin istediği bu cemiyet nizamı acaba âli ilgada bir arzunun bir hevesin ve bir hayalin mahsulümüdür? Bir ütopya mıdır? Yoksa muin tarihin hadiselerine ve zaruretlere istinat eden bir istikrarı neticesi midir? Bunu temin edecek olan evvel ilmi tetkikleri tahliller ve hükümlerdir. Sonra zamandır. İçtimai hadiselerin istikbalde alacağı şekildir. Bizim bugün yapabileceğimiz şey iş bulmanın başladığı cemiyetlerden itibaren tavzu (?) en karışık olan muasır cemiyetlere kadar muhtelif tiplere mensup içtimai teşkilatları bu nokta-i nazardan tetkik etmektir. Bu tetkikte mukaddime olmak üzere sık sık kullanmaya mecbur bulunduğumuz bazı mefhumların manasını vazı bir surette tespit etmeliyiz. Bir cüz-ü tam teşkil eden cemiyetler muim bir içtimai iş bölümü derecesine geldikten sonra dahili bir inkisama uğruyorlar. Nasıl ki hayatta da canlı bir mevcut muin bir tekamül silsilesine gelmişse deruni inkisam ile uzuvlara ayrılmıştır. Tek hücreli hayvanlarda bu inkisama yani muin vazifelere ifa ile mükellef ayrı ayrı uzuvlara ihtiyaç olduğu gibi kalan semye-simya gibi tek hücreli cemiyetlerde de cemiyetin tali teşkilat yani yeni uzuvları olmasına henüz lüzum görülüyor (aile). Teşkillerini havi cemiyetlerin bir derecesinde ve dehasus gireler(?) (Medine devleti)nin- Atina, Roma gibi- tesisinde artık cemiyetin bu dahili teczisi (?) gittikçe bariz bir surette meydana çıkmaktadır [1]. Bu tekâmülün en son halkalarını feodal cemiyetlerden geçerek muasır cemiyetlere kadar takip edebiliyoruz. İş bölümü çoğaldıkça cemiyetin derunu teczilerileri de aynı nispette tulu peyda ediyor. Cemiyetlerin bu dahili deruni teczileri uzuvlara ayrılması nedir? Bunlara vereceğimiz aman kıymet ne olabilir? Bu uzuvların umumi vücuda yeni cemiyetin onlara karşı olan tesirleri ve aksi tesirleri nedir? Bu sualler cemiyet hadiselerini tetkik eden ilmin bugün haline öğrendiği en hayati meseleleri gösteriyor. İçtimai hadiseleri bu dahilinde tetkik etmek içtimaiyata dinamik ve fizyolojik faslını tesise sevk eder. Fil-hakika bir bir takım içtimai müesseseler eden insan zümrelerine mürekkeptir. Bu meseleler -Durkheim tabirlerini kullanmak üzere- o cemiyetin (lisani, bedimi, dini ahlakı, hukuku, elci(?)) fuhu.... müesseseleriyle alyatından (teknik) yeni medeniyet müesseselerinden mürekkeptir. Marksistler (?) bunlara met nazaran bir cemiyetin ve tekniği diyorlar. Bu iki nokta-i nazar arasında bir fark aramak lazım gelirse göre hars müesseselerinin her biri ayrı bir tekamül kanuna tabi ve medeniyet müesseseleri üzerinde en kudretli amil olduğu halde Marksistlere nazaran Teknik ve iktisadi bünyenin sadece bir tabıdır. Bir de insan zümrelerinden

bahsettik. Bununla işaret etmek istediğimiz şey bu kadarı da cemiyetlerin dâhili tezisi (?) diye kaydettiğimiz noktadır. İşte iş bölümünün vücuda getirdiği bu zümreler bir cemiyete mensup fertleri bir takım tali hususiyetler vasıflar ve şartlar dâhilinde birbirinden ayırmak suretiyle cemiyetin uzuvlarını teşkil ediyor. O halde yukarıdaki suali tekrar edeceğiz. Bu uzuvları, zümreleri be şekilde mütalaa edebiliriz? İctimai hadiseleri tetkik eden muhtelif içtimaiyat âlimleri bu zümreleri muhtelif nokta-i nazardan mütalaa etmişlerdir. Tafrimata (?) fırkalardan sırf nazar etmek şartıyla bu muhtelif nokta-i nazarları iki büyük sınıf içinde toplamak mümkündür. Birinciler bir cemiyete "sınıf"lara münkesir görürler. İkinciler "sınıf" nazariyesini kabul veya reddetmekle beraber daha fazla "....." veyahut meslek zümrelerini cemiyet tabını inkısam teşkilleri addederler. İctimaiyat âlimleri esaslı nokta-i nazar arasında muhtelif farklarla dereceler teşkil ediyor. 1-"sınıf" her şeyden evvel iktisadi bir mefhumdur. Birbirinde farklı şerait içinde zümrelere ayrılırlar. Bu manada "sınıf" servetin istihsal vasıtalarını ve varidatın iktisadi nispetlerine göre teşkil etmiş içtimai zümrelerdir. Bu zümreler bir cemiyet içinde birbiri üzerine mevzu tabakalar vücuda getirir. Fransız ihtilalinden evvel Fransız cemiyeti en üst tabakadan aristokrasi ile ruhban (kaloreje) bunların altında (.....) yeni burjuvazi olmak üzere bir takım sınıflardan mürekkeptir. Bugünkü Fransa kapitalist burjuva orta sınıf ve proleter (amele) den ibaret bir takım sınıf zümrelerinden ibarettir. Bu suretle sınıflar bir merdivenin yukarıya doğru basamakları mahiyetinde kalıyorlar. Yalnız iktisadi şeraitin bir neticesi olarak teşkil eden bu "sınıflar" aynı zümrede bütün içtimai hadiselerin membaı oluyor. Cemiyeti vücuda getiren sınıf hâkim olan sınıftır. Hâkim sınıf ancak diğerlerini istismar eden suretle yaşar ve kuvvetini muhafaza vezid (?) eder. Cemiyetlerin tekâmülü bu sınıflar arasındaki şedit mücadeleden çıkar. Sınıf nazariyesi en sarîh ve katî bir surette Karl Marks tedvin etmiştir. Karl Marks "sınıfı" bir "içtimai teşkil" addeder. Tarihçi vazovan "içtimai teşkil" tabirini yanılmaksızın "iktisadi teşkil" suretinde anlayabiliriz.

2-"....." nedir? Bu mefhum üzerinde hususi bir tekti son zümrelere gelinceye kadar yapılmamıştır. Ali il gaba (?) lisandaki -gerek Fransızca ve gerek Almancadaki- tarz istimaline göre bu kelime (sınıf) kelimesi ile çok defa karıştırılmıştır. Fransızca etat (gen.....)i teşkil eden her üç zümreye aristokratlara ruhban ve burjuvalara "....." denildiği gibi eskiden küçük teşebbüs sahiplerine ve muasır cemiyetlerde büyük memurlar zümresine verilen bir ad olmak üzere "metusat sınıf" da almanca da metusat mitdelstand (?) denilmektedir. Bu manada "....." "sınıf" mefhumuyla mütereglif (?) gibi kullanılmıştır. Diğer taraftan aynı kelime bugün "meslek" manasında kullanılmaktadır. Binayı ulya doktorluk, avukatlık, esnafılık gibi muhtelif meslekleri "....." kelimesiyle göstermek gerek Fransızca ve gerek Almancada tamamıyla mümkün oluyor. "....." Kelimesi bu suretle bir taraftan "sınıf" mefhumuyla, diğer taraftan "meslek mefhumu" ile karıştırılmaktadır. Yalnız bu karışıklık vuzuhsuzluk bu kelimelerin ali ilgada lisandaki istimal hatalarından tulut etmiş değildir. Belki şimdiye kadar içtimaiyatçıların nazar-ı dikkatini celp ederek kuvvetli bir tetkik mevzuu teşkil etmemesi buna en büyük bir sebep olarak gösteriliyor. Son zümreler de bilhassa harpten sonra hukukçular, iktisatçılar ve içtimaiyatçılar bu sahada az çok mefit (?) bir takım tektiller meydana çıkarabilmiştir. Bu tetkiklere istinaden bu mefhumlar arasındaki münasebetleri diğer bir makalede mütalaa eyleriz.

Mim. Sin.

- **Amele Kooperatifi sayı 19, 21 Nisan 1925 s.12**

Amele kooperatifi

Şirket-i Hayriye amelesi (amele kooperatif) şirket-i teşkil etmişlerdir. Bayram ertesi faaliyeti başlayacaklardır.

AMELE HAREKETLERİ:

Kısa bir tarihçe

Son seneler zarfında memleketimizin muhtelif amele merkezlerinde bilhassa amelenin en çok tekâsüf ettiği İstanbul'da muhtelif işlerle meşgul amele arasında oldukça toplanma hareketleri vukua gelmiştir. Bu toplanma hareketleri tabii ki bir ateş gibi zaman zaman alev

halinde parlamış, bazen de senelerce pek sönük olarak için için yanmıştır. Memleketimizdeki bu amele toplanma hareketlerinin yegâne sebebi hiç şüphesiz kuvvetli olarak amele haklarını müdafaa edebilmek ihtiyacıdır. Bu ihtiyacı memleketimizde ilk defa hisseden tramvay amelesidir. Tramvay amelesi sabahtan gece yarısına kadar muhtelif fasılalarla 18-20 saat çalışmaya başlayınca gayr-ı ihtiyari bir toplanma hareketine teşebbüs etmiştir. Fakat kumpanyanın şiddetli tazyiki karşısında bu teşebbüsten vazgeçmiştir. İşte bu sıralarda ortaya sosyalist Hilmi dereden tepeden toplama malumatıyla elde ettiği sosyalist fikirlerini memleketimizde tatbik için saha ararken tramvay kumpanyasının toplanma teşebbüslerinden haberdar olmuştur.

Hilmi evvela tramvaycılarla temas etmiş ve onları cemiyet teşkili için kandırmaya muvaffak olduktan sonra şimendiferciler, şirket-i Hayriye ameliyesi ile İstanbul'daki bilumum mesleklere mensup amele sınıflarıyla da temas ederek İstanbul'da muhtelif mesleklere mensup müttehib bir amele kitlesi vücuda getirmeye muvaffak olmuştur.

Sosyalist Hilmi'nin tramvay amelesine yaptırdığı ilk grevin pek büyük muvaffakiyetlerle neticelenmesi bütün memleket amelesi arasında çok iyi bit tesir yaptığından müttehit amele kitlesinin yekûnu birden bire mühim miktara balığ olmuştur. Bundan cesaret alan Hilmi bu sırada sosyalist fırkası namıyla bir fırka tesis etmiş ve bir de idrak namıyla yevmi bir gazete neşretmiştir. Fakat Hilmi'nin bu sıralarda bila-sebep tramvay ameliyesine yaptırdığı ikinci bir grevde muvaffak olamaması bütün amelenin etrafından dağılmasına sebebiyet vermiştir. Bu suretle pek az amele ile kalan Hilmi nihayet bir şahıs tarafından vurulmuş sosyalist fırkası da kapanarak müttehit amele kitlesi de dağılmıştır.

Mahaza Hilmi'nin arkadaşlarından beş kadar tramvay ve elektrik amelesi amele birliği namıyla yeni bir cemiyet teşkil etmişlerdir. Bilahare (otuz iki) ve (altı) bin amelelik bir kuvvete malik olan amele birliği de amele olmayan bu takım zevatın müdahalesi yüzünden infisah etmiştir.

Son zamanlarda amele olmayan zevat tarafından amele-i teali cemiyeti namıyla bir cemiyet teşkil edilmiş ve ilk yüz kişilik kuvvetini tramvaycılardan almıştır. Ancak tramvay amelesi ile bilumum mesleklere mensup amelelerin amele olmayan eşhasın elinde oyuncak olmaktan ise başlı başına cemiyetler teşkil etmek hususundaki gayretleri yüzünden amele teali cemiyeti hiçbir mevcudiyet gösterememiştir.

Maksadımız burada amele cemiyetlerinin tarihini yazmak değildir. Bu tarihten bahsetmek üzere el-yev lazım gelen malumatı toplamaktayız. Burada yalnız şunu söylemek istiyoruz ki teşekküllerini tetkik etmek istediğimiz tramvaycılar amele toplanma hareketlerinde şimdiye kadar olmuşlardır.

Tramvay amelesi kimdir?

Bu suale cevap verebilmek için tramvay kumpanyasının amele teşkilatı hakkında biraz malumat vermek lazımdır.

Tramvay kumpanyasında süpürgeçiler, biletçiler, kontroller, vatmanlar, istasyon memurları, yol müfettişleri olmak üzere birçok amele vardır. Bunların içinde ekseriyeti teşkil eden biletçiler, kontroller ve vatmanlardır. Bunlar kumpanyanın en ağır işlerinde yani sabah saat altıdan gece ikiye kadar gayr-ı muayyen zamanlarda mütemadiyen ayaküstünde çalışırlar.

Bu suretle en fazla sıkıntıyı çeken bu sınıf amele okuyup yazanlardan yani az çok haklarını müdafaa etmesini bilenlerden mürekkep olması kumpanya nezdinde haklarının müdafaası, vazifelerinin muayyen saatler üzerine tespiti için bir cemiyet teşkili hususunda çabuk anlaşmalarına sebebiyet vermiştir. Filhakika derhal toplanan ve amelenin ekseriyetini teşkil eden bu kısım, sosyalist Hilmi zamanında kumpanya üzerinde büyük bir amil olmuşlar ve bütün taleplerini kumpanyaya kabul ettirmeye muvaffak olmuşlardır.

Bu talepler amelenin sekiz saat çalışması, her sene ameleye birer elbise verilmesi, ve amelenin hakkında karar verecek iki amele murahhasından ve iki kumpanya murahhaslarından müteşekkil bir heyeti bulunması aynı zamanda bir de teavün sandığı tesisi idi.

Kumpanya bütün bu taleplerini ilk grev esnasında kerhen kabul etmiş olduğundan sosyalist Hilmi'nin teşebbüsüyle yapılan sebepsiz ikinci amele grevine karşı mukavemet etmiştir. Tramvaycıların bu grevde muvaffak olamayınca Hilmi'nin etrafındaki amele toplanma hareketi inhilale yüz tutmuş, bunu hisseden kumpanya da amele cemiyetini ikiye bölmek için (amele sıyanet cemiyeti) namıyla bir cemiyet teşkil etmiştir.

Kumpanya bu cemiyeti itimat ettiği memurlara teslim etmiş ve amelenin kaydı için azami faaliyete başlamıştır. Fakat amelenin sıyanet cemiyetine ehemmiyet vermediğini nazar-ı dikkate alan kumpanya endi cemiyetine amele toplayamayacağına kani olunca ameleyi sıyanet cemiyetine kayd için tazyike başlamıştır. Bu tazyik şöyle yapılmıştır:

Kumpanyanın teşkil ettiği sıyanet cemiyeti rüesası kâmilten kumpanyanın yüksek memurlarından bu meyanda tramvay kontrollerinden mürekkeptir. Cemiyet kontrollere sıyanet cemiyetine mensup olmayan biletçi ve vatmanlara, hatta kontrollere azami müşkülâtın gösterilmesini emretmiştir. Bu suretle kontrol memurları, cemiyete mensup olmayan biletçilerde ufak bir hata görür görmez derhal amelenin aleyhine rapor vermeye başlamışlardır. Bu raporlar ile (.....) denilen ve iki amele murahhası ile iki kumpanya murahhasından mürekkep bulunan mahkemeye tevdi edilen amelelerin kutuları da kumpanya tarafından istirdat edilmiştir. Ameleler 10-15 hatta 20 gün “.....” haklarında bir arar çıkarıncaya kadar çalışmaktan men edilmiştir. Fakat bu şiddetlere mukavemet eden tramvay amelesinden elli kişilik bir grup amele birliği namıyla yeni bir cemiyet tesis etmişler ve sıyanetçilerle mücadeleye başlamışlardır. Amelenin yeni cemiyetine mensup kontrollerde ameleye sıyanet cemiyetinin yaptığını tatbik etmeye karar vermişlerdir.

Bu suretle amele birliği-sıyanetçiler olmak zere ikiye ayrılan amele birliğinin yaşadığı müddetçe amele arasında mücadeleler devam etmiştir. Mahaza birliğin infisahı üzerine kumpanya da karşısında kuvvetli bir amele kitlesi bulamayınca sıyanetçilere muavenetten vazgeçmiş, yani birliğin infisahı gibi sıyanetçiler de infisah etmiştir.

Fakat amele, kumpanyanın muhtelif şekillerde tazyiki, sosyalist Hilmi zamanındaki grevde kumpanyaya taahhüt ettirilen ahdlerin kumpanya tarafından tatbik edilmemesi üzerine tekrar bir toplanma hareketinde amele, hükümete karşı bir itimat hissi vermek ve katiyen sosyalist veya komünistlik gibi bir fikirde olmadığını bildirmek için Halk Fırkasının himayesini kabul etmiştir. İstanbul Halk Fırkası da onların taleplerine mukabil reis olarak İstanbul mutemedi Sadi beyi tayin etmiş ve amelenin hareketleriyle olarak alakadar olmaya karar vermiştir. Sadi Bey yeni cemiyetin azasının pek az bir miktarda olduğunu görünce tetkikata başlamış ve neticede amelenin muhtelif yeniliklerden ve cemiyetlerden korktuğunu anlamıştır. Mahaza bu amelenin her an toplanmaya hahişker olduğunu da hissetmiştir. Bunun üzerine cemiyete mensup diğer aza ile görüşerek ameleye emniyet-i kâmile vermek ve bu suretle cemiyete aza kaydedebilmek için teşebbüsata başlamıştır. Bunun için evvela kumpanyayı ameleye karşı olan eski taahhütlerini ifaya davet etmiş ve on iki maddelik metalib listesi ihzar etmiştir. Sadi Bey on iki maddelik metalib listesi üzerine kumpanya ile müzakereye başlamış ve oldukça mühim faideler temin etmiş ise de metalib listesinin son maddeleri müzakere edilirken kumpanya bila-sebep birden bire müzakereden vazgeçmiştir.

Geçen nüshamızda da yazdığımız gibi amelenin talepleri kumpanyayı doğrudan doğruya eski taahhütleri ifaya davet etmektir.

Mahaza amele bu tarz-ı hareketten katiyen müteessir olmayarak teşebbüsatına devam etmektedir.

- **Amele Hareketleri: Tütün işçileri Beşiktaş şubesi, Sayı 36, 18 Ağustos 1925, s.18**

Tütünde Pov? Fabrikaları işçileri Teavün Cemiyeti Beşiktaş şubesi Cuma günü birçok zevat huzurunda merasim-i mahsusa ile küşat edilmiştir. Merasimde amele namına Abdülkadir Ziya Bey bir nutuk söylemiş bu arada davetliler çay ve pastalarla izaz ve ikram eylemişlerdir.

- **Grev, sayı 15, (24 Mart 1925) s.7**

Dolmabahçe havagazı şirketi amelesiyile kumpanya arasında yevmiyelerine yüzde otuz zam meselesinden çıkan itilaf müzakeresi inkıtaa uğramış ve amele Perşembe günü grev ilan etmiştir.

- **1 Mayıs, sayı 21, 5 Mayıs 1925, s.4**

1 Mayıs – İstanbul amelesi 1 Mayıs günü tezahüratta bulunmak üzere müsaade için vilayete müracaat etmişti. Vilayet bu tezahürata müsaade etmemiş bilakis amelenin merkezlerinde toplanarak resm-i kabul yapabileceklerini bildirmiştir. İstanbul'da muhtelif cemiyetlere mensup amele 1 mayıs Cuma günü Amele Teâli Cemiyetine toplanarak söylemişler ve (yaşasın cumhuriyet) diye bağışmışlardır.

- **Havagazı Amelesi, sayı 16, 31 Mart 1925, s.12**

Havagazı amelesi- Dolmabahçe havagazı şirketi amelesinin görevi neticelenmiştir. Amele ile tekrar müzakere başlamıştır. Ameleden gazcı Faik, gazcı Ahmet Gazcı Mevlüt efendiler murahhas intihab etmiştir.

- **Mavnacilar Arasında Tarife Meselesi, Sayı 1, 15 Aralık 1924, S.22**

Geçen hafta içinde neşr ve ilan edilen mavna nakliye ücretleri tarifesi esnaf arasında kıyıl-ı kudu baki olmuş. Ve heyet-i idare aleyhine mevcut cereyanı tezyit eylemiştir. Heyet-i idare tarife meselesinin henüz emanette derdest-i müzakere bulunduğu bir sırada iktisat müdüriyetince nasılsa neşrelediğini iddia etmektedir. Hatta gazetelerde de büyük bir fıkra derc ettirilmiştir. Ancak esnafın gerek iktisat müdüriyetine, vaki olan müracaatlarında, iktisat müdürü heyet-i idare ifadesinin sahih olmadığını reis Yakup ve muhasebeci Kenan Beylerin yüzlerine karşı söylemiş ve onların huzurunda tarife müzakere edilip itmam edildiğini kendilerinin de muvafakat eylediklerini bildirmiş, onlar da bu ifadeyi tekzip edememişlerdir. Bu hal esnaf nezdinde heyet-i idarenin mevkiini büsbütün düşürmüştür. Şimdi şehremaneti esnafın talep ve ricaları üzerine meseleyi tekrar müzakere ve bir karara rapt edeceği söylenilmektedir.

- **Mavnacilar Arasında, Sayı 1, 15 Aralık 1924, S.8**

Esnaflar Hayatı: Mavnacilar Arasında

Mavnacilar arasında heyet-i idare intihabı sebebi yeni intihapta kaybedenler cemiyet kasasının mevcudu

Esnaflar arasındaki cereyan

Geçen haftalar içinde mavnacı esnafına yeni heyet-i idare intihabı hakkında emanetçe emir verilmiş idi. Sonra bir aralık bu emir tehir olunur gibi olduysa da esnaftan bazıları behemehal intihabın tecdit edileceği kanaatinde bulunuyorlardı. Esnaflar arasında deveran eden sözlere bakılır ise bu intihabın kum işlerinden çıktığına inanmak lazım gelir. Malum olduğu üzere İstanbul'da kum ve çakıl nakli mavnacılara münhasırdır. Bu işi heyet-i idare tanzim eder. Hâsılât da cemiyet kasasına girer. Kum böyle olduğu gibi bekçilik de ve muşamba vermek meseleleri de cemiyet kasasına bir hayli hâsılât verir. İstihbaratımıza nazaran heyet-i idare bu kum nakliyesini Acem Ali isminde birine devretmek istiyor imiş. Eski ağalardan iki üç zat bunu kendileri almak arzusunda bulunmuşlar. Heyet-i idare buna meyletmemiş. Bunun üzerine yeni heyet-i idare intihabını kurcalamışlar. Heyet-i idarede her nereye müracaat etmiş ise intihabı tehir ettirecek gibi iken sonradan intihap taraftarlarının arkaları galip gelmiş. İntihabat icra olunurken esnaflar arasında Çil oğlu Mehmet Ağa ile da bu heyet-i idareye intihap olunacakları zannolunuyordu. Bu zan ile intihabat mücadelesiz

geçti. Heyet-i idare hariçten bu defa yalnız Kalafatoğlu'nu alarak yine eski heyetiyle ipka olunmuş kum meselesine muteriz olanlar açıktaki bırakılmışlardır. İntihap olunamayan muarızlar bu halden pek ziyade münfail olmuşlardır. Rivayete bakılır ise bunlar yeni fırkanın kulüpler açmasına intizar ediyorlarmış. Bizce bu meselede şayan-ı dikkat olan cemiyet 4-5 bin lira varidatı olan bu cemiyetin kasasında bu defa hesaba bakıldığı esnada yalnız on dokuz kuruş kasa mevcudu bulunmuş olmasıdır. Sarf edilen paradan esnafın işine yarar şeyler yapıldığını kabul ediyoruz. Galiba bunun için esnaf arasında da dedikodu olmaktadır. Heyet-i idare kum, çakıl ve muşamba işlerini galiba kâfi derecede murakabe altına koyamamaktadır. Ancak heyet-i idarenin lakırdısı vesile ittihaz olunarak muhalifler bir defa daha intihabı tecdit ettirebilmeleri muhtemeldir.

• **Mavnacılar Ve Mavnacılık Meselelerine Dair, Sayı 10, 17 Şubat 1925, S.8**

Esnaf Hayatı

Mavnacılar ve Mavnacılık Meselelerine Dair

Geçen nüshalarımızdan birinde mavnacıların gediklerinin lavından sonra bu defa da nöbet usullerinin kaldırıldığını yazmış ve yerine bir şey ikamesine lüzum görülmeden kaldırılan bu usullerin liman nakliyatını muvazaalı ellerle büyük sermayedarlara vermek demek olduğunu da ilave etmiş idik. Bugüne kadar mavnacıların bu liman dâhilindeki hıdmatı asrın terekkiyatına muvaffak usullerle kuvvetle muhtemel bir surette ifa ettikleri iddia olunamaz. Ancak memleketin her tarafında hıdmat köhne ve mülevves iken mavnacılığın mükemmel olması da istenilemezdi. Yalnız mavnacılık değil, iktisadi sahada her işin yekdiğeriyle sıkı bir alakası mevcut olduğunu ve hepsinin ancak mütenasibin terakki edeceğini izah etmek fazladır. Mavnacılık bütün liman hıdmatıyla mütenasip bir surette pek ala yürüyor, gidiyordu ve hükümet eğer mavnacıların fikirlerini almak tenezzülünde bulunsaydı bu hizmeti daha ziyade ihtiyaca kâfi şekillerde ifa ettirmeye de muvaffak olabilirdi. O zaman gedik ve nöbet işlerinin de bu memlekette ziyayı dokunmaz, buradan ekmek yiyen birçok fukara da aç kalmak tehlikesine maruz kalmazdı. Hâlbuki bu şimdiki şekil ile mavnacılar karşılıklarına çıkacak zengin rakiplere pek az mukavemet edebilecekler ve bu ufak yerli sermayenin büyük sermaye gelip kaim olacaktır. Bu suretle biz dâhili hıdmatımızı kendimiz ifa edebilecek iken sırf verdiğimiz yanlış karar ile elden kaçırmış olacağız. Geçen nüshalarımızdan birinde de söylemiş olduğumuz vech üzere mavnacılar da kendi davalarını müdafaa edememekte idiler. Heyet-i idareye ilaveten on iki kişi intihap etmiş ve bir heyet intihabıyla Ankara'ya göndermişlerdi. Ankara'ya gidip gelenler orada devletlerini anlattıklarını zannediyor, etraflarına da öyle söylüyorlar ise de hakikatte hiçbir şey anlatabildikleri yoktur. Boş yere hem kendi kendilerini hem de esnafı aldatıp duruyorlar ve az bir şeyle bu işi geçirebileceklerini zannediyorlar. Fakat mesele ciddi bir surette düşünülmeğe ve çalışılmak ister. Biz bu hususta nazar-ı dikkati celb etmekten hali kalmıyoruz. Ecnebi sermayedarları ve mütareke esnasında duba sahibi olmuş olanlar hazır bulunmaktadır. Bugün belki bazı sebeplerle hemen işe başlamıyorlarsa hiç başlamayacaklarını zannetmemelidir. Hükümet nöbeti ilga etmiş olması hasebiyle bu şirketleri müdafaa etmeye mecbur olacaktır. Mavnacılık için bu kadar gaile kifayet etmiyormuş gibi yine aralarında dedikodu çıkarmaktan hali kalmıyorlar. Heyet-i idare sonradan ilaveten intihap olunan on iki kişiyi müzakerata karıştıracasına karar vermiş ve kararını da deftere geçirmiş iken şimdi Ankara'ya gidip geldikten sonra güya işleri bitirmiş ve meseleyi halletmiş gibi tekrar heyet-i idareye oturup işleri eskisi gibi çevirmek için intihap olunan on iki kişiyi heyet-i idareye sokmaktan imtina etmek istemişlerdir. İnsan bu derece gaflete doğrusu ne mana vereceğini veremez. Zaten kazandıkları üç beş kuruş, bu da elden gidecek. Onu gördükleri yok da heyet-i idareyi ve birkaç kuruş parayı kıskanıyorlar. Fevkalade ittihada ve işlerini kurtarmak için düşünmeye ve çalışmaya muhtaç bulunduklarını takdir edemiyorlar. Eğer kendilerini bir iş yapmış, bir meseleyi halletmiş zannediyorlarsa bize onlara haber verilmeye hiçbir iş yapamamışlar ve maksatlarını da hükümete anlatamamışlardır. Artık bundan sonra mavnacılık bu şimdiki şekliyle kalamaz. Hükümet gedikleri ve nöbeti iade etmek istemez. Ve istese de muvaffak olamaz. Demek oluyor ki mavnacılık işleri behemehal değişecektir. O halde yeni gireceği şekle göre

mavnacılar ne oturup düşündüler, ne konuştular, hükümete ne anlattılar? Eğer gedik ve nöbet kalsın dedikleri ise ve onlara cevap verenler de muvafakat eyledilerse veya öyle göründülerse bunun her ikisi de doğru değildir ve gayet muvakkattir. Zaman bizim sözlerimizin doğruluğunu onlara ispat edecektir.

• **Mavnacılar, Sayı 7, 27 Ocak 1925, S.12**

Esnaf Hareketleri

Mavnacılar

Bu hafta içinde hükümet mavnacılar nöbet usulünün ilga olunduğunu tebliğ eylemiştir. Bu tebliğ üzerine mavnacılar heyet-i idaresi içtima ederek heyet-i umumiye davet eylemiş ve sırf bu meselenin müzakeresi için heyet-i umumiye heyet-i idareye ilaveten esnaf içinden on iki aza daha intihap eylemiştir. Teşkil eden 24 kişilik heyette mesele müzakere olunmuş bazı müracaatlarda bulunulmaya karar verilmiş ve İstanbul liman kumandanlığı da bu bapta mütehassıs bir heyeti dinlemeye lüzum görmüştür. Nöbetlerin ilgası İstanbul'dan mavnacılığı kaldıracığına şüphe edilmemelidir. Şimdiden bazı şirketler mütareke esnasında ve daha evvel getirdikleri dubaları hazırlamaya başlamışlar, bu dubalar bazı Türk simleriyle muvazaalı şirketler ortaya çıkaracak ve limanımız işlerini kâmilene ele alacaktır. Zaten şimdi işlerin durgun ve az olması hasebiyle bunu kolay bir surette yapabilmelerine hiçbir mani yoktur. Şimdiye kadar nöbet ve altında bulunmaya çalışan yerli küçük sermaye büyük sermayenin hücum ve mücadelesi karşısında derhal mevkiini terk edeceğine şüphe edilmemelidir. Bu meselede hükümetin nasıl düşündüğüne vakıf bulunmuyoruz. Herhalde gedikler ve nöbet usulleri yerlerine bir şey ikamesi düşünülmeden yıkılmış şeylerdendir. Buna da kısmen mavnacılar kendileri sebep oldular. Kendi kendilerine esasen basit olan davalarını müdafaa edebilirler ve hükümetten yardım alabilirlerdi. Ve bu meseleler daha Fethi Bey'in dahiliye nezareti gününde halledilecekti fakat mavnacıların başlarında mutlaka hariçten bir adam bulundurmamak dertleri bugün onları bu müşkül mevkie koymuş oldu. Çünkü bu hariçten gelen efendiler meseleleri olduğu gibi değil, kanunca, kitapça dolaşık taraflardan halle uğraşıyor. Nihayette de halledemeden bırakıyorlar.

• **Mavnacılarda, Sayı 3, 30 Aralık 1924, S.19**

Esnaf havadisi

Mavnacılarda

Tarife meselesi üzerine mavnacılar arasında heyet-i idareye karşı hoşnutsuzluk devam ediyordu. Bu hafta içinde bu tarife meselesi için esnaftan bazılarının Rauf Bey'e müracaat etmiş oldukları haberi intişar etmiş. Ve bu haber tarife meselesinde biraz zor bir mevki de bulunan heyet-i idareye bir mazeret teşkil eylemiştir. Heyet-i idare Halk Fırkası'ndan tarifeyi tadil için vaat aldıklarını, ancak bir kısım mavnacıların Rauf Bey'e müracaatta bulunmaları Halk Fırkası nezdinde vaziyetlerini fenalaştırdığını söylüyorlar imiş.

• **Memleketin vaziyeti- kumpanya nasıl işçi alıyor-, sayı 16, 31 Mart 1925,**

Amele hareketleri:

Memleketin vaziyeti- Kumpanya nasıl işçi alıyor-

Amele neden harekete geçti- ilk grev-sosyalist fırkası-

Geçen nüshamızda da bahsettiğimiz vechle tramvay amelesi içinde ekseriyeti teşkil eden vatman, kontrol ve biletçiler..... kumpanyaya kayd ve kabul için müracaat ettikleri zaman sıkı bir imtihan devresinden geçmeye mecbur olduklarını anlamışlardır. Zira kumpanya kendisine irad toplayacak biletçilerle tramvay arabalarını teslim edeceği vatmanların akıllı ve okuyup yazma bilenlerden olmasını temin için iş vereceği ameleyi sıkı bir kontrolden geçirmekte idi. Bu suretle sıkı bir imtihan devresinden geçerek kumpanyaya

giren vatman, biletçi, kontroller, oldukça okuyup yazma bilenlerden mürekkep olmaya başlamıştır.

Ancak harb-i umumi esnasında ve ondan evvelki zamanlardan itibaren mütareke senesine kadar gelen devre zarfında tarafında kumpanyaya kabul edilen bu kabil amelenin derece-i tahsil seviyesi oldukça aşağı idi. Bu yüzden tramvay kumpanyası amele-i istediği gibi, kumpanya menfaatine muvaffak bir tarzda saatlerce çalıştırıyor ve amelenin şikâyetine meydan vermemek için kuvvetli bir tazyik siyaseti ile göz korkutuyordu. Filhakika amele, gece sabaha karşı saat altıda merbut olduğu depoda hazır bulunuyor. İş alabilmek için saatlerce bekliyor, nihayet saat altıda hazır bulunduğu iş başından ancak saat dokuz veya onda iş almaya muvaffak olarak çalışmaya başlıyordu bundan maada onda başladığı iş ile dört saat kadar seferlerde çalıştıktan sonra mesela saat yarımında öğle paydosu olduğu söyleniyor ve akşam saat dörtte tekrar işe başlaması istasyon memurları tarafından tebliğ ediliyordu.

Amele bu ıttıatsız çalışmadan dolayı bittabi paydoslardan istifade edemiyor, evine gidip istirahat edemiyor, kahve köşesinde vakti beklemeye mecbur oluyordu. Bu suretle gayr-ı muayyen saatlerde çalıştığından kumpanyanın emrine saat altıdan gece ikiye kadar amade olduğu için. Günde yirmi saat çalışıyordu. Kumpanya ise daimi amelesine bu suretle bin müşkülât içinde iş vermek için saatlerce uzarken hatta bazı günler iş vermeye bile muaffak olamazken daimi ameleye ilaveten ihtiyat amele olmak üzere bir kısım amele ihdas etmişti. İhtiyat amele her gün saat altıdan itibaren merbut olduğu depoda hazır bulunacak ve çalıştığı günler zarfında yevmiye alacaktı. İhtiyat amele diğer daimi..... amele gibi sabahleyin erkenden depoya geliyor saatlerce günlerce iş ümidiyle bekliyor, lalettayın bir gün mesela öğleden sonra malum olmayan bir saatte iş almaya muvaffak oluyordu. Bu suretle malum olmayan günlerde çalışan ihtiyat amelenin yüzde sekseni ancak haftada nihayet iki üç yevmiye yapabiliyordu. Daimi amele ve ihtiyat amele bütün müşkülata rağmen ailesini geçindirememek, başka bir iş yaparak maişetini temin edememek endişesiyle kumpanyanın emirlerine karşı sesini çıkaramıyordu. Bu senelerde harb-i umumi bitmişti. Mütareke bidayetinde ordudaki bütün ihtiyas zabitleri ile küçük zabitler, askerler terhis edilmiş, hatta birçok muvazzıf zabitler tekaüde sevk edilmişti. Az çok kuvvetli veya zaif tahsil görmüş biraz da hayatın bütün müşkülâtına göğüs germiş olan bu kabul

Ordudan açıkta kalmış insanlar ailelerinin maişetini temin için iş aramaya başlamışlardı. Memleketteki malum iş müesseselerinin azlığından mevcut birkaç müesseseye binlerce müracaat vaki olmuştu. Bu meyanda tramvay kumpanyasına da vaki olan vaki olan müracaatlar üzerine kumpanya birçok müracaatları isaf etmiş biletçi, kontrol ve müfettişlik kadrolarını bu kabil ihtiyat zabitleri ve mütekait zabitan ile doldurmuştu. Fakat yeni amele kumpanyada işe başladığı zaman eski amelenin başından geçen müşkülâtlarla karşılaşınca memnun olmamıştır. Ma ha za yeni amele orduda aldığı kuvvetli asker terbiyesi ile bir kaç ay kadar kumpanyanın garip emirleri karşısında gayr-ı memnun çalışmaya devam etmiş ise de bilahare gayr-ı memnun olduğunu açıktan açığa kumpanyaya ihsas etmeye başlamıştır. Aynı zamanda amele arasında bir cemiyet teşkili fikri de canlanmıştı. Bu cemiyet ve toplanmanın başına geçen sosyalist Hilmi ve arkadaşları bütün tramvay amelesinin içlerinden doğan ihtiyaçları hissettiğinden evvela kumpanya nezdinde bu ihtiyaçlardan mürekkep tesbiyet ettiği liste ile teşebbüste bulunmuştur. Amele kendi ihtiyacı olan listeyi fevkalade surette kabul ettiğinden kumpanyaya karşı mütehadden hareket etmiştir. Ve amele-i gözü gibi idare etmeye alışan kumpanya amelenin bu müracaatı karşısında kızmış ve ona hiç bir hak vermek istemiştir. Fakat amele kumpanyanın bu vaziyeti karşısında bila-istisna mütehadden hareket etmiş ve ..umumi grev ilan ederek kumpanyaya taleplerini derhal kabul ettirmeye muvaffak olmuştur. Tramvay amelesi bu ilk büyük grevden çok büyük muvaffakiyetler elde etmiştir. Çünkü bir taraftan hakiki ihtiyaçlarını tetkik ve kumpanyadan ne isteyeceklerini de tamamen temin etmişlerdi. Fakat tramvay amelesinin zaferle grevden çıkması grevin çok güzel bir şey olduğu kanaatini vermişti Aynı zamanda tramvaycıların Bu grevi diğer şirketler amelesi arasında da çok güzel fikirler ve ümitler uyandırmıştı. Bu ümitlerden istifade etmek isteyen sosyalist Hilmi bütün amele-i toplamak için 1335 senesi temmuz'un birinci günü (sosyalist fırkası) namıyla bir fırka teşkil etmiştir.

• **Mesai Kanunu Münasebetiyle Amele İctimai, sayı 10, 17 Şubat 1925, s.3**

Amele hayatı

Mesai Kanunu münasebetiyle amele içtimai

Türkiye Büyük Millet meclisi ticaret encümeninde bir mesai kanunu tanzim olunuyor; bu münasebetle amele, kendi nokta-i nazırlarını bildirmek üzere bir layiha tanzimi için Şubat'ın 13. Cuma günü amele Teali Cemiyetinde bir içtima akd eylemişlerdir.

Bu içtimaa 39 muhtelif amele cemiyet ve zümresinin Murahhasları iştirak etmiş olduğu söyleniyor ise de bunların içinden biz yalnız 14 teşkilatın isimlerini biliyoruz: bunlar da: Mürettibin, bahriye birliği, zanaatkarın, tahmil ve tahliye maden kömürü, Cibali tütün, şark şimendiferleri, Anadolu Bağdat şimendiferleri, balat un fabrikası, Şirket-i Hayriye'yi İstinye dok, tramvay, seyr-i sefain, prokarlar (?) kaptan makinist cemiyetleridir.

Bunlardan başka bu içtimaa türk komunistleri de bir grup halinde iştirak ve sendikalar kanunu lüzumunu münakaşa ve müdafaa eylemişlerdir.

Neticede amelenin mesai kanunu hakkındaki nokta-i nazarını bir rapor halinde tanzim ve Heyet-i Umumiye'ye arz eylemek üzere 19 kişilik bir encümen intihab edilmiştir Bu encümen pazartesi günü ilk içtimasını akd edip mesaisine başlayacaktır. Bazı gazetelerde tanzim olunacak layihada İzmir iktisat kongresinde kabul edilen maddelerin esas ihtihaz olunacağı da zikrolunmaktadır.

Biz amele ve işçilerimiz hakkında neler düşündüğümüzü sırası geldikçe daima söylüyoruz. Şimdi şu içtima vesilesiyle amelenin başlıca düşünceleri lazım gelen bir noktayı onların nazar-ı dikkatlerine arz ediyoruz.

Bizim fikrimizce amele işini ancak kendisi bilir ve kendisi bizzat müdafaa eylemelidir. Amele menfaatini hiç kimse bizzat amelelik etmekte olanlar derecesinde bilemez ve sermaye ile mücadelede ne dereceye kadar ileri gitmek iktiza ettiğini de ancak onlar takdir edebilirler. Kendilerine muhtelif nam ve sıfatlar vererek amelenin başına geçmek isteyen kimselerin mahiyeti tufeylidir. Onlar daima ve bila istisna ameleyi alet ederek siyasi bir maksat takip eyler ve ameleyi muhtelif siyasi fırkaların ve politika partilerinin politika kombinezonlarının arkasından götürmek isterler. Onlar için gaye siyasette galebe olduğu cihetle amelenin menfaati, her türlü nazariyata rağmen ikinci hatta üçüncü derecede kalır. Bizim amelemizin başında da bu kabil kimselerin vücudu göze çarpıyor. bu içtimada hazır bulunan amele olmayan bu anasırı kendi aralarında pek güzel görmüş olmaları iktiza eder.

Şüphesiz bunların iş bildiklerini zannediyorlar ve bizzat amelenin kendi hukukunu müdafaa eyleyemeyeceği zehabıyla bile bunların delaletlerini kabul ediyorlar fakat asıl yanlış işte bu zehaptır.

Sanatı politikacılık olanlar ancak politikacılıktan anlarlar ve bunlar başta bulundukça hiçbir yerde amele işlerinin düzgün gitmesine ve maksadın anlatılabilmesine imkân yoktur.

Ameleler gözlerini açıp kendi kendini idare eden amele cemiyetlerini numune ihtihaz etmişlerdir. Bu onlara en halisane sözdür. Eğer biz bu meselede yanılıyor isek iş kendini gösterecektir.

• **Mesai kanunu içtimaları, sayı 11, 24 Şubat 1925, s.2**

Mesai kanunu içtimaları

Mesai kanunu münasebetiyle amele bu hafta da bir içtimai akdederek, geçen içtimai? Ankara'ya gönderilecek muhtırayı kaleme almak üzere intihab edilen 19 kişinin tanzim ettikleri tadilatı müzakere etmişlerdir.

Halk fırkası katibi ve tramvay işçileri cemiyeti reisi bugün Sadi Bey'in Akşam gazetesindeki beyanatına nazaran içtimada evvela meclisteki kanunun ve yeni bir layiha tertibi ile Ankara'ya gönderilmesini talep etmişler ise de olmuşlar ve müzakere neticesinde müferritlerde tekliflerinden sarf-ı nazar ederek tadilat müzakeresinde hazır

bulunmuşlardır. Netice-i müzakaratta Ankara'ya bir heyet gönderilmesine kadar verilmiştir. Bu heyet Ankara'daki amelenin de iştirakiyle orada çalışacak ve icab edenleri tenvir edeceklerdir. Biz bu mesai kanunundan bir şey, hayırlı bir netice çıkacağına emin olmadığı gibi, bugünkü amele teşkilatlarının da ve faideli neticeler verecek olduklarına inanmıyoruz. Hatta bunun içinde mesai kanunu ve bunun üzerine yapılan tadilatı yazmıyoruz.

Her teşekkülün, her amele cemiyetinin başında birer politikacı rehber var. Ameleyi çekştirip duruyorlar. Bu mesele gayet aşikar iken bize, amelenin politikacı rehberleri kabul etmeyeceği ve kimseye mensub ve memuriyet basamağı olmayacağını söylüyor. Ancak olmaz dedikleri bu şeyler olmaktadır. Bunların izah ve ispatına bile lüzum yoktur. Amele namına hareket edenlerin kimler olduklarını, ne meslekte bulunduklarını ne yapmak istediklerini bilmek kifayet eder. Gayet politika yapmak lazım ise onu bile proletarya kendisi cemaat halinde yapmalı ve içinden bir takımlarının ayrılıp politikacılığı meslek ittihaz etmelerine mani olmalıdır. Politikacılığı meslek ittihaz etmiş olanlar amele değildirler. Onlar siyaset adamlarıdır. Biz fikrimizde ısrar ediyoruz. Amele bizim sözlerimizi yabana atmamalı, dikkatle okumalı, düşünmeli sonra da kendilerine karşı suret-i haktan görünenleri ayırmayı bilmelidirler.

Şu halde ne dikkate layıktır: Akşam gazetesinde okuduğumuz bir havadis eğer doğru ise geçenlerde tramvay amelesi namına bir takım dermiyan? etmek üzere tramvay kumpanyasına yazmış olan ve altında biri siyasi bir fırka adamı, diğeri bir avukat ve üçüncüsü de bir amele olmak üzere üç zatın imzasını taşıyan bir mektuba, kumpanya cevap verirken cevabını yalnız amelenin olan zata hitaben yazmış ve kendisini bu hususta müzakerede bulunmaya davet eylemiştir.

Tramvay kumpanyasının bu tarz-ı hareketi çok manalıdır. Bundan biz memnun oluyoruz. Amelenin istediğinden yalnız amele anlar ötekiler, ya yazı hanelerine iş, ya gazetelerine sermaye, ya fırkalarına adam, yahut komitelerine kahraman ararlar. Biz tekrar edelim: ameleye demiyoruz ki fırkacılar ve politikacılar arkasından gitmeyerek bizim peşimizden gidiniz. Diyoruz ki politikacı münevverlerin arkasından gitmeyiniz, kendi işinizi kendiniz görünüz. Onlar sizi aldatırlar, başınızı türlü türlü dertlere sokarlar. Sizin sırtınızdan geçinirler. Onların sanatları budur: bir takım saf adamları peşlerine takarak onların sırtlarından geçinmek. Fakat diyoruz siz sizi aldatmayınız! Kendi işinize, kendi aklınızın yettiği kadar bizzat sahip olunuz.

• **Meslek Teşkilatları Hakkında Bir Şehbender Raporu Ne Diyor, Sayı 18, 14 Nisan 1925, S.14**

Avrupalılar bütün işlerini teşkilatlara bağlamışlar, bilhassa beynelmilel alış veriş işleri doğrudan doğruya teşkilatların elleriyle idare edilmektedir. Bunu pek çok söylüyoruz ve daha çok söyleyeceğiz. Gözümüze (?) tersine şehbenderliğimizin hariciye vekâletine göndermiş olduğu bir rapor ulaştı. Bu raporda da aynı şeyden bahsediliyor ve diyor ki; muhafazakâr bir zihniyetle öteden beri takip edilmemekte olan ferdi faaliyetler yerine zümrevi faaliyetler ikame eylemek velhasıl ticaretimize ilm ve mantık ile teçhiz ve tekmil ile asri bir şekle sokmak icap eder. Bu söz bilhassa ticaret-i hariciye meselelerinde meslek teşkilatlarına karşı mevcut olan şiddetli ihtiyacı göstermeye kâfidir. Zira buradaki zümrevi faaliyetlerden maksat odur. Ancak şehbenderlik raporunda bu meseleyle o kadar ehemmiyet vermiyor olacak ki, yukarıdan aşağıya ve mahsulât ve mamulâtımızın numunelerini göndermek lüzumundan bahsettikten sonra kısaca bir cümle ile bu zümrevi faaliyet lüzumunu da zikretmiştir. Hâlbuki bilhassa iptidai maddelerimizi harice tanıtmak hususunda çok büyük bir ehemmiyete haiz olan bir numune göndermek işi de ancak mesleki teşkilat kuvvetiyle kabildir. Şehbenderimiz raporunda birçok defa numune irsali tavsiyesinde bulunmuş olduğu halde bu sözlerin nazarı dikkate alınmadığından şikâyet ediyor. Şikâyet haklıdır. Fakat numuneyi kim gönderecek? Hükümet mi? Hükümete numuneyi kim gösterecek? Ne hükümet için numuneden anlamak kabildir ne de anlamış olsa dahi bu numuneyi göndermek hükümetin yapabileceği bir iştir. Bu işleri bütün memleketlerde

meslek teşkilatları deruhte etmiştir. Filhakika beynelmilel alış verişte numunesiz hatta damga ve marka haline gelecek kadar kuvvetli bir numune teşkil etmeyecek derecede muayyen bir tertip sahibi bulunmayan hiçbir madde ne revaç ne de rağbet bulabilir. Bu işi de yapabilecek olan yegâne organ bizde yoktur. Fakat mesele bununla kalmaz. Beynelmilel piyasaya numuneler göndermek işinden başka bir de numuneleri ıslah ve çeşitleri muhtelif piyasaların ihtiyaçlarına göre tanzim vazifesi de çok mühimdir. Bunu da yapacak olan aynı suretle meslek teşkilatlarıdır. Bu teşkilatlara sahip olamayan Türkiye'nin bütün mahsulâtı ve bilhassa iptidai maddeleri piyasalarda el-yevm çok aşağı bir mevki sahibi bulunur. Zira piyasaların ihtiyaçlarını tetkik edecek ve memlekette çeşitlerin bu ihtiyaçlara göre tanzimini temin eyleyecek vasıta da aynı şeydir. Bütün bunları yapacak yegâne merci de bu meslek teşkilatlarıdır.

• **Meslek Cemiyetleri ve Yabancılar, sayı 5, 13 Ocak 1925, s.18**

Meslek cemiyetleri kendi teşkilatları arasına meslekten olmayan kimseleri almalı mıdır, yoksa almamalı mı?

Bu suale birkaç defa cevap verdik.

Ez-cümle ilk nüshamızda bu meseleden bahsederken Ethem Ruhi Bey'in bir amele cemiyeti riyasetine intihab edildiğini görerek buna itiraz ettik. Her nedense Şirket-i Hayriye'nin Hasköy fabrikasında çalışan 180 amele namına Sadık Efendi tarafından İkdam refikamıza cevap olmak üzere bir mektup gönderilmiş. Bunda Ethem Ruhi Bey ve onun intihabı müdafaa ediliyor.

Ruhi Bey'in müdafaası başka bir mesele ancak biz şunu kemal-i ehemmiyetle Sadık Efendi'ye ve arkadaşlarına bir kere daha söylemeye lüzum görürüz ki mesleki cemiyetlerin birinci şartı cemiyet içine meslek haricinden kimsenin alınmaması ve bilhassa cemiyetin riyasetine bu tarzda yabancıların asla karıştırılmamasıdır. Mürettepler cemiyeti bunun birinci numunesidir. Bizim amelelerimizden türlü türlü maişet derterleri içinde yuvarlanmakta maalesef içtimai meseleleri takip ve bunlardan lazım gelen dersleri istihraça dikkat bulamadıklarını biliyoruz. Demirle ve ateşle dövüşen bu muhterem insanların hayat ve maişet mücadelesinde neler çıktıklarını pekiyi bildiğimiz ve onların derterine yüreklerimizde çok derin bir yer ayırdığımız içindir ki kendilerine tavsiyeye tekrar lüzum görüyoruz: iinize yabancıları karıştırmayınız. Ve bilhassa gelişleri itibariyle siyaset hayatı yapmış olanlara işlerinize el sürdürmekten korkunuz. Bu dünyada, bilhassa bugün içinde hep birden ızdırap çıktığımız şu harpten sonraki dünyada dava müdafaası eden insanlar o kadar azdır ki onları hiç yok farz etmekle dahi mümkündür. Hasköy amelesi hukuktan, siyasetten, devlet işlerinden ne kadar olurlarsa olsunlar kendi işlerini kendileri derecesinde muvaffakiyet ve hayırhahlıkla –emin olsunlar!- hiç kimse göremez. Sözlerimiz gayet halistir. Eğer “Ethem Ruhi Bey fenadır, onun yerine bizi intihab ettik!” demiş olsaydık sözlerimizin hulusundan şüphe edebilirlerdi. Hâlbuki öyle söylemiyoruz. Sadece “kendinizi idare edin ve aranızda yabancı sokmayın!” diyoruz. Çünkü bütün dünyadaki tecrübeler gösterdi ki başlarına yabancılar ve politikacılar girerek onların pişinden sürüklenen herhangi bir meslek adamları mutlaka tufeyliler tarafından istismar edilmekten başka bir netice almış değillerdir. İlave (?) edilmeye bu yanlış yoldan yürüyen yalnızca Hasköy fabrikası ameleleri değildir. Kendilerini bir takım serseri avukatlara yahut meslekten uzaklaşmış politikacı meslektaşlara kaptırmış bazı amele teşkilatı daha vardır.

• **Reji amelesi ne haldedir, sayı 12, 3 Mart 1925, s.4**

Amele hayatı

Reji amelesi ne haldedir

Bu hafta içinde reji dervr ü teslim muamelesine başlamıştır; bu münasebetle gazetemiz amele muhabiri, reji amelesinin ne halde ve ne fikirde bulunduklarını öğrenmek isteyerek rejinin kadın ve erkek amelelerinden bazılarıyla görüşmüştür. Onların verdiği malumata göre, reji muamelatının devri ve bu idare ahvalinin ancak bir senelik muvakkat bir istikrara malikiyeti müseccel olmayan müstahdemin ile amele arasında endişeyi mucip olmaktadır.

Müseccel memurinde bu endişe elbette daha azdır, çünkü onların aldıkları tazminat miktarı- hele idarede eski olanlar için epeyce dolguncadır. Berikiler ise ahvalin inkişafına, bir sene daha elleri boş olarak veya gayet cüzi bir miktar ile intizar edeceklerdir.

Rejinin iki fabrikası ile yaprak ambarı amele ve memurini yekûnu bugün takriben yüz otuz balığ olmakta imiş. Miktarın yine takribi olarak yüz ellisi memur takımına ayrılıyor ise amele miktarı 115 kadar demektir. Bu amelenin 200'ü kadın 550'si erkek olmak üzere hesap olunuyor

Muhabirimize malumat verenlerin, rivayetlerine göre, eskiden rejide amele hayatı canlı ve amele harekâtı da kuvvetli imiş.

Fakat bugün bu hayat eskisi nispetinde kalmamıştır. Şirket fabrika işlerinde birçok tahavvülât yapmış, birçok daireleri kaldırarak yerlerine makine getirmiş ve kadın amele yekûnunu da – eski yekûna nazaran- çoğaltmıştır. Bunların neticesi olarak da bugün amele hayatı eski kuvvetini kaybetmiş bulunuyor. Buna ilaveten mevcut amelenin iki fırka olduklarını merkez yaprak ambarının arı bir cemiyet yaptığını söylersek rejî amelesinin ahvali biraz tenevvür etmiş olur.

Amele, reisli Giritli Rıza, muavini makinist Şevket efendilerin ciddi, gayretli zatlar olduklarını söylemektedirler. Ancak, buna rağmen amele bir bayrak altında toplanamamaktadır.

Kadın amelenin mühim bir kısmının da cemiyete merbutiyetleri pek zaif olduğu ifadelerinden ve şikâyetlerinden anlaşılıyor. Bunlar cemiyetten hiçbir faide göremediklerini söylemektedirler. Cemiyetten nasıl bir faide umduklarını ve niçin umduklarına nail olmadıklarını basit bir tahkikat ile anlamak ve meseleye hemen bir hüküm vermek, bir mütalaa dermiyan etmek caiz olmadığından biz burada bir şey söylemek istemiyoruz.

Yalnız heyet-i idarenin, daha ziyade faaliyet göstereceğini ameleyi böyle parçalanmaktan kurtaracağını ve merbutiyeti azalan bu kadınlara da mesleki ittihadın ne kadar zaruri olduğunu izah edeceğini ve icab ederse bazı ufak yardımlarda bulunabilmek için de cemiyetin vezaifine lazım gelen vüsati vereceklerini ümit ederiz.

- **Tahmil ve tahliye amelesi, sayı 16, 31 Mart 1925, s.12**

Tahmil ve tahliye amelesi-

Tahmil ve tahliye amelesi ile madenciler arasında bir ihtilaf çıkmış olduğunu amelenin on iki maddelik bir metalib listesi ihzar ettiklerini yazmıştık. Bu mesele için amele murahasları ile madencilerin murahasları sanayi ve mesai müdüriyetinde bu hususta müzakereye başlayacaklardır.

- **Şark Şimendiferleri Teavün Sandığı, Sayı 16, 31 Mart 1925, S.12**

Amele Hayatı

Sandıktaki mevcut 60 bin lira eski ameleye taksim edilmiştir. Şark şimendiferler idaresi yeni bir teavün sandığı tesis edecektir.

- **Şimendifer Konferansı, Sayı 17, 7 Nisan 1925, S.11**

Meslek haberleri

Şimendiferler konferansı

Şimendiferler konferansının dördüncüsü Perşembe günü Atina'da akdedilmiştir. Kongrede Anadolu – Bağdat, Aydın, Halep, demiryolları müdür-i umumileri hazır bulunmuşlardır.

- **Şirket-i Hayriye Amelesi sayı 19, 21 Nisan 1925, s. 12**

Şirket-i Hayriye Amelesi- Şirket-i Hayriye idaresi biletlere zam icrası için hükümete müracaat ederken ameleye de zam icra edeceğini vaat etmişti. Şirket-i Hayriye biletlere zammı hükümete kabul ettirdikten maada zammı da tatbik etmeye başladığı halde ameleye zam icra etmemesinden amele şirkete müracaat etmiştir.

Şirket zammı kabul etmediğinden amele de vilayete müracaata karar vermiştir.

• **Şirket-i Hayriye Amelesi, sayı 35, 11 Ağustos 1925 s.4**

Amele Hareketleri

Şirket-i Hayriye Amelesi, içinde bulundukları şeraitin ıslahı için bir takım talep dermiyan etmişlerdi. Bu metalip üzerinde, hükümetin tasdiki ile, el-yevm tarafeyn müzakereler ve münakaşalarla meşguldürler. Vilayette geçen gün vakı olan bir içtimada bazı noktalar üzerinde tarafeyn itilaf etmişlerdir.

En ziyade ihtilafı mucip olan mesele, ateşçilerin zam talebi meselesi di. Şirket bunu pür-nesib itibarıyla kabul etmiştir. Yalnız amele, yapılan bir lira zammın kâfi olmadığını beyan etmeleri üzerine şirket murahasaları zam yapmaya salâhiyettar olmadıklarından müdüriyetten salâhiyet istihsal için mühlet istemişlerdir. Vali muavini Hüsnü Bey müdahale ve şirketin ameleği sıyanet edeceği ümidini izhar etmiştir.

Dünkü içtimada amelenin mütelabatından tadilen şunlar kabul edilmiştir:

- 1-Ateşçilerden ve kömürcülerden uzun müddet çalışıp vücudu yıprananlar az iş görmek için küçük işlere sevk edilecekler, fakat muaşeretlerinden tenzilat yapılmayacaktır.
 - 1- Ateşçiler ve kömürcülere şirket birer iş gömleği ile kundura vermeye mecburdur. Vali muavini Hüsnü Bey bunda bilhassa amelenin haklı olduğunu söylemiştir.
 - 2- Şirket köprüde ser-memurluk odasında bir imdat-ı sıhhi heyeti teşkil edecek ve buraya lazım gelen alat ve edavat-ı sıhhiye-yi koyacaktır. Burada bir sıhhiye memuru bulunacak ayrıca bir doktor her gün amelenin bulunduğu vapurlar ile fabrikayı gezerek hastaları muayene ve tedavi edecektir.
 - 3- Şirket ameleğe hafta tatili ve senevî 15 günlük mezuniyet verecektir. Amele bu haktan mahrum edilirse şirket komiserliğine müracaat edecektir.
- Ateşçilerin talep ettiği zam meselesi Çarşamba günü müzakere edilecektir.
- Ateşçi amelenin istedikleri zamlar çok haklıdır. Zaten sade Şirket-i Hayriye de değil Türkiye limanlarına mensup bütün gemilerde ateşçi ve makinist işçilerinin ücretleri acınacak dereceden çok aşkın bir halde azdır. Şirket-i Hayriye'nin içinde bulunduğu vaziyet iyi değildir; bunu biliriz. Fakat bu ateşçilerin alelumum şirket amelelerinin halleri Şirket-i Hayriye'den çok beterdir. Bina aleyh şirketin bu noktalar üzerinde ısrar emesi ve ateşçilerin metalibini kabul eylemesi çok büyük bir vazife olduğunu teslim etmek lazımdır.

• **Şirket-i Hayriye Amelesi Müzakeratı, sayı 36, 18 Ağustos 1925, s.18**

Şirket-i Hayriye amelesiyle şirket arasında vilayet huzuruyla bir müddettir devam eden müzakere dün resmen inkıta bulmuş ve zabıt varakası imzalanarak amele hareketinde serbest kalmıştır.

Dünkü son müzakere kırk beş dakika sürmüş ve gariptir ki şirket evvelce kabul ettiği maddelerden rücu etmiştir. Bunun üzerine bu rücu içtimaa riyaset eden vali vekili Hüsnü Bey tarafından da gayr-ı makul görülmüştür. Bu vaziyet muvacehesinde amele yirmi dört saat zarfında kararını verecektir.

Grev ilanı ihtimali kuvvetleniyor. Eğer böyle bir karar verilirse amele bu kararı tatbikten 24 saat evvel polise, vilayete iblağ edecektir.

İhtilaf ve inkıta müzakereyi mucip sebepler arasında en mühim olarak amelenin talebine karşı şirketin Hasköy fabrikasındaki gayr-ı Müslimleri çıkarmamak isteyişi ve memur arasındaki ücraatta nispet-i adile bulunmayışı keyfiyetidir. Dün amele murahasası mesulü Ethem Ruhi Bey bu hususta şu izahatı vermiştir:

- Şirket-i Hayriye amelesinin müessesat-ı saire amelesiyle kıyas kabul etmez derecede mahrumiyetlerini bilhassa işçiler ve fabrika amelesinin derece-i mağduriyetlerini makam-ı resmi-i hükümette izah ettik. Rical-i hükümet izahat-ı vakimizden çok müteessir ve mütehassıs oldular. Kanunun müsaadesi dâhilinde hükümet ameleğe şefaati etti. Fakat henüz amele mesai kanununu kuvveden fiile çıkıp iktisap-ı kanuniyet etmediği için hükümet doğrudan doğruya müdahaleye kendini salâhiyatdar görmemiştir. Yalnız elde bir tatil-i eşgal

kanunu var. Şirket-i Hayriye amelesi tamamıyla bu kanunun mevadi dâhilinde hareket etti. Meşru haklarını hükümete bildirdi ve manen hak kazandı. Maddeten kazanmak için tatil-i eşgal kanununun altıncı maddesi ki say u amele tecavüz etmemek şartıyla herkes harekâtında serbesttir. Amele ister ise bu ücretle çalışır isterse çalışmaz. Şimdi şimdi amelenin yapacağı bir iş kalmıştır; kimseyi incitmeyerek, nümayiş yapmayarak yalnız bu ücretle işlemeyeceğim deyip vazifesini terk ederse kanun onu tecrim etmiyor. Ve bunun için 24 saat evvel kararını verecek. Grev yapılacaksa 24 saat evvel polis ve vilayete haber verecektir.

Sutut ve şeref-i memleket namına hükümetin şefaati ve himayesi ihtilafa hâkim olacaktır. Anladığımıza ve hükümetçe de anlaşıldığına göre ameleden ziyade şirket müdiratı bizzat grevi tahrik etmek istiyor. Bunun için amele imsak ve basireti elden bırakmayacaktır.

- **Polis Müdüriyetinin Merkezlere Bir Tamimi, sayı 36, 18 Ağustos 1925, s.18**

İhtilafın halledilememesi ve müzakerenin de inkıta uğraması yüzünden amelenin grev ilan etmek hakkını istimal edeceği beyan edilmekte olması hesabıyla polis müdürü Ekrem Bey polis mürakezine atideki tamimi göndermiştir:

“Şirket-i Hayriye ile Şirket-i Mezkiye vapurlarında umum ateşçi ve kömürcüleri ile Hasköy fabrikasıyla amelesi arasında cereyan eden müzakeratin neticesi ameleyi tatmin etmediği cihetle bir suret-i itilaf bulunmadığı ve tatil-i eşgal kanunun altıncı maddesi mucibince amele-i mezkurenin terk-i say etmekte muhtar bulundukları Vilayet-i Celile’den işar kılınmış olmakla mezkur madde hükmüne tevfikân Şirket-i Hayriye tarafından yerlerine getirilecek amelenin serbesti-i hareketine mugayir ef’âl ve hareketin ve nümayiş-i icrasının suret-i katiyede meni ve bu gibi ahvale mütehasir olanlar görülürse derdestleriyle haklarında takibat-ı kanuniye infası lüzumu tebliğ olunur.”

- **Şirket-i Hayriye Amelesinin Grevi, sayı 37, 25 Ağustos 1925, s.4**

Amele Hareketleri

Şirket-i Hayriye Amelesinin Grevi

Geçen hafta, Şirket-i Hayriye amelesi nihayet grev yapmaya karar verdiler. Fakat yaptıkları grevin hiçbir neticesi olmadı. Bir taraftan işçiler gemileri terk ederken, diğer taraftan da gemilere ırkab edilen askerler aynı hizmetleri ifa ettiler. Ve bina aleyh vapurlar işleyerek grevin hiçbir tesiri bulunmadı. Bu manasız grev kararını o halde amele niçin verdi? Malumdur ki grev haddizatında kendisini geçindirecek her nevi maişet vasıtasından mahrum bulunan ameleyi işsiz bırakmak için değil, belki de patronlar üzerine bir tazyik icra ederek onları amele metalibini kabule icbar için ilan edilir. Acaba amele grev ilan ederken, yaptıkları işin ne kadar tesir edeceğini düşünebilir mi? Netice gösteriyor ki bu cihette düşünülen olmamış ve grev de böylece uğramıştır. “cumhuriyet” e göre amelenin Ethem Ruhi Bey’dir. “meslek”, kendi prensipleri icabınca, herhangi meslek olursa olsun o mesleğe ait işlerde rey vermek hakkının mutlaka bizzat o meslek sahiplerinin ellerinde bulunmasını ister. Vaktiyle bu sütunlarda aynı fikirleri yazmış ve bu meyanda şirket amelesine kendilerinden olmayan zevatın idaresini kabul etmemesini tavsiye eylemiştik. Henüz ne yaptıklarını bilecek derecede bir işçi şuuruna sahip bulunmayan saf kalpli şirket amelesi, bunun bizim her günkü bir istirab-ı his ile söylenmiş olmasına imale edilmişler bize ikdam gazetesi ile bir cevap yazmışlar, biz de kendilerine sadece şu hakikati tekrar eylemiştik: “ biz size diyoruz ki kendi işlerinizi kendiniz görünüz; kimseden rey almayınız, kimsenin muavenetini istemeyiniz. Biz demiyoruz ki Ethem Ruhi beyi bırakınız da bize geliniz; bilakis diyoruz ki, “s.bey” veya (a.efendi) her kim olursa olsun kendinizden başka hiç kimsenin reyini almayınız ve işini istemeyiniz.” Bugün bu sözlerimizin doğruluğunu şirketin saf amelesi daha iyi anlamak mevkiindedirler. Çünkü bir ısırm arkadaşları işsiz kalmış ve teşebbüs ettikleri hareket, feci bir ukemata uğramıştır. Vakıa “cumhuriyet”in yazdıklarına muhalif olarak bazı şirket amelesi, Ethem Ruhi Bey’in bu işte asla müşfik olmadığını söylüyorlarsa da buna inanmaya imkân yoktur. Zira, biliriz ki yeni

teşkil etmekte olan bu gibi cemiyetlerin münevverler arasından alınan ethem ruhi bey gibi “hukuk müşavirleri” veya “katip”leri bütün cemiyeti kendi elleri arasına alırlar ve kendi açık gözlü taraftarları vasıtasıyla bütün amele üzerine hâkim olurlar. Belediye azaları, meclis vilayet azalığı, mebusluk gibi gayelerin elde edilmesi için münevverlerin bir kısmı bir tarafa diğer bir kısmı da diğer bir tarafa bu tarzda intisap ederler ve nihayet hâkimiyeti ellerine geçirerek işçilerin birer “memur”u oldukları halde “amir”leri kesilirler. Hiç kimsenin şahsı ile meşgul olmayız. Binaenaleyh Ethem Ruhi beyin de şahsı ile alakamız yoktur; fakat biliriz ki bilhassa mesleki şuurları inkişaf etmemiş olan ameleler arasında ethem ruhi bey gibi bütün münevverlerin oynadıkları rol bundan ibarettir.

Bu nevi amele memurlarının bazıları çok bilgili, ihtiyatkâr, akıllı ve teşkilatçı olurlar; ameleyi mümkün mertebe maharet ve dirayetle sevk eyleyerek hem kendi hesaplarını tatmin hem de ameleyi bir dereceye kadar memnun ederler. Bazıları da gerek bilgilerinin noksanı, gerek akıllarının sergüzeşt-i mantığı ile hareket eden bir akıl olması neticesinde ameleyi dipsiz işlere sevk eyleyler. İşte, Şirket-i Hayriye işi maatteessüf bu ikinci neviden bir hareket olmuştur.

Üç şey hesap edilmemiş değil hatıra bile getirilmemiştir:

1-grev muvaffak olabilir mi?

2-şirket amele tedarik edebilir mi?

3-amele greve ne kadar dayanır?

Grev muvaffak olamamıştır; şirket amele tedarik etmiştir ve ediyor. Etmeseydi dahi, şirket amelesinin ihtiyat kazası mevcut olmadığı için amele, greve mukavemet eyleyecek kabiliyette değildi. Grev çocuk oyuncağı değildir. Onu ilan edecekler, her şeyi hesap ettikten sonradır ki harekete geçerler. Henüz mütekabil bir teavün sandığına malik olmayan , ... grevci ameleye dağıtacak ihtiyat kazası bulunmayan bir amele grubu hiçbir zaman grev ilan edemez. Ederse grevin manasını bilmiyor demektir.

Eğer Şirket-i Hayriye amele cemiyeti yaptığı işin manasını müdrik bir el ile idare edilmekte olsalardı böyle manasız maksatsız grevlere sevk edildiklerini görecektik yerde gittikçe kuvvetlenen ve şuurlanan bir meslek cemiyetine sahip olurlardı. İşleri karıştıran, sergüzeşt peşinde koşan münevver yardımcılardan hiçbir zaman işçilere faide gelmez. Şirket-i Hayriye amelesine lazım olan şey zamansız grevler değil, belki de mütekabil bir teavün sandığı, bir kooperatif daha münevver bir faaliyet sevk edecek bir amele şuru iktisabı gibi şeylerdi. Onları böyle iyi, faideli, müspet mesaiye değil, ilk adımda berbat olan grevlere sevk etmek ancak serseri bir mantığın karıdır.

Eğer şirket amelesi bu hadiseden bir ibret dersi almış olurlarsa kendilerini yine bahtiyar saymalıdırlar.

- **Amele Kooperatifi sayı 19, 21 Nisan 1925 s.12**

Amele Kooperatifi

Şirket-i Hayriye amelesi (amele kooperatif) şirket-i teşkil etmişlerdir. Bayram ertesi faaliyeti başlayacaklardır.

- **Tramvay Amelesinin Beyannameleri Münasebetiyle, Sayı 7, 27 Ocak 1925, S.3**

Amele hayatı

Tramvay Amelesinin Beyannameleri Münasebetiyle

Bu hafta İstanbul’da bir amele vakası oldu. Tramvay amelesi bazı mütâlabatı bir beyanname neşretti. Polis de beyannameleri toplattı. Amele de toplanacak bu mesele üstüne düşünecek ve icap ederse grev kararı verecek imiş. Ancak meselenin asıl şu ciheti şâyana dikkattir ki bu harekete tramvay amelesinin muhtelif gruplarından Sadi Bey’in riyaset ettiği grup yapmış. Sadi Bey denilen zat da eğer yanılmıyorsak bugün hala hükümet fırkasının İstanbul mutemetlerindendir. Beyannameleri toplanan da hükümettir. Hala mutemet olduğuna bakılırsa Sadi Bey hükümetin rey ve karar, izin ve icazeti hilafında böyle bir hareketi ihtiyar edemezdi. Eğer hükümet kumpanyaya karşı ameleye vücut vermeyi düşünüyor ve onun için öyle bir harekete lüzum görüyor ise neden polis beyannameleri toplattı? Bu ne demek olur? Bu tramvay amelesini siyasi fırkalar tuttukları gibi hususi

kimseler de parçalamışlar ve amele parça parça olmuş. Bu ne amele hukukunun müdafaasına imkân vardır ne de amelenin fena yollardan yürümesine mani olmaya. Tramvay amelesi içinde siyasi fırkaların amele işlerine müdahalelerinin muzır olduğunu pek ala takdir edenler mevcuttur. Eğer siyasi fırkalar bu teşekküllerden ellerini çekerler ise bu adamlar kendi başlarına korkuluk birini getirmeye siyasi boş beyhude dedikodular içinde dolaşmaya lüzum görmezler. Fakat şimdi ne olur ne olmaz. Amele içinde bin cereyan varken onlar da hariçten birini rehber namıyla başa geçiriyorlar ve ister istemez siyaset yapıyorlar. Biz bir hayli tecrübelerden sonra bugün şu neticeye vasil olmuş bulunuyoruz ki, her meslek işlerini ancak onun içinde olanlar bilir. Bu meseleleri bu muharebeye doğru götürmek doğrudur. Biz siyasi fırkaların ameleyi alet etmelerine, amelenin de kendi işlerini siyasi fırkaları veya meslekten olmayan kimseleri karıştırmalarını muzır gördüğümüzü bu vesileyle de bir defa daha yazıyoruz.

- **Tramvay Amelesi , sayı 16, 31 Mart 1925s.12**

Tramvay amelesi-

Tramvay amelesi reisi Halk Fırkası Mutemetlerinden Sadi, dava vekili Ramiz beylerle vatman yaşar efendiden mürekkep tramvay amelesi murahasları tramvay kumpanyası ile kumpanyanın eski seneler zarfında ameleye karşı olan taahhüdünün ifası, yevmiyeler zam vesaire meseleler hakkında müzakereye başlamıştır.

- **Tramvay Amelesi, sayı 17, 7 Nisan 1925 s.11;**

Amele hayatı

Tramvay amelesi- Tramvay amelesi ile kumpanya arasındaki müzakere henüz intaç edilmemiştir. Amele henüz metalib listesindeki zamiyat maddesi hakkında şirkete bazı tekliflerde bulunmuştur.

- **Tramvay amelesi, sayı 18 14 Nisan 1925, s.18;**

Amele hareketleri

Tramvay amelesi- tramvay amelesi tarafından iki ay evvel on iki maddelik bir metalib listesi tanzim edilerek tramvay şirketine verildiği tramvay şirketi ile amele murahasları arasında metalib listesi hakkında müzakere cereyan ettiği malumdur. Geçen hafta müzakere birden bire tramvay şirketi tarafından inkıtaa uğratılmıştır. Tramvay şirketi amelesi vilayete müracaat ederek keyfiyeti tebliğ eylemiş metalib listesi hakkında şirket ile müzakere edilmesini rica etmişlerdir.

Tramvay şirketi metalib listesinin birçok mevadini kabul ettiği halde, son günde birden bire (şirketin para harcetmeye vakti yoktur) diye müzakereyi kat etmesi üzerine amele murahaslarından Sadi Bey atideki beyanatta bulunmuştur.

—Şirket musarrıfı mucip olduğu vesilesiyle kabul ettiği maddeleri bile reddetmiştir. Halbuki bizim metalip listemiz mesai kanunu çıkıncaya kadar dokuz saatlik mesai zamanını mütemediyen bir amelenin geçirmesi idi. Şirket bunu kabul etmemekte ve kabul ettiği taktirde 100–150 amelenin daha ihtiyaç hasıl olduğundan masrafa gireceğini söylemektedir. Sonra hava frenleri: yalnız amelenin değil İstanbul halkının talebi olmalıdır. Çünkü el frenleri tramvayı durdurmaya kâfi olmadığından hava frenleri lazımdır. Bunu şirket kabul etmiyor. Hâlbuki hava frensiz her gün tehlike vardır.

Amele taahhüdü mevcut olduğu hale şirket yedi seneden beri elbise vermemiştir. Bunu istedik. İhtiyat sandığı için tefrik edilen akçe amele hasta olmazsa verilmemektedir. Hâlbuki şirket ameleyi iki bin ev yapmak bahanesiyle uyutuyor. Biz bu para ile depolarda amele için erzak deposu tesisini talep ettik. Kabul etmedi.

Sonra iki amele murahasından ve iki de şirket murahasından dört kişi bir işi altı ayda çıkaramıyorlar. Amele murahası ile şirket murahası reyde musavi kalırlarsa hüküm-i direktör oluyor amele ziyan ediyor

- **Tramvay Amelesi, Sayı 19 21 Nisan 1925 S.11**

Amele hareketleri

Tramvay Amelesi

Kısa bir tarihçe

Son seneler tarafında memleketimizin muhtelif amele merkezlerinde bilhassa amelenin en çok tekasüf ettiği İstanbul'da muhtelif işlerle meşgul amele arasında oldukça toplanma hareketleri vukua gelmiştir. Bu toplanma hareketleri tıpkı bir ateş gibi zaman zaman alev halinde parlamış, bazen de senelerce pek sönük olarak için için yanmıştır. Memleketimizdeki bu amele toplanma hareketlerinin yegane sebebi hiç şüphesiz kuvvetli olarak ameleciliklerini müdafaa edebilmek ihtiyacıdır. Bu ihtiyacı memleketimizde ilk defa hisseden tramvay amelesidir. Tramvay amelesi sabahtan gece yarısına kadar muhtelif fasılalarla 18 - 20 saat çalışmaya başlayınca gayri ihtiyari bir toplanma hareketine teşebbüs etmiştir. Fakat kumpanyanın şiddetli tazyiki karşısında bu teşebbüsten vaz geçmiştir. İşte bu sıralarda sosyalist Hilmi dereden tepeden toplama malumatıyla elde ettiği sosyalist fikirlerini memleketimizde tatbik için saha ararken tramvay kumpanyasının toplanma teşebbüslerinden haberdar olmuştur. Hilmi evvela tramvaycılarla temas etmiş ve onları cemiyet teşkili için kandırmaya muvaffak olduktan sonra şimendiferciler Şirket-i Hayriye'siyle İstanbul'daki bil umum mesleklere mensup sınıfları da temas ederek İstanbul'da muhtelif mesleklere mensup müttehit bir amele kitlesi vücuda getirmeye muvaffak olmuştur. Sosyalist Hilmi'nin tramvay amelesine yaptırdığı ilk grevin pek büyük muvaffakiyetlerle neticelenmesini bütün memleket amelesi arasında çok iyi bir tesir yaptığundan müttehit amele kitlesinin yekunu birden bire mühim miktara bâli olmuştur. Bundan cesaret alan Hilmi bu sırada Sosyalist Fırkası namıyla bir fırka tesis etmiş bir de İdrak namıyla yevmi bir gazete neşretmiştir. Fakat Hilmi'nin bu sıralarda bila sebep tramvay amelesine yaptırdığı ikinci bir grevde muvaffak olamaması bütün amelenin etrafından dağılmasına sebebiyet vermiştir. Bu suretle pek az amele ile kalan Hilmi nihayet bir şahıs tarafından vurulmuş, Sosyalist Fırkası da kapanarak müttehit amele kitlesi de dağılmıştır. Ma haza Hilmi'nin arkadaşlarından elli kadar tramvay ve elektrik amelesi Amele Birliği namıyla yeni bir cemiyet teşkil etmişlerdir. Bilahare 32 direnge ve 8000 amelenin bir kuvvete malik olan Amele Birliği de amele olmayan bu takım zevatın müdahalesi yüzünden son zamanlarda amele olmayan zevat tarafından Amele Teali Cemiyeti namıyla bir cemiyet teşkil edilmiş ve ilk yüz kişilik kuvvetini tramvaycılardan almıştır. Ancak tramvay amelesi ile bil umum mesleklere mensup amelelerin amele olmayan eşhasın elinde oyuncak olmaktan ise başlı başına cemiyetler teşkil etmek hususundaki gayretleri yüzünden Amele Teali Cemiyeti hiçbir mevcudiyet gösterememiştir. Maksadımız burada amele cemiyetlerinin tarihini yazmak değildir. Bu tarihten bahsetmek üzere el-yevm lazım gelen malumatı toplamaktayız. Burada yalnız şunu söylemek istiyoruz ki teşekküllerini tetkik etmek istediğimiz tramvaycılar amele toplanma hareketlerinde şimdiye kadar daima pişva olmuşlardır. Tramvay amelesi kimdir? Bu suale cevap verebilmek için tramvay kumpanyasının amele teşkilatı hakkında biraz malumat vermek lazımdır. Tramvay kumpanyasında süpürücüler, biletçiler, kontroller, vatmanlar, istasyon memurları, yol müfettişleri olmak üzere birçok amele vardır. Bunların içinde ekseriyeti teşkil eden biletçiler, kontroller, vatmanlardır. Bunlar kumpanyanın en ağır işlerinde yani sabah saat 6'dan gece 2'ye kadar gayri muayyen zamanlarda müttemadiyen ayaküstünde çalışırlar. Bu suretle en fazla sıkıntıyı çeken bu sınıf amele okuyup yazanlardan yani az çok haklarını müdafaa etmiş, etmesini bilenlerden mürekkep olması kumpanya nezdinde haklarının müdafaası vazifelerinin muayyen saatler üzerine tespiti için bir cemiyet teşkili hususunda çabuk anlaşılmasına sebebiyet vermiştir. Filhakika derhal toplanan ve amelenin ekseriyetini teşkil eden bu kısım Sosyalist Hilmi zamanında kumpanyanın üzerinde büyük bir amel olmuşlar ve bütün taleplerini kumpanyaya kabul ettirmeye muvaffak olmuşlardır. Bu talepler amelenin sekiz saat çalışması, her sene ameleye birer elbise verilmesi, amelenin hakkında karar verecek iki amele murahhasından ve iki de kumpanya murahhaslarından müteşekkil bir kontrat heyeti bulunması, aynı zamanda bir de teavün sandığı tesisi idi. Kumpanya bütün bu taleplerini ilk grev esnasında kerhen kabul etmiş olduğundan sosyalist Hilmi'nin teşebbüsü ile yapılan sebepsiz ikinci amele grevine karşı mukavemet etmiştir. Tramvaycıların bu grevde muvaffak olamayınca Hilmi'nin etrafındaki amele toplanma hareketi inhilale yüz tutmuş bunu hisseden kumpanya da amele cemiyetini ikiye bölmek için

Amele Sıyanet Cemiyeti namıyla bir cemiyet teşkil etmiştir. Kumpanya bu cemiyeti itimat ettiği memurlara teslim etmiş ve amelenin kaydı için azami faaliyete başlamıştır. Fakat amelenin Sıyanet Cemiyeti'ne ehemmiyet vermediğini nazar-ı dikkate alan kumpanya kendi cemiyetine amele toplayamayacağına kani olunca ameleyi sıyanet cemiyetine kayıt için tazyike başlamıştır. Bu tazyik şöyle yapılmıştır; kumpanyanın teşkil ettiği Sıyanet Cemiyeti rüesası kâmilan kumpanyanın yüksek memurlarından bu meyanda tramvay kontrollerinden mürekkeptir. Cemiyet kontrollere Sıyanet Cemiyeti'ne mensup olmayan biletçi ve vatmanlara hatta kontrollere azami müşkülâtın gösterilmesini emretmiştir. Bu suretle kontrol memurları cemiyete mensup olmayan biletçiler de ufak bir hata görür görmez derhal amelenin aleyhine rapor vermeye başlamışlardır. Bu raporlar ile kontranget denilen ve iki amele murahhası ile iki kumpanya murahhasından mürekkep bulunan muhakemeye tevdi edilen amelelerin kuturları da kumpanya tarafından istirdat edilmiştir. Amele 10–15 hatta 20 gün kontrangetde haklarında bir karar çıkarıncaya kadar çalışmaktan men edilmiştir. Ancak bütün bu şiddetlere mukavemet eden tramvay amelesinden 50 kişilik bir grup Amele Birliği namıyla yeni bir cemiyet tesis etmişler ve Sıyanetçilerle mücadeleye başlamışlardır. Amelenin yeni cemiyetine mensup kontroller de ameleye Sıyanet Cemiyeti'nin yaptığını tatbik etmeye karar vermişlerdir. Bu suretle amele birliği Sıyanetçiler olmak üzere ikiye ayrılan amele birliğinin yaşadığı müddetçe amele arasında mücadeleler devam etmiştir. Mehaza birliğin infisahı üzerine kumpanya da karşısında kuvvetli bir amele kitlesi bulamayınca Sıyanetçilere muavenetten vazgeçmiş yani birliğin infisahı gibi Sıyanetçiler de infisah etmiştir. Fakat amele kumpanyanın muhtelif şekillerde tazyiki Sosyalist Hilmi zamanındaki grevde kumpanyaya taahhüt ettirilen ahdlerin kumpanya tarafından tatbik edilmemesi üzerine tekrar bir toplanma hareketinde amele hükümete karşı bir itimat hissi vermek ve katiyen sosyalist veyahut komünistlik gibi bir fikirde olmadığını bildirmek için Halk Fırkası'nın himayesini kabul etmiştir. İstanbul Halk Fırkası da onların taleplerine mukabil reisi olarak İstanbul mutemedi Sadi Bey'i tayin etmiş ve amelenin hareketleriyle ciddi olarak alakadar olmaya karar vermiştir. Sadi Bey yeni cemiyetin azanın pek az bir miktarda olduğunu görünce tetkikata başlamış ve neticede amelenin muhtelif yeniliklerden ve muhtelif cemiyetlerden korktuğunu anlamıştır. Mehaza bu amelenin her an toplanmaya hahışkâr olduğunu da hissetmiştir. Bunun üzerine cemiyete mensup diğer aza ile görüşerek ameleye emniyet-i kâmile vermek ve bu suretle cemiyete aza kaydedebilmek için teşebbüsata başlamıştır. Bunun için evvela kumpanyayı ameleye karşı olan eski taahhütlerini ifaya davet etmiş ve on iki maddelik bir metalib listesi ihtar etmiştir. Sadi Bey on iki maddelik metalib listesi üzerine kumpanya ile müzakereye başlamış ve oldukça mühim faideler temin etmiş ise de metalib listesinin son maddeleri müzakere edilirken kumpanya bil-a-seğir birden bire müzakereden vazgeçmiştir. Geçen nüshamızda da yazdığımız gibi amelenin talepleri kumpanyayı doğrudan doğruya eski taahhütlerini ifaya davet etmekte. Maheza amele bu tarz hareketten katiyen müteessir olmayarak teşebbüsatına devam etmektedir.

• **Tramvay Amelesi, Sayı 20 28 Nisan 1925 S.9**

Amele hareketleri

Tramvay Amelesi

Amelenin Vaziyeti

Kumpanya Nasıl İşçi Alıyor?

Amele Neden Harekete geçti?

İlk grev. Sosyalist Fırkası

Geçen nüshamızda da bahsettiğimiz vechle tramvay amelesi içinde ekseriyeti teşkil eden vatman kontrol ve biletçiler kumpanyaya kayd ve kabul için müracaat ettikleri zaman sıkı bir imtihan devresinden geçmeye mecbur olduklarını anlamışlardır. Zira kumpanya kendisine irat toplayacak biletçilerle tramvay arabalarını teslim edeceği vatmanların akıllı ve okuyup yazma bilenlerden olmasını temin için iş ameleyi sıkı bir kontrolden geçirmekteydi. Bu suretle sıkı bir imtihan devresinden geçerek kumpanyaya giren vatman, biletçi, kontroller oldukça okuyup yazma bilenlerden mürekkep olmaya başlamıştır. Ancak harb-i umumi esnasında ve ondan evvelki zamanlardan itibaren mütareke senesine kadar gelen devre

zarfında kumpanyaya kabul edilen bu kabil amelenin derece-i tahsil ve seviyesi oldukça aşağı idi. Bu yüzden tramvay kumpanyası amele-i istediği gibi menfaatine muvafık bir tarzda saatlerce çalıştırıyor ve amelenin şikâyetine meydan vermemek için kuvvetli bir tazyik siyasetiyle göz korkutuyordu. Filhakika amele gece sabaha karşı saat 6'da merbut olduğu depoda hazır bulunuyor, iş alabilmek için saatlerce bekliyor nihayet saat 6'da hazır bulunduğu iş başından ancak saat 9 veya 10'da iş almaya muvaffak olarak çalışmaya başlıyordu. Bundan maada onda başladığı iş ile dört saat kadar çalıştıktan sonra mesela saat yarımında öğle paydosu olduğu söyleniyor ve akşam saat dörtte tekrar işe başlaması istasyon memurları tarafından tebliğ ediliyordu. Amele bu istikrarsız çalışmadan dolayı bittabi paydoslardan istifade edemiyor, evine gidip istirahat edemiyor, kahve köşesinde vaktini beklemeye mecbur oluyordu. Bu suretle gayr-ı muayyen saatlerde çalıştığından kumpanyanın emrine saat 6'dan gece ikiye kadar amade olduğu için günde 20 saat çalışıyordu. Kumpanya ise daimi amelesine bu suretle bir müşkülât içinde iş vermek için saatlerce uzarken hatta bazı günler iş vermeye bile muvaffak olamazken daimi amele-i ilaveten ihtiyat amele olmak üzere bir kısım amele ihdas etmişti. İhtiyat amele her gün saat 6'dan itibaren merbut olduğu depoda hazır bulunacak ve çalıştığı günler zarfında yevmiye alacaktı. İhtiyat amele diğer daimi amele gibi sabahleyin erkenden depoya geliyor saatlerce günlerce iş ümidi ile bekliyor, lalettayın bir gün mesela öğleden sonra malum olmayan bir saatte iş almaya muvaffak oluyordu. Bu suretle malum olmayan günlerdir çalışan ihtiyat amelenin yüzde sekseni ancak haftada iki üç yevmiye yapabiliyordu. Daimi amele ve ihtiyat amele bütün müşkülata rağmen ailesini geçindirememek, başka bir iş yaparak maişetini temin edememek endişesiyle kumpanyanın emirlerine karşı sesini çıkaramıyordu. Bu sıralarda harp-ı umumi bitmişti. Mütareke hidayetinde ordudaki bütün ihtiyat zabitleri küçük zabitler, askerler terhis edilmiş hatta birçok mevsuf zabitler tekaüde sevk edilmişti. Az çok kuvvetli veya zayıf tahsil görmüş biraz da hayatın bütün müşkülâtına göğüs germiş olan bu kabil ordudan açıkta kalmış insanlar ailelerinin maişetini temin için iş aramaya başlamışlardı. Memleketimizdeki malum iş müesseselerinin azlığından mevcut birkaç müesseseye binlerce müracaatlar vaki olmuştu. Bu meyanda tramvay kumpanyasına da vaki olan müracaatlar üzerine kumpanya bir çok müracaatları isaf etmiş, biletcî, kontrol ve makasçılık kadrolarını bu kabil ihtiyat zabitleri ve mütekayyit zabitan ile doldurmuştur. Fakat yeni amele kumpanyası işe başladığı zaman amelenin başından geçen müşkülâtlarla karşılaşınca memnun olmamıştır. Mehaza yeni amele orduda aldığı kuvvetli asker terbiyesiyle birkaç ay kadar kumpanyanın garip emirleri karşısında gayri memnun çalışmaya devam etmiş ise de bilahare gayr-ı memnun olduğunu açıktan açığa kumpanyaya ihsas etmeye başlamıştır. Aynı zamanda amele arasında bir cemiyet teşkil fikri de canlanmıştı. Bu cemiyet ve toplanmanın başına geçen sosyalist Hilmi ve arkadaşları bütün tramvay amelesinin içlerinden doğan ihtiyaçları hissettiğinden evvela kumpanya nezdinde bu ihtiyaçlardan mürekkep tespit ettiği liste ile teşebbüste bulunmuştur. Amele kendi ihtiyacı olan listeyi fevkalade surette kabul ettiğinden kumpanyaya karşı müteaddit hareket etmiştir ve amele-i kuzu gibi idare etmeye alışan kumpanya amelenin bu müracaatı karşısında kızmış ve ona hiçbir hak vermek istememiştir. Fakat amele kumpanyanın bu vaziyeti karşısında bila-istisna mütehaddiden hareket etmiş ve umumi grev ilan ederek kumpanyaya taleplerini derhal kabul ettirmeye muvaffak olmuştur. Tramvay amelesi bu ilk büyük grevden çok büyük muvaffakiyetler elde etmiştir. Çünkü bir taraftan hakiki ihtiyaçlarını tetkik ve kumpanyadan ne isteyeceklerini de tamamen tayin etmişlerdi. Fakat tramvay amelesinin zaferle grevden çıkması, grevin çok güzel bir şey olduğu kanaatini vermişti. Aynı zamanda tramvaycılarının bu grevi diğer şirketler amelesi arasında da fikirler ve ümitler uyandırmıştı. Bu ümitlerden istifade etmek isteyen sosyalist Hilmi bütün amele-i toplamak için 1335 senesi temmuz'unun birinci günü Sosyalist Fırkası namıyla bir fırka teşkil etmiştir.

• Tramvay Amelesi, Sayı 21 5 Mayıs 1925 S.4

Amele hayatı

Tramvay amelesi-tramvay kumpanyası ile tramvay amelesi arasındaki müzakerat inkıtaa uğramıştı? İstanbul'a gelen nafia Vekili Sırrı Bey tarafeynin nokta-i nazarlarını istima etmiş ve yeniden müzakereye başlamalarını bildirmiştir.

• **Tramvay Amelesi, Sayı 26 9 Haziran 1925 S.2**

Amele hareketleri

Tramvay amelesi

Tramvay amelesi ile tramvay kumpanyası arasındaki müzakere hüsn-i suretle neticelenmediğinden dolayı amele vilayete müracaat ederek elindeki metalib listesini takdim etmişlerdir.

İstanbul valisi amele ve kumpanya murahhaslarını vilayete davet etmiştir.

- 1- Ameleyi şirket nezdinde temsil etmek üzere 6 kişilik bir heyet-i murahhasının intihabı. Bu heyet-i add-ül iktiza-yı makamât-ı resmîyede müracaat hakkını hayiz olacaktır.
- 2- Anket ve kontratonun adilane bir şekilde ıslahı
- 3- bir suret-i salimeye rabıtaıyla vukua gelen azl kargaşalığının önüne geçilmesi.
- 4- Kalay ...-i sebebiyle yevmiyelere zaim icrası
- 5- Tramvay amelesinin ifa-yı vazifedeki vaziyeti ve vazifenin ifasındaki muhazir ve mehalik-i sıhhiyesi nazar-ı dikkat ve ehemmiyete alınarak bu misillû diğer müessesatta olduğu gibi saat-i mesainin sekize tenzili ve ne suretle olursa olsun vazife tatil müddetinin mütemadi bir şekilde on saate tecavüz etmemesi
- 6- Yol ve gece amelesinin vaziyetlerinin tetkik ve ıslahı
- 7- Vatmanların ekseriyet azimi ile teverrüm etmesine badi olan firenlerin feni bir surette tebdil ve ıslahı
- 8- İhtiyat sandığı akçesinin amele ihtiyacına amade bulundurulmasının istikmali
- 9- Amelenin çıraklık müddetinin hitamından sonra ihtiyat sandığına iştirak ettirilmesinin temini
- 10- Esasen ameleye ait olan iane ve ikraz sandığı nizamnamesinin hükümetçe tetkikiyle amele hukukunun sıyanetine matuf maddeler ilavesi
- 11- Amele ile şirket arasında münakid itilaf namelerin şirketçe tatbik edilmeyen mevadının taht-ı temine alınması
- 12- Vatman, makasçı, yol amelesi biletçileri ve manevracıları sıhhatlerinin muhafazasını temin edecek surette elbise ve ayakkabı verilmesi
- 13- Atölye işçilerinin terfi tertiflerinde liyakatlarının diğer müessesatta olduğu gibi sahib-i ihtisas bir heyet-i mümeyyize tarafından tedkik edilmesinin esas-ı ittihazı
- 14- Türkiye cumhuriyeti hükümetinin adli ve idari kavanin ve nizamatına münafi olarak ameleye tatbik edilen muamelatın tedkik ve intacı

• **İngiltere’de Büyük Bir Grev, sayı 33, 28 Temmuz 1925, s.4**

Londra’da, 25 Temmuz İngiltere’de Bradford’ta mensucat fabrikaları amelesinin ücretleri tenkis edilmesinden dolayı ve 135 bin amele terk-i işgal etmiştir. Mütemadiyen şiddetli müsedamat vuku bulmaktadır.

Londra’da 25-kömür madenleri buhranından dolayı gelecek Perşembe umum İngiliz amele sendikalarının Londra’da bir konferans akdine davet edilmesine alakadarlarca grev ilan edildiği takdirde sendikalar tarafından ittihaz edilecek tavır ve hareket umumi surette edilecektir. Maden amelesi federasyonu katı (kok?) vaziyetin gayrı mütebeddil olduğunu beyan etmiştir.

Londra’da 25-İngiltere demiryolları müstahdemini sendikaları konferansı kömür madenleri amelesi terk-i işgal ettiği takdirde hariçten celp olunacak maden kömürlerini nakletmekten imtinaa karar vermiştir.

Londra, 25-kömür madenleri patronları ile amelesi murahhasları bugün hükümet namına bahriye nazırı Mistır (Mr.) Briçman hazır olduğu halde kısa bir içtima akdetmiş ve Çarşamba günü yeni bir içtima akdine karar vermiştir. Gelecek içtimada hükümetin kömür madenleri amelesinin şimdiki ücretlerinin haliyle ibkası zamanında maden eshabına tahsisat verip vermeyeceği hakkında vuku bulacak beyanat istima edilecektir.

Londra, 25 (A.A.-.....) yazıyor deyli m..... yazıyor: kömür madenleri hesabı ile amelesi arasında zuhur eden ihtilaftan dolayı tahdis eden müşkülâtın bertaraf edilmesi mümkün görülmektedir. devam eden şaiata nazaran hükümet müşkülât-ı haziranın

şimdilik önünü almak maksadıyla kömür madenleri istihsalatı için muvakkat tahsisat verecektir. Bu tahsisatın Almanya'nın tamirat bedelatına mahsuben vaki olacak tediyatından tefrik olunabileceği yolunda son zamanlarda bazı telkinat serd olunuyor.

Zeki Cemal “Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi”, Meslek Gazetesi, 21.sayı (5 Mayıs 1925) s.11

Amele hareketleri
Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi

-1-

Sosyalist amelesi kimdir? –Hilmi Nasıl Sosyalist oldu?

Otelci Madamın Sosyalistlik Telakkileri

İştirak Nasıl Çıktı?

Bilecik’e Nefyi- Sosyalistlik mi, İtilafçılık mı?

Sosyalist fırkası nizamnamesi nasıl kabul edildi.?

Meşrutiyetten sonra memleketimizdeki amele cereyanlarından en ufak hareketlerden en büyük gurrelere kadar meşgul olan ve bu hareketlerde daima elebaşılık vazifesini gören (Hilmi) nihayet sözde bir sosyalist fırkası tesis etmişti.. Bu sosyalist fırkasının 1335 senesi Temmuzunun (20) inci günü İstanbul’da inikad eden kongrede tanzim ve kabul edildiğini bildiren nizamnamesinin birinci maddesinde “fırkanın unvanı (Türkiye Sosyalist Fırkası) olup müesses-i evveli Hüseyin Hilmi arkadaş fırkanın la-yetezelzel ve daimi reisidir.”denilmektedir.

..... memleketimizde sermaye ve amele diye kuvvetli birer kitle tefrik etmeye sebebiyet veren ve ameleyi siyasi ve içtimai bir mücadeleyle sevk uğraşan la-yetezelzel Hüseyin Hilmi arkadaş kimdir? Bu makalemizde bahsedeceğimiz bu şahsiyetin hayatı maatteessüf memleketimizdeki amele tarihini tetkik etmek isteyenleri şaşkırtacak kadar gariptir Hilmi Efendi meşrutiyetten evvel istibdad senelerinde İzmir’de sivil taharri memuru idi. Rüşdiye tahsilini bile ikmal etmemiş olan Hilmi efendi uzun boylu, iri ve kuvvetli vücuduyla taharri memurluğunu bihakk-ı ifa etmekte idi. Hatta o zamanlar İzmir Valisinin vesair büyük paşaların (muhabbetlerine) nail olduğundan arkadaşları arasında temayüz etmiş ve ayrıca hususi hafiyelik vazifeleriyle meşgul olmaya başlamıştı. Hilmi Efendi Validen, paşalardan vesair muteber zevattan bu suretle gördüğü hususi rağbeti nazarı dikkate alarak mesleğinde terakki için vazifesine biraz daha kuvvetle sarılıyordu, mesleğini her gün biraz daha seviyordu. Hilmi Efendi mesleği dolayısıyla İzmir’deki bütün şahsiyetlerle tanışmıştı. İzmir’in en ufak (dükkanısından) en büyük memuruna kadar herkesi tanıyan Hilmi Efendi bir gün muharrir Baha Tevfik Bey ile tanışmıştır. Her nedense Baha Tevfik Bey ile çok sevişen Hilmi vazifesinden, mesleğinden memnun ve istikbalinden Emin yaşarken pederinin vefat ettiğini haber alınca mumaileyh ile birlikte İstanbul’a gelmiştir. Hilmi Efendi İstanbul’da pederinin miras bıraktığı evi 800 liraya sattıktan sonra taharri memurluğunun müşkülâtını nazarı dikkate alarak memuriyetten istifa etmiştir. İstanbul’da (800) lirayı yemek ile meşgul olurken birden bire Romanya’ya kadar bir seyahat etmek aklına gelmiştir. Hilmi Efendi Romanya’da Bükreş’in güzel bir caddesinde mükellef bir otelde dünyanın zevk ve sefasını sürerken bir gün caddeden kırmızı gömlekler giymiş bir cemm-i gaffrin geçtiğini görmüştür. Kırmızı gömlekli bu adamların ellerinde kırmızı bayraklar ile yek-avaz olarak (yaşasın) diye bağırmaları Hilmi Efendi’nin her ne kadar nazarı dikkatini celb etmiş ise de hiç kimseden bunların ne ve kim olduğunu öğrenmemiştir. Fakat akşamüstü otelin sahibi madam ile görüşürken söz gündüz geçen kırmızı gömlekli intikal edince Hilmi Efendi nazarı dikkati celb eden celb eden bu adamlar hakkında madamdan izahat almaya başlamıştır. Madam oldukça kuvvetli tahsiliyle malik olduğundan Hilmi Efendi’ye kırmızı gömlekli hakkında mufassal malumat vermiş ve bunların amele olduğunu hatta sosyalist olduklarını söylemiştir. Hilmi Efendi amele ve sosyalist kelimeleriyle kırmızı gömlekleri bir cemmi

gaffri kere daha tahayyül etmiş bunun Türkiye’de icrası kabil olup olmadığını düşünmeye başlamıştır. Amele ve sosyalist kelimeleriyle yavaş yavaş geceleri uykusunu bile kaçırmaya başlayan Hilmi Efendi artık her gün madamdan amele ve sosyalist kelimeleri hakkında ders almaya başlamıştır. Madamdan aldığı amele ve sosyalist fikirlerini kafasına iyiden iyiye yerleştiren Hilmi Efendi Romanya’da durmayı fazla bulmuş ve derhal Türkiye’ye avdet ederek sosyalistlik ve amelelik çıkarmaya karar vermiştir. İşte bu suretle 20 gün kadar Romanya’da hem ziyaret ve hem de sosyalistlik ve amelelik tettebbu eden Hilmi Efendi Romanya’dan Sosyalist Hilmi arkadaş olarak İstanbul’a gelmiştir.

Hilmi Arkadaş İstanbul’a geldiği zaman çok geçmeden Meşrutiyet de ilan edilmişti. Artık önünde geniş bir faaliyet sahası açıldığına kani olan Hilmi arkadaş kendisine tarafdar bulabilmek ümidiyle etrafa başvurmaya başlamış ise de hiç kimse kendisi ile teşrik-i mesai etmemişti. Nihayet Hilmi arkadaş İzmir’de tanışarak beraber İstanbul’a geldikleri Baha Tevfik ile birleşmeye karar vermiştir. Ancak Baha Tevfik Efendinin muharrirlikten başka elinde bir sanat olmadığından Hilmi arkadaş da kandırmaya muvaffak olmuş 800 liradan geri kalan para ile (iştirak) namıyla bir gazete çıkararak propaganda yapmaya başlamışlardır.

Fakat Hilmi arkadaşın yazı yazmaya iktidarı olmaması yüzünden Baha Tevfik Efendi makaleleri yazıyor, Hilmi arkadaş imzasını atarak sosyalistliği müdafaa ediyordu.! Burada Baha Tevfik hakkında biraz malumat vermek lazımdır zannediyorum. Baha Tevfik Efendiyi Meşrutiyetin ilk senelerini idrak edenler içinde tanımayan yoktur. (.....) desturuyla aklımızdan çıkarmamakla beraber Baha Tevfik Efendinin su-i şöhretini İstanbul içinde bilmeyen kalmamıştı. Mahaza Mektep-i Mülkiye’den mezun bulunan ve bir dereceye kadar Fransızca bilen Baha Tevfik Efendinin yazdığı yazılar pek okumaz da değildi. Bu suretle Yazmış olduğu makalelerin zirine vazedilen (Hilmi arkadaş) imzası ile Hilmi arkadaş ötede beride malumatlı bir zat olarak tanınmaya başlamıştı. Yalnız Hilmi arkadaş ve Baha Tevfik Efendiler İttihat ve Terakki Fırkası’nın mevki-i iktidara geçtiği zaman maddi hiç bir menfaat elde edemediklerinden yavaş yavaş meysus olmaya başlamışlardı. Nihayet ittihat ve terakki fırkasına muhalif olan iştirak gazetesi sahipleri Ahmet Samim Bey’in İttihatçılar tarafından vurulması üzerine fevkalade bir nüsha çıkarak İttihatçılara olan bütün kin ve görüşlerini dökmüşlerdi. Fakat İttihat ve Terakki hükümeti derhal İştirak’i kapatarak Hilmi arkadaş da Bilecik’e nefyetmişlerdi. İşte bu suretle Hilmi ve Baha Tevfik efendilerin faaliyetlerine nihayet verilmişti. Hilmi Arkadaş menfasında hükümet aleyhine ötede beride söz söylerken bugün Bilecik’te menfi olan malum Şeyhülislam Mustafa Sabri Hoca ile tanışmıştır. Mustafa Sabri ile pek çabuk ahabap olan Hilmi arkadaş bütün menfa hayatını mamafih yanında geçirmiştir. Aradan aylar ve seneler geçtikten sonra harp–i umumi mütarekesi üzerine mevki-i iktidardan düşen ittihatçıların İstanbul’dan uzaklaşmasıyla meydana boş bulan Hilmi arkadaş ve Mustafa Sabri Hoca bir gün İstanbul’a ayak basmışlardır. Artık ömrünü meslek ve gaye uğruna menfalarla geçiren Hilmi Arkadaş mukaddes bir fikir adamı gibi, .mevki-i. iktidara geçen İtilafçılardan memuriyet istemeye başlamıştır. Evvela böyle iri (3. sütun) yarı vücuduyla her gün Mustafa Sabri hocanın yanından ayrılmayan Hilmi arkadaş fevkalade mümtaz bir şahsiyet zanneden itilafçılar Çatalca mutasarrıflığını teklif etmişseler de mumaileyh bu mevkii maatteessüf kabul edemeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine Hilmi arkadaş gibi ömrünü menfalarla çürüten “büyük bir adamın” memuriyet kabul etmemesi itilafçıları pek çok şaşırtmıştı. Hakikaten Hilmi arkadaş memuriyet kabul etmek istemiyordu. Onun yegâne gayesi Romanya’da o gün gördüğü kırmızı gömlekli ameleler gibi Türkiye’de de bir amele kitlesi vücuda getirerek en öne geçmek ve onlara (yaşasın) diye bağıştırmaktı. Fakat buna ne suretle muvaffak olabilecekti? Aksi gibi birden bire İstanbul’a İngiliz; Fransız, İtalyan kuvvetleri de dâhil olmuştu. Lisan bilmeyen Hilmi için bunlarla tanışmak bir az müşküldü. Mahaza Hilmi Arkadaş düvel-i mutelife kuvvetlerini nazarı dikkate almayarak kendi gayesinde muvaffak olmak için planlar kurmaya başlamıştı. O zamana kadar Avrupa’da bulunan ve ameleci diye tanınmış olan Doktor Refik Nevzat Bey’in birden bire İstanbul’a gelmesi üzerine Hilmi arkadaş fevkalade memnun oldu. Doktor Refik Nevzat ile birleşerek derhal bir sosyalist fırkası nizamnamesi yaptı. Fakat nizamnamenin birinci maddesine kendisinin la-yetezelzel bir reis olarak koyduğu şarttan.

Memnun olmayan Doktor Refik Nevzat Hilmi arkadaştan ayrıldı. Hilmi arkadaş da zaten kendisine rakip addettiği doktorun ayrılmasından memnun olarak derhal şeyhülislam Mustafa Sabri'yi buldu. Ona kendisinden hiç bir memuriyet istemediğini, ancak tanzim ettiğini sosyalist fırkası nizamnamesini bila-tadilat heyet-i vükelaya tasdik ettirmesini talep ettiğini söyledi. Hilmi arkadaş aynı zamanda kendisini fevkalade seven dâhiliye nazırı Ali Rıza paşayı ziyaret ederek keyfini izah etti. Ve heyet-i vükelada bir itiraza meydan verilmeden nizamnamenin tasdikini rica etti. Hilmi arkadaşın ricalarını kabul eden şeyhülislam Mustafa Sabri Hoca ve Ali Rıza paşalar hakikaten nizamnameyi Hilmi arkadaşın arzusu vechle bila-tadilat tasdik ettirdiler. Bu suretle Hilmi arkadaş sosyalist fırkası namıyla kendisine bir ebedilik veren bir fırka nizamnamesine müesses sıfatıyla sahip oldu.

Zeki Cemal

Zeki Cemal “Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi”, Meslek Gazetesi, 22.sayı 12 Mayıs 1925, s. 14-15

Kırmızı gömleklilerin reisi olmak hülyası!

Hilmi arkadaşın fırka nizamnamesi- intifa için fırka!

Geçen nüshamızda Türkiye'deki amele hareketlerinde ele başlık vazifesini gören sosyalist Hilmi arkadaşın ne suretle sosyalist olduğundan bahsetmiş ve ne suretle sosyalist fırkası imtiyazı olmaya muvaffak olduğunu yazmıştık.

Sosyalist Hilmi arkadaş sosyalist fırkası imtiyazını eline aldığı zaman artık Romanya'da gördüğü kırmızı gömlekli amele kitlesinin memleketimizde hakikate inkılâp ettiğine inanmaya başlamıştı. Fakat elde imtiyaz varken etrafına nasıl amele toplamalı ve ne suretle hakiki maksada nail olabilmeli idi. Yalnız başına düşündü, nihayet aklına bir tedbir geldi. O zaman kendi kendilerine toplanarak aralarında teavün sandığı yapan amelelere müracaat ile keyfiyeti bildirmeye karar verdi.

O vakitler Kasımpaşa'da Seyr-i Sefain fabrikası amelesi aralarında teavün sandığı yaparak sandığın etrafında toplanmış, Yedikule'deki Debbağhane ameleleri de aralarında ufak bir toplanma hareketi yapmış, Anadolu Şimendifer amele ve memurları da bir cemiyet teşkil etmişlerdi. Fakat bu toplanma hareketleri hiç bir zaman o mesleğe mensup amele arasında umumi bir mahiyete haiz olmadığından cemiyetler terakki ve inkişâh edememekteydi. Hilmi arkadaş amelenin bu hareketlerini tetkik etmiş ve hiç birisinin muvaffak olamadığını anlayınca müteessir olmaya bile başlamıştı. Ma'haza müteessir olmaktan ise Sosyalist Fırkasını derhal faaliyet başlatmaktan başka çare olmadığını anladı. Amele cemiyetlerine birer mektup ile Sosyalist Fırkası nizamnamesini gönderdi. Sosyalist nizamnamesi iyiden iyiye tetkik edilecek olur ise sosyalist Hilmi arkadaşın Romanya'da otele gördüğü kırmızı gömlekli ameleler gibi bizim memlekette yaparak onların reisi olmaktan başka gayesi olmadığı (nı) derhal tahakkuk eder. Sosyalist Hilmi arkadaşın hükümetin nazar-ı tetkikinden geçmeden tasdik ettirerek nail olduğu sosyalist fırkası imtiyazı bir vech-i ati (bervech-i âti) idi.

Muaddel nizamname suretidir.

Türkiye sosyalist fırkasının nizamname-i dâhiliyesidir.

İş bu nizamname-i dâhili 1335 senesi Temmuzunun 20. günü İstanbul'da inikad eden kongrede tanzim ve kabul edilmiştir.

Sosyalist fırkasının meclis-i mebutatındaki mebusları diğer fırkalar mebuslarına karşı bir heyet-i müteahhide halinde bulunacaklardır. Bu heyet-i müteahhide (sermayedaran) sınıfının her türlü tahakkümünü hükümete karşı ve bilhassa tahsisat mesturesini reddedecektir. Sosyalist mebuslar, fırkanın izni olmadan müstakilen bir teşebbüsât-ı siyasiye ve hususiyede bulunamazlar. Meclis mebuslarında heyet-i müteahhide, işçilerin hukuk ve hürriyet siyasilerini ve amele hayatını bir hal-i müreffehiyete isal edecek ve aynı zamanda mücadelat sunufu teşkil eyleyecek olan ıslahatın mevki-i fiile çıkmasına hasr-ı mesai edeceklerdir. Her mebus gerek memleket dâhilindeki efalinde, gerek

propaganda icrasında, hâsılı sosyalizme ait her türlü harekâtında fırkanın kararlarına tab olacaklardır.

- 1- Fırkanın unvanı (Türkiye sosyalist Fırkası) olup müesses-i evveli Hüseyin Hilmi arkadaş fırkanın layetezel ve daimi residir.
- 2- Fırkanın siyaset ve muamalat-ı umumiyesinin tanzim ve tedviri hususu ve bundan mütevellit beş sene müddet için doğrudan doğruya fırka müessislerine aittir. İş bu esas ile şube teşkilatına ait mebhusun ikinci maddesi şube vezaifine ait mebusun beşinci maddesi dahi yine beş sene müddet için kabul edilmiştir. Ve müddet esnasında inikat edecek olan kongrelerin daire-i tedkik ve tadilinden hariçtir.
- 3- Bundan gayrı hususatin tebdil ve tadili salahiyeti yalnız kongreye ait ve racidir. Türkiye sosyalist fırkasının programı şu idi:

Sosyalizm adem-i müsavat ve adaletsizliğe istinat eden cemiyet-i Haziranın teşkilat-ı esasiyesinde tebdilat ve tağyirat icra ederek o cemiyeti kabil-i tahmmül bir hale ifrağ eylemek demektir.

Buna vasil olmak için kabul ettiği mütelabat-ı esasiye şunlardır:

- 1- vesait-i imal ve mübadelenin milli bir esasa irca ve ifrağı
 - 2- aynı gayeye çalışanlarla beynelmilel tevcid-i ifal ve hareket etmek. Sosyalist fırkası mütalebat-ı esasiyesinin tahakkukuna intizaren ıslahat-ı umumiye icrasını arzu eder.
- siyasi
- 1-her türlü intihabatın bila-vasıta, rey-i âm ve nisbi usul üzere icrası,
 - 2-müddet-i intihabiyenin iki seneye tenziliyle mebus adetlerinin teksiri
- 3- Hürriyet-i matbuat ve hürriyet-i içtimai temini,
 - 4- beynelmilel hükm-i vasıtasıyla rüyet ve tesviyesi,
 - 5- Din ve mezhebin bir mesele-i hususiye olarak telakkisi,
 - 6- Bütün derecat-ı tahsilin meccanen ve cismani olması,
 - 7- İdam cezasının lağvıyla muhakematın meccanen olması,
- iktisadi
- 8- insanların ihtiyacat-ı tabiiyesinden olan mevattan alınan vergilerin lağvıyla (.....)nın bilhassa verasette kabulü
 - 9- ihtiyacat-ı mübrimenin istihsal ve istihzarıyla uğraşan çiftçi, işçi vesair erbab-ı sa'y ve ameleden alınacak vergilerin ref'i.
 - 10- Sefahat, mükafat ile gayr-ı kabil-i istifade servet-i medhurelerden alınan vergilerin tezyidi.
 - 11- şimendifer, maden ocakları, bankalar, şirketler ve buna mümasil müessesat-ı iktisadiye ile bilumum vesait-i istihsal ve imalin içtimai bir hale ifragı veya devlet tarafından idaresi.
- Sermayesiz sınıfın himayesi
- 12- Sermayedar sınıfının zulmü altında ezilen küçük tacir, çiftçi, amele gibi fakir ve işçi sınıfının himayesini temin ve bu hususta lüzum gelen müessesatın teşkiline icab eden teşebbüsata tevessül edilmesi.
 - 13- Sanayide, ziraatta say u ameli, kanunun himayesi tahtında intizama almak.
- "1- haftada bir gün istirahat, tabir-i ahirle amele istimal edenler tarafından yedi gün zarfında altı günden fazla çalıştırmamak
- 2- say u amel müddetinin günde sekiz saate tahdit ve tenezzülü.
- 3- On dört yaşından aşağı olan erkek ve on iki yaşından ufak kız çocuklarını çalıştırmaktan men etmek, rüşde baliğ olanları yarım gün ve terbiye ve tahsilleriyle mütenasip olacak surette çalıştırmak.
 - 4- Gece çalıştırılmasının kadın ve çocuklar için men, gece sayu amelinin suret-i mutlakada lüzumuna ihtiyaç olmayan bütün sanayide gece çalıştırılmasının men
 - 5- Zanaat, ticaret, ziraat amele ve esnafı ve belediyelerin iştirak ve ittihadıyla hadd-ı asgari yevmiyeyi teşkil eden bir çok fiyatların tettebbüyeti
 - 6- Her ustaya gerek ceza ve gerek suret-i ahirde amelenin yevmiyesinden bir şey tenzil etmek hakkının men ve ameliyathane ile darüş sanayilerin nizamname-i hususiyelerine amelelerin müdahalesi.
 - 7- Ameliyathaneler, fabrikalar, desdgahlar, maden ocakları ilh gibi yerlerin, hıfzısıhha noktayı nazarından şerait-i fizyolojiyeyi tahrif etmeyecek surette muhafazası ve devletle amele sendikaları tarafından müntehab müfettişlerin taht-ı nezaretinde bulunması.

- 8- Her nevi ticaret, ziraat ve sanatte çalışan bütün yevmiyeciler için (parodomi) denilen usta ile amelelerden müntehab ve müteşekkil sulh mahkemelerinin tesisi ve bir amele nezareti teşkili bu da olmadığı takdirde (meşagil ve mesalih-i amele) kalemi namıyla nafia nezaretine merbut bir kalem ihdası
- 9- Mahbusiyenin sayu amellerinin reji haline vaz'ı
- 10- Fiyat-ı sayu amel mahbusiyenin sendikaya dâhil amelelere tediye edilen fiyat ve sayu amele müsavi olmak üzere tediyesi.
- 11- Amelelerin tatil-i eşgal hak ve hürriyetinin muhafazası
- 12- Tıbbi ve iktisadi tehlikelere karşı teminat sigortaları ani içtimai şirketler tesis etmek:
- 1- tatil-i eşgal, ihtiyarlık, maluliyet, kaza, hastalık zamanlarında bu gibi icabat-ı hayatiye neticesi olan kazalara karşı ticaret, ziraat, zanaat erbab ve sa' u amelin heyet-i mecmuasına tatbik edilmek üzere millet tarafından bir şirket-i içtimaiye-i teavüniye teşkil ve tesisi.
- 2- Amelelerin yevmiyelerinden hiçbir akçe ihza olunmamak şartıyla iki sermayedaran ve ustalar, patronlar tarafından devlet tarafından ita edilmek üzere takaüdiye sandıkları şirket-i içtimaiyesinin tesisi
- 3- Sa' u amel kavaninin teşkil ve ihdasıyla bu kavaninin bila-tefrik bütün ameleye tatbiki
- 4- Şirket-i içtimaiye idaresinin işlerinde amelelerin iştirakiyle kontrol haline malik olmaları, Fırkaya duhul için şerait
Nizamname-i dâhilî ahkâmından müteharricdir:
- 1- Fırkaya dâhil olacak arkadaşların pür ve garam ve nizamname-i dâhiliyesine kabul ve ahkâmına katiyen riayeti temin ve taahhüt etmeleri ve diğer bir fırka veya cemiyetle olan alakalarını kat etmeleri lazımdır.
- 2- Bundan maada ihtikar, sahtekarlık emniyeti suistimal, sirkat, rüşvet, cinayet gibi ahval ve efal sahibi olmayıp hüsn-i hal ve fazilet erbabından olduğuna dair fırka azalarından birinin kefaleti haiz olmak ve 3-5 kıtasında üç adet fotoğrafı takdim etmek şarttır.
- 3- Bütün fırka azalarına asıl hüvviyet varakaları yalnız merkez-i umumi tarafından ia edilir. Merkez-i umuminin tasdikini havi olmayan hüvviyet varakaları sahtedir.
- 4- Her aza arzu-ı vicdanisiyle ve istitaat-ı milliyesiyle münasip olmak ve bir liradan dûn olmamak üzere fırkaya kabulünde bir duhuliye ita eder ve yirmi kuruştan aşağı olmamak üzre de muntazaman bir itasını taahhüt etmek mecburiyetindedir.

Şube Teşkilatı

Şube olmayan bir yerde, hadd-ı asgari beş kişi merkez-i umuminin müsaade ve muvaffakiyetiyle o mahalde şube teşkil ve küşad edebilir. Her şube mühr-i resmisini merkez-i umumiden istihsal etmeye mecburdur.

Sosyalist fırkasının bütün nizamnamesi bundan ibarettir. Yalnız nizamname dâhili ilave edilen (şube teşkilatı) hakkındaki madde şube teşkil ve küşadı için asgari beş kişinin bir araya gelmesi ve toplanan paranın nisfını şube kasasında hıfz ederek sınıf-ı diğerini merkeze gönderilmesi zikredilmektedir. Şubelerin vezaifinde ise mebus ve belediye inihabatında fırka için çalışılması ve hasta arkadaşlara yardım edilmesi bildirilmektedir. Şubeler vezaifinin dokuzuncu maddesinde zikredilen bu yardım bir vech-i ati icra edilecektir:

“her şube hastalık dolayısıyla çalışamayan azalarına muavenet-i lüzuma ve nakliyyede bulunmak mecburiyetindedir. şart mezkur azanın iade-i afiyet edip tekrar işe mübaşeretinde kasayı ızzar etmiş olmamak için tekrar kasaya olan borcunu tesviyeyi taahhüt etmesi lazımdır.”

Bundan sonraki maddeler heyet-i merkeziye tafsilatı ile merkez-i umuminin faaliyeti ve ne suretle aza kaydedilerek para alınması lazım geldiğini ve bir de senelik kongrede tetkik edilecek mevadi göstermektedir. Kongre için tahsis dilen mevattan 5. madde sosyalist fırkası reisi Hilmi arkadaşın amelecilik hakkındaki bütün gaye ve ümitlerini göstermektedir.

“kongre içtimaatına fırka reisi riyaset ederek kongre kitabetini de fırka katib-i umumisi idare eder.”

Bu nüshamızda ancak bahsedebildiğimiz sosyalist fırkasının nizamnamesini gelecek nüshamızda tetkik ederek memleketimizdeki amele hareketleri tarihine devam edeceğiz.

Zeki Cemal “Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi”, Meslek Gazetesi, 24.sayı, 26 Mayıs 1925 s.9-10

Geçen nüshamızda Türkiye’de amele ve kapitalist olmak üzere kendi nokta-i nazarına göre iki sınıf vücuda getirdiğine kani olan Hilmi arkadaşın amele hukukunu müdafaa etmek üzere teşebbüs etmiş olduğu Sosyalist Fırkası’nın programını neşretmiştik.

Sosyalist Fırkasının nizamnamesini okuyan ve madde be madde tetkik eden karilerimiz eminim ki siyasi, iktisadi, sermayesiz sınıfın himayesi, fırkaya duhul şeraiti ve hatta şube küşadı hakkındaki maddelerin tahtındaki müstetir “hüve”leri derhal hissetmişlerdir. Esasen maddelerin tespit ve tanzimiyle hükümet tarafından ne suretle tetkik edildiğine dair hikâyeden de anlaşıldığı üzere bir mevcudiyet, bir kitle ve bir sınıf vücuda getirmeye çalışan Hilmi arkadaş bile kendisinin tanzim etmiş olduğu maddelerdeki menfaat maksatlarını pek vazıf bulduğundan Sosyalist Fırkası nizamnamesine ve programına tetkik ettirmeden sahip olmak için bir çok desiselere müracaat etmiştir.

İşte sosyalist Hilmi arkadaşın bu hareketi de ispat ediyor ki Türkiye’de amele sınıfı vücuda getirecek baş sosyalist Hilmi arkadaş! Bile fırka nizamnamesinin samimi olmadığına ve bundan dolayı amele yerine kendi kendisine peyrev olacak bir kaç arkadaşın menfaatlerine yardımdan başka bir iş olmayacağına kaniydi.

Ma’haza fırkanın malum olan program ve nizamnamesindeki menfaat maksatlarına rağmen Sosyalist Fırkası’nın teşekkülü amele arasında büyük bir sevinç tevhit etmiş ve Tramvay, Şirket-i Hayriye, Haliç, Kazlıçeşme, Debbağhane vesaire ameleleri Sosyalist Fırkasına karşı büyük bir temayül göstererek kaydolmaya başlamışlardır.

Bu suretle yavaş yavaş fırkaya kaydedilmeye başlayan amelelerin yekûnu 50 kişiye bile balığ olmamış ve fırka vaziyetini idrak etmemişti ki Kazlıçeşme’deki Debbağhane fabrikalarındaki amele, kendi kendilerine bila sebep grev ilan ederek Sosyalist Fırkası’na iltica ettiler. Sosyalist Hilmi arkadaş bu vaziyet karşısında birdenbire şaşırıldı. Romanya’da gördüğü kırmızı gömlekli sosyalistlerin yaptığı işi Hilmi arkadaş da yapacaktı. Demek ki nihayet Hilmi arkadaş da emeline muvaffak olmuştu. Hilmi arkadaş derhal amele murahaslarını Sosyalist Fırkası’na davet etti. Onlardan grevin sebebini öğrenmek istedi. Fakat amele niçin grev yaptıklarını bilmedikleri gibi ertesi günkü ekmek paraları da ceplerinde yoktu. Hilmi arkadaş düşünmeye başladı. Fırsat tamamdı. Ancak bu aç ameleleri bir müddet oyalayabilecek para lazımdı. Fırkaya kaydedilen azanın verdikleri duhuliyeye ise 5 lirayı bile tecavüz etmemişti. Esasen bu parayla da fırka için merkez olmak üzere Sirkeci’de Hocapaşa’da ufak bir mahal isticar edilmiş ve iki sandalyeyle bir de masa alınmıştı. Bu sebepten fırkanın kasasında on para bile mevcut değildi. Hâlbuki grev ilan eden amelenin Sosyalist Fırkası’na iltica etmelerinden maksat greve devam için karınlarını doyurmak hususunda fırkanın yardımını talep etmekte. Tabiidir ki Sosyalist Fırkası gibi yalnız sermayesiz sınıfın himayesi için 20 maddeyi programına derceden ve kendisine “amele hamisi” namını veren bir fırka da bu yardımı ifadan çekinmezdi.

Hilmi arkadaş eline geçen ilk fırsatta muvaffak olamazsa fırka için istikbal mevcut değildi. Buna mukabil esasen yekûnu 90’a balığ olan ameleleri grevde muvaffak ederse “sermayedaran sınıfın her türlü tahkümünü” ilk hamlede kırmış olduğunu gösterecek ve bu hal Sosyalist Fırkası için mükemmel bir propaganda olacaktı.

Hilmi arkadaşın bir gece uykusu kaçtı. Düşündü taşındı. Ertesi gün meğhul bir menbadan 800 altın lira bularak Sosyalist Fırkası merkezine geldiği zaman heyet-i idare azalarıyla kapının önünde toplanan amelelere hitaben bir nutuk irad etti. Bu nutkunda Sosyalist Fırkası’nın programlarından bahsetti ve amelelere:

“Sabrediniz. Ben sizin karınınızı doyuracağım. Haydi, Veliefendi Çayırı’na...” dedi. Debbağhane amelesi Veliefendi Çayırı’nda toplandı. Hilmi arkadaş Veliefendi Çayırı’na birinde pilav diğerinde zerde olmak üzere iki kazan koydurdu. Bu yemekleri bütün amelelere tevzi ettirdi. Bu suretle 10 gün kadar amele greve devam etti. Nihayet fabrika sahipleriyle müzakeratta bulunan Sosyalist Fırka reisi Hilmi arkadaş lehine olmak üzere bir itilafname tanzim ve imza etti. Grev bitti. 10 gün karınlarını doyuran amele Hilmi arkadaş ve Sosyalist Fırkası’na olan şükran borçlarını ödeyebilmek için müttehiden Sosyalist Fırkası’na kaydedildi. Bu suretle 10 günlük faaliyetten sonra fırka 90 amele birden kazanmıştı.

Sosyalist Hilmi arkadaşın grevin bidayetinde bulduğu 800 altın liranın menbaı meçhuldür. Sosyalist Fırkası'na mensup olan azayla heyet-i idare azasından hiçbir zat Hilmi arkadaşın bu parayı nereden ve nasıl bulduğunu da bilmemektedirler. Ma'haza menkul bir rivayete nazaran Hilmi arkadaş greve yardım maksadıyla bu parayı komünistlerden almış imiş. Fakat biz Hilmi arkadaşın bu parayı komünistlerden almış olduğuna pek ihtimal veremiyoruz. Çünkü Hilmi arkadaş son zamanlara kadar hatta Sosyalist Fırkası'nın en kudretli zamanında bile komünistliğe hâdim hiçbir harekette bulunmamıştır.

Debbağhane amelesi bu suretle grevde muvaffak olunca İstanbul ameleleri arasında Sosyalist Fırkası'na karşı büyük bir teveccüh baş gösterdi. Amelelerin hepsinin içinde "sermayedaran sınıfına" karşı bir hareket yapmak arzusu galebe çalmaya başlamıştı. Debbağhane grevinden beş on gün sonra Kasımpaşa tersane fabrikasında çalışan amele birdenbire grev ilan ettiler ve derhal Sosyalist Fırkası'na iltica ettiler. Birinci grevi muvaffakiyetle idare eden fırkanın reisi Sosyalist Hilmi arkadaş evvela ameleden grevin sebeplerini öğrenmek istedi. Fakat hiçbir amele muayyen bir gaye için grev ilan etmemişti. Fırka reisi Hilmi arkadaş için esasen grevin sebebi ehemmiyeti haiz değildi. Mademki amele grev ilan etmiş ve Hilmi arkadaşı reis olarak tanımıştı. Artık grevin sebebini araştırarak programlar tanzim etmek ve bir hatt-ı hareket tayiniyle uğraşmak vahi düşüncelerdi.

Hilmi arkadaş Tersane fabrikasındaki grev ilan eden ameleye paraları olup olmadığını sorduğu zaman amelenin evvelce teşkil ettikleri bir teavün sandığında külliyetli miktarda para olduğunu öğrendi. Bundan fevkalade memnun olan Hilmi arkadaş derhal teavün sandığındaki paraları Sosyalist Fırkası'na naklettirerek ameleye her gün yevmiyelerini almalarını emretti. Aynı zamanda ameleye hitaben sosyalistlikten ve grevden bahis bir nutuk irad ederek muvaffakiyetler temenni etti. Tersane fabrikalar müdürüyle müzakereye başladı. Neticede amelenin sandığındaki paradan hesapsız suretle sarf edildiği halde 400 lira kalmıştı ki müzakere hüsn-i suretle neticelendi. Amele işleriyle meşgul olmaya başladı. Fakat Hilmi arkadaş fabrikadaki bütün ameleyi Sosyalist Fırkası'na aza kaydetmişti.

İşte bu suretle iki grevi idare ederek ameleye yardım eden Sosyalist Fırka reisi; Romanya'daki kırmızı gömlekli hayallerinin Türkiye'de hakikate inkılap ettiğinden dolayı amele arasında ve bütün İstanbul'da göğüs gererek dolaşmaya başlamıştı.

Artık sosyalist Hilmi arkadaş bütün büyük mehafîle girip çıkıyor, Mustafa Sabri hocanın delaletiyle tanıştığı nazırlarla bir siyasi fırka reisi olarak münakaşalarda bulunuyordu. Nazırlarla münakaşa ve müzakereler esnasında Hilmi arkadaş o derece kuvvetli bir şahsiyet gibi müzakereye karışıyordu ki o zamanın mevki-i iktidarında bulunan Hürriyet ve İtilaf Fırkası eazım ve ekâbiri Hilmi arkadaşın tam bir Sosyalist Fırkası reisi için lazım, esvaf ve şeraiti haizi olduğuna kani olmuşlardı.

Bu suretle Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın mümtaz şahsiyetleri arasında büyük bir mevki sahibi olan Hilmi arkadaş günün birinde İngilizlere Hürriyet ve İtilaf Fırkası lideri Sadık Bey'den bir tavsiyename aldı. Bu tavsiyenamede Sadık Bey Hilmi arkadaş için "delidoludur amma sosyalistlikten falan anlamaz. Kendisinden de çok istifade edilir" diye yazıyor ve onun teşebbüslerinde yardım edilmesini rica ediyor idi. Hilmi arkadaş bu tavsiyenameyi o zaman İşgal Kuvvetleri kumandanı olan İngiliz miralayına götürdü. İngiliz miralay iri vücutlu Hilmi arkadaş görünce kendisinden her suretle yardım edebileceğine kani olarak bir kâğıt verdi. Bu kâğıtla Hilmi arkadaş bütün İstanbul'da her iş yapacak ve bu hususta hiçbir kimse kendisine mani olamayacaktı.

Hilmi arkadaş kâğıdı cebine koyduğu zaman artık kendisi ve fırkası için hiçbir mani kalmadığına kani olarak fırka merkezine geldi. Arkadaşlarına kâğıdı gösterdi. "korkmayınız arkadaşlar..." dedi. "artık bizim için istikbal müemmen..."

Filhakika o zamana kadar yapılan faaliyetler esnasında İstanbul'u işgal eden Düvel-i Mu'telif Hilmi arkadaş hakkında iyi fikirler beslemiyorlardı. Hatta Hilmi arkadaşın iki teşebbüsü de itilaf kuvvetleri tarafından men edilmişti. Esasen Hilmi arkadaşın teşebbüslerine en ziyade mani olmak isteyenler de İngiliz İşgal Kuvvetleri kumandanı miralaydı. Kendi hareketlerine mani olmak isteyen miralaydan bu derece salahiyatnameyi alan bir fırka için tabiidir ki istikbal memnun idi.

Hilmi arkadaş artık azasının yekûnu oldukça mühim bir rakama baliğ olan ve elinde fevkalâde salahiyeti bulunan Sosyalist Fırkası namına bilumum şirketler malesi arasında propagandaya başlamak istiyordu.

İşte bu esnada Hilmi arkadaş Tramvay amelesinden vatman Kenan Efendi namında birisi müracaat etti. Hilmi arkadaş Kenan Efendi'yle uzun müddet Tramvay amelesi hakkında görüştü. Ondan amele hakkında malumat aldı. Esasen Kenan Efendi amele arasında ittihat ve toplanma hareketi için teşebbüste bulunduğundan Hilmi arkadaştan yardım istiyordu. Tramvay amelesi hakkında malumat verdi. Sosyalist Fırkası namına Hilmi arkadaştan yardım talep etti. Hilmi arkadaş Kenan Efendi'ye birçok vaatlerde bulunduğu için Tramvay amelesinin toplanması hususunda derhal faaliyete başlamaya karar verdiler.

Kenan arkadaş evvelce şimendiferde çalışmış bilahare Tramvay Kumpanyası'na vatman olarak kaydedilmişti. Tramvay Kumpanyası'nda amelenin feci vaziyetini gördüğü zaman evvela vatman arkadaşlarıyla birlikte Vatman İttihadı Cemiyeti namıyla bir cemiyet teşkiline teşebbüs etmiş bilahare cemiyeti teşkil ettikten sonra cemiyet namına Sosyalist Fırkası'na giderek reis Hilmi arkadaş ile görüşmüştü. İşte bu suretle Hilmi arkadaşla görüşerek Tramvay amelesinin ittihatı için teşebbüsatta bulunmaya karar veren vatman Kenan arkadaş Hilmi arkadaş ile teşebbüsat hakkında müzakereye başladılar.

Kenan arkadaş Tramvay Kumpanyası'nın amelesi olduğu için amelenin ve Kumpanyanın vaziyetini bütün teferruatıyla biliyordu. Bu sebepten yapılan müzakerede amelei toplayabilmek için evvela bir iş ve müspet bir fayda vücuda getirdikten sonra ameleyle temasa başlanmasını söyledi. Hilmi arkadaş bu fikre iştirak ederek derhal faaliyete başladı.

Bu zaman Tramvay amelesi azami 50 kuruş yevmiye alıyordu. Haftada bir gün bile tatili yoktu. Çalışma saatleri sabah 6 buçuktan itibaren gece yarısından iki saat sonraya kadar devam ediyordu. Bu şerait tahtında dünyanın hiçbir tarafında amele çalışmamakta idi.

Hilmi arkadaş evvela Kenan arkadaş ile birlikte Tramvay amelesinden 50–60 kadar ameleyle müzakerede bulundu. Amelenin vaziyetini tamamıyla tasbit ederek Kenan arkadaş ile doğruca işgal kuvvetleri kumandanlarından İngiliz Miralayı Maxwell'e gitti. Miralay Maxwell Hilmi arkadaş gayet güzel bir surette kabul etti. Çay ve kahve ikramından sonra arzusunu sordu. Hilmi arkadaş Maxwell'e Tramvay Kumpanyası'ndaki amelenin vaziyetini izah etti ve kendisinden bu hususta yardım talep ettiğini söyledi. Maxwell bu hususta karar verebilmek için Tramvay Kumpanyası'ndan iki murahhas davet etti. İki gün sonra amele murahhasları olarak Hilmi arkadaş ile Kenan arkadaş Kumpanya namına da bir zat Maxwell'in odasında içtima ettile. Hilmi arkadaş Kumpanya'daki amelenin vaziyetini tekrar izah etti. Amelenin en fazla 60 kuruşla çalıştığını ve intizamsız. Faaliyetini söyledi. Maxwell 60 kuruş işitince amelei haklı buldu. Kumpanya namına gelen zattan hakikati öğrenmek istedi. Kumpanya murahhası amelenin 200 kurui yevmiye aldığını ve muntazam bir surette çalışmakta olduğunu söylerken Hilmi arkadaş derhal “yalan” dedi. Maxwell Kumpanya murahhasının yalan söylediğini anlayınca fena halde kızdı ve ameleyle talepleri veçhile asgari bir lira yevmiye vermelerini emretti. Fakat Kumpanya Maxwell'in bu emrini dinlemediğinden Tramvay Kumpanyası amelesi Hilmi arkadaşın emriyle 10 Mayıs 1336 / 1920 tarihinde ilk grevi ilan etti.

Zeki Cemal “Memleketimizde Amele Hareketlerinin Tarihi”, Meslek Gazetesi, 25.sayı 2 Haziran 1925 s. 9

Sosyalist Fırkası reisi Hüseyin Hilmi ve vatman İttihadı murahhası Kenan arkadaşların müşterek emirleri üzerine 10 Mayıs tarihinde Tramvay Şirketi'nin Şişli Beşiktaş ve Aksaray depolarında grev ilan edilmesi amele tarafından taht-ı karara alınmıştı.

O zamana kadar Tramvay Şirketi'nin tazyikinden bıkmış olan amele birdenbire Kumpanyaya karşı bu hareketi muvaffak bulmuyorduk fakat neticede Kumpanyaya karşı gösterilecek mevaddin cebri surette kabulü için bu hareketin mecburi olduğuna kanaat getirdiğinden 10 Mayıs tarihinde umumi grev ilan edildi.

Amelenin üç dört gün evvelden münakaşa ve müzakere ettikleri grevden bihaber olan amele rüesası sabahleyin depolara geldiği zaman makinelerin başında vatman ve arabaların içinde tek bir kondüktör bulamamıştı. Bu vaziyet karşısında birdenbire şaşırarak amele rüesası etrafı araştırmaya başlamış ise de neticede vatmanların ve kondüktörlerin arabaları terk ile umum depolarda grev ilan ettiklerini öğrenmişlerdir.

Ma'haza amelesiz kalan amele rüesası hiç olmazsa birkaç araba çıkarabilmek için teşebbüsatta bulundukları zaman vaziyetin vahim olduğunu, makinelerin ve kol anahtarlarının amele tarafından alınmış olduğunu görmüşlerdir.

İşte bu suretle üç depo birden başlayan şiddetli grev üzerine işletme müdüriyetine telefonlar yağmaya başlamıştır. 50 kuruşa sabahtan geceye kadar 18 saat çalışan amelenin bu hareketine evvela inanamayan amele rüesası birkaç aydan beri İstanbul'un amele hevası üzerinde sert bir rüzgar gibi esen Hilmi arkadaşın ve Sosyalist Fırkası'nın bu işte parmağı olduğunu hissederek etrafa başvurmaya başlamışlardır.

Sosyalist Fırkası namına reis Hilmi arkadaş Kumpanyanın bu çareye tevessül edeceğini daha evvel tahmin etmiş olduğundan Kumpanyanın teşebbüsatta bulunacağı müracaat ederek amelenin feci vaziyetini izah etmişlerdir.

Amelenin 50 kuruş ile 18 saat durmadan çalıştığına herkesi acıtan Hilmi arkadaş Kumpanyanın bir saat sonraki müracaatlarını bu surette akün bıraktıracak Kumpanyayı muhakka surette amele metalibini kabuş ettirmeye mecbur etmişti.

Kumpanya daha o gün Sosyalist Fırkası'yla mücadeleye girişmeye mecbur olunca reis Hilmi arkadaş hakkında malumat almış ve İngilizlerle Hürriyet ve İtilaf hükümetinin en ziyade hürmet ettikleri bir şahsiyet olduğunu öğrenmiştir. O zamanlar İstanbul'un en büyük iki baş gibi duran bu kuvvetlerde en ziyade hürmet ettikleri bir şahsiyet ile başa çıkamayacaklarını ve sözlerini dinlettiremeyeceklerini anlayan Kumpanya derhal ve hemn o gün amelenin metalibini kabul edeceğini amele murahhaslarına bildirmiştir. Amele murahhasları ile Kumpanya murahhasları müzakereye başladıkları zaman Kumpanya murahhasları amelenin metalibini "amelenin derhal işe başlaması" şartıyla kabul edeceklerini söylemişlerdir.

Amele murahhasları Kumpanyanın bozulan vaziyeti karşısında Kumpanyayı daha fazla üzmemek için ertesi gün amele işe başlatmaya mecbur olmuşlardır. Amele işe başladığı zaman tarafeyn murahhasları arasındaki müzakere de başlamış olduğundan amele mütemadiyen istikballeriyle alakadar olan müzakereden her dakika haber almak için çırpınıyordu. Nihayet dört gün süren müzakereden sonra amele güzel bir haber almak için Tramvay Kumpanyası'nın Tünel'deki binasına toplandığı bir gün amele murahhası Hilmi arkadaş ve arkadaşları asabi ve heyecanlı kapıdan çıktı, ilk grevden beş gün sonra 15 Mayıs sabahı Hilmi arkadaşın asabiyeti anlaşıldı. Kumpanya amelenin metalibini kabul etmediğinden amele ikinci bir grev daha ilan etmişlerdi.

Fakat o vakitler sadrazam olan Damat Ferit amelenin ikide birde grev ilan etmesinden dolayı hiddet ettiğinden amele murahhasları namına Hilmi arkadaş bir gün nezdine?! davet etti. Hilmi arkadaş ile uzun müddet konuşarak amelenin grev maksadını öğrendi. Hilmi arkadaşın amele namına müdafaa ettiği metalip listesi pek haklı olduğundan Damat Ferit sırf kabga için davet ettiği amele murahhasına karşı Kumpanya nezdinde yardım edeceğini söyledi. Aradan geçen bir gün sonra Damat Ferit amele murahhasları ile kumpanya murahhaslarını Baltalima'ndaki yalisına davet etti.

Bu suretle davet edilen amele ve Kumpanya murahhaslarını Baltalimanı'na gönderdi. Baltalimanı'nda amele namına Hilmi arkadaşla Tramvay Kumpanyası namına murahhas olarak gelen Mösyö Hanzef ve Mösyö Kifner arasında müzakere başladı. Bu müzakereye Damat Ferit namına polis müdürü olan Hasan Tahsin de iştirak etti.

Netice-i müzakeratta tarifeye %20 zam yapıldı buna mukabil amelenin yevmiyesi asgari 100 kuruş olmak üzere tesbit edildi.

Damat Ferit %20 zammı idare-i seniye iktiran ettirdi. Bu suretle tarifesine zam edilen Kumpanya amelenin diğer metalibi üzerinden âtideki mevaddı yapmayı deruhte etti.

1- Haftada bir gün tatil

2- Daimi amele listesinde kayıtlı olanlara gece işleri için %25 zam. Asgari yevmiye 100 kuruş.

3- dokuz saat faaliyet bu saatten fazla çalışanlara bir yevmiye ile %25 zam.
4- Vazife esnasında yaralananlara tam yevmiye. Hastalananlara 3 gün birer yevmiye, 3-10 gün kadar yarımşar yevmiye, 10 günden üçüncü ayın son gününe kadar tam yevmiye. Hasta olanların evine doktor göndermek.

5- Kumpanya tarafından yevmiyeli müstahdemine bir ihtiyat ve muavenet sandığı tesis etmek.

Beş maddeden mürekkep olan metalib listesi Kumpanya tarafından kabul edildikten sonra 18 Mayıs tarihinde amele tekrar işe başlamıştı. Artık birden bire İstanbul içinde büyük bir kuvvet ve kudret gösteren bir şahsiyetin ve bir fırkanın ismi gazetelerde görülemiyordu (?). Sosyalist Fırkası reisi Hilmi arkadaş ve Sosyalist Fırkası.

Ma'haza, Tramvay amelesi gibi kuvvet ve kudret ile hiçbir şeyden çekinmeden tazyik yapan bir şirketin "hakkından gelen" Hilmi arkadaş da bu reklamdaki bilistifade Sosyalist Fırkası'na adam kaydettirmekle meşgul oluyordu.

İşte bütün bu muvaffakiyetlerden sonra her gün yüzlerce aza kaydetmeye başlayan Sosyalist Fırkası merkez-i umumi için Divanyolu'nda bir konak tutmuş ve reis beyin rükûbuna mahsus olmak üzere bir de otomobil tahsis etmişti.

Kırmızı otomobilde Sosyalist Fırkası armasını hâvi bayrağı dalgalandırarak dolaşan Hilmi arkadaş artık ameleler arasında bir münci gibi anılmaya başlanmıştı. Hilmi arkadaş lütfen bir tramvay arabasına binmiş olsa bütün kondüktörler, vatmanlar etrafında pervane gibi dolaşmaya başlar, onun emrini ifadan çeinmezlerdi.

Hilmi arkadaş amelenin kendi emrine sadık olup olmadığını anlamak için bir iki defa keyf için ameleleri tecrübe bile etmişti. Mesela bir gün Taksim'e kırmızı sosyalist otomobiliyle teşrif eden Hilmi arkadaş en önedeki tramvay vatmanına "makinenin kolunu al gel demiş". Bu emri derhal ifa eden vatmanın yüzünden o gün yarım saat tramvay arabaları birbirinin arkasına dizilerek Sosyalist Fırkası reisinin karşısında sadakatini göstermişti. Sosyalist Fırkası reisi amele arasında da kuvvet kudretini göstermeye başlamıştı.

Hele Tramvay, Şirket-i Hayriye ve Haliç idarelerine mensup büyük memurlar ameleleri bir emriyle idare eden Hilmi arkadaşın Sosyalist Fırkası'na girmeye mecbur olduklarını hissetmişlerdir. Bu suretle kendi arzularıyla Sosyalist Fırkası azalığını büyük bir şerefle kabul eden memurlar fırkaya kaydedilirken duhuliye olarak birçok teberruatta bile bulunuyorlardı. Nitekim Şirket-i Hayriyesi müdürü Ali Bey Sosyalist Fırkasına kaydedilirken 50 lira duhuliye vererek hüviyet varakası almıştı.

Kendi arzularıyla Sosyalist Fırkası'na girmeyen memurlar hakkındaysa kumpanyalar bilhassa Tramvay Kumpanyası yeni bir talimatname izhar etmiş ve bunu bütün memurlara tebliğ etmişti. Bu talimatnameye nazaran Sosyalist Fırkası'na kaydedilmeyen veya Sosyalist Fırkası mensuplarıyla iyi geçinmeyen memurların kıymetleri ne olursa olsun memuriyetinden azl edilecekti. Bu emir neticesinde kumpanyanın memurlarından mühim bir ekseriyet Sosyalist fırkasına iltihak ettiler. Bunlar meyanında amelenin en ziyade kendisine düşman addettiği İşletme Müdürü Mösyö Jile de vardı. Artık fırka için müemmen bir istikbal mevcuttu.

Sosyalist Fırkası da fırka reisinin kırmızı otomobili gibi son süratle terakki ediyor ve kırmızı ve bayrak da hâkim bir vaziyette fırka binasında dalgalanıyordu.

Muhittin, "Türkiye'de Milli Sermaye İhtiyacı Ve Devlet Sermayedarlığı", Sayı 25, 2 Haziran 1925, S.5-6

Milli sermaye fıkdanı bizi devlet sermayeciliğine sevk ediyor. Bu bir zarurettir. Fakat devlet sermayeciliğini mutlaka mutedil şekil ile kullanmak mecburiyetindeyiz.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkiye'de bütün halk sermayesini nasıl kemirip mahfeden musibet olduğunu bilhassa Türk halkını ne derecelerde kemirip sermayesiz bıraktığını meslek karileri artık çok iyi biliyorlar. Kapıkulu namı altında tasnif ettiğimiz içtimai sınıf bütün imparatorluk tarihinde bilhassa en ziyade hâkimiyeti altında tuttuğu Türklere tarihin en müthiş ve kanlı soyguncuları halinde mütemadiyen soymuş ve eline geçirdiği sermayeyi derleyip toplayıp İstanbul'a taşıdıktan sonra orada tarihin bitip tükenmek bilmeyen zevk ve sefası içinde yemiştir. Son Osmanlı sultanı Osmanlı sarayının son zevk ve sefası üzerinde

son Türk son köyünü de Avrupa'ya satmaya karar vermişti ki bu defa muvaffak olamadı. Bunun için Türkiye'de halk yeniden çalışmak ve yaşamak devrine girdiği zaman işlerini harekete geçirecek olan sermaye kuvvetini bulamadı. Osmanlı sermayenin ve etrafındaki müstehlikler cemiyetinin devlet hâkimiyetindeki nüfus hususunu azaltmaktan ve Türk halkına çalışmak ve kazanmak hareketi temin etmekten başka bir vazifesi olmayan meşrutiyetle beraber Türkler en büyük noksanlarının sermayesizlikten ibaret olduğunu görmekte gecikmediler. Türk de çalışmak hevesi vardır. Çalışacak kol ve kuvvet de mevcut idi. Fakat sermaye yoktu. Onun bu sermayesizliği karşısında Avrupa'nın muazzam sermayelerinin hâkimiyeti vardı. İşte bu vaziyet yeni Türkiye için kendiliğinden bir iktisat siyasetinin bütün çizgilerini çizmiş oldu.

Devletçilik sistemi

Filhakika on yedi seneden beri ne tarafa baksak her yerde her zaman bu siyasetin tezahürlerini görüyoruz. Hatta daha evvel Tanzimat zamanında da aynı şey göze çarpar. Kâğıt fabrikası, tütün fabrikası, feshane, ipekhane, bütün bu herhangi bir sermaye ile başlanılması zaruri olan iktisadi teşebbüslerde işe başlayan kuvvet devlettir. Meşrutiyetten itibaren de devleti aynı vaziyette görüyoruz. Halka tevzi etmek vazifesinden tutunuz da denizde gemiciliğe, karada şimendifere varıncaya kadar bütün işlerde milli sermayenin görmesi lazım gelen bütün vazifeleri devlet deruhte etmiştir ve ediyor. Halk o kadar ezilmiştir ki bizzat teşebbüs kudretini kaybetmiştir. Fakat bu ezilmeyi de onun maneviyatından ziyade maddiyatında aramamız lazımdır. Zavallı Türk elinde herhangi bir madde kalmış değildir ki buna dayanarak müteşebbis olsun. Bu kadar sermayesizliğe, yani maddi vasıttan mahrumiyete rağmen Türkün bugün gösterdiği teşebbüs kabiliyetine bakılırsa onun yine çok müteşebbis bir maneviyata sahip olduğuna inanmak icap eder. Her şeyi hükümetten bekliyoruz. Her şeyi hükümetten mi bekleyeceğiz? Bizde herkes her şeyi hükümetten bekler. Bunlar daima tekrar yine alıştığımız şikâyetlerdir. Fakat düşünmeliyiz ki bu şikâyetler haklı değildir. Sermayeye taalluk eden her şeyde Türk halkı hükümete muhtaçtır. Çünkü onun bütün sermayesi bugün bin müşkülât ile verebildiği vergilerden mürekkep bütçesinden ibaret bulunuyor. Türk'ün bankası yoksa ona istinat etsin şirketi yoksa onun sermayesine güvensin. Günlük ihtiyaçlarından artırabildiği ihtiyat serveti yok ki bunu bir şirkete yatırmayı düşünsün. Bina aleyh o her şeyi devletten beklemek mecburiyeti altındadır. Devlet de onun bu vaziyeti karşısında günden güne kendisini ona yardımla mükellef hissediyor. İşte yeni Türkiye'nin, cumhuriyet Türkiye'sinin tedrici surette devlet sermayedarlığına doğru gitmesinin en büyük sebebi ve amili budur. Anadolu demir yolları devletin eline geçti. Türkiye'de denizcilik hemen devletin elinde gibidir. Türkiye'de büyük fabrika namına ne varsa en mühimleri devletin malıdır. Bütün bunlar tedrici surette toplu ve mütemerkiz bir milli sermaye ihtiyacının halk arasında temin edilemeyen terakiminin devlet eliyle tanzimini müteveccih hareketlerdir. Biz bu yolda o kadar ilerledik ki, nihayet inhisar işlerinde devleti ve banka işlerinde de yine devleti düşünmeye başladık. Sanayi ve maden bankası, tütün inhisarı gibi. Fakat bunlar sonuncu numuneler de değildir. Belki yakında devlet elinde bir ispiro inhisarı yarın fabrika teşebbüslerinde devlet faaliyeti ve müdahalesi daha sonra kim bilir belki de büyük ziraat teşebbüslerinde devlet çiftçiliği. Hiç şüphesiz Türk halkının sermayesizliği neticesi olarak tekevvün etmiş bir vaziyetin emir ve cebri altında hareket ediyoruz. Devlet büyük bir hüsnü-i niyetle ve Türk'e faide vermek emeliyle her sene bütçesinden bir takım milyonlar ayırıyor ve bunları bizim her tarafa vücudunu hissettığımız ihtiyaçlara tahsis ediyor. Fakat devlet sermayedarlığı bu kadar ileri gidebilir mi? Bunu düşünmeye, tetkik ve münakaşaya bile lüzum görmeksizin rast gele ilerliyoruz. Bu tarzda buraya ve nereye ne zamana kadar böyle gideceğiz? Devlet sermayedarlığının hududu nerede başlayacak, nerede nihayet bulacak? Harap bir memleketin her tarafından feryat eden bin türlü ihtiyaç sesi arasında nazari olarak bir lahza olsun düşünmeye vakit bulmaksızın amele olarak çalışıp duruyoruz ve yapıyoruz. Mütemadiyen yapıyoruz. Biraz ve ilim fakat biraz da düşünmek mecburiyetindeyiz. Biraz ve ilim ile düşünelim. Evvela şunu kabule mecburuz ki Türkiye'de muasır sermaye hareketinin tüm ihtiyaçlarına tekabül eden milli sermaye hareketi vukua gelebilmesi için Türk cumhuriyetinin müdahalesine lüzum vardır. Bu müdahale ancak bütçe ile devletin elinde teraküm eden sermaye sayesinde yapılabilir. Bu müdahaleden kendimizi vareste addedemeyiz. Çünkü

kendi kendine isteyerek ayıracağı para ile sermaye biriktirmek Türk halkı ve beriki sayesinde mecburiyetle toplanan paralardan istifade etmek zaruriyetindedir. Fakat bu hal nereye kadar gidecektir ve şekli ne olacaktır? İkinci nokta da budur.

Rusya’da ve bizde devlet sermayedarlığı

Devlet sermayedarlığı devlet sosyalizmi denene iktisadi nizamın başka bir şekilde ifadesidir. Aralarında esas itibariyle bir fark yoktur. Kapitalizmde ta sosyalizmde ta tabirleri birbirinin iradesi(?) gibi bir şeydir. Bunlardan birincisini yeni zamanlarda işitmeye başladık. İkincisi daha eskiden beri malum idi. Alman iktisatçılarının icat eylediği bu tabir Almanya’da bir aralık sosyalizmin büyük bir süratle inkişafına karşı devletin sosyalistliğin terakkisine mani bir müdahale yapması zarureti hâsıl olması üzerine meydana çıkmıştı. Gayesi sosyalistlerin millileştirmek istedikleri sermayeyi ve iktisadi hizmetleri onların müdahalelerine meydan vermeksizin bizzat sermayedarlığın idare ettikleri devletin müdahalesi ile devletleştirmekten ibaret idi. Rusya’da geniş ve azami komünizmin iflası üzerine Lenin bu devlet sosyalizminin şeklini tevsi ederek ona devlet sermayedarlığı ismini verdi. Lenin’in planına göre bütün sermaye hareketlerini bizzat devlet idare edecek idi. Bunun devlet sosyalizminden şu farkı vardır ki devletin sosyalistliği yalnız arada sırada ihtiyaç hâsıl olan yerlerde devlet sermayesinin müdahalesi demek olduğu halde devlet sermayedarlığı bütün işlerin devlet sermayesinin hâkimiyeti altına girmesi demektir. Bina aleyh devlet sermayedarlığı hudut ve salahiyeti bir arada tevsi etmiş bir devlet sosyalizminden başka bir şey değildir. Lenin bu fikri ortaya attıktan sonra bunun yepyeni bir şey olduğunu görmekte gecikmedi. Bir taraftan hususi sermaye prensip olarak kabul edilecekti, diğer taraftan devlet sermayesi bütün işlere hâkim olarak milli bir iktisat nazımı ve vazifesi görecekti. Sosyalizm nizamının aksi olarak sermayedarlık nizamı muhafaza edilecek ve bina aleyh hususi fertlere sermaye sahibi olmak ve onu işletmek, çalıştırmak hakkı eskisi gibi muhafaza edilecek fakat buna mukabil devlet sermayesi de her şeyi kendi kontrol ve hâkimiyeti altında tutacaktı. Bizzat Lenin’in icat etmiş olduğu bu garip sistem karşısında yine bizzat Lenin titriyordu. Etrafında akıllarına iyi görünen bilhassa yukarıdan emredilen her şeyi yapıvermeye alışmış olan arkadaşlarına Lenin birçok defalar şu sözleri tekrar etmişti. Devlet kapitalizmini biz icat ettik. Ama kitapta, Marx’ın sermaye kitabı yeri yoktur. Tecrübe edilmiş bir şey de değildir. Bakalım ne yapacağız. Nasıl yapacağız. İhtiyat ile yürüelim. Bolşevik inkılâpçılarının başı olan Lenin’in gösterdiği bu ihtiyatkârlığa rağmen devlet sermayedarlığı Rusya’da en geniş bir şekilde tatbik edildi. Bütün tatbikatın hâsıl olduğu netice bugün meydana duruyor. Dâhilde büyük bir pahalılık istihlalatta daimi bir noksan, köylüde günden güne artan bir memnuniyetsizlik ve bir yandan da milli sermayenin harice doğru çıkıp gitmesi ısrarı Rusya’da tecrübe edilen devlet sermayedarlığının da birinci amil vesaiki Avrupa sermayesinin memleket dâhilinde oynadığı ezici role karşı milli sermayesi mahdud olan halkın mukabelesi zaruretinden doğmuştur. Oradaki sebep de bizdekinin aynıdır. Fakat bu hadise orada bir de komünizm prensipleriyle ihtilat etmiştir. Bizde işin bu ciheti yoktur. Aradaki bu fark da orada devlet sermayedarlığının bir devlet yerine devlet prensibi olarak telakkisine ve bizde de gelişigüzel ve ihtiyaç sakile (?) olunan bir tedbir mahiyetinde kalmış intaç ediyor. Devlet sermayedarlığı fikri Rusya’da hususi sermayenin faaliyetine karşı bir rakip bir düşman olarak hareket ettiği halde bizde onun böyle hususi bir maksadı yoktur. Bunun için orada iki türlü sermaye sistemi arasında hanif bir mücadele cereyan ediyor. Bizdeki mücadelede bu anut ve şehit ve şiddet yoktur. Fakat bizde de devlet sermayedarlığı ile hususi sermaye arasında herhangi bir cidal hissedilmeye başlamıştır. Ve bu da günden güne mahsus şekillere giriyor. El cümle deni ticareti işlerimizde bu cidal çok barizdir. Şu kısa mukayese ile göstermek istiyoruz ki devlet sermayedarlığının doğrudan doğruya tatbik edilen şekli Rusya’da milli sermayeyi ferde ve devlete göre ayırarak bunlar arasında bir cidal vücuda getirmiştir. Bizde de yavaş yavaş bu cidal mahsus bir şekle girmek istidadındadır. Vakıa bizde mesela sanayi ve maden bankası namı altında bu sene devlet sermayesi ile tesis edilen bankanın hususi teşebbüsata karşı hiçbir hükümeti (?) yoktur. Fakat sermaye her kimin elinde olursa olsun o kadar nokсандır ki yarın öbür gün bu banka hangi işe iştirak eder veya hangi işi doğrudan doğruya eline alırsa o işi devlet kuvvetine istinaden cebri bir himayeye mazhar kılacak ve bunun haricinde kalan hususi teşebbüslere rakip olacaktır. Milletin sermayesi bütçe halinde toplandıktan sonra ferdin sermayesine karşı

rekabet etmelimidir? Bu hal hangi hadde kadar caiz hangisine kadar gayri caizdir? Birçok ihtiyaçlarımızın sevki altında bunları düşünmüyor ve gelişigüzel hareket ediyoruz ancak şunu unutmamak mecburiyetindeyiz ki bugünün deniz ticareti işlerinde kendisini hissettirmeye başlayan şikâyetler yarın diğer şeylere de dirayet edecek ve o zaman şikâyetler artmaya başlayacaktır. Devlet sermayesinin ne kadar hayırlı müteahhitlerle kullanacak olursa olsun bu onun hususi sermayelere karşı mahsus bir kastı olsa da olmasa da rekabet edecek ve bu rekabet bir takım şikâyetler uyandıracaktır. Bu şikâyetler uyandığı ve memleketin iktisat ve iş adamları arasında uğultu haline geldiği zaman da devlet doğrudan doğruya devlet sermayedarlığı yapmaktan vazgeçecektir.

Devlet sermayedarlığı kazanç verebilir mi?

Diğer taraftan düşünülecek bir mesele vardır. Acaba devlet sermayedarlığı nizamında sermaye hattı zatında tabii kazanç vermek suretiyle işleyebilir mi? Buna mantık ile cevap vermekten ise suali misal bir tecrübe üzerinden tetkik etmek daha iyidir. Mantıkçılar ne derlerse desinler tecrübeler kati surette gösteriyor ki devlet ne bankacılık yapabilir, ne de fabrikacılık ve ticaret eski zamanlarda seneliği bir milyon liradan açıktan varidatı olan Ziraat Bankası bize gösterdi ki devlet bankacılık yapamaz. Rusya'daki banka misleri kati surette gösterdi ki sermayesi devletin ve idaresi de yine devletin olan banka daima iflas eder ve daima bütçeden para, millettten vergi ister. Paralar müttemadiyen israf edilir. Şunun bunun elinde kalır. Mesela bin bir misalden birini alarak gösterebiliriz ki geçen seneki bütçemizden beş yüz bin lirayı alan bir tecrübe bu gıdayı istoku (?) tecrübesi yarından ziyade ziyan vermiştir. Demek devlet ticaret de yapamaz. Fert toprak tutar, altın olur, devlet altın tutar toprak olur. Fabrika tecrübesine gelince, onu da çok iyi biliyoruz. Uzun izahata lüzum yok. Herkes bilir ve görür ki devlet doğrudan doğruya sermayedar sıfatıyla işlettiği zaman hiç değilse bizim içtimai devrimizde bulunan milletler arasında milli sermayeyi israf etmekten başka bir netice elde edemez ve millettten vergi olarak alınan paralar bir takım memurların ceplerinde kalır. Bina aleyh devlet sermayedarlığına haddi zatında kazanç verir bir tarafı da yoktur. Onu ancak Avrupalılar da olduğu gibi bir takım içtimai hastalıklara karşı deva olarak arada sırada kullanılabilir bir tedbir olarak telakkiye mecburuz.

Devlet sermayedarlığının mutedil şekli yok mudur?

Bir tarafta milli sermaye fıkdanından dolayı devlet sermayesine istinat zarureti, diğer taraftan da doğrudan doğruya devletin bankacı, tüccar, fabrikatör, denizci vb. olmasından mütevellit iki türlü zarar yani evvela milli sermayenin ferdi sermayeye rekabet etmesi ve saniyen d bizzat bu usulde sermayenin israf edilmesi yüzünden mütevellit zararlar karşısında düşünmeye mecburuz. Acaba hem devlet sermayesinden istifade etmek hem de bu zararlardan içtinaba muvaffak olmak için başka bir yol mevcut değil midir? Mevcuttur. Bu şekil devletin elindeki sermaye kuvvetinin doğrudan doğruya bizzat devlet tarafından idare edilecek işlere tahsisinden ziyade her nevi hususi teşebbüsâtı takviye edecek, onların birleşmelerini temin ve kuvvetlerini tezyit eyleyecek bir tarzda istimalidir. İşte bu makalemizle göstermek istediğimiz şey de bilhassa budur. Bu tarza göre mesela bu sene tesis edilen ve gelecek senelerde görüleceği vechle sermayesini israftan başka bir netice vermesi ihtimali bulunmayan sanayi ve maden bankası için tahsis edilen sermaye eğer hususi sermayeli bir bankayı takviye için kullanılmış olsaydı hiç şüphesiz gayet iyi neticeler verebilirdi. Mesela İtibar-ı Milli Bankası böyledir. İtibar-ı Milli Bankası bu yolda vücuda getirilmiş ilk numunedir. Sermayesi devletin hususi küçük sermaye arasında taksim edilmiştir. Bu banka hatta istikraz dâhili tahvillerinden dolayı uğradığı büyük zararlara ve mütareke devrinin bütün felaketlerine rağmen yaşamaya kendisini kurtarmaya muvaffak olduktan başka şubeler de açtı ve zararlarını da telafi etti. Hâlbuki yeni maden ve sanayi bankası gelecek seneler bütçelerinin karşısına sakat bilânçolar ve boş kasalarla çıkacaktır. Hülâsa Türkiye'de milli sermayeye karşı mevcut olan ihtiyacın tanziminde devlet sermayesi büyük bir rol oynamak mecburiyetindedir. Bu rol bir taraftan büyük mukayesedeki tecrübeler için Avrupa sermayesi ile iştirak diğer taraftan da daha küçük mukayesedeki türk sermayeleri ile tevhibi vesai (?) suretiyle ifa edilmelidir. Avrupa sermayesi ile beraber çalışılan yerlerde akliyet-i mevkide kalmak şartıyla işin hareketini yakından kontrol etmek kâfidir. Türk sermayesi ile çalışılan yerlerde de hatta işin idaresini büsbütün hususi sermayedarlar eline bırakmak daha münasip olur. Avrupa'daki devlet sosyalizmi Rusya'daki

devlet kapitalizmi münhasıran sermayeye karşı mücadele zaruretleri veya fikirleri hâkim olan şeraite mahsus bir sistemdir. Sermaye ile mücadele etmek şöyle dursun memlekette sermaye terakkimini (?)temin eylemek mecburiyetinde bulunan bir milletiz. Böyle bugünkü tarzda devlet sermayedarlığı temayyülâtından faideler görmemizin imkânı yoktur. Mebuslarımızın ve devlet adamlarımızın bu noktaya büyük bir ehemmiyet dikkatlerini celp etmeyi zaruri buluyoruz.

Muhittin.

- **İktisadi Cumhuriyet, Sayı 30, 7 Temmuz 1925, S.2**

Küçük makaleler

İktisadi cumhuriyet

Cumhuriyetin yalnız siyasi kısmı ile yahut cumhuriyetin yalnız siyaseti ile meşgulüz. Onun ikinci bir şekli vardır ki o da iktisadi cumhuriyettir. Hatta bize sorulursa siyasi cumhuriyet iktisadi cumhuriyet üzerinde durur, onunla yaşar ve onunla muvaffak olur. İktisadi cumhuriyeti kısaca tarif için diyebiliriz ki, iktisadi istibdadı kaldırmak. Bunun yerine bütün fertleri iktisadi hâkimiyete iştirak ettirmek iktisadi cumhuriyetin ta kendisidir. İktisadi istibdad sermayenin yalnız bir veya birkaç elde toplanması ve bu ellerin kendi muhitlerinde mutlak surette hâkim olması surette hâkim olması suretinde tecelli eder. Osmanlı devletinde siyasi istibdad sarayın elinde idi. İktisadi istibdad da Avrupa sermayesi tarafından temsil edilir ve bizim içimizden kendisine Türk veya gayrısı bir takım hizmetkârlar tedarik eylerdi. Türkler iktisadi cumhuriyeti tesis edebilmek için iktisadi hâkimiyeti tedricen bütün vatandaşların iştirakini temin etmek lazımdır. Bu iştirake sosyalistçe veyahut daha fenası Bolşevikçe değil ancak tabii iktisat kanunlarının demokratik iktisat usulleriyle varılabilir. Bu yolda en iyi vasıtalar her nevi iktisadi ve mesleki teşekküllerle kooperatiflerdir. Nasıl siyasi istibdatlarda karşı mücadelede en mühim kuvvet fırka teşkilatları ise iktisadi istibdatlara karşı mücadele cüz-i tamları da mesleki ve iktisadi teşekküllerdir. Bunlar vücuda gelmedikçe Türk vatandaşları bu iktisadi teşekküllere sahip olmadıkça iktisadi cumhuriyet devrine giremeyiz ve hatta siyasi cumhuriyet devri bile muvaffak olamaz. Bütün halis cumhuriyetler bu esası bir dakika bile unutmamalıdır.

- **Paramızın Kıymetini Yükseltmek, sayı 24, 26 Mayıs 1925, s.8**

Hükümetin bazı tedbirler tasavvur ettiğini haber alıyoruz. Bizce paramızın kıymetini yükseltmeye lüzum yoktur. Yalnız tespiti kâfidir.

Türk kâğıtları kıymetinin mütemadiyen tenezzüle uğramaması herkesle beraber hükümeti de düşündüren en mühim iktisat meselelerimizden biridir. Paramızın kıymetten düşmesi üzerinde birinci derecede ve tabii surette müesser olan amilin beynelmilel mübadele meselesinde mevcut olan ticaret açığımızdan ibaret olduğunda şüphe yoktur. Şu halde paramızın kıymetini yükseltmek ve Tutmak için birinci derecede düşüneceğimiz tedbirin de her şeyden evvel bu harici ticaret açığını kapamak olacağı kendiliğinden malum olur. Buna mukabil ikinci bir tedbir daha hatıra gelebilir ki, o da bugünkü paramızın yerine yeni bir kâğıt para çıkarmak ve fakat bunu herhangi bir suret teminata bağlamak suretiyle onun kıymetini tespit etmek. Bu husus Rusya'da ve Almanya'da muvaffakiyetle tatbik edilmiştir. Rusya'da ve Almanya'da ihraç edilen altın kıymetinde kâğıtların muvaffak olması hususunda tatbik edilen esas aynıdır. İhraç edilen kâğıtları her zaman altın ile mübadele edebilmek için muayyen miktarda kâğıt ihraç ederek mukabilini hakiki kıymet halinde bir bankada muhafaza eylemek öyle zannediyoruz ki bu işi becermek için bizim elimizde kâfi derecede kıymetler mevcut mudur? Bunu bilmiyoruz. Bildiğimiz şey yalnız hükümetin elinde bir miktar altın bulunduğu. Bu altın miktarının çok olmadığını da zannederiz. Devletim malik olduğunu, gayr-ı menkulâtın da bizdeki gayr-ı menkul şeraitine göre herhangi bir para için teminat teşkil edebilecek mahiyette bulunmadığı aşikardır. Olsa olsa sabık imparatorluk hazinesinde mevcut elmaslar hatıra gelebilir. Fakat bunların da kıymetleri ne olduğu, ne dereceye kadar böyle bir tespiti temin ve tatmin edeceği meçhuldür. Bugünkü paramızı yeni, sabit ve altın kıymetine haiz diğer bir para ile mübadele etmek için hatıra gelebilecek ikinci bir yol da bu işin ecnebi sermayesinin yardımı ile

yapılmasıdır. Mesela son günlerde Osmanlı Bankası ile yapılan eslaf neticesi olarak banka üç milyon altın liralık kâğıt çıkarmak hakkını almıştır. Bu hak mucibince banka üçte bir senetteki kıymetini daima kasalarında bulundurmak şartıyla bu üç milyon liralık altın kağıdı ihraç hakkına haizdir. Bu hakkı tevsi etmek ona hükümet iştiraki ilave suretiyle Osmanlı Bankası'nı büsbütün bir devlet bankası haline getirmek ve aynı zamanda bu bankanın kuvvetli sermayesinden ve itibarından istifade eylemek mümkündür. Bundan başka Osmanlı Bankası'nın yerine bu vazifeyi mesela Ziraat Bankası'na vermek de hatıra gelebilir. Galiba el-yevm hükümetin bu tarzda bir tasavvuru da vardır. Fakat öyle zannediyoruz ki zahirde bir anonim şirket halinde bulunmasına rağmen Ziraat Bankası'nın bugünkü vaziyeti böyle bir vazife ifa etmesini temine kâfi gelebilecek bir mahiyette değildir. Her ne olursa olsun eğer biz aldığımız bazı malumata göre hükümetin paramızı ıslah meselesi ile ciddi surette meşgul olduğunu ve hatta bazı tasavvurlarda bulunduğu doğru ise burada şunu söylemek isteriz ki, bu ıslah paramızın kıymetini artırmak suretine değil belki de onu sadece nispet eylemek tarzında olmalıdır. Zira paramızın kıymetinin yükselmesi bir taraftan memlekette bir hayat pahalılığı yapacak ve diğer taraftan da ellerinde nakit para bulunan zenginleri kazandırarak ekseriyet azimeleri itibariyle borçlu olan hatta doğrudan doğruya müstehsel olan köylüyü zararlara uğratacaktır. İşte yapılacak iş her ne ise bilhassa bu noktanın nazarı dikkate alınması lazım gelir. Bizce paramızın tabii surette kıymetlenmesi meselesi sırf istihsalâtımızın artması ile mümkündür. En tabii yol bu istikamete gitmektedir. Bununla beraber eğer paramızı muhtelif maliye usulleriyle bugünkü vaziyetinden kurtarmak düşünülürse ki bunun tesiri de muvaffak olur. Bu hususta şu yukarıda kaydettiğimiz nokta asla ihmal edilmemelidir. Aksi takdirde ber-mutat Avrupalılar velev kazanırlar. Biz Türkler de azim zararlara uğrarız.

Aşar'ın İlgası Ne Demek Olmalıdır, Sayı 4, 6 Ocak 1925, S.9

İlganın yegâne manası Türk köylüsünün aziz yükünün esaslı surette tahfifi olabiliyor. Mevcut peruse (?) kâfi değildir. Bilhassa büyük istihsalı ve makine istihsalatını (?) himaye etmemek gibi pek büyük bir mahsuru havidir. Geçen nüshamızda Türkiye iktisadiyatının temel taşı olmak üzere zirai istihsalatımızı göstermiş idik. Zirai istihsalatımızın inkişafına karşı yegâne mani müstehzilin ağır yükler altında ezilmekte olması ve bu yüzden üzerinde çalıştığı toprağın kendisine dost değil düşman olduğunu görerek bütün istihsal heves ve kudretini kaybetmekte bulunmasıdır. Zirai ezan en ağır yük aşar benesidir(?). Bu hal nihayet hükümet adamlarımızın da nazarı-ı dikkatini celp etikti ve bu sene meclise aşarın ilgasına dair bir layiha tevdi edildiği görüldü. Gazetemiz Anadolu köylüsünün ve onunla birlikte bütün Türkiye istihsalatının ne elim şerait içinde bulunduğunu Türk karilerine tanıtmayı bir borcu vazifelerinden bilir. Bu meyanda yakın nüshalarımızda neşredebileceğimiz tetkiklerin biri de Türkiye köylü ile şehirli sanatları arasındaki münasebetlerin tahliline dair olacak. Ve bu nokta-i nazardan karilerimizin dikkatlerini pek mühim hakikatler arz edeceğiz. Ancak bugünlerde aşarın ilgası layihası müzakere edilmekte olduğundan diğer meselelerle takdimen bu nüshamızda bu layiha hakkındaki fikirlerimizi söyleyeceğiz.

Şimdiye kadar aşar hakkında neşredilmiş yazılar arasında en kıymetli olan sözü Cumhuriyet refikimizin üç ve dört neşrinin sani tarihli nüshalarında neşrettiği iki makale ile Çanakkale mebusu Yahya Sezai Bey söyledi. Sezai Bey on beş seneden beri çiftçilik ile meşgul olmaktan mütevellit bir salahiyyetle iki aşar layihasının köylüye ne gibi faideler temin edebileceğini açık hesaplarla göstermiştir. Bu hesaplar bize zannedildiğinden çok makûs neticeler veriyordu. Yahya Sezai Bey göstermiştir ki arazisi için beş lira arazi vergisi vermektense olan bir çiftçi eğer muhtelif elcisi (?) yüz kilo mahsul istihsal edip bunun yarısını satacak olsa aşar vergisinin nispeti bu hesapça yüzde on yediye ve eğer geline miktarı iki yüz arazi vergisinin miktarı da on lira faiz eyleyip satacağı zahirenin miktarı yüz kilo olsa verginin nispeti yüzde on altı ve küsuru ve eğer bu miktar istihsalden satılacak miktar yüz elli kilo olsa da aynı nispet yüzde on dokuza çıkabilir. Belki bu hesaplar arazi vergisi için alınan esaslardan dolayı biraz mübalâğlıdır. Anadolu'nun çok yerlerinde arazi vergisi az mesela bir iki lira veyahut daha da az. Aksini yapmaya mecburdur. Daha az bir şeydir. Ancak bu takdirde de evvelce harman yerinde verilecek olan

aşarın günlerce uza mesafelere kadar nakliyelerini hesap etmek lazım gelecektir ki bu da küçük yekûn tutmaz. Fakat işin diğer bu ciheti vardır ki onu da burada biz göstermek istiyoruz. Layihanın tasvir ettiği yeni usul hatta maddeten çiftçi için karlı dahi olsa yani vergi bugünkü miktardan aşağı nispetlere dahi düşse yine bu usulün iki taraflı bir mazereti göze çarpar ki asla ihmal edilmemelidir. Bunun birinci tarafı bu usulün aile istihsalatını himaye ticaret istihsalatı ısrar etmiştir. Yani bir çiftçi ne kadar çok pazara gidecekse o kadar vergi verecektir. Pazara gitmediği nispette istihsalı mehmud (?) kıldığı derecede vergiden adeta muaf olur. İkinci tarafı da şudur ki, aynı layiha makine istihsalı yapanların aleyhine hayvanla çalışanların lehinedir. Çünkü bir çiftçi hayvanla çalıştığı takdirde hem tohumundaki hem de hayvanın yemindeki vergiyi kazanacak fakat makine istihsalcisi yalnız tohumundan istifade edebilecektir. Alakadarlara bu kadar işaret kâfidir. İstihsalatı artırmak isteyen Türkiye, aile istihsalını himaye ve ticaret istihsalını ızzar değil bilakis bunun aksini yapmaya mecburdur. Hâlbuki bazı mebusların bununla fırkayı himaye etmek gibi yüksek bir gaye takip edildiğini söylediklerini görüyoruz. Bu belki fırkayı himaye manasına haiz olabilir. Fakat Türkiye istihsalatından ve Türkiye heyet mecmuasının yani milli iktisadiyatımızın zararına bir cemiyettir. Böyle bir cemiyeti hiçbir iktisat nazariyesi hatta bu leşe ve yek nazariyeciler bile kabul edemezler. Bizce aşar sadece ilga edilmelidir. Bu husustaki fikirlerimizi yakında şehirli köylü iktisadiyat münasebetlerine dair olan tetkiklerimiz sırasında neşredeceğiz. Bugün yalnız şunu söyleyebilmeye aşarın ilgası sözü altındaki mana yalnız cebaet (?) şekline dönüştürmekten ibarettir. Bunun en büyük delili bu seneki bidece (?) layihısından görünüyor. Filhakika bidece –budece (?) layihası geçmiş seneki 27 buçuk milyon asar varidatına mukabil bir sene on dokuz kusur milyon aşardan varidat gösteriliyorsa da arazi vergisine de altı milyon lira ilave edilmiştir. Demek oluyor ki Maliye Vekâleti de yaptığı tadil ile aşardan ancak iki buçuk milyonluk bir fedakârlığa razı olmuş bulunuyor. Hâlbuki bu kadar da değildir. Arazi vergisini tezyit eyleyen sekiz meseleden yalnız altı misli Maliye'ye ve iki mislinden de hususi bu derecelere girecek olduğuna göre geçmiş seneye nispetle altı milyon fazla tahmin eyleyen arazi vergisinin dörtte biri de hususi lara girecek miktar olarak 25 milyona ilave etmek lazım gelir. Bu takdirde bu sene köylüden alınacak aşar geçen senekine nispetle Maliye Vekâletince dahi 36 buçuk milyondan aşağı uzamayacaktır. Köylünün kazanacağı yalnız bir milyon liradan mı ibaret oluyor? Denilebilir ki köylü milletimizin derdinden kurtulacaktır. Fakat buna mukabil vergiyi uzaklara taşımak mecburiyetiyle her yazara girip çıkışta uğrayacağı müşkülât ile anaforculuk meseleleri vardır. Bunları da hesaba katmak lazım. Hülâsa şiddetle himayeye muhtaç Anadolu köylüsü hiçbir şey kazanmış olmuyor. Şekil değiştirerek ne onları ne de kendimizi aldatalım.

- **Bursa Berberler Birliği Sayı 12 (3 Mart 1925) Sayfa 12**

Vilayet Mektupları: Bursa Berberler Birliği

Bursa zanaatkârları arasında bariz bir tesanüt göze çarpmaktadır. Halk ile münevverlerin tam ortasında olan berberler sanki iki âlemin arafidir.

Meslekî menafiinden başkasına kulak asmak için berberler bir idman sahibidir. Her gün mütenevvi fikir ve meslek erbabıyla müşafehe etmek mecburiyeti ona madarayı, ... hakkıyla öğretmiştir. Herhangi bir mesele hakkında sunuf-ı muhtelif erbabının ne düşündüğünü ne konuştuğunu, telefonun karanlık odası gibi, emniyetle istima eder. Berberliğin azami sermayesi de mahdud olduğu için Türk zanaatkârları kabiliyetlerini pek çabuk gösterdiler. Birkaç sene evvel Bursa'ya uğrayanlar en temiz berber salonlarının Ermeni ve Rumlar tarafından idare edildiğini görmüşlerdir. Bugün bütün berberlerimizin Türk olduğunu söylemeye hacet yoktur. Bu seri tekâmülde Bulgaristan muhacirlerinin de çok tesiri görülür. İstanbul'da da bu tesir meşhuddur. İstanbul cihetinin oldukça temiz berber salonlarını bu muhacir gençleri küşad ettiler. Meslek'e bir fotoğraf gönderiyorum, meslekî vilayetin çok mühim bir tecellisidir. Herhangi bir vilayet merkezinde vali beyin sene de bir kere uğradığı bir mektepte şehâdetename tezyi'ne tavassut etmesi gibi ısmarlama

değildir. Sanat uluları büyük ve kati bir salahiyetle cemiyetin evlatlarına ustalık ve kalfalık diplomasını tevdi etmektedir. Her birisi temiz giyinmiş, mesleğinden sa'yından yaşamaya karar vermiş mübarek bir grup, bellerinde peştamal olanlar usta, kollarında destmal bulunanlar kalfadır.

Merasim Bursa'nın Abdal Murad mesiresinde icra edilmiştir, esnaflar ta'amiye dedikleri bu mesiretli merasimi umumiyetle Abdal Murad'da yapıyorlar. Kısmen bir gün evvel gidiliyor. Çadır kuruluyor. Kazanlarla yemek pişiriliyor. Ferdası meslek evlatları uluları huzurunda yiyor, içiyor, merasim yapıyor, diplomalar dağıtılıyor. İşret katien yoktur, o kadar yürekten bir merasimdir ki dinî bir mahiyet alıyor gibidir. Berber cemiyeti son teşekkülü itibariyle hemen bir yaşındadır. Bugün azâ-yı tabiyesi yüz doksan kişidir. Cemiyet sandığından mesleğin düşkünleri, hastaları tedavi ve iâşe olunmakta, mesleğe tam bir baba ve kardeş timsaliyle kanat germektedir. Bursa'da muhtelif sanayi erbabının her yerden çabuk teşekküller ve semereler vermesi birçok esbab tahtında cereyan etmektedir.

Beş on sene evvel mevkufe miyanında zapt edilen esnafa ait mavkuf mübalağın elimize geçen defteri Bursa'da meselenin ciddi tetkike değer bir safhası geçmiş olduğunu gösterir. (*)Gece mekteplerinin ekseri talebesini berber çıraklarının teşkil etmesi cemiyetteki sa'y ü intibahın ciddiyetini göstermektedir.

Muhterem Meslek ile pek yakından alakadar olan bu çalışkan esnaf için yer vereceğinizi bildiğim için bu mektubumu gönderiyorum.

(Bursa berberlerinin bu suretle teşkilat sahibi olmalarını "Meslek" çok büyük bir memnuniyetle karşılar ve bu münasebetle hatırına gelen bazı fikirleri de buraya kaydetmeyi bir vazife bilir:

Eski esnaf cemiyetleri de zamanın meslek cemiyetleri idi; ancak, onlar devlet işlerinden kaçarlardı ve devletim hem kılıcından, hem de kitabından kaçmak için kendi aralarında kendi işlerine mahsus adeta küçük bir devlet vücuda getirirler, ve bir de dinî mahiyette ayin kurarlardı. Kendi işlerine göre kitapları, şiirleri, felsefeleri vardı. Bütün bunlar hep devlet zulmünden kaçmak, kendi işlerini, kendi cemiyetlerini görmek ihtiyacından ileri gelirdi. Şimdi ise yeni meslek cemiyetleri, artık devlet işlerine bigâne kalmamalıdır:

Bugünkü devlet, dünkü devlet gibi değildir. Öyle ulu orta zulüm yapamaz. Binaenaleyh yeni meslek cemiyetleri de bizzat devletin kendi kontrolleri altına girmesini, sonra da devletin bizden kendileri gibi birtakım cemiyetlerin ittihaından mürekkep olmalarını istemelidirler. Bu işlerin nasıl olup da böyle gideceğini "Meslek" karilerine mütemadiyen anlatacak. Bugünden bütün meslek sahibi karilerimize bilhassa meslek cemiyetlerine şunu tekrara lüzum görürüz ki her mesleğin sahibi ve her mesleğin cemiyeti, politikacı fırkaların pişlerine takılmaktan ... etmeye pek büyük bir ehemmiyet verilmelidir. Aksi takdirde mutlaka onlar tarafından yutulurlar!)

Berber esnafı evkafından evvelce zapt edilmiş olan parasını istirdat etmek üzeredir.

- **Mustafa, "Bursa Dülger Cemiyeti Hakkında", Sayı 19, 21 Nisan 1925, S.11**

Karilerimizin mektupları

Bursa Dülger Cemiyeti hakkında

Meslek deridesinde

Geçen Çarşamba yeni inşa edilmekte olan muhasebe-i hususiye binasına uğramıştım. İnşaat mühendisi ve müteadi Ekrem Bey'den gazne gezen cemiyetimize ait bazı yazılar yazdığını öğrendim. Bizim gibi her sorumlu mensi ve metrun bir kitleye dair herhangi bir mecmuada bahşedilmesi fevk olmada memnuniyet ve intiharımı mucip oldu. Bazı hususatta izabe olmadığını da arz etmek isterim. Ol emirde cemiyetimizin y..... (yagaş?) derece edilmiştir. Bu ciheti letafen tashih buyurunuz. Cemiyetimizin ismi Bursa Dülger Cemiyeti'dir. Şan-e yağ (?)..... varan imzamin kamile dayanacak surette iş bulmakta olduğunu mündercedi

/mendercedi (?). Bu da doğru değildir. 20- 30 kişi ancak iş görmekte diyenleri kahve parası bulamayacak derece işsizlik içinde boğulmaktadır. Binayı ulya (?) ecnebi ustaları istihdamı beyanatınız gibi daha az şayan ehemmiyet değildir. Mamafiye şunu da temin ederim ki Ekrem Bey'e ve Ekrem Bey'le ve vuku bulan bu muhaveremizde kendisinin fevkalade millet perver bir şecasiyet olduğuna katiyen kanaat getirdim. Hatta yarından tezi yok esna fikrin münver ve muktedir kısmını derhal getir çalışınız dedi. Bursa'daki ahval-i umumiye beyanına olduklarından bütün ayma gibi işlerde istifade edebilecek iş eşhamın (?) aramızda bulunduğunu bilmediklerinden itizar ettiler. Kendileri ilk teşebbüslerinde Bursa, eşhasın ar olup olmadığını sual eylemişlerse de nasılsa men civan almışlardır. Değilse bir malumat idi. Bursa'da Türk ustalarının inşa resmi devair birin batılata mücem (?) bir şahadet teşkil eder. Kâgir mahsusi-i umumi binası kâgir ve ta tamam dereceler mektebi, kagir Hoca Ali Zade mektebi, camii kebir önünde medrese, Hoca İlyas mektebi, ahşap darülfünun mektebi, keza kız muallim mektebi, sanayi mektebi, hastaneler kamile Bursamızın Türk ustaları tarafından inşa edilmiştir. Her nedense düşmanlar tarafından mabatla (?) suretiyle güya açılan yokluğu Türklerin imla edemeyeceği hakkında yapılmakta olan propagandaya varan şeftaleri (?) bile esna gitmektedir. Esmamız duvarcılık, dülgerlik seyyar marangozluk ve betonarmecilik kâfi mülke sahiptirler. Seyyar marangozluktan tahsisen (?) şabet marangozların ayrı bir teşkil olmasındandır. Yoksa onların da büyük bir varlık gösterdikleri kabil inkâr değildir. Bu hususları tashih etmek mecburiyetinde kaldığımız an olduğumuzdan dolayı temenni ederim. Alakadar hususata teşekkürler ederim. Cemiyetimizin heyet-i idaresini hari bir sini de temin ve tebit aşınayı (?) için takdim eylerim efendim. Bursa dülger esnafı reisi Mustafa

- **Bursa'da Duvarcı Dülger Kesici Esnafı Cemiyeti, Sayı 17 , 7 Nisan 1925, S.4**

Vilayet Mektupları

Bursa'da Duvarcı Dülger Kesici Esnafı Cemiyeti

Azası üç yüze balığ olan esnaf diyebilirim ki duvarcı ... sunûf-ı içtimaiye içerisinde tettebbu seyahati yapanlar bir halitadan ibaret zannettiği kitlenin iş bölümü denilen içtimai nizama doğru koşup gittiğini görür. Bütün bu kitlelerin kendi muhitlerine mahsus mantıkları, dilleri var. Ben dülger esnafıyla görüşürken biri bize kulak misafiri oluyordu. Sordum: Dülger değilmiş. Sanatını istisfar ettim. Meğer kuşbazmış. Aklına bak ki her sabah Ulu Cami Şerifi'nin cenaze kapısı önünde kurulan, belki de son günlerini yaşayan bir güvercin pazarı her Cuma hararetle iş görüyormuş da haberdar değilmişim. Her sanatta kalfa ustaların madunu olduğu halde dülgerlerde bu tabir ustaların fevkında bir mertebe göstermektedir.

Bursa'da bugün mühim inşaat vardır. Kırk sekiz bin liraya ihale edilmiş idare-i hususiye, elli beş bin liraya verilen maliye binalarının vazı esas resimleri icra edildi. Bu meydana ecnebi ustaların istihdam edilmesi cemiyet azasını düşündürmektedir. Muhabirinizin hiç de salâhiyettar olmadığı bu mesele hakkında fazla mütalaa dermiyan etmesine imkân yoktur. Binaenaleyh sade işittiklerimi nakl ve hikâye etmekle iktifa ediyorum.

İnşayı deruhte edenler istedikleri ustaları istihdam edebilir. İhtimal ki onların gayrı kabil red cemiyetleri vardır. Ancak bizim de kendi vatandaşlarımızın hukuk ve menafini düşünmeye gayrı kabil tazmin bir ihtirasımız vardır.

Ben acı acı teellümlerini dinledim. Yalnız mademki bu işleri ifaya kendiniz de kendinizde iktidar görüyorsunuz, niçin deruhte etmediniz dedim. İş döne dolaşa sermayeye tevakkuf ediyor. Bütün mamulâtını en müthiş fabrikalara karşı müdafaaya çalışan Cumhuriyet, avans vermek suretiyle millî esnafı himaye edebilir. Galiba ecnebi ustaların istihdamından hükümete ref-i şekva eylemişler; ne yapalım onlar ecnebidir bir şey yapamayız demiş. Ustalar için ötede beride iş bulmak sühuleti meseleye fecaat vermiyorsa da âtiyyen daha mühim bir hücumla uğratılmak ihtimali baîd değildir. Halkımız iktidara, fenne karşı derin bir hürmet duymaktadır. Ancak adi duvarcıları, ameleği çekmemek, çekmemek isterse hâkimiyet mefhum-ı aliyesinin en hassas bir teline dokunmuş olduğunu teslim etmemek elde değildir.

Böyle müessis meslek cemiyetlerini hükümet tenvir etmek için vesâit-i resmiyyeye mâliktir. Bunların amelî varlıklarını yeni yeni telkinât ile ala etmek milliyetperver mimarlarımızın,

mühendislerimizin gaye-i hayali olmalıdır. Çok temenni ederim ki mütefennen münevver ve mühendis ve mimarlarımız bu amelî kitlenin teşkil eylediği cemiyetlere müdahaleleriyle nur u tecdit versin.

- **Doktorlar teşkilatı, sayı 3, 30 Aralık 1924, s.12-13**

Mesleki hareketlerimizi takip

Doktorlar teşkilatı

“Etıbbaya (?) hürmet mecburiye kanunu” geçen kış (239)senesinden itibaren fakülteden mezun olacaklar hakkında stajment (?) ten sonra hizmet mecburiye tahammül eden bir kanun çıkmıştı. Etıbba’ya hizmet-i mecburiye kanunu 5 sene tahsilden sonra 1 sene askerlik, 1 sene staj görmek mecburiyetinde olan mezun talebeye bir de hükümetin göstereceği mahalde iki sene hizmet mecburiyetini tahammül ediyordu. Kanun meclisten geçmek üzere iken fakülte son sınıf talebesinden reci Refik, Hüseyin, İbrahim ve Ali Rıza beylerden mürekkep bir heyet Ankara’ya gitmişti. Heyet meclis nezdinde beş sene tahsilden sonra mesleki istiklalleri elde edebilmek için dört sene daha kaybetmek mecburiyetinde bir olmaları temin etmek istiyordu. Bunun için evvel askerlik hidmetinin affını talep ettiler. Müdafaa-i milliye encümeni bu teklifi reddetti. Staj ... bir askeri hastahane yapma şartıyla staj ve hidmet askeriye seneleri birleştirilebildi. Heyetin ikinci talebi staj senesi zarfında mezun talebenin şimdiye kadar hastanelerde sürünmekte olduğunu ve ekseriyetle sefalet içinde olduklarını ileri sürerek kendilerine staj maaşı verilmesi olmuştur. Meclis bu teklifi esasen ihtiyat zabiti olarak hizmet askerliğini yapacak olan mezunlara maaş tahsisi mümkün olduğundan kabul etti. Bu suretle stajyerler ayda (60 lira)kadar bir maaş almaktadır. Staj müddetinden sonra bir sene ayrıca askerlik yapmaktan kurutulmaları yalnız genç doktorların hayatı için değil aynı zaman da memleket için de hayırlı olmuştur. Zira bu suretle mezun efendiler Anadolu’nun muhtelif köşelerine taze malumat ile gidebileceklerdir. “etıbbaya hizmet-i mecburiye kanunu”nun istihdaf ettiği gayenin doğruluğunu inkâr etmek mümkün değildir. Zira Anadolu’nun ücra yerleri ve küçük merkezleri şimdiye kadar tamamen doktorsuz kalıyor sıhhat meseleleri oralarda tesadüfen metebelerin (?) elinde bir oyuncak oluyordu. Bundan dolayı hidmet-i mecburiye doktorlarımızın memleketin azamı hayırına mevta (?)bir fedakârlığı surette telakki edilebilir. Geçen sene Ankara’da arkadaşlarının Müdafaa eden heyetin hükümetten son bir ricası Anadolu’nun muhtelif köşelerine dağılacak olan genç doktorlara hükümetin son bir yardımını elde etmekte ki o da her türlü fen ve sanattan mahrum olan bir yerlerde doktorlara bazı alet ve edevat temininden ibaretti. Heyet hükümete bu hususunda iki teklifte bulundu:

- (1) Bu alet ve edevatı ya hükümet o merkezlere demirbaş eşya olarak satın alsın
- (2) Yahut bunları eşemata (?) doktorların maaşlarından kesmek suretiyle doktorlara şahsi eşya olarak versin.

Hükümet birinci teklifi daha mülayim görerek kabul etti. Hidmet-i mecburiyeye tabii olarak Anadolu’ya ilk posta (339) mezunları sıfatıyla geçen sene gitti. Bunlar kendilerine hiçbir alet tedarik edememişlerdi. İçlerinde sayına tek bir “nesmih” (?) alarak yola çıkanlar ekseriyettir. Sıhhiye vekâleti bunlara alet tedarik etmek hususundaki vaadini tutmadı. Bu sene henüz stajer olarak İstanbul Gülhane hastanesinde çalışan efendiler kendilerinden bir sene evvel talilerini deneyen arkadaşlarından bazılarıyla muhabere suretiyle temas halindedir. Bunların bize verdiği malumata nazaran geçen sene giden 40 kişiyi eğer minnet kıymete ve keyfiyete gaip etmemek isterse onlarla daha yakından alakadar olmak zarureti vardır. Zira Anadolu’nun azamı birer kazamız Çalışan bu gençlerin birçok dertleri vardır. Bilhassa aletsizlik, eczasızlık faaliyetlerini azami güçleştirmektedir. Bunların hepsinden fazla olarak gittikleri kaymakamları ve belediye reisleri idaresi altında kalmak onların faaliyetini temkid (?) etmektedir. Hükümetin diğer kuvvetleri bu genç müteşebbislere karşı hiçbir yardım göstermemektedir. Bu gençlerin haklarını müdafaa edecek ve vaziyetlerini biraz ıslah edecek en küçük bir teşkilatları yoktur. Doktorların umumi meslek teşkilatları ise hemen hemen yok denecek gibidir. Bunu ayrıca tetkik edebileceğimi cihetle şimdilik bu teşkilatsızlık yüzünden genç meslektaşların ne kadar yalnız kaldıklarını kaydetmekle iktifa edeceğiz. Anadolu’nun herhangi bir köşesinde kanuni bir tazyikle gönderdiğimiz bu gençlerin hayatıyla hükümetin ve meslektaşlarının çok daha

fazla yakından alakadar olması lazımdır. İki sene müddetle her türlü şerait-i ilmiyeden uzak yaşayacak olan genç doktorlara vazifelerinden döndükleri vakit memleket ne yapacaktır? Bu cihetin şimdiden tayini keza bir zarurettir. Bu hususta alakadar makamlara cihat-ı askeriyyenin askeri etıbbaya gösterdiği suhuleti mesela maaşlarını vermek suretiyle Avrupa'ya gönderdiğini hatırlatmak kâfidir zannederiz.

• **Halk fırkası kongresi, sayı 21, 5 Mayıs 1925, s.3**

Fırka nizamnamesi mucibince nahiye kaza kongrelerinin akdinden sonra toplanması lazım gelen vilayet kongresi Cuma günü Halk Fırkası Merkezinde toplanmıştır. Nizamname mucibince İstanbul, Üsküdar, Beyoğlu vilayetleri heyet-i idare azaları intihap edilmiştir.

• **Kanalizasyon Teşkilatı, Sayı 11, 24 Şubat 1925, S.18**

Şehreminde kanalizasyon teşkilatı yapılması için şehremini bir münakaza ilan etmiştir. Bu münakazaya bu hafta bir çok ecnebi şirketleri iştirak etmiş ve bunlardan “Bekir Fibik Pavyoniyon?” şirketinin teklifat ve şeraiti muvafık görülmüştür. İhalede bir ay sonra kanalizasyon tesisatına başlayacaktır.

• **Meslek-i Hareketlerimizi Takip: Amele Cemiyetleri, Dava Vekilleri Cemiyeti, Muallimler Cemiyeti, Sayı 1, 15 Aralık 1924, S.23**

Bu sütunlarda memleketimizin henüz inkişafa başlayan ve ekseriyetle mali durağan mesleki teşkilatını tetkik ve takip edeceğimiz ve onlara daha şuurulu bir yolun nerelerden geçtiğini göstermeye çalışacağız.

Amele Cemiyetlerimiz Hakkında

Türkiye’de amele hayatı uyanmaya başlayalı çok az zaman olmuştur. Bina aleyh amele cemiyetlerinin teşkilatı da çok yenidir. Bununla beraber şurada burada hayli iyi şerait içinde kurulmuş amele cemiyetlerine tesadüf ediyoruz. Fakat amelemiz arasında maatteessüf sendikalizm hakkında etraflı vukuf sahipleri hemen hemen hiç bulunmadığı gibi onlar muhtelif zamanlarda vücuda getirdikleri bu teşkilattan hakkıyla istifade edemiyorlar. Bizzat amelemizin bu işlerde vukufsuzluğu ekseriyetle kendilerinin bir takım şahıslar veyahut da siyasi fırkalar tarafından istismar edilmelerine sebep olmuştur. Bir zamanlar sosyalist Hilmi isminde bir tufeylinin oynamakta olduğu roller malumdur. Bunun gibi esnaf ve amele cemiyetlerine siyasi fırkalar tarafından vaki olacak müdahalelerin meslek cemiyetlerinin hayatları üzerinde ne fena tesirler yapacağını izaha lüzum yoktur. Son zamanlarda bir hadise zarar-ı dikkatimizi celp etti. Şirket-i Hayriye memurları vücuda getirdikler cemiyetlerinin reisliğine eski bir gazetecimizi Ethem Ruhi beyi intihap ettiler. Meslektaşımızın şahsı hakkında hürmetten başka söyleyecek sözümüz yoktur. Ancak şunu söylemekten hali kalamayacağız ki Şirket-i Hayriye memurları kendi işlerinin başına kendileri ve işleri için yabancı olan bir zatı intihap etmekle büyük bir hataya düşmüşlerdir. Öküz boynun niçin kalın? Öküze boynun niçin kalın diye sormuşlar, kendi işimi kendim görürüm de ondan cevabını vermiş. Bu söz çok doğrudur. Ethem Ruhi Bey ne kadar akıl ve muhterem olursa olsun bizzat maslahatın icabı muktezasınca Şirket-i Hayriye memurlarının işleriyle bizzat kendileri gibi müfit olamaz. Hatta öyle olabilir ki Ethem Ruhi Bey yahut birisi bir T veya bir A Bey, burada şahsın hiç ehemmiyeti yoktur, cemiyetin menafini ya bizzat kendi menafine yahut da herhangi bir fırka menfaatine feda eder. Nitekim bütün dünyadaki tecrübeler bunun her zaman böyle olduğunu gösterdiği gibi bizde bir tecrübeler de daima aynı neticeyi vermiştir. Bina aleyh gerek esnaf gerek amele ve gerek herhangi bir meslek mensupları için ilk söyleyeceğimiz şey kendi meslek işlerini bizzat o mesleğin içinden yetişmiş ve meslekte olan fiili bir rol sahibi insanlara tevdi etmek mecburiyetindedirler. Meslek hayatının inkişafı mesleki ahlak tesanütünün kuvvetlenmesi ve nihayet mesleki menafin tam bir ahenk ve ittihat dairesinde takibi için birinci şart budur. Bunu Şirket-i Hayriye memurlarına söylediğimiz kadar bütün esnaf, amele ve her nevi meslekler erbabına da söylemeye lüzum görüyoruz. Bu meseleleri sırasıyla takip ve tetkik edeceğiz.

Avukatlar Teşkilatı

Avukatların mesleki teşkilatı yani baro bizde nispeten eski bir müessese addedilebilir. Dersaadet barosunun neşrettiği 338-922 tarihli levhaya nazaran ilk sicil numarasında

Keloğlu Alyon Efendi mukayyettir ki baroya duhulü 24 Ağustos 324'tür. Baronun on altı senelik tarihi vakıa büyük hadiselerle dolu değildir. Çok defa baro ile alakadar olan avukat miktarı asgariye düşmüştür. Bu sene bidayetinde neşrolunan yeni muhakemat kanunu avukat meslek teşkilatı üzerinde amil olan en mühim bir hadise olarak kaydedilebilir. Kanun bir taraftan avukatlık mesleğini muayyen şerait ile tahdit ettiği gibi el-yevm fiilen avukatlıkla meşgul olanlar arasında şiddetli bir tavsiyeye teşebbüs etti. Kanunun bu kadar şiddet ve tazyikle müdahalesi avukatları birden bire baro etrafında toplanmaya sevk etmiştir. Baro şimdiye kadar malik olmadığı vasi salahiyetlere malik bir müessese haline girdi. Bugün avukatlar arasındaki umumi telakkiye göre muhakemat kanunu bizzat avukatların kendi kendilerini ıslah etmelerine imkân olmayan bir vaziyeti kurtarmıştır. 900'ü müteceviz azaya malik olan baroda tavsiyeyi müteakip bugün 431 avukat mukayyettir. Bu suretle yarısından fazlası barodan çıkarılmıştır. Vakıa el-yevm hakiki olarak piyasadan çekilenlerin miktarını azami 200 olmak üzere göstermek de mümkündür. Mütebakisi henüz icra-ı sanat etmektedir. Zira tavsiye neticesinde barodan çıkarılması takarrür edenler hakkındaki karar henüz Adliye vekâletinde kati ve nihai olarak verilmiş değildir. Şimdiye kadar yalnız 42 avukat hakkında karar-ı kati tebliğ olunmuştur ki onlar da piyasadan çekilmişlerdir. Haklarında ihraç kararı iptal olunan yedi avukat dahi baroya dâhil olmuşlardır. Baroya son zamanlarda yeniden müracaat eden avukatlar miktarı 70 kadardır. Bunların hemen hepsi ya şimdiye kadar meslek dâhilinde çalıştıkları halde baroya girmemiş veya bulundukları memuriyetlerden çıkıp açıkta kalmış olanlardan ibarettir. Yeni muhakemat kanunun icap ettiği vaziyet henüz bütün tenayit-i zaruriyetiyle tesirini göstermiş değildir. El-yevm avukatlar arasında ve baro dâhilinde hâkim olan muhtelif cereyanlar avukatlığın yarınki vaziyeti şu veya bu şekilde tayin edecek en mühim amiller arasında bulunduğu cihetle dikkatle takip edilmeye layıktır.

Muallimler Teşkilatı

Türk muallimleri el-yevm dört ayrı teşkilat altında toplanmıştır.

- 1- Muallim Dernekleri Birliği
- 2- İstanbul Muallimleri Cemiyeti
- 3- Dar-ül Muallimin Mezunları Cemiyeti
- 4- İptidai Muallimler Cemiyeti

Muhtelif zamanlarda tesis edilen bu dört teşkilat arasında bir vahdet vücuda getirmek için şimdiye kadar müteaddit teşebbüsler olmuştur. Fakat bunların hiç birisi muvaffakiyet kazanmadı. Kat-i bir nazarla bakılacak olursa Türkiye muallimlerinin teşkilat altında toplanamamış olmaları belki dört muhtelif cereyanın tesiri altında dağılmış oldukları hissini verir. Hâlbuki hakikatte böyle bir iddia doğru olamaz. Vakıa Türk muallimlerinin ekserisi organize edebilmiş addedilen bu teşkilat birbirine karşı kapalı daireler vücuda getirmiştir. Fakat aralarındaki fark bir muallimin bunlardan iki veya daha fazlasına mensup olmasını men edecek bir takım fikir ihtilaflarına istinat etmektedir bunların arasında belki sarîh bir surette ilk farkı göstermiş olarak İstanbul (?) Muallimleri cemiyetini gösterebiliriz. İptidai muallimi ekseriyeti İdare heyetinin ekseriyet Babiali muallimlerinden ikmal eden İstanbul muallimleri tarafından kuvvetle görmemeleri neticesi olarak ayrı bir cemiyet şekline mecbur kalmışlardır. Bunun haricindeki teşekküller sırf aynı mektepten mezun olmak gibi tali veya mücadele-i milli esnasında Ankara'da teşekkül etmiş olmak gibi tesadüfî bir takım şerait altında vücuda gelmiş olmaktan dolayı kendi zümrelerini umumi bir vahdet altında kaybolmaktan kurtarmak için birleşmemekte. Muallim hareketlerini bir meslek hareketi olmak itibarıyla dikkatle takip etmeye mecbur olan gazetemiz bu nüshada yalnız bu noktaya bütün muallimlerin nazar-ı dikkatini celp etmeye iktifa edecek ve ancak bundan sonra her teşekkülün bünyesini ve faaliyetini memleketin bütün cemiyetlerini tanıtmaya çalışacaktır. Bu sene yaz tatili esnasında merkezi Ankara'da bulunan muallim dernekleri birliği tarafından vasi mikyasta bir muallim teşkilatı vahdet-i vücuda getirmek için bir teşebbüs yapıldı. Ankara'da umumi bir kongrenin toplanması temin edildi. Bu kongre memleketimizde şimdiye kadar görülen hareketlerin en kuvvetlisi olmuştu. Hükümet bir dikkat-i mahsusa ile bu kongreyi takip etti. Kongrenin hedefi müteaddit muallim

teşkilatlarından bir tek kuvvetli teşkilat vücuda getirmektir. Maatteessüf bu maksat elde edilemedi. Bilhassa bu meseleyi gelecek nüshamızdan itibaren arız ve amik tetkik edeceğiz.

- **Saraç Esnafı Cemiyetinden, Sayı 15, 24 Mart 1925, S.14**

Maliye ketebesinden İsmail Hakkı, Kasımpaşa'da Hacı Ferhat mahallesinde Hayati, Bab-ı Serasker'i baytarı dairesi ikinci mümeyyizi Rıfat, Aksaray'da Garbî Hüseyin Ağa Mahalalesi'nde tersane ketebesinden Nail, Şehremeni Pazartekkisi civarında Yusuf Yaşar, evkaf dairesi tahsildarı Adil, Eyüp Sultan'da Süleyman Subaşı Mahalle'sinde Nuri Beylerle münzevide Saime Hanım, Dırağman'da Saka Çeşmesi karşısında Ahmet Efendi hemşiresi Asiye, Kumkapı'da Çadircı Ahmet Ali Mahalle'sinde Hacı Ali Efendi kerimesi Nimet, Kariye'de Sultanhamamı'nda kapı kethüdası Halim Efendi zevcesi Emine Hanımlar, saraç esnafı vakıf sandığından rehin mukabili almış oldukları parayı elan sandığa tesviye etmediklerinden ve müddetleri hitam bulduğu gibi tevârih-i muhtelif de on dört defa ilan edildiğinden nisanın on beşinci gününe kadar tesviye-i din etmedikleri takdirde rehinlerinizin satılacağını son olarak suret-i katiiyyede ilan olunur.

- **Tayyare Cemiyeti, sayı 21, 5 Mayıs 1925, s.3**

İstanbul Beyoğlu, Üsküdar vilayetlerinde tayyare cemiyeti teşkilatı yapmak üzere vali, şehremaneti, muhtelif cemiyetler murahhaslarından mürekkep bir komisyon teşkil edilmiştir. Komisyon ilk içtimasını Cumartesi günü akdetmiştir.

- **Yeni bir Meslek Cemiyeti, sayı 15, 24 Mart 1925, s.6**

Kaptan ve makinistler ile bahriye mensupları eskiden beri mevcut olan cemiyetlerini yeni bir şekilde teşkil etmişlerdir. Cemiyetin reisi kılavuz kaptanlarından Cemil Bey'dir. Bu husustaki fikirlerimizi ileride neşretmek üzere Cemil Bey'in vatan gazetesine verdiği izahatı naklediyoruz. İngiltere'den Ticaret-i Bahriye cemiyetinin nizamnamesini getirterek tercüme ve naklettik. Bu 189 maddelik bir nizamname oldu. Nizamnamemiz 21 Eylül 4-5000 olduğu halde ma'atessüf şimdilik cemiyete pek az rağbet vardır. Seyrüsefain, Şirket-i Hayriye, Haliç ve bütün römorkör ve hususi tüccar sefaini mensubini cemiyetimiz azasından olmak iktiza eder. Fakat teessüf edecek bir haldir ki cemiyetimizde bulunan üç dört yüz kişi de işsiz olanlardır. Tüccar sefinelerinde çalışan arkadaşlarımız daima birçok haksızlıklara duçar olmaktadır. Ortada evvelce hakiki bir cemiyet olmadığı için bunların hakları aranamıyordu. Bundan sonra hepsinin hakkı aranacaktır. Mesela büyük gemilerde nizamden dört kaptan, dört çarkçı olmak icap ederken tüccar iki kaptan ve iki çarkçı istihdam etmektedir. Büyük sefer için suvarinin isfarbitte (?) şehartenamaesi (?) olmak icap eder. Aksi takdirde liman müsaade vermez. Fakat mal sahipleri bunun da kolayını bulmuşlardır. İsfabide (?) şahadetnamesi ihtiyar ve evinde oturan birisi otuz lira ile tutuyorlar ve onun namına geminin seferi için müsaade alıyorlar. Fakat gemiyi başka birisi götürüyor. Sonra böyle şahadetnameleri olan zavallı arkadaşlarımız dileniyorlar. Bugün boyacılar, hamallar, cemiyet halinde yaşarken niçin bizim gibi okumuş insanların bir cemiyeti olmasın? Cemiyet evvelce elinde olan küçük küçük ve bir şey ifade etmeyen nizamnamesi ile bittabi çok iş yapamamıştır. Mamafih yine boş durmamıştır. Evvela böyle bir cemiyet olduğunu hükümet-i cumhuriyemize arz etmiştir. 100 -80 lira maaşla birçok kaptan ve makinistleri yerleştirmiştir. Bahriyelilerin muayenesi için de nizamnameyi hükümet-i cumhuriyemize tadel ettirdik. Yeni nizamnamemize sefain-i mücehelemizle bil umum müntesibin bahriyenin vezaifi tahdit olunmuştur. Bütün kaptan makinist ve müntesibin bahriyenin cemiyete intisabı mecburidir. Gemi sahipleri hariçten kaptan kabul edemeyeceklerdir. Cemiyet mürettebatı himaye edecek ve onları çalışamayacak bir hale geldiği zaman iaşelerini temin edecektir.

- **Topkapı Fukaraperver Müessesesi, Sayı 10, 17 Şubat 1925, S.7**

Bu müessese, Topkapı muhitinin Kırk Mahalle'sinin yegâne yardımcısıdır.

İstanbul’da, üç yüz yirmi dört sensi şubatından beri, İstanbul’un birbirine girift çatılı eski, ve dertli evlerinin hasta, fakir, yetim sakinlerine şefkat ve bakım kollarını açmış bir müessese yaşıyor: “Topkapı Fukaraperver Müessese-i Hayriyesi.” Bu müessese İstanbul’un Kırk Mahalle’sinin tek bir yardımcısıdır. Bu mahalle sakinleri, bu müessesenin ismini minnet ve şükranla anarlar; o insanlar, o yetim çocuklar ve bakes kadınlar çalışırlar. Kazandıkları katıksız bir ekmektir. Hasta oldukları zaman bu müessese onlara ilaç verir, bakar, bir sıcak çorba içirir. O zaman onlar da bu katıksız ekmeğe kendi şükranlarını katık yaparlar.

Bu müessese on altı senedir yaşıyor. İttihat ve Terakki’nin ilk devrelerinde teşkil edildi. Tarih-i tesisinden bugüne kadar (18099) adet hasta bakmış ve meccanen tedavi etmiştir. Resmî hastanelerin, Şehremaneti’nin bin bir çeşit vergilerden ayırdığı para ile açtığı hastanelerde bakılanlar bu yekûna varmış mıdır diye insan düşünüyor? Bu müessesenin faaliyeti bu kadar değildir. Müessese, babasız çocukları himaye etmiş, bunları okutmuş, giydirmiş, kitaplarını, kalemelerini, taş tahtalarını almış, bazı büyük hayır müesseselerinin muavenetlerini bu çocuklar hakkında temin etmiştir. Bugün muavenetini daha fazla temin için çalışmaktadır. “Topkapı Fukaraperver” müessesesinin terbiyesiyle yetişen çocuklar, bugün muhtelif mesleklerde, eczacılıkta, doktorlukta çalışmaktadırlar. Kimisi muharrirlik, kimisi zabıtlık, dişçilik, marangozluk, esnafılık gibi iş hayatına atılmış bulunurlar.

Bundan bir buçuk sene evvel müessese “çocuk bakım evi” namıyla sırf çocukların muayenesi için bir teşkilat vücuda getirmiştir. Topkapı muhitinin altı yaşından on üç yaşına kadar “3120” çocuk muayene edilmiş ve bakılmıştır. Bir aralık maddî vaziyetin daralması bu teşkilatı sekteye uğratmış ise de üç aydan beri faaliyet tekrar başlamıştır.

Topkapı Fukaraperver Müessesesi, muhtelif şekillerle yetimlerine yardım etmektedir. Bu miyanda “Çocuk Bucağı” namıyla bir dersane açmış, burada yetimlerin talim ve terbiyesine çalışmaktadır. Senede 40 ile 110 çocuğun himayesini deruhte etmiştir. Çocuk Bucağı tesis edilmeden evvel de yetim çocuklar civar mekteplere gönderiliyor, bu suretle terbiyeleri temin olunuyordu. Çocukların validelerine ihtiyaç derecelerine göre muhtelif şekillerde muavenet edilmektedir.

El-veyv müesseseye mukayyet, (475) aile vardır. Çocuk Bakımevi’ne işbu ailelerin çocuklarındandır.

Müessesenin bugünkü faaliyeti bu olmakla beraber harp içinde bu faaliyet daha geniş bir sahada idi. Hilâl-i Ahmer aşhaneleri tesis edildiği zaman Fukaraperver Müessesesi bu hayırlı işe hazredilmişti; bu zamanlarda günde dört binden fazla nüfus, sıcak yemek yiyordu. Her sene kışın acı dişlerinden korunmak için Topkapı ve civarının fakir halkı, bu müessesenin şefkatinden istifade ederler, odun ve kömür alırlar. Bu suretle (600) aileye kömür tevzi edildiği olmuştur.

Müessese, kimsesiz ve bakımsız çocuklara otuz dokuz kundak takımı vermiştir. Topkapı Fukaraperver Müessesesi’nin en büyük yardımı, şu noktada toplanıyor, iyi ettiği, büyüttüğü insanları kendi hayat u maişet vasıtalarını tedarik edenlerin onları müstahsil bir hale getirmelek.

Müessese Topkapı ve civar muhitinin maddî ihtiyaçlarına deva olmakla kalmıyor o, etrafında toplanan insanlara manevî gıdalar da temin ediyor. Muhitini tenvire çalışıyor. Senenin muhtelif aylarında konferanslar, müsamereler, veriyor. Elyevm her Salı günleri “Çocuk Bakımevi’nde” çocuk muayeneleri icra edilmekte bu çocukların validelerine çocuğa nasıl bakacağı anlatılmaktadır.

Resimli sahifemizde bu müesseseye ait iki resim veriyoruz. Bunlardan biri himaye ettiği ailelerden bir numunedir. İkincisi Çocuk Bucağı’nda derstir. Temiz giyinmiş olan bu çocuklar, kendileriyle meşgul olan, onları terbiye eden ve hayata hazırlayan temiz yürekli mürebbileri arasındadır.

- Altı Lastik Keten Ayakkabılar Ve Ayakkabıcılar Esnafı, Sayı 13, 10 Mart 1925, S.13

On beş Mart'tan sonra İstanbul ve İzmir ahalisi ayaklarına yüz ellışer bin çift demir otomobil lastiği giyecek!

Siyasi gürültüler arasında gazetelerde bazen kısık kısık iş âleminde ses işitilebiliyor. Bu meyanda İstanbul gazeteleriyle beraber Anadolu refiklerimizin sütunlarına kadar geçen bir "üstü keten tabanı lastik" ayakkabıların memlekette ithali derdi var. Bu meslenin esasını anlamak için muharrirlerimizden birini "umum ayakkabıcı esnafı cemiyeti" ne gönderdik. Yaptığımız tahkikata göre bu iş hem acıklı hem de gülünç bir halde bulunuyor. Lastik ayakkabılar meselesi bir seneden beri devam etmektedir. Geçen sene İstanbul ve Anadolu şehirleri ahalisi birden bire ayakkabıcı dükkânlarında altı lastik üstü keten olmak üzere seksen, yüz yirmi kuruşa kadar ayakkabı teşhir edildiğini görmüşler ve " sandalan" ? pek ucuz olan bu ayakkabılarla yazı geçirmişlerdir. Bu hal ayakkabıcıları bilhassa yazlık iş yapma durumunda büyük bir cerayana ? sevk etmiştir. Esasen memleketteki umumi işsizlik içinde bunalmak hissesi kendilerine de düşen sanatkârlar birden bire piyasaya baskın halinde inen " lastik iskarpinler" karşısında yüzde atmışının işsiz kalması tehlikesiyle karşılaşmışlardır. Buna rağmen ayakkabıcı esnafı cemiyetlerinin sesini yevmi? Gazetelerin dördüncü sahifelerinde ancak iştirebildiler. Acaba bu lastikli keten iskarpinler neden bu kadar ucuz satılıyordu? bunu arayan bulunmadı. Yevmi (?) gazetelerde geçen yaz cemiyetin birkaç tebliği müdafaa namesi feryadı intişar etti. resumat ? idaresinin de buna birkaç mukabelesi görüldü. Bundan sonra bu gazeteler bu mesele ile -tekmi, iktisat ve iş meselelerinde olduğu gibi- meşgul olmayı fidesiz buldular. siyasi dedikodu edebiyatı arasında boğulan bu neşriyattan sonra ayakkabıcı esnafı cemiyetinin sesi de Malumatı içinde duyulmaz bir hale geldi. Kış bu yazlık ayakkabılar meselesini bir an unutturur gibi oldu. Fakat yaz geliyor, daha şimdiden İzmir ve İstanbul içinde bu ayakkabılardan 15 Mart'ta teslim edilmek üzere yüz ellışer bin çift sipariş verilmiştir ve sipariş devam etmektedir. Ancak ayakkabıcı esnafını telaşa düşürecek kadar acıklı olan bu hal esnaf arasında hayli endişeye mevcup-mevhip (?) olmaktadır. Bu hafta içinde Bursa'da çıkan refiklerimiz Bursa ayakkabıcılarının feryadına aks oldu (?). buradaki ayakkabıcılar da endişe içindedirler. Esnafın yüzde atmışını bu lastik ayakkabılar meselesinin işsiz bırakacağını söylemektedirler. Filhakika sandal ve keten iskarpinlerimizin rekabet edemeyeceği kadar ucuz satılan bu ayakkabılar meselesinin aslı nedir? yaptığımız tetkikata göre işin aslı şudur: hariçten gelen fotin, iskarpin, sandal, keten gibi olursa olsun mamul ayakkabılar gümrük tarifeleri mucibince (?) oldukça ağır bir resme tabidir. Mesela gümrük tarifesinin (188)inci maddesi mevcubunca (?) " yüzleri tamamen liki (?) mevattan mamul ayakkabıları tabanı kösele veya talaştan mamul olduğu zaman bile on iki misli resme (?) tabi olarak - yüzü ipek veya kadife olursa - kiloda " 72" kuruş, -yüzü keten olursa- kiloda keza

" 288" kuruş resm vermek mecburiyetindedir. Bu halde bir ayakkabı için asgari "144" kuruş gümrük resmi maliyet fiyatına zam olunuyor demektir. Altı lastik cins olan bu ayakkabıların ise piyasadaki satış fiyatı gümrük rüsumu-resminden (?) bile yüzde elli ucuz bulunuyor. Bu lastik ayakkabıların Avrupa'da maliyet fiyatının atmış veya yetmiş kuruş olduğunu bize esnaf faturalarıyla tahmin (?) ediyoruz. Bu ayakkabıların ucuz satılmasının sırrını bize gümrük tarifesi pek açık fakat acıklı bir surette göstermektedir. Anlatalım: Geçen sene icat olan bu ayakkabılar gümrük kooperatiflerimize geldiği zaman tarife kanunuyla karşılaştılar. Yukarıda zikrettiğimiz "188".nci madde "tabanı talaş" kaydından başka bir kayd olmadığı yani tabanı lastik kaydı -tarifenin yapılamadığı zaman böyle ayakkabı piyasamıza gelmemesi dolayısıyla- bulunmadığı için gümrük idaresi kanunun diğer bir maddesi olan "iş bu tarifenin başka yerlerinde zikr olunmayan muhtelif eşyada raicinin yüzde 20si üzerinden rüsm alınır" kaydına istinat ettiriliyor. Bu suretle behr (?) çift üstü keten altı lastik ayakkabı için ancak on kuruş rüsm isabet ediyor. Altı lastik keten iskarpin on kuruş! Altı lastik veya mukavva veya kösele iskarpin "144" kuruş! Eğer altı çinko veya teneke olsaydı belki beş kuruşa kadar inerdi!. İşte bu fark listenin ayakkabıların ucuzluğunu tamin(?) eden ilk! Bu vaziyet karşısında "ayakkabıcı esnafı cemiyeti" haklı olarak feryada başlıyor. Rüsumata baş vuruyor, ticaret vekaletine yazıyor, ticaret vekaleti maliye vekaletine " tabanları lastik olsa da bu ayakkabıdır. Lastik bir cüz'üdür, cüz'ü gele (?) tabidir. Tabanları tenek olsaydı teneke faslına girmek mi lazımdı?" diyor. Fakat bu demeler, yazmalar, çizmeler, tebliğler, mukabil tebliğler arasında yaz geçiyor. Fakat nihayet

resumat (?) idaresi ayakkabıcı esnafı şu suretle eskat (?) ediyor. Mademki ayakkabı faslına "altı lastik" kaydı yoktur ve mademki siz de buna lastik diyorsunuz şu halde lastik faslını şu maddesine vereceğimiz, artık bir diyeceğimiz yoktur. Madde şudur: " Tarife numarası 0290.... .. numerosu '562lastik: ve ya (baleta ?)den mamul ve iş bu tarifenin başka yerlerinde zikri olunan eşya mevat saire ile mürekkep ve gayrı-mürekkep olanlar otomobillere mahsus bir lastikler de dahildir. Kilosundan "030 kuruş rüsum alınır"! Memlekette ayakkabı imalatını himaye etmek ya lazımdır yahut ta değildir. Buna göre bir gümrük tarifesı yapılabilir. Bugünkü tarife bir himaye tarifesidir. Böyle olduğu halde nasıl oluyor da bu muameleler yapılabilir. Tarife kanununun ruhuna olduğu kadar şekline halef bulunan ve en basit bir mantık ile yapılacak kıyasa mukavemeti imkânı bulunamayan bu rüsumat tefsirini sade öteden kaldırması değil bu tefsiri yapanların neden bu suretle hareket ettiklerini dikkatle tetkik eylemek de lüzumdur. Tefsir kıyas böyle şeyler vardır fakat bu tarzda yapılan tefsir ve kıyaslar "tabi mi?" olamazlar. Bunun için fazla delil aramaya lüzum yoktur. Ceddi bir tetkik hakikati meydana koymaya kâfi gelir.

- **Ayakkabıcı Esnafı Kurtuluş Yolunda, Sayı 14, 17 Mart 1925, S.19**

Usta, kalfa, iş sahibi, çıraklardan mürekkep umum ayakkabıcı esnafı bir kooperatif vücuda getirdiler.

Bu birinci esnaf kooperatifini, ikinci saraç esnafı kooperatifi takip ediyor. Edebiyat inkılâbı değil iş ve iktisat inkılâbı il defa olarak ayakkabıcı esnafı arasında çıkmaya başladı. Bu yevmi gazetelerin üçüncü sahifelerinin son sütunlarının kenarına sıkışmış bir haber vardı: "ayakkabıcı esnafı kooperatifi teşkil etmiştir." O da Bir ikisinde, kanlı bilardo, pıçaklı futbol, Amerikanın maymunları, Fransa'da harp dullarının izdivaç merasimi, prensin davası tek mil sütunlarını doldurduktan sonra bir iş ve iktisat hareketine karşı sütunlarında ancak iki buçuk satır yer veren bizim yevmi arkadaşlara aşk olsun!

Geçen hafta ayakkabıcıların büyük dertlerinden birini, lastik ayakkabılar meselesini yazdığımız zaman bu gibi buhranlara karşı esnafın ancak mütesanid bir teşkilatla mukavemet edebileceğine işaret etmiştik. Avrupa'nın büyük fabrika istihsaline ve İstanbul sermayedar tüccarın toptancılığına karşı küçük esnafımızın ancak kooperatifle mukavemet ve rekabet edecekleri de aşıkardı.

İşte bu idrak eden ayakkabıcı esnafı da usta, kalfa, işçi, çıraklardan mürekkep umum ayakkabıcı zanaatkârânı hep birden ticaret vekaleti tarafından numunesi kaleme alınan mucibince bir kooperatif vücuda getirmişlerdir. "Umum ayakkabıcı zanaatkârânı kooperatifi" ismini alan bu teşekkül, ticaret tasdik edilmiş, katip addolununca da tescil olunmuştur. Kooperatifin teşkili için, ticaret vekili Ali Cenai, müsteşar vahit, İstanbul ticaret müdürü Muhsin beyler teşvikat ve muavenette bulunmuşlardır. Ayakkabıcı esnafı, Cuma günü, birçok kalfa ve işçilerin memnuniyetleri arasında şirketin müessisleri, çarşı kapısında tramvay tevkif mahallindeki Ayakkabıcı esnafı cemiyetinin merkez idaresinde içtima ederek kooperatiflerinin faaliyete geçmesine karar vermişler. Yapılacak işlerin ve teşkilatın icrasını, içlerinden tefrik eyledikleri hususi ve mesul bir heyete tevdi Eylemişlerdir.

Bu kooperatifin teşkilini "meslek" mühim iktisat hadisesi olarak telakki eder. Bir yandan kooperatifin teşkili için yardımlarını bezleden hükümet adamlarımızı takdir ederken, asıl işin ilerlemesi için esnafın bu işe sınıksız yapışması lazım olduğunu da tekrar ederiz. Filhakika iş apaçık meydandadır. Bütün meslek ve iş erbabını, bütün müstahsilleri teker teker yakalayıp yere çarpan bugün ki buhran karşısında acilen yapılacak iş, kooperatif teşkilatına geçmektir.

Ayakkabıcı sanatkarânı kooperatifin teşkilatına ait bütün resmi muamelat ikmal edilmiştir. Şimdi yalnız hisse ...ile Nizamnamesinin tabı kalmıştır ki bu da bitmek üzeredir. Nizamname tab olunduktan sonra esnafa tevzi edilecek faaliyet daha maddi bir sahaya intikal edecektir.

Bunun için daha şimdiden Divan Yolundaki merkez-i umumide bir mahal tefrik edilmiştir. Merkez umumi binası altındaki dükkânlardan biri kooperatif için satış mağazası yapılacaktır. Kooperatife iştirak eden, derici, ayakkabıcı esnafı buradan ucuz fiyatlarla

malzeme-i iptidaiyelerini alarak maliyet fiyatları az ayakkabı imal edebilecekler ve bu suretle Avrupa ayakkabılarına daha iyi rekabet etmek imkânını elde edeceklerdir. Bu kooperatif diğer esnaf için numune olmalıdır.

Bizim fikrimizce iktisadi buhrandan kurtulmak ancak, bütün meslek insanları arasında iktisadi teşekküllerin bir an evvel meydana gelmesiyle mümkündür, meslek her fırsatta bu fikirlerini söylemeyi kendisine esaslı bir vazife telakki eder. Bankaya istinat etmemesiyle, meslek erbabı, istihsal ve istihlak kooperatifleri ile hayat ve maişet Şartlarını bugün ki dünya tazyikinden ve onun akıbeti olan facialardan korur. Bugün ki iktisat şartları, insanları fert fert yakaladığı zaman mukavemetsiz bir bela olacaktır. Meslek bu hususta peyderpey fikirlerini yazacaktır.

- **Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârını Kooperatifini Ayakkabıcı Esnafına Beyannamesi, Sayı 17, 7 Nisan 1925, S.3**

[Ayakkabıcılar zanaatkârının geçenlerde bir kooperatif teşkil ettiklerini yazarak kendilerinden uzun uzadıya bahsetmiştik. Artık kooperatifin tamamıyla teşkil etmiş addedilebilir. Kooperatifin müdürü bey gazetemiz vasıtasıyla umum ayakkabıcılar zanaatkârına atideki(?) beyannameyi neşr ediyor:]

Umum Ayakkabıcılar Zanaatkârına

Memleketimizde sanat hayatında biz kunduracılar kadar eski ve bizler kadar sanatı bu kalfalar içinde bu eskilikten kurtararak incelemiştir, kendi alınının teri kabiliyetiyle sanatını bu yok yükseltmiş yok desek hemen mübalağa edilmemiş olur kanaatindeyiz. Ecdadımız zanaatkârının yaptıkları halefimizin (?) giydikleri ayakkabıların herkesçe malum olan şekliyle bugün Avrupa fabrikalarından daha yüksek bir zevk sanat ile yapmakta olduğunuz kunduraları bir göz önüne getirir iseniz kunduracı, kalfa, işçi ve çırak gibi bilcümle zanaatkârımızın bugüne kadar kör lambalar karşısında gece ve gündüz demeyip her türlü mühim vale (?) göğüs gererek sırası gelince sefaletlerle pençeleşerek, sanatta ne kadar terakki ve tekmil yapmış olduğumuz meydana çıkar. Daima huptekar (?), mutih-metih (?) ve hürmetkâr vatani için bütün aşk ve imanı ile her an fedakâr olan siz açık alınlı, temiz yürekli ayakkabıcı zanaatkârını! Vatan hiddeti, vatan için namus ve vicdan bu ruhu diye yaptığınız bu işleri bir bir sayıp dökerek siz de ecdat gez (?) ayakkabıcılardan mütavareş cavbet (?) ve asalet-i ruhuyeni incitecek değiliz. Yalnız sine-i mekher tenzi kabartarak cenabı hakka hamd-ı sena ediniz ve biliniz ki şu memleketin milli sanat hayatında tekâmüle doğru milli varlığını bu varlıkta yararlılığı gösterenlerden biri ve herhalde necisi (?) sizsiniz. Avrupa'nın mensil-münsil-münessil (?) fabrikalarının enafis-i- anafes (?) asar diye memleketimiz pazarlarına soktuğu ayakkabılardan daha mükemmellerini yaparak ve daha ucuz mal ederek onları memleket pazarlarında kıymetsiz ve müşterisiz bir meşa (?) haline getirdiniz ve piyasamızı onlara kapadınız. memleketi o kundura fabrikalarına, o patronların sanatı altında gibi mamulat ve mahsulatının istihlal kahyası olmaktan kurtardınız. Bugün en nefis en makbul ve metin ayakkabının Türkiye'mizde yapılmakta olduğu zebanez bir hale geldi. Avrupa'ya ve Amerika'ya ihracatımız da başladı. Gittikçe tevali ve tezayit eden bu ihracat ile memleketin iktisadi hayatında mühim bir rol oynamak ve kıymetli bir unsur olmak liyakatı gösterdiğiniz bu yükten küçük kadar bilhassa ayakkabıcı zanaatkârının pek büyük ve şerefli bir hususu olan bu muvaffakiyetinizle galebeyi çaldınız ve hepinizin ayrı ayrı gösterdiğiniz kabiliyetler, fedakârlıklarla neler yapabileceğinizi eşhat eyledi. umum ayakkabıcı çırak ve kalfa, işçi ve bilumum zanaatkarları ! Sizlere bu gayret ve fedakârlık yolunda çalışmak temin ve nafi (?) eden incidadımız-encidadımız (?) ayakkabıcıların ve mücadelet-i milliyedeki şu hedayı vatan ile bu zümre-i müncüyeye-menciyeyle iltihak eden şehit meslekdaşlarımızın ervahına fatihalar ithaf ederek sizlerin önünüzde kemal-i ihtiramla eğiliyor ve sizleri vatanımızı esaret zincirinden kurtaran bizlere tam bir istiklal ve memuriyet idare kazandıran mücahidin mevcele-i milliyemizin cehl-i taassübe (?) karşı olduğu gibi milli iktisadiyatımızın ihya ve inkişafı için de bugün evlat-ı vatani davet ederek açtıkları milli iktisat mücadelesindeki vazifeniz başına davet ediyoruz. Geliniz, bu meni azam vatanımızın gösterdiği bu vazife-i vataniye de hisseniz olan gayreti ve faaliyeti

gösteriniz! şimdi bu kadar bu yükselttiğiniz sanat çıkmak ve sizlerin alın teriyle bileklerinize taktığınız altın sanat bileziğini larla bir berkat (?) deha yermek için sizlere büyük vazifeli bir meydan daha açıldı. Korkmayıp atılınız ve çalışınız. Biliniz ki kurtuluş yolu budur. Bu güne kadar ancak ekmek parası kazanmak için bir vasıta addedilen kunduracılığı bugünden sonra memleketin milli sanat varlığı, milli zenginliği için milli bir vasıta olduğunu ve memleketin hakiki efendiliği vatanımızı iktisadi demir çemberleri içine almamakla kaim faidelendirmek yi nicelerle maddi ve manevi vatanımızı müstefit ve kabil bulunduğunu bilerek omuzlarımıza yüklenen bu milli veşerefli vazifenin altından şerefle çıkmaya çalışınız. Mücahidin mebcelle-i (?) inkılabımız her Türkün bu uğurdaki mesaisini kolaylaştırmak, kılmak için her türlü fedakarlık icrasını deruhte (?) ve kabul ve bunu nüvait değil, kavait şekil ve suretinde takrir ve taayyit eylemişlerdir. Evet, Efendiler; hükümet mebbelemiz biz zanaatkârların muhtaç ve müftekar olduğumuz şeyin ne olduğunu tetkik tatbih ettirerek bu milli iktisat varlığı ve zanaatkârlarımızın zanaatta iptilası için ancak zanaatkarların meslekleri dâhilinde ve aralarında kooperatifler vücuda getirmesi lazım olduğuna kanaat getirmiş ve bu bapta mevki intişara? vuzu ettirdiği nizamnamesi mevcubunca teşkil edecek kooperatiflere maddi ve manevi muaveneti bedel inmeyi de (?) hubbe-i emel (?) edinmiştir. bu kooperatifte ilk numarayı alan yine siz oldunuz ve hükümet meclisimizde kooperatifinizi kemal memnuniyet ve süratle tasdik ve tescil buyurdu. Kooperatifiniz teşbit-teşebbüt-tesbit (?) ettiği nizamnamesi mevcubunca faaliyet geçebilmek üzere teşkilat-ı ikmal eylemekle meşguldür. bina-yı ulya her zahmetin bir nimeti olduğuna göre şimdiye kadar vakıa fedakarlıklarınızın nimetini de geliniz helalinden yeyiniz: Merka (?) ve mesut bir hayat temin eyleyiniz. Önünüzde açılan bu feyzli meydana her türlü menafimenfi (?) ve iraz (?) şahsiyeden tecrit edin. has şiar ve vakur (?) ile bu er meydanının paryesini (?) mevkileri ve milli sanat varlığının kahramanı olacaklar arasında mevkinizi şimdiden tehalenizle(?) ayırınız ve sanat hayatında anılınız. Temiz alınlı, temiz yürekli zanaatkârlar! Baba sanat ocağına gelip sanatımız için kurulan ve hükümet mebbelemizde müzaheret (?) maddiye ve maneviyesine muzahir-mezahir olan umum ayakkabıcı zanaatkârânı kooperatifine giriniz. Dört taksitten beş lira verip halinizi, ihtiyacınızı, ailenizin istikbalini temin eyleyiniz. Kooperatif size sermaye, mevat iptidaye verecek, muamelatınıza muhal sarf bulacak ve bilhassa vesait ve ihtiyatını müşterek sermayesiyle temin ve tedarik eyleyecektir. Uyuyacak, düşünecek vaktimiz kalmamıştır. Kooperatifimize beher hisse için dört taksitte beş lira vererek hissedar olunabilir. Halinizi, ihtiyacınızı, ailenizin istikbalini temin ediniz. Sizlere vekiliniz sıfatıyla bu ufacak hıdmeti yapabildik. Siz bunu ehemmiyetle ellerinize alıp yükseltilere doğru el birliği ve millet gayretiyle yükseliniz. Meclis-i müessesin emriyle Kooperatif Müdüriyeti

Ayakkabı Kalıpları Esnafının Nazar-ı Dikkatine

Şimdiye kadar ayakkabıların yapılması için lazım olan kalıplar Avrupa'dan geliyordu. Bu kalıplar için 600 kuruş gümrük resmi alınıyordu. Çünkü bunların turne mamulâtı olduğunu rüsumat idaresi bilmiyordu. Geçenlerde bir müfteşikin ihbarı (?) üzerine rüsumat idaresi tahkikat icra ediyor ve turne mamulâtı olduğunu anlıyor. Bu sefer 3700 kuruş gümrük rüsumu almaya başlıyor. Bu makineden İstanbul'da yalnız bir kişide mevcuttur. O Avrupa'nın aynı makine ile yaptığı şeyi burada yapacak ve daha ucuz olarak satabilecektir. Gümrük rüsumunun tezaidi bil tabi burada ucuz satabilmesi için mühim bir amel olmuştur. Şimdi ayakkabıcılarımız haddi zatında pek basit bir şey olan meskur makineden getirtseler hiç şüphesiz ki kendileri için büyük bir faide temin etmiş olurlar. Gümrük rüsumunun tezaidi burada elde yapılan yerli kalıplar için iyi bir şeydi. Fakat şimdi İstanbul'a bir kişi kalıp makinesi getirmiş olursa gümrük rüsumu sayesinde bil tabi bu makine sahibi ile kalıp yapan zanaatkârlar rekabet edecektir. Bina-yı ulya memlekete pek lazım olan bu kalıplar tabidir ki, ayakkabıdan daha evvel lazım olması iktiza eder. Bu itibarlar kalıp zanaatkârları bu makinelerden getirecek olurlarsa hem daha ucuz kalıp çıkarmış olurlar ve hem de kalıp makinesi ile kalıp imal etmeyi bir kişiye inhisar ettirmemiş olurlar.

• **Muhittin, Türkiye’de Devlet İle Halk Kitlesinin Münasebetleri, Sayı 10, 17 Şubat 1925, S.1-2**

İçtimai iş teşkilatından mahrum olan halk ile devlet arasında hiçbir irtibat vasıtası yoktur. Tütün meselesi bunun en mükemmel bir misalini teşkil eder. Dertlerimizin menşei buradadır. Türkiye’de devlet müessesesinin içtimai tarihine bakıldığı zaman görülür ki onunla halk arasında hiçbir münasebet vasıtası en köklü teşkilat iş, iktisat ve meslek teşkilatlarıdır. bir zamanlar Osmanlı imparatorluğunun eski devirlerinde o zamanlara mahsus şeraite göre pek mütekamid bir takım esnaf cemiyetleri vardı. Vakıa bunların devlet üzerinde doğrudan doğruya hiçbir tesirleri yoktu. Devlet bütün bu muhtelif mesleklerle mensup iş muhitlerinin haricinde yalnız kılıç ve kitap unsurlarının inhisaracı (?) hâkimiyetleri elinde bulunurdu. Hâkim olmak için iş ve meslek muhitinden hiçbir rey almaya tenezzül etmez, onlara asla muhtaç olmazdı. ancak devletin bu fevk almasak diyelim mahiyetine rağmen bir taraftan içtimai ve mesebi mahiyeti de tekyeler tarafından onun faaliyeti o kadar sıkı bir kontrol altında bulundurulduğuna devlet halk çığnemek hususunda malum pervasızlığa rağmen halk yine ona sesi işittirmeye bazen de arzularını yaptırmaya muvafık olurdu. Çünkü o zaman halkın zamana göre kuvvetli meslek teşkilatları vardı. Orta tarih devrinin meslek teşkilatları esnaf cemiyetleriydi. Bunlar kapıkulunun en layesil (?) ve amanful bir şekilde hâkim oldukları İstanbul’da bile bazen devlete sözlerini geçirebilirlerdi. Bilahare bilhassa Avrupa sermayesinin Türkiye’ye istediği gibi hatta kapitülasyonlara istinaden halini müteakip bütün küçük sanayi mahvolurken bu esnaf cemiyetleri de her tarafta mahvoldu. ve millet halk kitlesi her nevi iş ve cemiyet teşkilatından mahrum kaldı. Eskiden devlet karşısında teşkilata istinaden cemiyet ve kitle halinde söz söyleyebilme kudretine malik olan halk kitlesi bu cemiyetlerin tamamen ihlalinden sonra bir taraftan siyasi devlet hâkimiyeti ve diğer taraftan iktisadi hâkimiyeti temsil eden sermaye devleti karşısında bu mukadderatı kaybederek birer aciz fert kitlesi şekline girdi. Bugün Türkiye’de devletin karşısında herkes fert fert hareket etmek mecburiyetindedir. Bunun için ancak siyasi bir nüfus sahibi olanlar söyleyebiliyorlar ve ancak iktisaden büyük bir fert kuvveti teşkil edecek kadar zengin olanların sözlerini dinleyen oluyor ve yalnız ecnebi büyük şirketler devlet karşısında arzularını ifade edebilmek imkânına malik bulunuyorlar. Üst tarafı Türk halkı kitlesi düşündüğünü ifade eden, duyduğunu söyleyebilmekten acizdir. Çünkü ifadeden duyduğunu söyleyebilmekten acizdir. Çünkü meslek teşkilatları yoktur. Çünkü müferiten her insandan bir ses çıkabiliyor. Ancak bu sesler ekseriya başka başka ve dağınık bir halde çıktığı için ortada büyük anlaşılabilir bir uğultudan başka bir şey vücuda getiremiyor. İşte bunun için Türkiye devleti bunun Osmanlı İmparatorluğu devrine nispetle nazarı olarak halka her zamandan ziyade yakın olduğu halde faal onunla olan bütün rabıta ve münasebetlerden hemen hemen mahrum bir halde bulunuyor. Halk ile devlet arasındaki bu rabıtasızlık daha doğrusu iş cihazi ile devlet cihazi arasındaki bu irtibatsızlık şimdi bizim bugünkü bütün bu dertlerimizin son sebebidir. Son günlerde tütün meselesinin geçirmiş olduğu muhtelif safhaları tetkik edecek olursak bu hakikati çok ayan olarak görürüz ve bundan ne kadar büyük zararlar hâsıl olduğunu vazihen anlayabiliriz. Devlet dosyalarını açınız bir kere o vüzade (?) tütün milli iktisat nokta-i nazarından ne demek olduğunu gösterir. En küçük malumatla böyle tesadüf edemezsiniz. Çünkü iktisat işlerinde ve cemiyet meselelerinde henüz bizim devlet teşkilatımız münevver bir göz sahibi olamamıştır. Hâkim olan ruh kırtasaya denilen ve rutin ve anane denilen rutin ve anane ruhudur. Diğer taraftan mebusumuza tütün meselesi hakkındaki fikirlerini sorunuz. Her biri bir başka türlü söylerler ve her biri de kendi fikrinin doğruluğunu ispat için türlü türlü şeyler anlatırlar. Hikâyeler nakil ve rivayetlerden bahsederler. Bütün bu fikirler, mütalaalar şahsıdır. Benim ihtihadım böyledir diye son zamanlarda bir söz öğrendik. Hepimiz her yerde bu sözleri sarf ediyoruz. ancak içtihatlar bizde içtimai olmak mahiyetini kaybetmiş ve şahsi ve ferdi olmak bunun farkında değiliz. Mesela kıymetli bir asker olan Kazım Karabekir paşa bugün bir fırka lideri rolünü oynuyor. Tütün meselesi diye sorduğunuz zaman ise size sadece henüz tetkik etmedim cevabını verdikten sonra mamafih diyor en muvafık olan şeklin kabulünden şüphe etmeyiniz. En muvafık şekil icap mahsalat tekerlemesinin yeni bir ifadesi. Gazetelere bakınız onlarda da öyledir. Baş muhabirlerimiz

bir hafta içinde la-akıl iki üç defa bir sene içinde la-akıl kaç yüz defa birbirine naif sözler yazarlar. niçin, çünkü işleri muin bir ile larını temin edecek her nev içtimai teşkilattan uzaktadırlar. Şahsın ve ferdin aklına geliveren şeyi yazarlar. İşte bütün bu esaslı sebeplerden dolayıdır ki bugün Türkiye'nin sonu la-akıl atmış yetmiş mahsulün mukadderatı mevzubahis olduğu sırada ancak bir takım hissiyatın sesi veyahut siyasi düşüncelerin endişesi veyahut da yalnız bir kısım tüccarların reyini işitilebiliyor.

Hayatın sesi: çünkü nedense bir kere inhisar ve reji sözlerine düşman olmuşuz. Sermaye, iktisat, milli iktisat, istihsal bidece vesaire gibi türlü türlü kelimelerle ifade edilen şeylerin ve eserlerin bir mutlak hayatı içinde oynadıkları türlü haberdar olmadığımız için bu his ile gelişigüzel hareket ediyoruz. Siyasi düşünceler endişesi: çünkü hükümet erkânı temaslarımızdan, temaslarımızdan anlıyoruz, devlet inhisarı denilen şeyin bizim başarabileceğimiz bir iş olmadığını pek güzel anlıyorlar. Ancak hayata karşı hareket etmediği kabinenin hayatı ile kabil telif bulundukları için ve kabinenin hayatı esas olduğundan dolayı ne yapalım diyorlar. Meclisten geçmez ki. Bir kısım tüccarların sesi: çünkü bütün işlerinden anlayan bazı tüccarlar arkalarında gizlenen mahdut sermayeli ecnebi tüccarlarına istinat ederek fabrikatörlük yapmak istiyorlar ve bunun üzerine propaganda faaliyeti göstererek şuradan buradan çektikleri ve çektiydikleri telgraflarla mebuslarımız üzerinde tesir yapıyorlar. mebusumuza sorunuz; niçin bandrol taraftarısınız? Çünkü diyor telgraflar alıyorum. Aldığı telgrafın altında kaç imza var? Ve bunlar kimlerin imzası? ve nasıl toplanılmış. Bunları izah ederseniz belki işi fark eder fakat asıl netice, asıl hüküm meclisin içinde karar esnasında mevcut olacak tesadüfe bağlanır. Dikkat ederseniz bütün bu gürültü arasında bütün mahsulünün yegâne sahibi olan ve o hususta yegâne reyini sahibi bulunan mühtesal (?) Anadolu köylüsünün hiç sesi çıkamaz çünkü teşkilatı yoktur. Çünkü ağzı yok ve dili yoktur. Meslek'te onun davasını müdafaa etmek istedik. Bütün meselesinin bütün istihsal meselelerimiz gibi esas itibarıyla hangi dertlerle melul olduğunu göstermeye çalıştık. Yazdık ve yazdık. Türkiye'de istihsal teşkilatından ve istihsal kredisinden bahsettik. Bu sözler alışılmış sözler olmadığı için manaları bile tam anlayamadı. Türk köylüsüne karşı Cumhuriyet Hükümeti'nin fevkalade kıymetli bir hizmet edebilmesi imkânı bulunduğunu gösterdik. Fakat görünüyor ki sözlerimizin derin ehemmiyeti ancak bittabi pek mahdut sahelerde anlaşılmıştır. Karşımızda bizim işiteceklerimizi yapmaya hevaşıkır (?) olduğunu hissettiğimiz kuvvetli ecnebi sermayeler var. Bunlar bize bütün, itibar bankaları yapmak ve bu suretle istihsal kooperatifleri vücuda getirmek kadarına ziyadesiyle haizdirler. Bunlardan esnafa da edemeyecek olursak Türk müstahsiline karşı müthiş bir hata işlemiş olacağız ve bu hata işlenecektir, buraya şimdiden yazıyoruz. Çünkü biz henüz bu işlerin manasını anlayacak bir mertebeye gelmedik. Milleti yalnız teşkilat ve teşkilat ile millet olduğunu anlayamayız çünkü henüz millet bizim kafamızda bir iş âlemi olarak değil bir edebiyat, efsane ve destan şeklinde bir varlık sahibidir. İşte Türkiye'de devlet ile halk kitlesi arasında irtibatı temin edecek müşterek ve mevkut cemiyet şuurlarına sahip organlar bulunmamasının vahim neticeleri. Halk söyleyemiyor. Çünkü bizde ziraat ve istihsal cemiyetleri kâmilten mevkuttur. En geri bir Balkan devleti olan Bulgaristan'da bu nev cemiyetler ve teşkilatlardan binlercesi mevcut olduğu halde bizde hatta ciddi olarak bir tek numuneye bile tesadüf edemeyiz ve bunun için halk hükümetten kaçır, hükümet de kendisini halktan gizlemeye çalışır. Birbirlerini anlamayan iki varlık için yapılacak başka bir şey yoktur. Köylü jandarmanın yüzünü görmekten kaçtıkça, hükümet köylüye söz söyletmek imkânlarını vermekten korktukça unutmayalım ki bir taraftan cumhuriyet ve diğer taraftan hala iki dereceli icap yan yana yaşıyorlar. Nasıl istersiniz ki siyasi devlet işlerimiz iktisadi hayat icabatı ile hem ahenk olarak yürüyebilsin. İşte dert budur. Bunları yazıyoruz. ve eminiz ki henüz bu satırlar içinde ifade edilen büyük hakikatlar tam anlaşılamıyor. Fakat yazmakta devam edeceğiz ve yine eminiz ki yakın zamanda her şey anlaşılabilecektir. Bu sözlerimizin meclis ve hükümet mahfilinde yahut münevverler ve memurlar muhitlerinde değil bilhassa köylerde anlaşılmasını isteriz. Gazetemizin köylü karinleri ve aboneleri var. Anadolu'da köylünün nasıl feci bir halde yaşadığını yakından gören münevver karin ve abonelerimiz var. Onlardan rica ediyoruz, dağınık iş görmekten manasız politikacılık ve siyaset yapmaktan kurtulmak zamanı geldiğini ve herkes kendi işinin, mesleğinin ihtiyaçlarını tetkik ve onları müdafaa etmek üzere bir meslek teşkilatı

etrafında bir birleşmek mecburiyetinde bulunduklarını, bilhassa Anadolu'nun çifteci (?) unsurlarına anlatmaya çalışmayanlar. Bilhassa malum arkadaşlarımız ne kadar kıymetkar hizmetlerde bulunabilirler.

- **İktisadi bir Hadise: Ankara Havalisinde Köylüler Nasıl Cumhuriyetçi Oluyorlar? Sayı 21, 5 Mayıs 1925, s.13**

Ankara'dan gelen bir iş ve hayat adamı, ticaret ve ziraat hayatı ile yakından, sıkı ve geniş bir surette münasebette bulunan münevver bir İstanbullu. Fakat çok yeri Türkleşmiş, Anadolu istihsal hayatına karışmış ve kafası İstanbul kafasından, ahlakı İstanbul ahlakından çoktan uzaklaşmış bir dost. bir hayli zamandan beri kendisini görmediğim'iz bu dostla tesadüf edince konuşmaya başladık. Vakıa, İstanbul'da mutaat olan şey, Ankara'dan gelenle Ankara'nın siyasi dedikodularından bahsetmek ise de biz siyaset dedikodusundan hazzetmediğimiz gibi dostumuz da. Bu işlere karşı layıktır. Bunun için kendisiyle Ankara'nın köylüsü, ziraatı ve iktisadi hayatı hakkında konuştuk.

Bu zat bize çok dikkate layık şeyler söyledi. Maatteessüf, Ankara'nın bu seneki kışlık ziraatı iyi değildir. Ekser yerlerde kar yağmadığı için ziraiyat dondan müteessir olmuştur. Buna mukabil bahar ziraiyatı çok eder. Köylüler kabil olduğu kadar fazla ekmişlerdir. En ziyade şayan-ı dikkat olan hadise şudur:

Hükümet teşvikat-ı ziraiye tahsisatından köylüye, uzun uzadıya muamelattan geçmeksizin, sade muhtarların tasdiki ile kabil olduğu kadar geniş bir şekilde para ikra etmiş, köylü de bu sayede gayet iyi çalışarak bütün gayretle ziraiyat yapmıştır. Dostumuz bize diyor ki: “- Köylü bu sene fevkalade memnundur. İlk defa olmak üzere, orada burada sürünmeksizin kolay bir yolla ve muhtekirlere yakasını kaptırmaksızın para istikraz ediyor ve bununla tarlasını ekerek kazanmaya hazırlanıyor. O kadar ki hükümetin bu yardımından istifade etmesini bilecek derecede açık göz olan köylülerde değil, ağalardan fahiş faizlerle sermaye istikraz etmek, hatta ortaklık bile yapıldığı yoktur. Köylü kendi sermayesiyle kendi hesabına ekiyor ve müteessirden kurtardığı yakasını muhtekirden de kurtarmaya çalışıyor. Ankara havalisindeki köylü artık kuvvetli cumhuriyetçidir. Bu sözler çok dikkate layıktır. Bunlarda şimdiye kadar yazdığımız yazıların ehemmiyetini gösteren kuvvetli bir delil vardır.

Devlet adamlarımızın, hükümet idare eden ve yahut bu işlerde rey sahibi bulunan alel umum münevverlerimizin dikkatlerini bu noktaya celp ederiz. Cumhuriyet Türkiye'de bu suretle müdafaa edilir. Eğer hükümet Ankara havalisindeki köylüye karşı gösterdiği himayekarlığı. Bütün köylüye karşı gösterebilse o zaman Türkiye'de Cumhuriyet'in köylü kadar kuvvetli bir müdafaacısını bulmak kabil olamaz.

Biliriz ki Ankara havalisindeki köylüler, diğerlerine nispetle, “iltimas” görmüşlerdir. Bu da tabiidir. Fakat şunu hatırlatmak isteriz ki bütün Anadolu'yu kendisine katı surette dost etmek istediği ve cumhuriyeti, hak kitlelerinin müşterek kalbi üzerine oturtmak arzı eylediği takdirde hükümet için yapılacak şey köylüyü muhtekirin elinden kurtarmaktan ibarettir.

Bu sene, bu bütçe yardımı ile Ankara havalisinde yapılmış olan bir işin ne büyük neticeler vermiş olduğunu mesul adamlarımız bizzat tetkik ve tahkik edebilirler. Bunu yapmalıdırlar. Alacakları dersler büyüktür. Bu derslerden istifade ederlerse iki sene sonra artık bu memlekette takrir-i sükûn kanunlarını ebediyen kaldırmak imkânı hâsıl olur. Bize Ankara ahvaline vakıf dostumuzun anlattığı daha birçok şeylerden anlıyoruz ki bu sene Ankara'ya halifenin bütün propagandacılarını gönderseler yine köylüyü cumhuriyet aleyhinde tahrik etmek imkânı olmayacaktır. Hükümet bu sene bu bütçe ile yaptığı işi önümüzdeki sene bankalar ve iktisadi vasıtalarla ve bütün Anadolu'yu teşmil etmeyi düşünmeli ve onun için hazırlanmalıdır. Cumhuriyet, demokrasi ve inkılâp ancak böyle müdafaa, tahkim ve teyyid edilebilir.

- **Takrir-i Sükûn Kanunu: İş Hayatı Nokta-i Nazarından Bir Tetkik, Sayı 13, 10 Mart 1925, S.7**

Takrir-i sükûn kanunu ve onu takip eden hükümet icraatı memleketin bilhassa iktisadi hayatı nokta-i nazarından tetkik edilmek lazım gelen bir hadisedir. Kısaca bir göz gezdirelim. Memlekette iki türlü iş hayatı vardır: biri memleketin içinde öteden beri yapılması mutad olan işlerdir diğeri de biri geçindirmeye ve memleketi doyurmaya kafi gelmeyen bu işlere alude-ulude (?) üzere yeniden başlanması arzu edilen imar ve ihya işleri. Çiftçilik, çobanlık, esnafılık, tüccarlık gibi işler birinci neviden bankacılık, fabrikacılık, büyük imar ve inşaa işleri de ikinci nevidendir. Birinciye bizim kendi adamlarımız vatandaşlarımız yaparlar, ikinciye de ise Avrupalılar alakadardırlar. Birinci memleketin bütün bu siyasi tekabütüne alışmışlardır. Cidal yalnız yukarıda münvar kitle arasında cereyan ettiği için köylü küçük sanayi sahipleri esnaf ve tüccar işlere karşı lakayt kalırlar. İstanbul'da üç gazete kapanmış, dört kişi tevkif edilmiş gazeteler baş makalelerinde birbirlerine küfür edemiyorlarmış. Bir kelimeden kırk bin mana çıkaramıyorlarmış da sakın sakın ve ihtiyatlı ihtiyatlı yazıyorlarmış. Bundan köylüye ne, esnafa ne, tüccara ne? önlerini bu işlere lakayttırlar. Kapıkulu matbuatı okumaya bile lüzum görmezler. arada sırada askerliğe ve ... dair bir havadis görürlerse bir kişi okur, on kişi dinler. İşte o kadar. Bu havadis ise her vakit gazetelere girer şeylerdir. Demek oluyor ki takrir-i sükûn kanunu ile tezahür eden siyaset dönümünden bizim memleket iş sahipleri ya haberdar olur yahut olmaz. Fakat asıl bir derdimiz vardır ki o da Avrupa sermayesi ile olan münasebetimizdir. Bizim için müstecil bir zaruret bu memlekette Avrupa sermayesinin girmesi ve daha geniş bir ifadeyle Türkiye dâhilinde her nevi büyük sermayenin iş teşebbüslerine girişmesini temin eylemek meselesidir. Acaba bu itibar ile takrir-i sükûn kanununun tatbikatının tesiri nasıl olur? Hiç şüphe yoktur ki bir memlekette siyasi cidalın fevkalade tedbirleri edecek teşkillerde devamı hiçbir zaman bu teşebbüsler için emniyet ve ittiha (?) ve birinci bir hadise değildir. Bu itibar ile yeni siyaset dönümünde bu işlerin müteessir olacağını gelebilir. Fakat bundan da endişeye mahal yoktur: bu siyaset dönümünden evvel de başka türlü bir kararsızlık ve emniyetsizlik bilhassa anarşiye benzer bir federetsizlik (?) hâkimdi. O zaman da büyük teşebbüslere emniyet vermek kabil olamıyordu. Binayı ulya bu itibar ile de bir zarar yoktur ancak buradan çıkarılacak bir ders vardır. Demek oluyor ki 1- Memleketin münir kısmındaki mücadele ile halk alakadar değildir. Memurlar arasındaki mücadeleleri güya halk için ve halk namına yaptıkları halde halk onları kanzip (?) ediyor ve onlar da bunun farkında değillerdir. 2- Memleketin siyasi ve içtimai bünyesinde umumi bir kararsızlık vardır ki siyasi tedbirler hangi tarzda olursa olsun büyük sermayenin teşebbüsata girmesine müsait bir hava vücuda getirememiştir. bu derleri çünkü en büyük kazancımız bu olacaktır. bu dersleri aldıktan sonra da zamanedarlarımız şunu düşünmelidirler. ... büyük imar ve ihya teşebbüslerine emniyet hissi vermiyoruz hiç olmazsa onlara fasıla kaza ihtimalleri gösterelim.

- **İstiklal Mahkemelerinde, Sayı 21, 5 Mayıs 1925, S.3**

Ankara İstiklal Mahkemesi'nin emri üzerine resimli hafta gazetesi müdürü Zekeriya Bey ile muharrir Cevat Şakir Beyler İstanbul'da tevkif edilerek Ankara'ya sevk olunmuşlardır. İstiklal Mahkemesi'nde rüyet edilen muhakemeleri neticesinde heyet-i hâkime Zekeriya ve Cevat Şakir Beylerin neşrettikleri bir hikâyeyi izlal ve tahrik maksadıyla yazıldığına kanaat-i vicdaniye hâsıl ederek üç sene kalebentliğe mahkûm etmişlerdir.

- **Köylü Ve Esnaf, Sayı 19, 21 Nisan 1925, S.6**

Küçük Makaleler

Türk milleti içinde iki kuvvetli kaşif halk sınıfı vardır ki Türkiye'nin bütün varlığının pa.....cileridir: bunlardan biri köylü diğeri esnaftır. En küçük rençperden en büyük çiftçisine varıncaya kadar şu müstahsil Türk olmasaydı kim bilir bizim İstanbul'un müstehlik babaları dut mevsimini ne kadar ol devran ederlerdi? Bil hassa küçük sanayi sahibi esnafta türlü türlü istihzalarla (?) hala Bütün Avrupa sanayine karşı mücadeleye çalışıyorlar. Ve kendilerini yeni sanayi teşebbüslerine hazırlıyorlar. Böyle olduğu halde Türkiye'de şimdiye kadar bu mübarek insanlar Türk milleti için ne hayırlı unsurlar olduklarını henüz anlamamışlardır. Onların layık oldukları kıymeti kazanmaları Türkiye'nin

hayatı için ne kadar elzemse bu kıymeti kazanmaları için ol emirde kendi kıymetlerini kendilerinin tamamen takdir etmiş bulunmaları da o kadar lazımdır. Bunun için diyoruz: MüstahsilTürkler öğrenmeniz lazımdır ki Türkiye'nin en hayırlı çocukları sizlersiniz.

- **Esnaf Bankası, Sayı 11, 24 Şubat 1925, S.12**

Şehir Hayatı Esnaf Bankası

Bu sütunlarda İstanbul şehrinin bir banka sahibi olmasından bahsetmiştik. Bir taraftan belediyenin veznedarlığını yapacak, diğer taraftan da İstanbul müstahsil ve müstehlikarının itibar işlerini tedvir edecek ve muhtelif teşebbüsat ile bu meyanda bilhassa istihsal ve istihlak kooperatiflerini himaye eyleyecek bir bankanın şehir iktisadiyatını tanzimde göreceği hizmetler saymakla tükenmez. İstanbul sokaklarını kesip biçmek işleriyle uğraşmaktan başka bir şey bilmeyen şehremanetinin İstanbul'da meşgul olabileceği işler arasında numune olarak evvelce bilhassa su.... için bir istihsal kooperatifi yapılabilmesini ve bir de bahçıvanlığın muhtaç olduğu kredinin tamamıyla göstermiştik. Bu iki işte gerek istihsal kredisi temin etmek gerek müstahsilleri maderabaz (?) kurtarmak gibi hizmetler gayet kolaylıkla ifası kabil olan şeylerdir. Bu hususta muvaffakiyetin yegâne şartı bütün işlerle meşgul olacak hakiki ve sermayedar bir iktisat müessesesinin mevcut olmasından ibarettir. Böyle bir iktisat müessesesi mevcut olduğu halde mesela bugün İstanbul'da ne gibi şerait içinde müşkülât ile nasıl pençelediğini evvelce gösterdiğimiz inkişafında da büyük hizmetleri dokunabilir. Çünkü bu işte de İstanbul'un Türk fıkrası (?) için bir hayli ikmal vardır. Eğer İstanbul belediyesi İstanbul'un mamur olması için bir neci şartı ahalinin ise bulmasında şerut (?) istihsaline muvafık olmasında görürse (kurursa?)o zaman İstanbul daha kolay imar edilebilir ve sani surette çalışan imar komisyonlarının mesaisine muhtaç olmaz. Bu hafta gazetelerde büyük bir memnuniyetle okuduğumuza göre şehremaneti yüz bin lira sermaye ile bir esnaf fabrikası tesisini tasavvur etmektedir. Henüz bir tasavvurdan ibaret olan bu teşebbüs çok iyi bir fikir mahsulüdür. Nihayet şehremanetinin iktisadı mesaiye ehemmiyet vermek lüzumunu anladığına delalet eder. Lakin bu teşebbüsten esaslı ve bir faide hasıl olabilmek için her şeyden evvel bir memur zihniyetiyle işleyecek bir müessese değil, mutlaka iktisadi mahiyeti haiz bir banka olması icap eder. Bizce bunun bir şartı vardır ki o da müessesenin resmi değil hususi bir mahiyete haiz bulunmasından ibarettir. Eğer bu bankanın sermayesi emanetin memurları tarafından idare edilecekse onun tesisi için ne düşünmeye ne de tahsisat vermeye lüzum yoktur. Zira faidesiz bir israf olur. Yok eğer emanet bu bankayı hususi bir sermaye ile müştereken tesis ve onun sermayesine muin bir tespitte iştirak edecek olursa o zaman bu işten çok büyük faydalar husule gelebilir. Esnaf bankası için esas olarak tasavvur edilen bu tarzdaki fikirleri bu bizim gösterdiğimiz usul ile mezac (?) ettiği takdirde belediye İstanbul şehri ahalisine büyük hem de pek büyük bir hizmette bulunacağını bilmelidir. Emanetin her sene elinden milyonlarca lira geçiyor. Bu kadar geniş nakit hareketi yapan bir belediye herhangi bir bankayla anlaşmazsa kendisi için böyle küçükten başlayacak ve sonra da sermayesini artıracak bir banka tesisi imkânını elde edebiliriz. Böyle bir banka tesis ettikten sonra da onu tedrici surette elde edebilecek tecrübelerle istinaden tevsih(?) ede ede meydana büyük bir şehir bankası getirmek ve hatta bunu ilerde dahi ettirmek kabildir. Esnaf bankası için tasavvur edilen yüz bin lirayı emanet bununla bir müessesenin yatırmayı kabil ettiği takdirde derhal üç yüz sermayeli bir banka kurulabilir. Muhtelif esnaf ve meslek cemiyetlerinin mevduatlarından dahi istifade edebilecek böyle bir müessesenin İstanbul iktisadiyatının inkişafında şimdilik yapabileceği irili ufaklı pek çok iş vardır. Bunun için çok isterdik ki bu sözlerimiz emanette ve katıyetle okunsun ve bu işe ehemmiyet verilsin.

- **Esnaf Bankası İlerliyor, Sayı 14, 17 Mart 1925, S.19**

Şehir hayatı

Esnaf bankası ilerliyor

Evvelki iki nüshamızda haber verdiğimiz şehremaneti tarafından teşkil edilmeye çalışılan Türkiye Esnaf Bankası faaliyeti ilerlemektedir. Bu husustaki fikirlerimizin şehremanetçe yakından takip edilmekte olduğunu görmekle memnun oluyoruz. Bu meyanda bankanın

sermayesi iktisat müdürü Faik Bey'in teşebbüsü ve esnaf nezdindeki teşvikle yüz bin lira daha tezyit eylemiş ve bu suretle bankanın sermayesi iki yüz bin liraya çıkmıştır. Bankanın beher (?) hususunda (?) beş liradır. Meclis-i idarenin bir fazlası esnaftan olarak intihab edilecektir. Bu name (?) muharrirdir. Bunların iştirası iktisat müdüriyeti tarzında vukuu bulan esnaf mümessilleri içtimaaında esnafça takrir etmiştir. Banka mütehasıs bir müdür-i umumiyenin idaresi altında bulunacaktır. Nizamnamesi de tanzim edilmiş, bir iki güne kadar bir ay tasdik, ticaret ve begaltana (?) gönderilecektir. Banka için henüz münasip bir bina bulunamamıştı. Teşkilatı için şimdiden teşebbüsat bulunmamaktadır. Bina temin edilip, teşkilatı da hitam bulduğu takdirde banka derhal faaliyete geçecektir. Bankaya şimdiye kadar muhtelif miktar aksayanlarla atıdaki (?) camiler dahil olmuştur. Umumi celp esnafı 5000 ekmekçiler cemiyeti 1000, hamallar esnafı cemiyeti 1000, şoförler esnafı cemiyeti 5000, tespihçi, kehrubacı ve ağızlıkçı esnafı cemiyeti 2000, tahmil ve tahliye deniz işçileri esnafı cemiyeti 1000 liralık aksiyon alarak iştirak etmişlerdir. Bunlardan maada ekmekçiler ve hamallar ayrıca hususi olarak yüzer hisse kadar daha alabileceklerini temin etmişlerdir. Mavnacılar, ayakkabıcılar, sandalcılar, arabacılar vesaire bir çok cemiyetler gibi memlekette pek büyük mevcudiyet gösteren cemiyetler de meclis idarelerini içtimaa davet ederek iştirak miktarlarını tayin edeceklerdir. Şehrimizin bil umum esnafı ve esnaf cemiyetleri esnaf bankasıyla sıkı bir surette alakalıdır. Bu onlar için en hayati bir ihtiyaç haline girmiştir.

Esnaf Bankası, Sayı 12, 3 Mart 1925, S.2

Şehir hayatı

Esnaf bankası

Esnaf bankası bir anonim şirketi olacak. Şehremaneti on bin lira iştirak edecektir. Bankanın sermayesi şimdilik yüz bin liradır. Geçen nüshamızda şehremanetinin bir esnaf bankası teşkilatına teşebbüs ettiğini memnuniyetle kaydetmiş bazı mütalaalar idame eylemiştik. Şehremaneti nezdinde icra eylediğimiz tahkikatı da yine memnuniyetle anladığımızı göre emanetin teşebbüsü de bizim fikirlerimize yakın bir şekildedir. Ancak bu bankayı muvaffakiyetle idare edebilmek için onun hissedarlarına herhalde mütehasıs bir sermayedarın geçmesi yani bu küçük bankanın daha büyük bir bankanın yavrusu tarzında tahsisine teşebbüs edilmesi daha faideli olacak olurdu. Bu hususları bilahare daha etraflı bir şekilde tetkik edeceğiz. Şimdilik yalnız bankanın esası hakkında şehremanetinin pervecisini (?) buraya kayd ile iktifa eyleyeceğiz. Esnaf bankasının teşkili bilhassa küçük esnafı himaye gayesini istihdaf ediyor. Bankanın sermayesi yüz bin lira olacak, bu yüz bin liranın on bin lirasını şehremaneti koyacaktır. Diğer doksan bin lira da muhtelif esnaf cemiyetlerinden alınacaktır. Esnaf cemiyetlerinin birçokları bu parayı vermek için şimdiden muvaffakiyet etmişlerdir. Banka bir anonim şirket olacağı için sermayenin onda bir miktarını depozito yatırmak icap ediyor. Sermayenin onda biri eden bu on bin lira depozito akçesini şehremaneti hususuna mukabil yatıracaktır. Şehremanetinin banka ile alakası yalnız bundan ibaret olacaktır. Demek oluyor ki şehremaneti bankada bir hissedar bulunuyor. Bankanın suret idaresi hakkında bir talimatname tanzim edilecektir. Bu talimatname de bankanın nasıl idare edileceği, nasıl para vereceği, ne gibi kefil göstereceği ile garantilerinin nasıl olacağı tesrih (?) edilecektir. Şehremanetinin banka heyet-i idaresinde -hissedar olmak hasebiyle- bir azası bulunacaktır. Şehremanetinin düşündüğüne göre bankadan esnafın para alabilmesi şu suretle olacakmış: para almak isteyen bir esnaf mensup bulunduğu cemiyete müracaat edecek cemiyeti de banka nezdinde teşebbüste bulunacak. Bankaca muvafık görüldüğü takdirde para verilecektir. Şehremanetinden fikirlerinden biri de bankadan para isteyecek cemiyetlere hisse iştirakarı nispetinde para verilecektir. Bina-yı ulya demek oluyor ki cemiyet verebildiği para nispetinde para alacaktır. Bankanın gitgide daha fazla tevsiini(?) mensurdur.

- **Esnaf Cemiyetleri Ve Şehremaneti, Sayı 22, 12 Mayıs 1925, S.8**

Yapılacak ilk iş bizce esnafa kendi kendilerini serbestçe idare edebilmek hakkını iade etmektir. Şehremaneti mecmuasında iktisat müdür muavini Mubahat Bey imzasıyla intişar eden küçük bir makalede Meslek'in esnaf cemiyetleri ile şehremaneti arasındaki münasebetlere dair dermeyan eylemiş olduğu bazı fikirlerden bahsediliyor. Gazetemizin bu meseleleri muhtelif zamanlarda ve muhtelif şekillerde mevzu bahsetmiştir. Makalede neşriyatımızın hangisi kast edildiği tasrih olunmamış bulunduğu için bu hususta bir şey söyleyemeyiz. Esasen buna lüzum da yoktur. Yalnız Mubahat Bey'in esnaf cemiyetleri hakkındaki nokta-i nazarları hakkında birkaç söz söylemeyi çok faydeli addediyoruz. Meslek'in Şehremaneti tarafından esnaf cemiyetlerinin lüzumu derecede hissedilmediğine dair serzenişlerde bulunduğunu görmüş olan Mubahat Bey, bu hususta salâhiyettar bir lisanla hulasaten şunları söylüyor. Şehremaneti esnafı himaye etmek istiyor ama esnafa himaye edilecek taraf yok. Hangi esnaf cemiyetine baksak bunların birbirlerini çekemeyen, birbirleri ile çekişen, didişen esnaflardan mürekkep olduklarını görüyoruz. Ve ıslah için uğraşıyorsak da muvaffak olamıyoruz. Bunlar bir sürü dedikodu içinde birbirini yemekle meşgul bulunuyorlar. Mubahat Bey şu vaziyete göre yapılacak ilk iş esnafa mensup oldukları cemiyeti benimsemeyi, onunla daha yakından alakadar olmayı ve onu başkalarına hürmet ve tekdire mecbur edecek hale getirmeye çalışmayı öğretmektir diyor. Biz de bu husustaki fikirlerimizi söyleyelim. Şehremanetinin esnaf cemiyeti ile münasebetleri meselesi esaslı surette tetkike değer bir ehemmiyete haizdir. Emanetin esnaf cemiyetleri karşısındaki bugünkü vaziyeti daha ziyade eski zamanlar ananelerinin tesiri altında bulunduğu gibi emanet henüz esnaf cemiyetinin ne demek olduğunu tamamiyle kavrayamamıştır. Veyahut daha başka bir ifade ile esnaf cemiyetleri karşısında kendisinin vazifeleri ve salâhiyetleri nelerden ibaret bulunduğunu tayin ve tespit edemeyerek bir kısmı istibdad zamanlarından bir kısmı meşrutiyet devrinden müdür unvanlarından ibaret olan bir vaziyeti idare edip sürüklemekten başka bir şey yapmıyor. Bir kere şunu nazar-ı dikkate almalıyız ki zamanımızda esnaf cemiyeti sözü ile meslek cemiyeti sözü arasında hiçbir fark yok gibidir. Zamanımızın esnaf cemiyetleri sadece meslek teşkilatlarından ibarettir. Esnaf cemiyetleri eski zamanlarda yaşamış hususi bir beyiyeyi haizdir. O devrin iktisat ve cemiyet şartlarının mahsulü olan bu müessese o şartların zevallî nispetinde bilhassa Tanzimat'tan beri gayet büyük bir süratle yıkıldı. Henüz bunların eski hallerini ve vasıflarını muhafaza eden bir tek numunesi yoktur. Hâlbuki yeni devr-i iktisat ve cemiyet şartlarına göre esnaf cemiyetleri de henüz tesis edemedi. Veyahut kısmen teşkil halinde bulunuyorlar. Bunun için şehremaneti karşısında meslek cemiyetlerini ikiye ayırmak lazım gelir.

1- Yeni tarzda meslek cemiyetleri

2- Eski tarzın ananelerine tabi olmakta devam eden eski meslek cemiyetleri

Bu tasnif tekti edilirse görülür ki mesela Türk Matbuat cemiyeti, Mürettepler cemiyeti, muallimler cemiyeti, tramvaycılar cemiyeti, Türk Ticaret Birliği cemiyeti gibi cemiyetlerle şehremaneti asla meşgul olmaz. Niçin? Çünkü bunlar cemiyetler kanununa göre yeni tarzda teşkil edilmiş ve ananesiz cemiyetlerdir. Halbuki bunlar da esnafdır. Yani meslektir. Meslek cemiyetidir. İçtimai mahalli veya beledi birer teşkilattır. Diğer taraftan kayıkçılar, arabacılar, bakkallar gibi esnafın dahili işlerini şehremaneti kontrol ve müdahalesi altında tutar. Acaba bu fark nereden geliyor. Bizce şu fark şuradan gelir, esnaf cemiyetleri vaktiyle bil-akayd ve şerait İstanbul kadısının murakabesi altında bulunurlardı. Kapıkulu bunların işlerini bir zamanlar hiçbir suretle müdahale etmez ve edemezken nizamın tereddidi ile nihayet bu esnaf da sarayın ve kapıkulunun tecavüzüne maruz kalmıştır. Abdülhamit zamanında iktisadi bir varlık sahibi olan yani teşkilatı kuvvetli olarak kalmış ve aynı zamanda servet istihsal edebilmek evsafını henüz muhafaza eden cemiyetler sarayın ve kulların hakimiyetine düştüler. Ve bu esnaf saray adamları tarafından istismar edildiler. Esnaf arasında zuhur eden kabadayı ve sergerdeler siyaseti tefrikalarla uğraşmaya başladılar. Bu bir anane vücuda getirmişti. Meşrutiyette İttihat ve Terakki bu ananeye başka bir şekil vererek kendi siyasi fikirlerine göre ondan istifade etmek istedi. Ve evce saraya ait olan vesait ve müdahale hakkını şehremanetine devrederek bu sayede canlı bir iktisat varlığını temsil eden ve aynı zamanda intihap sandıkları üzerinde kütleli bir tesir hasıl edebilecek olan esnaf kitlelerini kendi kontrol ve müdahalesi altına aldı. İşte bugünkü emanet de bu meşrutiyet ananesinde evvelce olduğu gibi devam ediyor. Hâlbuki en basit bilgi ve en açık

bir mülâhaza bize gösteriyor ki esnafın bilhassa teşkilat makinesini böyle siyasi müdahalelerin kontrolüne göre yukarıdan aşağıya doğru giden bir irade ile tanzim etmek bizzat esnaf cemiyeti ile takip edilen gayenin tamamen aksi neticeyi verir. Bir esnaf cemiyeti idare eden heyet herhangi bir sarayın veya saray adamının veya fırkanın veya fırka adamının adamları oldu mu bu hal derhal esnaf arasında bir tefrika, bir çekişme, bir dedikodu vücuda getirir. Abdülhamit zamanında böyleydi. İttihat ve Terakki zamanında da böyle oldu. Bugün de esnaf cemiyetleri emanetin tesiri altında bulunuyor. Bugünkü fırkaların bu işlere ne derecelerde alakadar olduklarını tetkike lüzum dahi görmeyerek yalnız şunu söyleyelim ki, şehremanetinin esnaf cemiyetleri üzerindeki müdahalesi hatta her nevi siyasi veya herhangi bir mali maksattan ari olduğu zaman bile başlı başına kafi bir dedikodu, çekişme ve didişme mevzu teşkil eder. Meşrutiyet devrinde esnaf cemiyetleri hakkında yapılmış olan kanun ve nizamnamelerde bizzat bu müdahaleyi en sıkı şekil ile tatbika kâfidir. Şehremaneti bugün bir kısım esnafı daimi bir müdahale ve murakabe altında tutuyor. İhtikarın anane belediye hıfzısıhhasına taarruzlara dair mevcut nizamlarla her nevi esnafın halk ile olan münasebetleri tanzim edilmiş bulunduktan sonra şehremanetinin mesela kunduracılar esnafının yahut ekmekçilerin veyahut arabacıların sır(?) dahili ve mesleki işlerine bilfiil müdahalesini icap eden sebep nedir? Bizce böyle bir müdahalenin hiçbir sebebi olmadığı gibi müdahaleden fariğ(?) olmak lüzumunun pek ciddi sebepleri vardır. Zira meslek cemiyetlerinin mağ bel (?) kıvamı olan nizam kerhen kabul edilmek, harici bir müdahalenin değil, doğan kabul edilen dahili bir Ve inzibat mahsulüdür. Esnafın intihabatına emanet hakim olduğça esnaf arasında hiçbir tabii rabita ve tesanüt kalmaz. Her türlü duygu ve ihtiyari İnzibat bozularak yerine şeklen ve cebri empoze bir inzibat heyulası kaim olur. İşte Mübahat Bey'in esnafta gördüğü tezeppüp (?) ve teşebbüsün yegâne sebebi budur. Bu esnaf ve meslek içtimaiyatında böyle olduğu gibi aşiret içtimaiyatında da böyle olmuştur. Aşiretlerin kitlesinden çıkan bir nizam reisini intihap ettiği zamanlar aşiret cemiyeti kaidesi üzerine oturan bir ihrama benzer. Aşiretin reisi sultan sultası tarafından kerhen kabul ettirildiği zamanda bu ihram 'ye takılan zerdesi üzerine dayanarak muvazini (?) duymaya mecbur kalmıştır. Böyle bir vaziyette elbet müvazenet (?) olmaz esnaf cemiyetleri bir zamanlar cemiyetin kendi nizamının üzerinde dururdu. Sonraları bu nizama sultanın sultası müdahale etti. Meşrutiyet devrinde bu sulta İttihat ve Terakki elinde idi. Bugün de emanetin elindedir. Bu sultayı kaldırdığımız zaman belki kısa bir zaman için işler bozulur fakat sonra yeni manasıyla meslek cemiyetleri teşkil ederek esnaf işleri de yoluna girer. İş hayatında âdem-i merkezîyet zarurîyeti bunu böyle ister. Şimdi şu vaziyete göre Mübahat Bey'in cümlesini şu kısa şekle sokabiliriz. Şu vaziyete göre yapılacak ilk iş esnafa kendi kendilerini serbestçe idare edebilmek hakkını iade edebilmektir. Mübahat Beyefendi'ye suret-i katiyede temin ederiz ki bu yazdıklarımız bir takım indi (?) gazeteci tekerlemelerinden ibaret değil, belki de içtimaiyat âleminin en yeni hakikatlerini çok noksan hülasa eden bir sahifedir. Arzu ederlerse daha fazla izahat da verebiliriz. Birkaç söz daha söyleyelim: esasen dikkat edilirse görülür ki, şehremaneti esnaf cemiyetlerinin ancak iktisaden canlı olanlarıyla meşgul oluyor. Diğerlerini tamamen ihmal etmiş bulunuyor. Bunun sebebi de bizce aşikârdır. Bir heyet-i masrafını ödeyecek ve emanet tarafından mensup bir kâtibin aylığı verecek derecede iktisadi bir kudret sahibi olmayan esnafın yüzüne kim bakar? Şehremanetinin esnafa yardım etmesi onların meslek işlerinin iyi görülmesini temine muvaffak olması yolu esnafın meslek işlerine fiilen müdahalesi ile temin edilemez. Bilakis himaye vazifesi büsbütün başka şekillerde ifa edilmek lazımdır. Bu şekillerde ancak ve ancak onlar da iktisadi yardımlar temin edecek müesseseler vücuda getirmekle kaimdir. Esnaf Bankası ne oldu? Böyle bir banka yapmak bin esnafın, bin esnaf cemiyetinin idaresini tanzim etmek hüsn-i niyetinden yüz bin kere hayırlı bir iştir.

- **Hacı Dervişoğlu- Bursa'da Esnaf, Sayı 4, 6 Ocak 1925, S.6**

Testereciler

Fabrika ile didişme kuvvetini kendisinde bulan bir sanat varsa o da bursa testerecileridir. Bu işlerinin nefasetinden, taklidi imkansızlığından ziyade, müşterilerinin halk kitlesi arasında

bulunmasındandır. Malum olduğu üzere bursa çekmelerinin en revacili pazarları üzüm, hurma muhitleridir. Vaktiyle yüz bin adet çekme-çegme(?) gönderildiği vakı idi. Harpler bu muharricleri korkuttu. Geçen sene ilk defa Mısır'a bir kaç bin destere gönderdi. Tabi bu müşterilerini yeni bir takım müesseselerin kendisine bağlamış olduğunu gördüler. Bir zamanlar avrupa çekmeleri yine bizimle boy ölçmeye kalkmıştı. Ancak çiftçi tecrübeyle bizim çekmelerin iyiliğini bildiği için daima tercih ederdi. Hatta bu yüzden avrupa dişsiz çekme ithal ederek dişlerini burada imale tevsil etti. esnaf buna meydan vermedi. Tabi bugün Mısır fellahları tarafından hüsn-ü kabulle mesur olan fabrika çekmeleri bir nöbet istigmal edildikten sonra tekrar dişlemeye gidiyor. Kime anlatacaksın? Fiyat meselesi de mehmuttur. Mısır'a mal götüren zat istifade edemedi. Çünkü fabrika çekmeleri mısır parasıyla elli paraya kurtarıldığı halde bizim çekmelerimiz ancak yetmiş paraya kurtarılabilir. Bunun için istanbul siparişçileri de da demir çekmeyi tercihen almaktadır. Esnaf bir türlü asırların vücuda getirdiği şehriyatı zai etmeye yanaşmıyor. Bunun bir çaresi bulunur. Çelik testerelerin üzerine tamga vurulur. Kezalik demir olanlar da gösterilir. İsteyen arzusuna göre alır. Bursa'nın hakiki müşterileri izmir, istanbul, edirne etrafıdır. Tabi arabistan'a da ihracat başlayacaktır. Çekmelerimiz halis çeliktir. Dişleri bilhassa nakabil taklittir. Bu dişler türk eyesiyle vücuda getirilmiştir. Bugün ancak Bursa'da tek usta imal eder. Bıçakçılar, testeciler müttehit bir cemiyet teşkil etmektedir. Müşterisi köylü olan sanat için beka ve hayat mevcuttur. Esnaf aynı zamanda tecettüt de taraftar zerre ... çakılar, metnu kalem çakıları, meyve bıçakları imal etmektedir. Testere için muktezi şimşir (?) evvelce salayıktan celep olunurdu. Şimdiki halde bilecik'ten geliyor. Diğer ağaçlar da istimal edilebiliyor. Mesela denilen ağaç çekme için yarar. Adi ağaçlar bıçaklarda müstehildir. Tabi boynuz vesaire de yerlidir. Yalnız çeliği hariçten gelir. Arabistan için mutlaka şimşirden yapılrıdır. Bu ağacın sıcağa tahammülğ fazladır. Ziyaret ettiğim dükkanda kali kama imal olunmakta idi. Tabi bu fantazi bir iştir. İstikbali yoktur. Hayvan tarakları, çoban çakıları en mühim ve hariç ilim sayılır. Bursa'da elli kadar dükkana malik olan bu esnaf üste kalfa çırak yüz elli kişidir. Cemiyet riyaseti bu sene testerecilerdedir. Esnafın arzularını sordum. Dahili esnaf nizamnamesinin teyit olunmasıdır. Bu teyyide meshur olmazlarsa hukuki birleşme güçtür. Ustalarını çarpan kalfaların inzibat altına alınması ki her esnaf bundan müştekidir, tabi çırak ve kalfaların da hak ve hakkı kani gözetmek şartıyla bunun bir çaresi bulunur. Geçen hafta bil umum esnafın heyet-i idareleri müşterek bir müzarekere yapılır. İlk gaye bütün esnafın ihtiyaçlarını dahili malumattan tedarik etmesiydi. Ne kadar ve mübarek bir tedbir evvel emirde esnafımız himaye etmeli, bir taraftan da hükümet bu decesinde vuku bulan mebaiyat dahile hazır edilmelidir. Münirlerden bir şey beklemek abesttir. Her tenvir-tenevvür (?) sı harce karşı olan esarete bir alude etmektedir. Çoban bıçağı alan bir köylüyü bana göstererek üstüne dedi ki, "allah milletimizden razı olsun bu adamlar şu kaba çakılara rağbet etmekle acaba ne zayi ederler"

Hacı Dervişoğlu

- **Avukatlar teşkilatı, Sayı 3, 30 Aralık 1924 s.11**

Mesleki hareketlerimizi takip

Muhamat kanunu yalnız bugün faaliyette bulunan avukatları muin bir şekilde teşkilatlanmaya mecbur etmekle kalmadı aynı zamanda mesleğe dahil olacak yeni avukatlar için şayan-ı dikkat bir kaideler (kaitler) vuzu etti. Bunlar arasında bilhassa yeni mezun olacak avukatların üç sene müddetle staj yapmaları kayıdır (kaydedir). Staj müddeti hükümetin bu tarzda nispeten etmesi herkesin malumu olduğu vech ile adliye makinesinin genç ve yeni mezun bulmak zaruretinden gelmektedir. Diğer taraftan hukuk fakültesi talebesi bu staj müddetinin üç sene olmasına ve mutlaka hükümet memuru olarak ifa mecburiyetinde muhalif bulunuyorlar. Talebenin kanaatine göre bu müddeti bir avukat yanında geçirmek suretiyle dahi ifasına imkan olmalıdır. Şüphesiz ki hükümet bu nokta-i nazarı tervec etmeyecektir. Vakıa talebe dan içtimalar akdederek nokt-i nazarlarını kabul ettirmeye çalışıyorlar. Bu mesele hakkında baro azası olan avukatların fikri talebenin lehşne değildir. Zira staj müddeti neticesi olarak bugünkü şerait dahilinde hiç olmazsa üç sene piyasaya yeni avukat çıkmayacaktır. Bu vaziyet baroyu genç meslektaşlarına karşı

lakayıt kalmaya sevk etmiştir. Hukuk talebesi arasında staj mecburiyeti kanununa karşı muhtelif kanatlar vardır. Bir kısmı al-i ulum bu mecburiyeti kanunun neşrinden evvel fakülteye dahil olmuş talebeye teşmil edildiği takdirde haksız buluyorlar, diğer bir kısmı müddetin uzunlupunu zikrediyorlar. Diğer bir kısım da staj müddetinin herhangi bir avukatın yanında da yapılabileceğini iddia ediyorlar. Şüphesiz hepsinin unuttukları bir nokta vardır ki o da hükümeti bu staj fikrine sevk eden ameller arasında adliye memuru bulunmamasıdır. Kanaatimizce Hukuk Fakültesi'nin stajyeri, mezun talebesi, tıbbiye(tıbbe) mezunları gibi kabul ettirebilecekleri metusat ? tekalifler hazırlanmaya mecburdurlar. Aksi takdirde ithamlarının haklı çıktığını da kaybedeceklerdir.

• **Türkiye Uçuruma Nasıl Yuvarlanıyor, Sayı 7, 27 Ocak 1925, S.6-7**

İstihsal-i şeraitimizi tetkik

Türkiye Uçuruma nasıl yuvarlanıyor

Aşağı ki sütunlarda biri zeytinyağlarımız hakkında biri tetkike, diğeri de mütehasıs bir dostumuzun beyanatına müstenit bazı malumat vardır. Bunları her Türk dikkatle okumalıdır. Gazetemizin en mühim gayelerinden bir de iktisadi hayatımızın nasıl müthiş bir uçurum içinde derinliklere doğru yuvarlanmakta olduğunu bu işlerden bi haber bulunan Türk münevverlerine ve o münevverler tarafından idare edilen hükümet makinesine anlatmaya çalışmaktır. Şimdiye kadar muntazaman bu vazifeyi ifaya çalıştık. Münevverlerimiz hala hava ve hülya ile, dedikodu ile meşguller. Bugün de Türkiye istihsal hayatına dair hazırladığımız bu tetkik ile bütün karilerimizin nazar-ı dikkatlerini celbe lüzum görüyoruz. Bu sütunları okuyacak karilerimizden şunu rica ederiz ki, eğer okudukları şeylerin doğruluğuna kanaat getiriyorlarsa, eğer bu gidişin yeni felaketlere ulaşacağını takdir ediyorlarsa bu meselelere herkesin dikkatini celp eylemeyi hala gaflet uykusunda uyuyan vatandaşlarını uyandırmaya çalışmayı bir vazife bilsinler.

Bugünkü zeytin mahsulü

Türkiye'nin tabii zenginliklerinden birini de zeytinyağı teşkil eder. Zeytinyağı en eski zamanlardan beri milletlerin hayatında mühim bir vazife işgal eylemiştir. Daima müşterisi bulunan ve her yerde aranılan bir mahsuldür. Bununla beraber her yerde zeytin yetişmez. En maruf istihsal sahasını şarki Akdeniz havzası ve bu meyanda garbi Anadolu teşkil eyler. Bu sahada iki büyük mıntıka vardır. Cenupta yeni Aydın ve İzmir vilayetleri, şimalde de Edremit ve Ayvalık. Bu iki mıntıkada istihsal edilen zeytinyağı miktarı mahsul sene seneye göre daima mütebeddildir. Edremit ve ayvalık havalisinin mahsulünden miktarca çok eksik olan, yalnız İzmir ve aydın mıntıklarındaki mahsul bu sene 5 veya 5.5 milyon okkadır. Mahsulün mutavassıt derecede olmasına göre bu sene zeytinyağının geçen seneye nispetle ucuzlayacağına çoktan beri intizar edilmekteydi. Ancak geçen yaz sonlarına doğru istihsal mıntıklarında hâkim olan fikre göre mahsul bu sene azami elli kuruş fiyatla satılacaktı. Hatta İstanbul gazeteleri de bu tarzda haberler yazarak bazı neşriyat yaptılar. Fakat dünyanın zeytinyağı ihtiyacına nispet edilince bu mahsul miktarının fiyatlar üzerinde yapacağı tesir çok bir şey olamazdı. Nitekim bugün görüyoruz ki fiyatlar azami olarak tahmin edilen miktarın çok fevkinde yani 64 kuruştur.

Sermayemiz ve kredimiz Bir milletin Felaketleri

Daima söylüyoruz ki Türkiye'nin en büyük felaket sebebi istihsalatın müthiş bir sermayesizlik içinde bulunması, zirain kredi tedarikinde uğradığı müşkülât ve bu yüzden pek küçük sermayeler karşısında dahi feci bir esaret hayatına katlanmak mecburiyetinde bulunmasıdır. İşte bu senenin zeytinyağı mahsulü de bu sebeplerden dolayı köylü için feci neticeler vermiştir. Köylünün, tüccarın, herhangi bir Türk müteşebbisinin her sene ve her şeyde başka bir tarzda karşısına çıkan bu sermayesizlik ve krediden mahrumiyet felaketi bu sene de başka bir şekilde bir iktisadi facia yapmıştır. Bu seneki şekil şudur: malum olduğu üzere İzmir, Aydın, Edremit ve Ayvalık havalisinde tasirhanelerin (?) yüzde doksanı öteden beri Rumların ellerindeydi. Bunların mübadeleleri neticesinde bu emlak devlete intikal etmişti. Büyük bir ekseriyeti az veya çok derecede tamire muhtaç bir şekilde bulunan bu tasirhaneler (?) sahipsiz ve muattal bir halde idi. Zeytinyağı mahsulünün de çıkabilmesi için de bunların işlenebilmesi lazım idi. Bina aleyh mahalli bir takım teşebbüs sahipleri hükümete müracaatla tasirhaneleri isticar ettiler. Fakat gerek bunları işletebilmek için lazım

gelen tamiratın icrası gerek iptidai bir sermayenin tedariki zımnında bu teşebbüs sahipleri müşkülata uğradılar. Bir de bütün Anadolulu iş sahiplerinin nasıl bir sermayesizlik içinde kıvrandıkları ve hin-i hacette kendilerine yardım edebilecek en küçük bir itibar müessesesinden mahrum bulundukları malumdur. Bina aleyh bunlar da tasirhanelerini mahsul zamanına kadar işleyebilecek bir hale getirmek için geçen ağustos ayından itibaren büyük ticarethanelere müracaatla kanun-ı evvel ve kanun-ı sani aylarında teslim edilmek üzere (albure ?) sanayi yapmaya başladılar. Bu albure (?) satış muamelesi Ağustos ve Eylül aylarında devam etti. Bu suretle mahsul henüz meydanda yokken yapılmış olan satışların miktarı takriben 2.000.000 okkadır. Fiyat da okka başına 38- 43 kuruş idi.

Şimdi bir hesap edelim.

Tasirhaneleri işletebilmek için lazım gelen gayet basit bir derecede sermaye tedariki zaruriyeti ile satılmış olan bu iki milyon okkanın bali olacağı yekûn vasatı satış fiyatına göre $82.000.000 = 2.000.000 \times 41$ kuruş eder. Fakat bu miktar meblağ mukabilinde bu miktar zeytinyağı vermeye deruhte etmiş olan ekseriyeti tasirhanecilerden mürekkep satıcılar tüccarlardan bu meblağın ancak yüzde ellisini peşin alabilirler. Bina aleyh kanun-i evvel ve sani aylarında teslim edecekleri 2.000.000 okka yağ için satıcılar ancak 410.000 liradan ibaret bir meblağ almışlardır. Hâlbuki zeytinyağı pazara gelir gelmez ihracat piyasası 64 oldu. Demek oluyor ki evvelce 41 kuruşa yağ satmış olanlar okka başına 23 kuruş ziyan ettiler. Bunu 2.000.000 okka üzerinden hesap edecek olursak görürüz ki $46.000 = 2.000.000 \times 23$ uğradıkları ziyan 460.000 liradan ibarettir. Bu hesaba nazaran anlaşılır ki 410.000 liralık bir para istikraz edebilmek için zeytinyağı müstahsilleri üçü için 460.000 lira faiz vermişlerdir. Bu Anadolu müstahsilleri için daimi olan bir haldir. 400.000 değil hatta 40.000 hatta 4000 hatta 400 lira için Anadolu'nun bedbaht müstahsilleri daima Limalarda ve büyük şehirlerde yerleşmiş Rum, Yahudi veya Avrupalı bir takım sermayedarlara böyle faizler verirler. Çünkü ne onlara itibar edecek bir banka ne de onları herhangi bir banka karşısına çıkaracak bir teşkilatları vardır.

Bu zarar kimin kesesinden çıktı?

Fakat zannedilmemelidir ki bu 2.000.000 okka zeytinyağında Türk müstahsillerinin uğradığı zarar tamamen bu tasirhane sahibi yağ tüccarlarının keselerinden çıkmıştır. Bunlar ekseriyet itibariyle kasabalarda oturan ve köylü üzerinde nüfus sahibi olan irili ufaklı ağalar müteffizanedir.(?) Bunlar ihracat piyasasındaki büyük alıcılara bir taraftan vasatı 41 kuruştan satarken der taraftan da aynı piyasayı kurtarır bir fiyatla kurtarır bir fiyatla köylüye yüzde 20, 15 hatta 10 peşin vererek onun bütün malını (albure) olarak satın alıyorlar. 41 kuruştan herhangi bir tüccara mesela 20.000 okka yağ satmış olan biri bunun mukabilinde sermayedardan 82.000 lira tutarına bedel 4000 lira kadar bir para alıyor. Sonradan bu paranın mesela 1000 lirasını köylüye vererek mukabilinde bütün mahsulünü ağacında iken kapatmaya çalışıyordu. Bazıları kapatmışlar, bazıları da kapatamamışlardır. Her iki takdirde de tasirhane sahipleri ve küçük mutavassıtlar yüzde bir zarara uğramışlardır. Fakat nasıl olursa olsun bu zararı ödeyen daima olduğu gibi küçük köylü yani hakiki müstahsildir.

Kim Kazandı?

Ağustos ayında 41 kuruşa malı alıp kanun-i evvel ayında 64 kuruşa satarak 1 okka zeytinyağında 23 kuruş para kazanan bahtiyarlar kimlerdir?

Bunu merak ederseniz size haber vermeye yalnız şu karı temin edenler İzmir'de bu nevi işler yapan birkaç tüccar hanedir. Başlıcaları (Jiro), (Alyoti), (Vitol), (Salamon) (celaldin) ve birkaç daha küçük hanedir. İşin bilhassa acıklı olan tarafı da budur ki, bu ticarethanelerde müstahsile verdikleri 400.000 liralık adı bir krediyi de tamamen kendi kasalarından çıkarmayıp kısmen Oson (?) bankalarından almışlardır. Ancak bu isimlerini saydığımız ticarethaneleri bundan dolayı töhmet etmeye hatırımızdan bile geçirmemeliyiz. Çünkü onlar tüccardırlar. Sermayedardırlar. Bütün dünyadaki emsalleri gibi hareket ederler. Onların yerlerinde her kim olsa onlar gibi yapar. Biz de gayr-ı Türk ve ecnebi hakkında bu gibi vesilelerde türlü türlü şeyler söylemek mutad olmuştur. Ancak bu manasız ve haksızdır. Fenalık bu derece şerait-i iktisadiye ye karşı bir haber kalmak veya göz yummaktadır. Yoksa bir Musevi yerine bu ihtikârı bir Türk yapmakla işin mahiyeti değişebilir mi? Bu şerait dâhilinde müstahsilin göz açabilmesine imkân değil acaba her gün biraz daha

batmasına mani olmaya ihtimal var mıdır? Biz bu imkân ve ihtimali görmüyoruz. Gördüğümüz bir şey varsa o da şudur: ihtiyaç içinde kıvranan müstahsiline 400.000 liralık bir krediyi tedarik etmekten aciz olduğu için onu üç ay için 46.000 lira faiz vermek üzere birkaç ecnebiye müracaat ıztırasında bırakan bu memleket ancak bu memleket ancak mucizeler ile kurtarılabilir. Bu sözler edebiyat değildir. Bütün bu sütunlarda tek bir teşbih ve mecaz, tek bir istiare ve mübalağa yoktur. Vaazı, açık, herkesin anlayabileceği bir dil ile söylüyoruz. Bin bir numunesi arasında yalnız bu küçük misal bize gösteriyor ki feci bir iktisadi sükût içindeyiz ve hiç bu halde okumuyor hatırlamıyoruz. Gazeteler dedikoduyla, hükümet adamları politikacılıkla, fırkacılar da bir taraf aka kara, diğer taraf karaya ak demekle meşgul. Hiç kimse düşünmüyor ki istihsali bu şerait içinde işleyen bir memleketin akıbeti açlığa, nifak ve şığafa (?) korkunç mücadelelere ve nihayet inhilal ve inkıza gider.

• **Türkiye’de Sınıf Yokmuş, Sayı 8, 3 Şubat 1925, S.4**

Bu keşfi yapan Ahmet Emin Bey

Acaba karilerine karşı iddiasını

İspat edebilir mi?

Bizim yevmi arkadaşların baş makalecileri ekseriye günün dedikodusundan bahsederler. Bazen de hikâye ve masaldan, latif fıkralardan bahsetmeleri gayr-ı vaki değildir. Hatta birçok mühim meseleleri teşrih ve tahlil için, milli ve içtimai meselelerimizin bir çoğunda hükümler vermek için ellerine kalem aldıkları zaman sözü bir hikâyeye açtıkları da nadir görülen bir şey değildir. Bununla beraber baş makaleci arkadaşlarımız bazen âlemi yakından alakadar eden mühim meselelerden de bahsetmez değillerdir. Bunun gibi, bu hafta Ahmet Emin Bey, gayet mühim bir meseleden bahsetti; biz de bu bahs üzerinde biraz durmak isteriz.

Evvela Ahmet Emin Beyin , “sükûn ve istikrar şartları” serlevhası ile yazdığı makaleyi hülâsa edelim:

Memleketimizin sükûn ve istikrar yolunda bir hayli ilerlediğine dair olan bir makalede bu iddianın ispatı için dört delil serd olunuyor: 1- Askerlerin politikadan ayrılması ve memleketimizin Meksika’ya benzemekten kurtarılması. 2-Harici sergüzeşt arkasında koşulması. 3-Tenkidin muayyen bir derecesine riayet bir anane halini alması. 4-Efkâr-ı umumiyenin, sükûn ve istikrarı en mühim gaye olarak tanınması.

Ahmet Emin Bey’e göre, bunlar memleketimizin sükûn ve istikrara doğru gittiğine dalâlet ederse de kifayet etmez. Türkiye’de sükun ve istikrar vardır demek için şu atideki meselelerin de halli iktiza eder: 1-**Kopun (?)** ve Musul meseleleri hal edilmelidir. 2- Reis-i devlet siyasi fırkalar fevkinde, onları yekdiğerine yaklaştırır vaziyette olmalıdır. (Vakıa fırkacılıktan reis-i cumhurluğa doğru bir meyelan mevcudiyetini de memnuniyetle kaydediyoruz.) 3- Fırka makineleri iyi işlemelidir. O bu bahiste Ahmet Emin Bey aynen şu sözleri yazıyor: (“ Türk halkının müşterektir. Memleketimizde zaruret derecesinden yükselmiş bulunanlar küçük bir akliyet teşkil eder. Milletimiz içinde imtiyazlar bulunmadığı gibi bariz sınıf fırkaları ve sınıf menfaatleri de yoktur. Tabiyeten bir ayrılık amili olan fırkalar, bizde ancak meclis müzakeratını idare etmek ve teşevvüşe mani olmak suretiyle istikrara hadim olabilirler“) 4- Kanunlar sık sık değiştirilecek gibi yapılmamalıdır, kanunlarda salâbet ve daimiyet olmalıdır. (5- Memurlar bila-tetkik şahsi mülâhazalarla tayin edilmelidir. (Bu bahis de de aynen şunlar yazılmıştır: “Halk idaresi kelimesini bol bol kullanıyoruz; fakat halkın idare ile münasebeti nümâyışten ibarettir. Bütün idare, eski tarzda bir memur, tahsildar, jandarma idaresinden ibarettir. Memleketin muhtelif yerleri birbirinden o kadar kuvvetlidir ki hepsine birden uymak üzere ittihaz edilen tedbirler hiç birinin ihtiyacına uymuyor ve hepsinin birden inkişafına mani oluyor. Mahalli halk idaresinin temeli kurulmadıkça müstakar ve devamlı bir inkişaftan bahsetmek imkanı yoktur“) 6- Vatandaşlar arasında tam bir vahdet bulunması, 7- Umumi menfaat fikrinin tesis edememesi 8- Milletimizin ilmi vasıtalarla vaziyeti anlayacak, mukadderatına hakim olacak

vaziyette bulunmaması, 9-Mukadderatını, bu mukadderatın geçirdiği tahavvülleri bile bilmemesi de müstakar “bir vaziyetin” diyor.

Görülüyor ki Ahmet Emin Bey bu noksanları sayarken bir tasnif gözetmemiş, aklına gelen, gözüne çarpan şeyleri gelişi güzel yazmış ve tenakuzlar yapmış. Mesela:“ Bizde sınıf yoktur, sınıf menfaatleri yoktur ve fırkalarımız tabii birer ayrılık amilidir.” Diyor sonra da “ bunlar meclis müzakeratını idare etmek ve teşevvüşe mani olmak suretiyle istikrara hadim olabilirler.” diye yazıyor.

Halbuki fırkalar sınıf fırkası olmadıkça sükun ve istikrar amili olabilmelerine bir vechle ihtimal yoktur. Sınıf fırkalarının bu kuvveti sınıfların yek diğerini kolay kolay inkar ve hatta vücutlarından istifade edememelerinden ileri gelir. İktisadi sınıflara mensub olmayan ve hayatı ancak sinirleri ve meyilleri ile anlayan “müneveran” fırkaları ise suhuletin birbirini inkar ederler, bir birine müsaadekarlık göstermeye hiç bir mecburiyetleri yoktur. Eğer müsaadekarlık gösteriyorlarsa bu suni ve cebri bir şeydir; mutlaka günün birinde bir patlak verir, patladığı vakitte bütün müiterakim husumetler ve kin ve garaz olanca şiddetle taşar, dökülür. Çünkü muhtelif iktisat sınıflarına değil, münevverler ve memurlar sınıfının muhtelif ihtiyaçlarına istinad eden partiler nihayet beş on başın idaresinde görünür, iki taraf da bu beş on baştan kurtulmakla mevkii tahkim edeceğini, muhalefetten halas olacağını hesap eder. Sınıf partilerinde ise bu düşünülemez çünkü sınıftan kurtulmak başlardan kurtulmak gibi değildir. Bu sebeple sınıf fırkalarına malik meclislerin sükun ve istikrar üzere hareketlerinin teminatı vardır. Sınıfları olmayan fırkaların müsaadekarlık edeceklerinin teminatı nedir? Bugün müsaade eder de yarın etmezse? Bu nevi fırkalarla her şey yapılabilir, fakat meclis İdare olunamaz, ve payıdarı temin edilemez. Bu fırkalar harp gibi fevkalade. Vakayi de rakipsiz, iyi olabilir ancak parlamentoya yaramaz.

Ahmet Emin Bey’in saydığı teferruat ve söylediği bazı şeylere bakarak ahvali tasnif edemediğine kani olabiliriz. Söyledikleri perişan bir takım şeylerdir. Ne kadar hüsn-i niyet de gösterilse birbirine rapdolunamıyor. Eğer bizim devletimiz bir meclis ile idare olunacak ise sükun ve istikrar o meclisin kuruluşunda olmalıdır. Diğer sözler huşudur.

Eğer bizde münevverlerle memurlar sınıfı bütün hakimiyet-i siyasiyeyi asırlardan beri yalnız kendilerine hasrederek diğer sınıflara hareket mecali bırakmamış olsalardı bugün bizde de halk ilticabatında mecburi bir figüran rolü oynamaz, neticede sınıfları temsil eden fırkalar vücuda gelir ve sınıflar arasındaki muvazenet nispetinde fırkalar arasında da muvazenet tesis ederek Ahmet Emin Bey’in istediği sükun ve istikrar vukua gelirdi. Halbuki bu şerait yoktur; binaenaleyh sükun ve istikrar da olamaz. Nitekim vukuat bunu Ahmet Emin Bey’e gösterecektir.

Gazetemiz bu meselelerde muayyen fikirlere sahiptir. Bunları neşr ve müdafaa ediyor. Biz bütün cemiyetlerde olduğu gibi Türkiye’de de bir takım sınıflar mevcut ve Ahmet Emin Bey’in bunlardan birine mensup bulunduğu fikrindeyiz. Emin Bey ise bize büsbütün başka bir şeyden bahsediyor. Bu yeni bir keşif olsa gerektir. Fakat emin beyin keşfini kabul etmemiz için onun ispatını görmek mecburiyetindeyiz.

• **Türk sermayedarlığının büyük bir muvaffakiyet Samsun sahil demir yolları**
Sayı 3, 30 Aralık 1924 s. 6

Büyük bir faaliyetle inşaatı devam etmekte olan bu demiryolu teşebbüsü türkiye’de milli sermayenin ve milli ihtisasın ilk büyük eseri oluyor. Eylül ayından beri Samsun’da sessiz sedasız bir faaliyet var. Samsun sahil demiryollarının inşaatına başlandı. Son günlerde istanbul gazetelerindeki ilanlardan da anlaşılıyor ki şirket hissedar kaydı muamelesine yeni başladı. Bunun için gazetemizde bu milli teşebbüsü karilerimize tanıtmayı lüzum görmüştür. Bir taraftan samsun sahil demiryolları şirketine hissedar kaydedilmeye başlanırken diğer taraftan da inşaat münhasıran türk mühendislerinin idaresi altında devam ediyor. geçen

Eylülün 21'inde Gazi paşa hazretlerinin huzuruyla başlamıştır. 16 Eylül'den beri bu hayli ilerlemiş bulunuyor. Bunun derecesini anlamak üzere yaptığımız tetkikte öğrendik ki son gelen raporlar 30 teşrin-i sani tarihine kadar işleri göstermektedir. Hattın sına nazaran üçüncü kilometre ile onbeşinci kilometre arasında devam eden bu faaliyet 30 Teşrin-i sanideki vaziyeti şundan ibarettir. 23,823 hafriyet 7079, kaya hafriyatı 940, temel hafriyatı 127, beton inşaatı 20, duvar 680, taş ihzarı 800, balaset isharı 50. Bundan başka hattın güzergahında en arızalı saha olan derbent civarında açılacak iki tünel ile derbent üzerinden ... yarma işleri methutlar (?) havale edilmesi ve ... bu methutlarda (?) işe başlamış bulundukları gibi iki buçuk ay gibi kısa bir müddet zarfında yapılan bu işlerden başka bir kaç yüz ameleyi iskana ve lüzumu olan atölyeleri tesise mahsus kargir binalar inşaa edilmiştir. Demek oluyor ki samsun sahil demiryolları fikri bir proje olmaktan çıkmış tahkik sahasına geçmiş ve suratle yol almaya başlamıştır. Hükümetle ilk temasları gününden beri bu işe giriştikleri bütün tahdidatı muin olan müddetlerinden evvel ikmal eden yani hattın ettiği keşiflerini, haritalarını, güzergahın projelerini ishar ve tasdik ettiren şirket, inşaat için lazım gelen bütün hazırlıkları ikmalden sonra derhal bütün faaliyetle inşaat ve ondan sonradır ki şirkete hissedar kaydına teşebbüs ediyor. Samsun sahil demiryolları hattının inşaa teşebbüsü ve hükümetten imtiyazını alan müessese türkiye'nin en eski en kuvvetli bir ticaret müessesesi olan zade mahdumlarıdır? Türkiye'de en kavi bir milli sermaye kuvvetini temsil eden bütün memleketin bu kabul müesseseleri arasında eski ve muteber bir maziye, yüksek bir heyet ve itibara malik olmakla iftihar edilecek bir müessese idi. Bunun için biz de ilk defa olmak üzere küçük de olsa bu derece mühim bir teşebbüse giriştiği zaman bunun muvaffakiyetle neticeleneceğinde kimse şüphe etmemişti. Ancak işlerin bu kadar surat ve intizam ile ilerlemeye başlaması gösteriyor ki senelerden beri itibar ve şeref-i kudret maliyesi ve milli sermayedarlık teşebbüsata karşı yardımcı rol oynamak hususundaki şöretiyle marufiyet kazanmış olan ... zade müessesesinin aynı zamanda bu derecede mühim işleri başarabilecek derecede kuvvetli bir vukuf, ihtisas ve temarüse dahi kazanmış olduğunu gösterir. Bundan dolayı Türkiye'ye pek yakın zamanlarda onun iktisadi kudret ve vuku artırmaya hadem? Küçük bir demiryolu sı hediye edecek olan zade müessesesini ne kadar takdir ve tebrik etsek azdır.

Samsun sahil demiryolları nedir? Biliyoruz ki Samsun Karadeniz sahilinde türkiye'nin en mühim bir limanıdır. Bütün şarkı ve merkezi Anadolu ticaretinin ithalat ve ihracat vasıtası olan bu liman bir demiryolu şebekesi ile dahile rabıtı? iş bir çok zamanlar akd..... kalan muhtelif teşebbüslerden sonra nihayet bugün hükümetin da ettiği inşaat sayesinde Sivas'a doğru ilerlemeye başlamıştır. Devletin inşaatındaki bu hat Samsun'u ancak dahile rabıtı? edecektir. Bununla sahil demiryolları arasında bir münasebet yoktur. Sahil demiryollarının takip eylediği gaye büsbütün başkadır. İnşaa eylemekte olan bu demiryolları fevkalade yüksek bir kudret sı olan iki sahil parçasının istihsalı samsun'a nakletmek vazifesini ediyor. Bununla arazi parçası Kızılırmak ile Yeşilirmak nehirlerinin sahilde teşkil ettikleri geniş deltalarıdır. Biri Samsun'un şarkında diğeri garbunda bulunan bu deltalar üzerinde bugün mecmuanın iki yüz bine balık olmayan fakat istihsalinin artması imkanı hasıl olduğu zaman belki de bir milyondan fazla bir nüfusu zengin yaşatmaya müsait bulunan bir kaç kaza vardır. Bu kazalarda ... Çarşamba, Terme kazalarıdır. Fakat ne kadar yazıktır ki bu kazaların çok yüksek olan iktisadi kudret ve kabiliyetlerinden şimdiye kadar sırf vesait nakliye noksanından dolayı asla istifade edilemiyordu. Bunun sebebi de Samsun'un her iki taraftaki bu arazinin sahilde bulunmalarına rağmen Samsun'a muntezim ? nakliyata müsait ne bir şubeye ne de bir vasıtaya sahip olmamalarıdır. Şubeye sahip olmamalarının sebebi bizim malum derdimizdir. Deniz yolundan istifade edememelerinin sebebi de iki ırmak deltalarının sahildeki deniz sahasını bir hale getirmesinden neşat eder. Bundan dolayı her iki delta sahasında nakliyat daima büyük müşgilaata ez cümle ve ez cümle zirleri tesadüf eder. Mesela ırmaklar üzerinde senenin bazı mevsimlerinde yapılan nakliyat tehlikelidir. Irmak nakliyattan sonra ise denizin sığılığı yüzünden gemilerin sahile takrip edememesi yüzünden küçük yalanlarla yapılabilecek dan ekseriyetle zarardan başka bir şey hasıl olmaz. Bunun için bu delta larını Samsun'a muntezim? bir vasıta nakliye ile rabıt etmek fikri öteden beri mevcut idi. ...zade müessesesi bu fikre öteden beri büyük bir ehemmiyet veriyordu.

- **Ankara İstanbul Telefonu-Sayı 8, 3 Şubat 1925 s.14**

Posta telgraf idaresi tarafından ankara ile istanbul bandında telefon muhaberatının tesisi için geçen seneden beri sırf gayret edilmekteydi. Bu mesele kuvveden fiile çıkmak üzeredir. Telgraf idaresi hat tesisatı için istihzarat ve tesbisata başlamış olup eylülünden itibaren üç dakika da on kuruş vermek şartıyla ankara'daki dostlarımızla telefonla konuşabilmek imkanı hasıl olmuş olacaktır.

- **Ankara ve Sivas Hattı, sayı 2, 23 Aralık 1924 sayfa 19**

Ankara sivas demiryolu hattı inşaatına devam edilmektedir. 44üncü kilometreye kadar tefrişat hitam bulmuştur. ... kasrından geçmesi matlup olduğundan kasriyeye doğru keşfiyatına başlamıştır. Mart'a kadar Ankara'da... hana kadar imtidat eden 86 kilometre üzerinden tefrişan hitam bulduğu takdirde hat nakline küşad edilecektir. Ankara'dan 12 kilometre mesafedeki istasyonunda Türk tarz mimarisinde gayet güzel bir İstanbul binası inşa edilmiştir.

- **Ankara'da Konferans, sayı 10 17 şubat 1925, sayfa 11**

Geçen Cuma günü Ankara'da Türk ocağından bir konferans akdedilmiştir. Bu konferansta Darülfünun'un eski müderrisleri söz almışlar ve muhtariyet meselesini müdafaa ederek darülfünun'un bugünkü zaiyatını münakaşa etmişlerdir.

- **İstanbul'daki Fabrikaların Miktarı, Sayı 29, (30 Haziran 1925,S.3**

İstanbul'daki fabrikaların miktarı

İstanbul'da mevcut fabrika ve atölyelerin miktarı tespit edilmiştir. Bu miktara nazaran İstanbul'da on üç un değirmeni, sekiz dabbaghane, iki tuğla fabrikası, beş tahin fabrikası, dört kireç, dört mobilya fabrikası, dört lokum imalathanesi, üç mensucat fabrikası, üç helva fabrikası, üç sabun, üç ayakkabı fabrikası, iki alkol takdir hanesi, iki baston ve şemsiye fabrikası, iki ipek fabrikası, iki çimento fabrikası, üç hurufat dökümhanesi, iki bisküvi fabrikası, bir gramofon plak fabrikası, bir mukavva fabrikası, bir elektrik fabrikası, bir gaz karbon fabrikası, iki teneke kutular fabrikası.

- **Meslek Ahlakı, Sayı 16, 31 Mart 1925, S.12**

"Meslek Ahlakı" sözünü sık sık kullanıyoruz. Bu boş bir söz değildir. Bu cemiyetin medar olan gütarın en başında bu ahlak bulunur. Bizde ahlak denilince şimdilerde yalnız ceza kanununu alakadar eden hadiseler anlaşılmaya başladı. Hâlbuki bir zamanlar Türkler arasında pek kuvvetli bir meslek ahlakı vardı. Bugün de bu ahlak yalnız müstahsil Anadolu halkı arasında bulunabilir. Bir nadire halinde kaldığı ve münir nesiller de kendilerinde henüz kuvvetli bir meslek hissi teşkil etmemiş olduğu için bu ahlaka karşı lakayt oldular.

- **Şehremanetinin Fukaralara Yardımı, Sayı 38, 1 Eylül 1925, S.4**

Emanet fakirlere sakatat ve kışın da meccanen kömür tevzi için bütçesine alınmış bin lira koymuştu. ..., baş, ciğer, işkembe muntazaman fukaraya tevzi başlanılmıştır. Kömür tevzi için de şimdiden beş yüz bin köylü kömürün mebayisi tekerrür etmiştir. Emanet fukaraya meccanen ekmek de tevzi edecektir. Fırınlardaki eksik ekmekler kâfi gelmediğinden bunun için de yakında tahsisat konulacaktır. Memleketimizde muhtaç-ı muavenet altı bin küsur ailenin mevcut olduğu anlaşılmıştır.

- **İstanbul'da Çukolata Ticareti, sayı 14, 17 Mart 1925, s.19**

Çikolata ticareti İstanbul sermayesinin henüz el sürmediği yegâne kazançlı bir sanattır. İstanbul'da bugün bir çikolata fabrikası yoktur. Sahayı rekabeti boş bulan ecnebler bu yüzden büyük temettüler elde etmektedir. Mütarekeden sonra İstanbul'a pek çok çikolata gelmiş ve ziyade sarf olunmuştur. İstanbul'da hâlâ o zamandan kalmış stoklar vardır. Yeni gümrük tarifesinin tatbikinden beri ithalat azalmış ve en ziyade lüks çikolata gelmeye başlamıştır. Bunlar sanatkârane yapılmış kutular ve kâğıtlar içinde sevk olunmaktadır. Bugün İstanbul'da ayda bin liralık İsviçre çikolatası ki en merguptur. Sekiz bin liralık İngiliz, altı bin liralık Fransız ve İtalyan çikolataları sarf olunmaktadır. Âlâ nevilerinin bir kilosunun fiyatı 250–190 diğerlerinin 150–140 kuruş arasında mütehavvildir. Pastacılıkta kullanılan diğer bir nevinin 100–95 kuruş raddesindedir.

• **İstanbul'da Sanayi Hareketleri, sayı 1, 15 Aralık 1924, s.24**

İstanbul'da ufak tefek Sanayi hareketleri göze çarpıyor. Memleketin tabii şeraite doğru gitmesi bu hareket ve teşebbüsleri teşrih ve teshil edebilirse de maalesef istifattan henüz şiddetle mahrumuz.

Son zamanlarda İstanbul'da vukua gelen sanayi teşebbüsleri arasında en ciddi olanları dericiliğe aittir. Aydınli Mustafa Efendi tarafından vücuda getirilen bu şirket en önce deri İşleri işlemeye hazırlanıyor. İstanbul'un iki maruf at müteahhidi Ahmet beylerin (Ahmet beyler, Andre ve Bulotüner ve şürekası şark deri şirketi) tesis ettikleri bir şirket, Türkiye'de dericilik İşini ileri götürmeye kadar bir teşebbüs teşkil ediyor. Bunun en kuvvetli delili bu şirketin başında Ahmet Beyler gibi çok maruf iki tüccarımızın bulunmasıdır kendilerine muvaffakiyet temenni ederiz. .

• **Türk Hanımlarına Güzel bir Numune, sayı 1, 15 Aralık 1924, s.12-13**

Matmazel Kalalova isminde bir Çek doktoru gazetemize şehrimizdeki tetkikatını anlatıyor. Matmazel Kalalova kimdir?

Henüz yirmi sekiz yaşında güzelden ziyade cazip, gözlerinde canlı bir hayat zekâsı parlayan Matmazel Valasta Kalalova, bizim ekseriyetle yalnız zahirleri parlak hanımlarımız için emsale layık en güzel numunedir. Kendisi, merkezi Avrupa'nın en eski darülfünunu olan Prag'da kâin (Karlova) darülfünunu tıp fakültesinde doktorluk tahsil ederek bundan üç sene evvel doktorluk unvanını almıştır. Darülfünunların pek nadir olarak tevcih ettikleri fevkalade icazet şahadetnamesini almış olan ilk çek hanımı matmazel Kalalova'dır. El-yevm tetkikat için İstanbul'a gelmiş olan matmazel, Moraviya'da kâin Brno şehrinin bugünkü Çeka- Slovak reis-i cumhuru namını taşıyan (Mazarbek) darülfünunu cerrahi kliniğinin iki seneden beri asistanıdır. İhtisası operatörlüktür mide ve batın nahiyelerine ait ameliyatlarda kırık ve çıkık işlerinde mütehassıstır. Şimdiye kadar, en nazik ve müşkül olanları da dâhil olmak üzere, her nevi ameliyatı muvaffakiyetle yapmıştır. Sanatı çok sever. Dikkatli, çalışkan, çok zeki bir hanımdır. Bu genç çek (doktoru) nun nasıl canlı, zeki çalışkan ve hatta ateşli bir azim sahibi olduğunu göstermek için bu kadar söylemek kâfi değildir. İlave etmek lazım gelir ki bu hanım, hemen hemen dünyanın bütün mühim dillerini de öğrenmiştir. Ana dili olan çekçe ile Fransızca, almanca, İngilizce, İtalyanca, İspanyolca, Türkçe, Arapça, Farsça, Rusça, Latinceye vakıftır. Bütün bu dilleri lisede, darülfünunda bulunduğu müddet zarfında öğrenmiştir. Türkçeyi de kâfi derecede bilir yalnız pratiksiz olduğu için süratli söylemiyor.

Arapça ve Farisi'yi aynı halde biliyor. Arapça konuşurken gördük: pratiksiz bir vukuf için çok düzgün bir edebi Arapça söylüyor. Farisi, bil-nisbe onun için daha kolaydır. Diğer dilleri ise oldukça süratli söylüyor ve bazılarını çok kuvvetle vakıftır. Matmazel (Kalalova) üç şark dilini darülfünunda iken dört-altı sene zarfında (dovrak) , (roşçıkâr), (musil), isimlerinde üç Çek ve bir de (guruneret) isminde Alman profesörlerinden öğrenmiştir. İstanbul seririyatı umumisinin üç seneden beri Çeka-Slovakya'da yegane abonesidir. Mecmuayı takip edebilecek derecede bizim tıp ıstılahlarımızı da tanıyor! Şarka çok alakadardır, bunun için Türkiye'ye kadar gelerek birkaç ay kalmaya, sonra da Suriye'ye

giderek Arapları görmeye karar vermiştir. Takriben iki aydır Türkiye’de bulunuyor ve bir müddet daha kalarak bilhassa bizim tababet hayatımızı tetkik edecektir.

Matmazel Kalalova’nın hayat hakkında fikirleri

Her gün pansiyoner olarak oturduğu bir Arap ailesinin Gedikpaşa civarındaki evinden çıkarak, sade tuvaleti ile sokaktan sokağa dolaşan, bütün müesseselerimiz birer birer dolaşarak tetkik eden bu müthiş ve heyecanlı zekayı Türk karilerine ve bilhassa Türk hanımlarına tanıtmak için kendisiyle konuşmaya karar verdiğimiz zaman evvele biraz hayatından alelumum hayat hakkındaki fikirlerinden bahsettik. Bu genç hanım henüz evlenmemiştir. İzdivacın aleyhtarı değildir; ancak şimdiye kadar suret-i mahsusa da onu düşünmek ihtiyacını hissetmemiş, daimi surette çalışmayı, öğrenmeyi ve tetkik etmeyi daha ziyade sevmiştir. Eğer hoşuna gidecek bir zevce tesadüf ederse, onunla evlenebilir, ancak şimdilik hayatından memnundur; aile hakkında da iyi fikirleri vardır. Ev sahibi olmak, onu idare etmek anne olmak arzularına lakayt değildir; ancak bütün arzuları bundan ibaret olan hanımlardan esaslı surette ayrılır ve her şeyden evvel mesleğini, işini ve tetkikatını sever. İdealisttir, fakat der, şimdi bütün Avrupa kadınlarında olduğu gibi hülyalar peşinde yükselen bir idealizme değil, bilakis hakiki şeylere karşı duyulan bir heyecana, der ki biz ona idealizm diyoruz, olmayan ve olmayacak şeylere tevcih etmiş heyecanlar bize ancak yorgunluk, hüsrân ve bedbinlik verir, ve olacak şeylere karşı duyulan heyecanlara hareket etmek, en doğru, hayırkâr ve faideli bir idealizm teşkil eder; idealist bir idealizm değil, realist bir idealizm! Bu çok doğru yeni hayat ve cemiyet felsefesini matmazel Kalalova çok iyi anlamıştır. Kendisine, ekseriyetle sanat sahibi hanımlara karşı mutad olduğu vechle, “madam” diye hitap ediliyor; o bu unvana da lakayttır: onun için ilim, sanat ve say vardır; üst tarafı ikinci derecede.

Çekoslavakya’da Kadınlık

Kendisini ve fikirlerini bu suretle bir dereceye kadar tanıdıktan sonra dostumuzdan biraz da Çekoslovak kadınları hakkında malumat almak istedik. Çekoslovakya, büyük ve milli sanayi memleketi olmak üzere, tamamen Avrupa kültürünün merkezlerinden birini teşkil ediyor. Bunun için orada demokrasi bütün kuvvetiyle münteşirdir., kadınlar bütün hukuk-ı siyasilerine sahiptirler. Aile teşkilatının şekilleri hayli değişmiş, hatta temelleri bile değişmeye başlamıştır. Kadınların takriben üçte ikisi izdivaç ediyorlar, üçte biri hiç izdivaca lüzum görmüyorlar. Ancak izdivaç eden bu üçte ikisinin de büyük bir kısmı, kendisi gibi, çalışmaktan hali kalmıyor. Bu hâl, yeni iktisat şartlarının doğurduğu yeni hayatın tabii bir neticesidir. Kadın için milli iktisat faaliyetine iştirak bir zaruret olmuş, kadınların ekseriyeti sa’y ve istihsal hayatına girmişlerdir. Hemen her meslekte kadınlar vardır; bundan dolayı cemiyet kadınlara da hukuk-ı siyasiye vermeye mecbur, olmuştur. Şimdi onlar da intihabada iştirak ediyorlar; dostumuz matmazel, 1918’den beri iki defa intihabada iştirak etmiş, iki defasında da nasyonal Demokratlara rey vermiştir.

Memleketimiz hanımlarımız hakkındaki fikirleri

Kendisine sorduk:- Türkiye’yi nasıl buldunuz?

Cevap verdi: - itiraf edeyim ki ilk intibaatım fena idi: İstanbul’da içinde birkaç gün dolaşmak insana hazin şeyler veriyor: her tarafta acıklı bir sefalet ve ıstırap manzarası Vardır. Her şey herkes, olduğu yerde tutunmaktan başka bir şeyle meşgul değildir; büyük bir yorgunluk ve yıpranma göze çarpıyor. Ancak bu zahiri; işlerin içine girdikçe ümit ve teselli kuvveti de artıyor: bu sefalet ve ıstırap manzarası altında ciddi bir çalışma hareketi, herkeste hayata karşı bir cidal Azmi göze çarpıyor. Bunlar da epey kuvvet verici şeyler. Ben bu kuvvet verici intibaları sizin hayatınızı ve çalışmanızı tetkik ettikçe, fikirlerinize nüfuz ettikçe daha kuvvetlendiriyorum bunun için, çok sevdiğim Türklerin istikballerine karşı çok ümitliyim

— Hanımlarımızı nasıl buldunuz?

- Onları çok iyi tanıyamadım. Daima hastanelerde ve laboratuvarlarda dolaştığım için henüz aileler içine girerek yeni Türk kadınlığını tetkik edemedim. Fakat zevahire Bakılırsa Türk hanımları hakkında da iyi düşünmek lazım. Yeni hürriyeti suiistimal Edenler yok değil; fakat, zevahire nazaran . hanımlarımız , yeni hayatın icabatını takdirden hâlî görünmüyorlar. Görülüyor ki matmazel, bir ilim adamı sıfatıyla hükümlerinde acele etmiyor. Biz, bir az hanımlarımızı çekıştirmek istedik:

— Biz öyle zannediyoruz ki hanımlarımız, bilhassa yeni ticaret burjuvaları nesline mensup ve ideallerini onlardan alan münevver hanımlarımız, daha ziyade zahirlerini süslemeye ehemmiyet veriyorlar. Buna ne dersiniz?

- Biliyorum, belki yetişmiş nesliniz böyledir. Ancak yetişecek nesil daha başka olacaktır, zannediyorum. Tıp fakültesinde elli kadar hanım talebe var. Onlar ciddi çalışıyorlar fikrindeyim, binaenaleyh bugünkü kadın neslinden memnun olmak için kafi şerait Bulunmasına bile, yarınki nesil memnun olacağınızı ümit edebilirsiniz.

Tababet Âlemimiz hakkındaki ve Fikirleri

—Tababet âlemimiz ve tıp fakültemiz hakkındaki fikirlerinizi öğrenebilir miyiz?

Düşündüklerimi açıkça söyleyebilirim:

Hemen bütün müesseselerinizi dolaştım, birçok doktorlarınızı tanıdım. Müesseselerinizin eksiki pek çoktur. Hastanelerinizin teşkilat ve saiti çok noksandır. Bunla beraber içinde çalışan doktorlarınız bütün bu eksik vesaite rağmen Avrupa'daki arkadaşlarından geri kalmamak için nasıl çalışmak lazımsa öyle çalışıyorlar. Haseki hastanesinde operatör Ahmet Nurettin beyin nezareti .. altında inşa edilen yeni pavyonu çok güzel buldum. Bütün hastanelerinizi bu hale getirmeye çalışmak lazımdır. Bugünkü müesseselerinizin vesaiti çok noksandır.

—Fakültesi hakkındaki fikirleriniz?

—Fakültenizin ilmi kudreti hakkında bir şey söyleyemem. Fakat söylenen şeylere göre fakültenin, lüzumundan fazla muhafazakâr olduğu, yeni ilme ve kuvvetli anasıra karşı lakayt kaldığı anlaşılıyor, bina çok güzeldir. Mevcut tesisatın büyük noksanları olmakla beraber birçok kuvvetli tarafları da vardır. Bundan dolayı eğer fakülteyi nakil edecek olursanız fena bir şey yapmış olursunuz. Başka bir yerde bu kadar güzel mektep yapamazsınız. Hâlbuki bir tıp fakültesinin bütün şeraiti cami bulunması lazımdır. İstanbul'da bugünkü talebenizi barındırabilecek derecede bir bina da bulup oraya bu Tesisatı nakil etseniz- ki bu çok müşkül bir iştir- dahi yine. Bulacağınız her hangi bir bina sizin ihtiyacınız olan nispette talebeyi barındırmaya ve onlara her türlü sa'y ve tettebbu kolaylıklarını vermeye kâfi olmayacaktır. Bugün fakültenizde dört yüz talebe var. Hiç zannetmem ki memleketinizin hakiki ihtiyacı bu miktarın dört mislinden aşağı oldun. Bu kadar talebeyi barındırmak ve onlara birinci derecede elzem olan sa'y ve tettebbu şeraiti verebilmek için bugün ki müessese Derecesinde müsait bir bina bulamazsınız. Böyle bir bina yapmadıkça fakülteyi nakil etmek gûnahtır. Memleketinizin şerait-i iktisadiyesi de bugün ki binayı orada bırakıp İstanbul'da yeni bir müessese Vücuda getirmeye müsait değildir. Bunun için fenni İstanbul'a geçirmekle iktifa etmeniz bence bir zarurettir.

Memleketimizi seven bizim işlerimize karşı çok bi- taraf bir gözle bakan bu Avrupa müdekkikin son fikirlerini, çok şayan-ı dikkat bulmuştuk. Bunun için bu kadarla iktifa etmek ve mülakatı daha Ziyade uzatarak aziz dostumuz yormamak istedik.

• Kadınlar Birliği Balosu, sayı 15, 24 Mart 1925, s.19

Haftanın tarihi Kadınlar Birliği Balosu

Kadınlar birliği evvelki gece dullar ve yetimlere yardım olmak üzere bir balo verdi. Baloya gidenleri, kimlerin tuvaleti daha şıktı, hangi güzel tipler gözleri üzerlerine çektiler, kimler kıskanç ve gazaplı nazarlara birbirlerine bakıştılar, hangi rakipler endişeli endişeli

birbirlerini seyrettiler, ne bunları yazmak ne de manken tuvaletlerini birer birer sayıp dökmeye taraftarız. Bu işleri mevzu kayıtlığına tutulan gündelik Refiklerimiz yapıyorlar. Hatta İstanbul'da olmayan kocasından izinsiz Başkalarıyla baloya giden açık dekolteli hanımların gözlerinin renginden ailesinin ismine evinin sokağına kadar hepsini yazıyorlar. Bunun için biz, bu balonun fotoğraflarını tespit etmek istemiyoruz. Türk kadınlarının bir takım süt bulunmayan yetimler, kocalarının ölümüne henüz doya doya ağlamayan şehit karılarının ve dulların matemine deva gözyaşlarını silecek bir mendil ile dans, baloyu, musiki ve tuvalet yarışını intihâb etmiş olmalarını anlamakta hayli müşkülât çekiyoruz. Vakıa? Hanımlar diyecekler ki:

“- Dans ettik. Fakat yetimler için!”

“-Güldük, fakat dullara yardım için!”

“Tuvalet yarışına çıktık fakat sefillerin gözyaşlarını dindirmek için!”

“Velhasıl ızdırapları dindirmek için güldük, eğlendik.... Fakat bu çok hod-kâm ve pek az kurnaz olan bir mantıktır. Bir an için biz de kabul edelim nazik ellere nazik işler yaraşır!

Fakat İstanbul'un iç mahallelerinde, dullar ve yetimler arasında felaket kapı kapı dolaşır, ölüm en reha-kâr bir şefkat kucağı gibi sevimli gözüdürken fokstrolu(?), şimili danslar, sürmeli, pudralı ahlak, iç çekmeler ve nihayet felakete neşveden, eğlenceden pür-geda, bir örtü hazırlamak değildir.

Biz softa değiliz, kadının da erkek kadar hayatından kâm almaya hakkı vardır. O da eğlenecektir. O da zevk edecektir. Fakat işini yaptıktan, hayatında müstahsil bir unsur olduktan sonra, yoksa dünkü kapıkulunun daima yiyici, daima müsrif olan kadın telakkisi ile kadın tekâmülünü anlamanın, anlatmanın imkanı yoktur. Hayat artık ne kadın, ne erkek tufeyliye yer verecek kadar semahatlıdır.

Vakıa kadın birliğinin balosunu bu tezyitken harice çıkaracak bazı esbap-ı mucibe de bulmak mümkündür. Fakat sağa sola sapmadan, hakikati olduğu gibi söyleyelim. Balo ile iane ile bir kadın meselesini halledeceklerini zannedenler henüz kendilerini kapı kulunun merhamet ve hamiyet diye ad koyduğu manasına gelince labirentleri içinde kaybedenlerdir.

Biz bu satırlarla kadın cemiyetlerinin kadın meseleleriyle meşgul olamamalarını istemiyoruz. Bilakis kadın meselesinin yine kadınlar tarafından başarılabacağına kaniiz. Fakat hayatın müspet yollarından gitmek şartıyla

Mesela kadın birliği dullara yetimlere yardım etmek mi istiyor. Her şeyden evvel yardım edeceği dulları müstahsil bir unsur haline koyacak şekilde hazırlansın, onları îânelerle terfih etmekten yani çalgı çalıp alafranga göbek attırıp bir darülaceze vücuda getirmekten vazgeçmelidir.

• Yeni Kadın, sayı 23, 19 Mayıs 1925, s.5

Bizim işsiz ve mesleksiz münevverlerin nazarında kadın şairlere şiir ilham etmek veyahut muhterislere ihtiras vermek için halk edilmiş bir mahlûktur. Onun için bu nevi münevverlerin nazarında en yüksek kadın, yüzünü en iyi boyayan ve tırnaklarını en parlak

cilalayan kadındır. Kadın uzun asırlar zarfında ve bir kısım cemiyetler içinde filhakika yalnız haz ve lezzet aleti olmak mevkiine düşmüştür, fakat, kadın, çoktan beri değişiyor: cemiyet içinde çalışan, çalıştığı nispette hak sahibi olan ve bu hak ile erkeğin karşısına dikilerek hayatta rey Veren ve içtimai işlerde karar vermek hakkına iştirak eden kadın oluyor.

Biz de Anadolu kadını işte bu yeni kadının eski şeklidir. Avrupa’da da bugün, mebusluktan, nazırlıktan ve banka direktörlüğünden tramvay kondüktörlüğüne ve çelik dökümhanesi ameleliğine kadar bütün işlerde çalışan kadın işte bu yeni kadındır.

Fakat, ne kadar acıklıdır ki Avrupa’da kadınlığın yegane marifeti pudra, koku, cila ve boyadan mürekkep bir işvekârlık olduğunu zanneden kadınlar günden güne ne kadar azalıyorsa, kendisini bir haz aleti olarak telakki eden eski nevi. Avrupa bizde kadını da çoğaltıyor. Bizim kadınlaşmış “erkek”ler tarafından neşredilen bir kısım mizah gazeteleri. Bu eski nevi Avrupa kadını taklit eden sözde yeni kozmopolit kadını, onu yalnız işvekârlık mahlûku olarak göstermekle, kısmen her gün tahkir ve tezlil ediyorlar. Hâlbuki kadınlarımızın ve hatta genç kızlarımızın ellerinde gördüğümüz en sevgili gazeteler de bunlardır

• **Kadınların Hürriyetlerine Dair, sayı 30, 7 Temmuz 1925, sayfa 4**

Muhasebe

Kadınların Hürriyetlerine Dair

— Çok şükür; nihayet biz Türk kadınları da hürriyetlerimizi kazandık. Az zaman içinde ne kadar süratle yürüdük! Bugün bütün hürriyetlerimizin sahibiyiz, çok şükür Cumhuriyete...

- Evet hanım efendi, cumhuriyete çok şükür, bize bir çok şeyler kazandırdı; bunda şüphe yok, fakat sizin hürriyetlerinizi kazanıp kazanmadığınızda biraz şüphemiz var. Bize soracak olursanız, henüz hanımlar hürriyetlerini kazandıklarını iddia edemezler. Fakat, zarar yok, mademki siz kendinizi hür hissediyorsunuz, bu da kafidir. Bu gibi şeyler zaten telakkiye tabii olur: kendisini hür hisseden herkes hürdür hatta esir de olsa...

—Nasıl, bey efendi, biz kadınlar henüz hürriyetlerimizi kazanmadık mı? Bu nasıl söz? Eğer Cumhuriyet bu memlekete hürriyet getirmişse onu yalnız bizim için getirmiştir, siz erkekler zaten, az veya çok bir hürriyetin sahibi idiniz. Fakat bizler? Bizim hangi hakkımız vardı? Düşününüz bir kere, daha düne kadar nasıl kahhar bir istibdad altında idik!..

— Bizim hanımlarımızın ne kadar kanaatkâr olduklarını gördükçe bu memlekette erkek olduğumuzdan dolayı büyük bir zevk duymamak cidden kabil değildir! Telaş buyurmayınız, hanım efendi, Türk kadınları, bilhassa sizin gibi dün kendilerini esarete bugünde hürriyette hisseden “hanımefendiler”, henüz hiçbir hürriyet sahibi değilsiniz. Fil hakika, belki bugüne kadar, biz erkekler siyasi hürriyetlere değilse bile içtimai haklardan birçoğuna sahiptir. Fakat siz hanımlar, dün ne iseniz bugün de osunuz. Yahut arada o kadar az bir fark var ki biz bunun inkâr edilebileceğine dahi kaniiz.

— Nasıl olur, efendim? Tasavvur ediniz bir kere:

Dün yüzümüzde peçe, arkamızda çarşaf, mahpus idik. Ne babamızın, ne annemizin, ne de mesela, nişanlımız ile şöyle bir tiyatroya giremezdik; umumi bir bahçede oturamazdık; hatta yanımızda bir erkekle, bir kahvede oturup bir bardak su içemezdik. Şimdi ne çarşaf, ne peçe derdi var. Her istediğimiz yere ve her istediğimiz arkadaşla gidiyoruz, hatta baloya bile. Bundan daha büyük hürriyet olabilir mi?

— Bir az evvel arz ettiğim gibi, hanım efendi, mademki siz bunlara hürriyet diyor ve bu hürriyetlere nail olmakla bahtiyarlık hissediyorsunuz, fakat bir bize sorarsanız, yani biz meslekçilere... Bizler, sizlere acımakta devam ediyoruz. Çünkü henüz hürriyet sahibi olmamaktan sarf-ı nazar. hatta hanımlarımız hürriyet hakkında esaslı fikirlere bile iltifat etmiyorlar!..

— Siz meslekçilerin de hürriyet hakkında pek tuhaf fikriniz var... Biz sizi bir türlü anlayamıyoruz, bey efendi...

- Arz edeyim, hanım efendi... Bir kere çarşaf ve peçeden bahs buyuruyorsunuz: bugün çarşaf çıktı da yerine sokağa çıplak mı çıkıyorsunuz? Değiştirdiğiniz iki şey var: kostümün biçimi ile adı! Çarşaf inkılâbı bundan ibarettir. Peçeye gelince, onu sizin Avrupalı hemşireleriniz dahi kullanıyorlar. Siz de onu bazen kullandınız, bazen kullanmadınız, biz hiçbir ses çıkarmadık. Yanınızda bir erkekle tiyatroya, kahveye, bahçeye gitmek meselesine gelince, emin olunuz ki, biz erkekler onu size sizin için vermedik kendimiz için verdik, sadece kendimiz için: bu rollere girerken yanımızda kadınıımızı, kızımızı yahut maşukamızı da beraber götürmeyi daha tatlı bulduğumuz içindir ki siz bu hürriyetin sahibisiniz... baloya gelince, bu da aynı sebepten ileri gelmekle beraber, bununla iftihar etmekte ve mesut olmakta istediğiniz kadar ileri gidiniz: İstanbul'un on binde bir hanımı için senede üç defa kullanılan bir hürriyet!..

— Lakin bey efendi siz en aşikâr hakikatleri tağyir etmekten başka bir şey yapmıyorsunuz. Farz edelim ki çarşaf ve peçe meselesinde biz alelade bir kelime tebeddülünden memnun oluyoruz; gezmelerde erkeklerin refakatinde sizin dediğiniz gibi- değil ya! – olsun. Balo ile eğlenmenizi de kabul edelim. Fakat mesela kadınların intihab etmek ve edilmek haklarına nail olacaklarına ne dersiniz?

— Oh; hanım efendi, bunu da hanımlarımızın gayet nikbin ve geniş bir muhayyileye sahip olduklarının delili telakki ederiz: henüz Türkiye'de erkeklerin bile intihabına iki derece ile iştirak ettikleri bir sırada siz hanımlara intihap etmek ve edilmek hakkı verilebileceğine inanıyorsunuz. Bu tatlı hülyada devam edebilirsiniz. Fakat kadınların hakiki hürriyetlere sahip olmalarını arzu etmek namına size haber verilmeye bu, hülyadan başka bir şey değildir. Avrupa'daki hemşirelerinizin bu haklara sahip olmak için ne kadar beklemiş ve bilhassa ne gibi mücadeleler yapmış olduğunu tetkik buyursa idiniz, hatta böyle hülyalara düşmekten de kendinizi sıyanet edebilirdiniz. Hanım efendi, biz meslekçiler öyle

zannediyoruz ki kadınların bu nevi içtimai haklara sahip olabilmeleri, evvel-emirde cemiyete karşı bir takım vazife ile kabildir. Hatta her nevi hak evvela cemiyeye karşı bir takım vazifeler deruhte etmekle başlar. Bu vazifeyi deruhte etmiş olanlar o hakları tedrici surette iktisap ederler. Fakat, ifa etmeyenler için ve hatta ifayı dahi henüz niyet etmemiş bulunanlar için bu nevi haklar mevzu-ı bahs olmaz. Siz hanım efendiler, Türk cemiyetinin hangi içtimai işini görüyorsunuz ki hak istemeye hakkınız olsun? “hak” denilen şey ne ziyaret günlerinde nezaketle getirilen hediyelere, ne de tuhafiye mağazasından para ile satın alınan cici bici eşyaya benzer: vazife görülür, hak alınıyor!

— Affedersiniz, bey efendi, galiba siz meslekçiler, kadınları hakir görenlerle berabersiniz: onların ifa ettikleri vazifeleri görmemek ve inkâr etmek için başka türlü olmaya imkân yoktur, çocuk yetiştirmek, ev idare etmek...

Bunlar cemiyete karşı ifa edilen vazifelerden değil mi? Bu pek büyük vazifeleri inkâr edebilir misiniz?

— Asla, hanım efendi... Fakat, bu vazifeleri sade siz ifa etmiyorsunuz, biz de hep beraber çocuğu dünyaya getirmekte kadın yalnız değildir. Erkeklerle beraberdir. Ona bakıp büyütmede de öyle..... siz ona süt verirsiniz, biz de sere ekmek getiriyoruz. Bizim getirdiğimiz ekmek olmasa acaba siz o sütü verebilir misiniz? Halbuki, insaf edelim, bizim kadın hürriyetlerinden ve kadın haklarından bahseden münevver hanımlarımız da çocuğa bakmak, ev idare etmek iddiaları da zaten fazladır.; çocuklara süt nineler bakar, evleri de hizmetçiler idare eder!

— biz meslekçiler dikkat ederiz: hanımlarımız içinde mebus intihab etmek ve mebus. İntihap edilmek hevesine düşenler yahut hak ve hürriyet isteyenler hep ev idaresini lâfzen ve çocuk büyütmesini de şeklen deruhte etmiş olan hanımlarımızdır; bunun için ne bir hak sahibi olurlar, ne de bir hürriyet elde edebilirler. Biz, kendi hesabımıza onlara ne vermeye ve ne kadar vermeye keyfimize uygun bulursak onlar da onunla iktifa etmeye mecbur olurlar. Ve çok şükür, iyi tarafı da odur ki bizim lafzen verdiklerimizi alırken nihayet kendilerinin hak elde ettiklerine itikat ederler ve bundan da memnundurlar!

— Darılmayınız, bey efendi, siz meslekçilerin kadın hakkındaki fikirlerinizi hiç anlamıyorum. Bir kere onları hakir gördüğünüz muhakkak... Sonra da onların hak sahibi olmalarına aleyhtarsınız ve elde ettikleri haklarla daima eğlenirsiniz.

Fakat, her ne de olsa beyhudedir.: kadınlar hak sahibi oluyorlar ve olmakta devam edecekler. Siz de garip garip fikirlerle istediğiniz kadar onları hakir görmeye çalışınız ve haklarına muhalefet ediniz!

— Aldanıyorsunuz hanım efendi, evvela biz kadınları hakir görmüyoruz. Onları ve işlerini olduğu gibi görmeye çalışıyoruz. Saniyen kendilerinin hak sahibi olmalarının şiddetle taraftarıyız; lakin hak sahibi, hülya sahibi değil...

Biz biliyoruz ki onlar hak sahibi olmanın yolunu anlamamışlardır? Kendilerini beyhude şeylerle yoruyor ve üzüyorlar. Bir cemiyet içinde herkesin, kadın veya erkek, her ferdin aynı derecede hak sahibi olmalarını isteyen meslekçiler, hakkın elde edilmesini mümkün kılan yegane şarttan hanımlarımızın bir haber oluşlarından müteessirdirler de onun için böyle garip garip sözler söylerler aramızdaki ihtilafın esası yalnız bundan ibarettir.

— O halde söyleyiniz efendim, o şart ne imiş?

— Söyleyelim hanım efendi... O şart içtimai istihale her hangi suretle olursa olsun iştirak kim ki bu iştiraki haizdir; mutlaka bir hak sahibidir; kim ki değildir, hiçbir hakka sahip olmaz. Hatta o hak ona kanunen- -verilemez ya-vermiş dahi olsa mesela bakınız bu güne kadar biz erkekler kadınları istediğimiz zaman alırız; sonra istediğimiz zaman da bırakırız., boşarız. Hâlbuki kadınlar; onlar böyle bir şey yapabilirler mi? Hayır. Onların bu hakları yoktur. Niçin, çünkü biz onların üzerlerine hâkimiz: El-rical-i kavamun alennissa

— Fakat şimdi kanunlar bize o hakkı pek ala veriyorlar...

— Hayır, henüz vermiyorlar. Fakat belki verecekler...

Ben de zaten bunu söyleyecektim. Kanun size bu hakkı verse acaba siz o hakkı bizim gibi istimal edebilir misiniz?

— Niçin edemeyelim? Elbet ederiz. Kadınların rakik kalpli oldukları için belki siz erkekler gibi haşın olmazlar ve ev yıkmayı istemezler, fakat isterlerse erkeklerini pek ala boşayabilirler...

— Öyle değil, hanım efendi, istimal edemezsiniz:

Çünkü siz hanımlar, hayatınızı, maişetinizi kendi kendinize temine muktedir değilsiniz ve size ekmeği biz veririz, elbiseyi biz alırız ve şu zarif iskarpinlerin, ipek çorapların, elmasların satıldığını mağaza bizim keselerimizdir. Sizin bütün hürriyetiniz, hanım efendi, sözün kısası da budur, bizim keselerimize bağlıdır. Sizin kanunlara ve adetlere bağlılığınızdan evvel biz erkeklerimizin keselerimize bağlısınız. Siz o hürriyeti ancak oradan alabilirsiniz. Siz in hürriyetiniz o kesenin içindedir. Erkek kadını boşar, çünkü kesesinin içinde birçok kadın bulunduğunu bilir. Siz ise bir kesenin hâkimiyetinden kurtulabilmek için mutlaka diğer bir kesenin içine hapsolmak mecburiyetindesiniz! Madem ki biz meslekçiler garip garip şeyler söylüyoruz, size garip bir şey daha söyleyeyim: hanım efendi, biliyor musunuz ki sizin gibi münevver., birkaç ecnebi dili bilir., erkeklerle güzel güzel münakaşalar yapabilir bir hanım, bir köylü kadın kadar da hak sahibi, hürriyet sahibi ve nihayet içtimai hürmet ve mevki sahibi değildir! Sizler, şehirlerin süslü, boyalı, bebek gibi güzel hanımları. Hani şu biz erkeklerin her gün huzurlarında yalandan dört takla atarak hürmetkârlık istediğimiz hanımlar, bilir misiniz ki biz size nihayet bir oyuncak, bir aşk oyuncuğu gibi bakarız? Açık kalple cinsimizin sırrını size ifşa edelim: sizin karşınızdaki bütün hürmetkâr laflarımız yalandır! Halbuki ötekiler, hani şu yarı tabanlı Anadolu kadınları, onlar erkeklerinin arasında mahdud da olsa yine içtimai bir mevki ve hürmet

sahibidirler. Çünkü Anadolu’da tarlanın başarması öküzün Yürümesi, harmanın dövülmesi için bu kadının sa’yine lüzum vardır. Bunun için Anadolu kadını Anadolu köyünde hatta kitabın kanunun ve bazı itikatların tesirine rağmen, hem rey hem hüküm, hem de içtimai nüfuz ve hürmet sahibidir.

Bizce köy cemiyetindeki köylü Türk kadını derecesinde bir hürmet ve hürriyete bizim şehirli münevver hanımlarımız da sahip olsalardı elbette kendilerini bahtiyar sayabilirlerdi!

- **Türk Kadınına Dair, sayı 19, 21 Nisan 1925, s.18**

Küçük makaleler

Türk kadınına dair

Bizde başta bilhassa İstanbul olmak üzere yalnız birkaç büyük şehrimize mahsus ve münhasır bir mesele vardır; kadın meselesi. Bu meseleyi yalnız bir nazariye olarak düşündüğümüz zamanlarda gözümüzün önünde yeni ve hayati bir Türk kadını tipi canlanıyordu. O zamanlar kadın hareketi ve kadın istiklali tabirlerini sinirli birer iman ve akide şeklinde kafasına yerleştirenler, bugün, birden bire inkişaf etmiş gözüken kadın numunesi karşısında oldukça şaşırılmış gibidir.

Hakikatte dün olduğu gibi bugün de iki nevi Türk kadını var: biri dünden beri erkeğin yanında hayatın içine girmiş, hayatın ıstıraplarını çeken ve çalışan kadın; öteki eskiden kafeslerin arkasında iç çeken, zayıf iradeli, dimağı sinirlerinden ibaret kalmış ve şimdi ise birden bire evinin dışına çıkmış, ruhen dışarıda yaşayan müstehlik kadın.

Bu iki kadın tipi şüphesiz ki dünyanın her tarafında vardır; her memlekette istihsal hayatına giren kadının yanında bir de cemiyetin sırtında müstehlik yaşayan kadın vardır. Fakat her şeyimizde olduğu gibi bunda da benzemeye çalıştığımız o âlemlerden ne kadar farklıyız!

Köyde tarlasında çalışan köylü kadın, kasabada kocasının hayatına yardımcı olan, şehirde dükkânda ve fabrikada çalışan kadın. Müstahsil kadın bu memleketin nüfusuna yalnız bir adet ilave eden değil. Aynı zamanda memleketin maneviyatına yaratıcı bir unsur diye karışan, çok layık bir kadındır. Fakat bunun karşısında erkeğin ve bil netice cemiyetin sırtında maddi ve manevi bir yük olan kadın tipi vardır ki bunun hakkında alelade bir heves görüşüyle değil. Çok mühim bir memleket endişesiyle düşünmek mecburiyetindeyiz.

- **Dünkü ve Bugünkü Kadın, sayı 20, 28 Nisan 1925, s.8**

Küçük makale:

Dünkü ve bugünkü kadın

Bizde müstehlik kadının dünkü ve bugünkü hayatı arasında yalnız zahiri bir fark vardır. Bu zahiri başkalığın altında aynı ruhiyet ve aynı içtimai kıymet devam ediyor.

Birkaç sene içinde bambaşka başka bir şekle girmiş olan şehirli Türk kadını, sathi bir gözle görüldüğü zaman büyük bir inkılâp geçirmiştir. Yalnız şekle meclup olanlar için geçirilen bu tekâmül safhası göz kamaştırıcı ve şayan-ı hayrettir.

Dünkü kafes arkasındaki kadına acıyorduk ve diyorduk ki erkek için yalnız bir eğlence bir oyuncak olan evde mahpus ve esir kadın eğer zayıf iradeli ve zayıf seciyeli ve hayati kabiliyeti olmayan bir mahlûk ise bunun sebebini kadının kendisinde değil, belki onu mahkûm ettiğimiz bu hayatın tarzında aramalıyız. O zamanlar, “saçı uzun aklı kısa” sözü, kadın hürriyeti için cidal edenlerin inanmadıkları kadar tiksindikleri bir küfürdü. Herkes kadını kafes arkasından kurtardığımız gün, dimağı yerine yalnız sinirleri işleyen bu zavallıların erkeklerden daha az kudretli olmadığını göreceğimize kani idi.

Birkaç sene içinde harikaları Hatırlatan bir suretle kadın hürriyeti bir hakikat oldu; birden bire dünkü esir kadın için kendisini bağlayan zincirleri kırması için o zamana kadar başını dayayarak ömür tükettiği kafese elbette bir fiske vurmaktan başka bir şey kalmamıştı. Bu yeni kadın hareketinin başlangıcıdır. Ve evin içinden sokağa doğru başlayan akın bugün hala dinmemiştir.

Bugün artık erkekler arasında kadın hareketi için çalışan, kafa patlatan kimse kalmamıştır; çünkü artık bu mesele bizzat kadınların bir meselesi olmuştur; şehirli Türk kadını, kendi için hak ve ideal tanıdığı hedeflere doğru kimsenin mukavemetine uğramaksızın yürümektedir. Bunun içindir ki bugünkü hür ve reşit kadın hakkında hatıra gelecek takdir kadar tenkit de bizzat kadınlara tevcih edilmelidir.

- **Mesleki Teşkilat Tetkikleri, Eczacılar Cemiyeti, Sayı 3, 30 Aralık 1924, S.8**

Mesleki Teşkilat Tetkikleri, Eczacılar Cemiyeti

Mesleki teşkilatımız arasında en kuvvetli olan cemiyetlerimizdendir. Meslek'in Bulunacağı inhitat bu meclisin kuvvetli bir tesatür ve bir taraf edebilir. Türk eczacılığı Avrupa müstahzaratın nasıl tahdit etmekte olduğunu gösteren makalemizin eczacılar arasında büyük bir teveccühle karşılandığını görerek memnun oluyoruz. eczacılar tarafından gösterilmiş olan iltifatlarla teşekkürü de borç biliriz. Gazetelerin gayesi bütün meslek sahibi insanlar arasında esaslı bir tesanüt ve anlaşma, sonra da bunların gerek münferit ve gerek müşterek menfi sitemlerini şiddetle müdafaa olmak olduğuna göre biz açık mefkûremize karşı sadakat gösteriyor ve pek tabi biz vazifemizi yapmış bulunuyoruz. Zira bizim kanaatimize göre Türkiye ancak main (?) meslek sahibi insanlarla dolduğu zaman kurtulur ve her mesleği kendisinin zanneden mesleksiz dalavereciler elinde batmaya mahkûm olur.

Eczacılık Cemiyetinin muhtelif Şubeleri

Türkiye eczacıları cemiyeti hakkında tetkikatta bulunduk. Gördük ki bu cemiyet kuvvetli bir varlık sahibidir. Vakıa henüz kuvveti matlup olan derecede bulunmuyor. Ancak mesleki teşkilatı mahdud olan bir millet içinde bu kadarı çok memnuniyete layık bir teşkil demektir. Türk eczacılık mesleği üç şube etrafında toplanmaktadır.

1- Memur eczacılar, belediye, hükümet hastanelerinde istihdam ediyorlar. Üç dereceler vardır. Baş eczacı, ikinci eczacı, sıra eczacılar. Her ne kadar bu zevat memuriyet içinde bulundukça memurluk şeraiti (?) içinde yaşarlar. Fakat bir ihtisas ve fen adamı, muin bir hayat mesleği sahibi olmaları hasebiyle de meslektaş teşkilatından hariç kalmazlar.

2- Askeri eczacılar, orduda hizmet ederler ve ancak miralayı rütbesine kadar terfi edebilirler. Bunların da muhtelif rütbeleri vardır ve tabii ki memur eczacılar gibi mesleki teşkilatlarıyla olan tesandilerini (?) kaybetmezler.

3- Serbest eczacılar, de eczane sahibi olarak hususi surette sanatlarıyla meşgul olurlar. Eczane müstahdemi de iki kısımdır.: diplomalı mesul eczacılar, kalfalar ve sanat ehliyetnamesine haiz yardımcılar. Bu ehliyetnameleri mal sahipleri verir. Cemiyet de tasdik eder. Bundan başka eczacı mektebi talebesi ikamet ettikleri semtlere göre eczanelerde pratik yapmış ve oradan şahadetname almakla mükelleftirler.

Teşkilatın Bugünkü Vaziyeti

Görülüyor ki muin usul ve nizama malik bir cemiyete sahiptir. Bu cemiyette bugün 1225 aza bulunuyor. Bu aza arasında, meslek şuuru, meslek ahlakı, meslek tesanütü kuvvetle mahsustur. Arada mesleki tesanütü ihlal edebilecek hadiseler münferit kalmakta ve bu gibi hadiselerle sebep olanlar da esasen eczacılıktan çıkarılarak ecza ticaretine geçmiş bulunanlardan ibaret kalmaktadır. Cemiyetin varidatı son bilânçoda 2569, misafiri (?) de 1900 liradan ibaret görünüyor. Bu varidat aida suretiyle toplanmakta ve misafir de mesleğin met... işlerinin tedviri için sarf edilmektedir. cemiyetin teavün sandığı yoktur. Her ne kadar eczacılar az çok bir sermaye sahibi bulundukları için böyle bir sandığa ihtiyaç olduğu fikri hatıra gelebildiyse de sermayesiz meslektaşlara sermaye tedariki yahut ahval-i fevkalade yüzünden işi arızaya uğramış olanlara muavenette bulunmak gibi işler için cemiyetin bir teavün akçesi bulunması çok faydeli olurdu. Ümit ederiz ki eczacılar bu işi de meydana getirmenin çaresini bulacaklardır.

Mesleğin beraberlik ihtiyacı, Farmasist (pharmacist?) santral (central?)

Türkiye eczacılarının en büyük ihtiyaçları bir "kooperatif" teşkilatıdır. Eczacılarımız maalesef öteden beri ekseriyetle ecza komisyoncularını veya ecza depolarının esiridirler. Meslek ilim ve ihtisas sahibi olan eczacıların sermaye karşısındaki zaafı mesleklerinin tedrici bir ihata (?) doğru gitmesine mucip oluyor. Bunun için eczacıların ser "kooperatif" vücuda getirmeleri el-yevm ve bu da yapılması çok kolay bir iştir. Tasiflerle (?) öğrendiğimize göre ecza cemiyeti bu işi de meydana getirmeye muvafık oluyordu. K..... ecza fabrikalarından mürekkep bir grup ile Türkiye Eczacılar Cemiyeti ile anlaşmak ve Alman fabrikaları kendileri tarafından yüz bin liralık ecza ve elli bin liralık bir nakit sermaye koymayı buna mukabil de Türk eczacılarının üç senede muktadab (?) edebilmek üzere elli bin liralık sermaye vermeleri üzerine "kooperatif" şeklinde bir (farmasist santral) (pharmacist central?) tesisini temin eylemişti. Fakat eczacılıktan çıkarak ecza ticaretine geçenler tarafından bu iş muanete (?) uğraştır. Bu eczacılar için çok fena olmuştur. Eczacılarımız bil hassa kendilerine istihzarat ile rekabet eden (.....)lere karşı mesleklerini ve hayatlarını müdafaa için böyle bir kooperatif vücuda getirmeye mecburdurlar. Bunu yapmak için bütün kuvvetleriyle çalışmalıdırlar.

Eczacılığın inhitatı

Türkiye ecza piyasasında mestuhzarat (?), tıbbiye istilasından dolayı Türkiye'de eczacılık sanatı büyük bir tehlike karşısındadır. Avrupa sermayesinin günden güne merkezleşen ve bir elde toplanmakta olan Türkiye'de eczacılık mesleğini süratli bir sükûta götürmektedir. Sıhhiye bu işe müdahale etmek, eczacılar ile doktorlarımız arasında müttehit bir hareketle eczayı tıbbiye meselesini memleketin sıhhati ve iktisadiyatı lehine (?) hal eylemek mecburiyetindedir. İnhitatın ne kadar kuvvetli olduğunu göstermek için birkaç rakam göstermek kâfidir. Türkiye'de 1229 senesinde 320 eczane ile 324 de altı kalfa çalışırken, 334'te bu miktar ona çıkmış, şimdi de ikiye düşmüştür. Aynı eczanede 234 de yalnız 14 kalem varken bugün 27 kalem bulunuyor. Pazok, Beşir Kemal gibi büyük eczanelerde de aynı hal göze çarpıyor. Bunların bazılarında faaliyet beş misline kadar azalmıştır. Bu hal bir taraftan eczacılık mesleğini diğer taraftan iktisadiyatımızı ve hayat (?) bir cihetten de sıhhatimizi tahrip eden büyük bir afet şeklini almadan derde deva bulmak zarureti karşısındayız. Eczacı cemiyetine kuvvetli ve bir hareket yapmak vazifesi tertip ediyoruz. Bu suretle hükümetin muhtelif alakadar makamları belki daha çabuk ikaz edilebilir.

- **Erzurum Muallimler Cemiyeti, sayı 7, 27 Ocak1925, s.12**
Meslek hareketlerimizi takip

"İstanbul Muallimler cemiyeti" hakkında bundan evvel vermiş olduğumuz malumatı ikmal etmek üzere bu nüshamızda Erzurum'daki muallim teşkilatından bahsetmek istiyoruz. Ankara'da teşkil eden ve bütün Türkiye muallimlerini bir teşkilat altına toplamak isteyen (muallimler birliği) bahsine tamamıyla girmeden evvel muallimler arasında yer yer teşkil edilmiş meslek ta.....larını (?) karilerimize tanıtmayı faydalı buluyoruz. Erzurum Anadolu'nun ekseriyetle uzak köşesi addedilir. Oraya içtimai ve iktisadi hayat ekseriyetle şark vilayetlerimizde ve İstanbul'da meçhul kalmış gibidir. Bu hafta Erzurum'un fikri hayatıyla en fazla alakadar olan muallimlerine ait vereceğimiz malumat ile göreceğiz ki Erzurum'da oldukça keşif ve canlı bir hayat vardır. Erzurum'da bulunan muallimler miktarı hakkında edinebildiğimiz malumat maalesef kat'ı değildir. Mamafih Erzurum maarif hayatına çok yakından alakadar olan maarif erkânından bir zatın bize vermiş olduğu malumata itimat etmeye hakkımız vardır Erzurum vilayeti merkezinde muvazene-i Umumiye'ye tabi yani davel (?) muallimleri miktarı (30) kadardır. Muvazene-i hususiye merbut bulunan mekteplerde çalışan muallim miktarı takriben (50) kadardır. Merkez haricinde yine Erzurum vilayetine tabi yerlerde bulunan muallimler (170 miktarındadır) demek ki bütün Erzurum'da muvazene-i hususiye öyle muhal idarelere merbut olmak üzere çalışan muallimlerin adedi takriben (200) dür. Bu muallim kitlesi arasında 339 senesinden beri kuvvetli bir mesleki hareket müşahade ediyoruz. Bu hareket (muallimler cemiyeti)ni meydana çıkarmıştır. Bu cemiyet memleketin diğer taraflarında teşkil etmiş muallim cemiyetleriyle alakadar olmaksızın işe başlamıştır. Geçen sene tatilinde Ankara'da muallimler birliği kongresinde cemiyet kendisinin temsilini muvafık görmüştür. Kongreden sonra birlikte cemiyet arasında başlayan muharebe son zamanlara kadar Erzurum muallimlerini şimdilik feda etmek niyetinde olmadığını göstermektedir. Erzurum muallimler cemiyeti Erzurum'da faal olan muallim kitlesinin ekseriyet katiyesini temsil etmektedir. Merkez muallimlerinden yalnız birkaç kişi müstesna olmak üzere bundan muallimler da (150) muallim cemiyete dahildir. Bugün cemiyet idare heyetine dahil bulunan zevatın bir kısmı b....(?) atidir: Lise tarih muallimesi Memduh Bey, "kasım" (kısım?) iptidai baş muallimi Süleyman bey kasım? İptidai muallimlerinden Ziya Bey, Muzaffer Bey Albayrak Numune-i Rüştiyesi müdürü Müştak Sıtkı Bey Erzurum muallimler cemiyetinin faaliyeti arasında en şayan-ı dikkat olmak üzere (iktisat sandıklarını) zikredebiliriz. Bu sandığın faaliyeti hakkında daha yakından malumat alamadık fakat o gördüğümüze nazaran sandık geçen sene Erzurum mekteplerine mahsus olmak üzere İstanbul'dan (1400) liralık kitap getirmiştir. Yine geçen sene cemiyet azasından hasta olarak çalışmaya muktedir olmayan iki muallimin hayatıyla alakadar olan sandık olmuştur. Erzurum muallimleri (muallimler birliği mecmuası) unvanıyla ayda bir neşrolunur on altı sahifelik bir mecmua çıkarıyorlar. Bu mecmua Anadolu merkezlerinde neşrolunan gazete ve mecmua arasında bila şüphe en kuvvetlisidir. Erzurum muallimlerini bu mecmuadan dolayı tebrik etmeye mecburuz. Mecmuanın mündericâtı arasında meslek haricinde yazılara tesadüf edilmesi bilhassa şayan-ı dikkattir. Erzurum muallimlerinin içinde yaşadıkları şehrin fikri hayatında mühim bir rol oynadıklarını kaydetmeye mecburuz. Bu hususta geçen seneden bizi dikkatle ettikleri bir teşebbüsü zikretmek kafidir: cemiyet bir çok mahrumiyet içinde yalnız esnaf çıraklarına mahsus olmak üzere gece dersleri açmıştır. Bu derslere geçen sene devam eden talebe miktarı (120) yi bulmuştur. Cemiyet bu talebenin derslerle alakasını daima bu şekle sokabilmek için çırakların ustalarıyla bir takım taahhütler akdetmeyi düşünmüşler ve talebenin sayından ve devamından ustalarını mesul tutmayı temin etmişlerdir. Erzurum muallimleri cemiyetinde en fazla nazarı dikkatimizi celp eden hadise muallimlerin çok m... hareket etmekte olduklarıdır. Eğer Erzurum muallimleri bugün tamamıyla arzu edilecek cemiyet vücuda getirememişlerse biz hiç şüphe etmiyoruz gün bu kutlu şanetleri (?) temadi ettikçe onlar da temin edebileceklerdir. Geçen seneniz güzide (?) akit olunan kongreye mevcut aza miktarının şaşanından fazlasının iştirak etmiş olduğunu kaydetmeyi diğer muallimler teşkilatından güzel bir numune olmak için lazım addediyoruz. .

- **Osmanlı Bankası, Sayı 8, 3 Şubat 1925, S.14**

Maliye vekaleti ile osmanlı bankası arasında temdid imtiyaz için devam eden müzakere bu hafta yeniden başlayabilecektir. Geçen sene maret? iptidallerinde osmanlı Bankası ile maliye vekaleti arasında kabul vukuatlı edilen mukaveletname tetkik edilmek üzere heyet-i vekayeye ? arzedilmiş, fakat tedkikine imkan hasıl olmamıştı. Heyet-i vekaye meskur mukavemetnameyi de tetkik edecektir. Bazı ...larımız bankanın temdit imtiyaz talibi aleyhindedir.

- **Baş Papaz Gitti, Sayı 8, 3 Şubat 1925, S.14**

Patrikliğe intihab edildiği günden beri dedikodusu yapılan Rum baş Papaz konstantion Cuma günü şehrimizi terk etmiştir. Geçen Perşembe günü içtima eden muhdat mübadele komisyonu patriklik aleladeden bir fert sıfatıyla mübadeleye tabolduğuna dair karar vermiş olduğundan dahiliye vekaleti derhal vilayetine patrikin sevkini emretmiş ve baş papaz Cuma günü sabahleyin saat 8 buçukta Selanik'e hareket eden konvalisyonlar treni ile şehrimizden hareket ettirilmiştir.

- **İşyan Hareketi, sayı 14, 17 Mart 1925, s.11**

Martın 7 ve 8'i gecesi şeyh Sait'in kumandasındaki asiler ile askeri kuvvetler arasında kuvvetli bir çarpışma olmuş, bir aralık şehrin kapılarından girmeye muvafık olmuşlardır. Fakat askerler sabaha karşı şiddetli bir ekiple şeyh Sait ve sını firara mecbur etmişlerdi. Asiler üç günden beri hiç faaliyet göstermeye cesaret edememişlerdir.

- **İşyan Harekâtı, Sayı 20, 28 Nisan 1925, S.11**

Firar eden asiler peyderpey der dest edilerek istiklal mahkemesine tevdi edilmektedir. Geçen hafta zarfında Diyarbakır'da 23 kişi idam edilmiştir. Gazi Paşa hazretleri isyan hadisesindeki muvaffakiyetten dolayı karata(?) teşekkür telgrafnamesi yollamıştır.